

COMENTARIILE

SAU

EXPLICAREA EPISTOLEI CATRA EFESENI

A celui întru sânti părintelui nostru

IOAN CHRISOSTOM

Archiepiscopul Constantinoplei

Traducere din limba elină, ediția de Oxonia, 1852

de

Archim. Theodosie Athanasiu

Epuneal Bis. Sf. Spiridon

I A Ș I

TIPOGRAFIA „DAGIA” P. ILIESCU & D. GROSSU

1902

*Simona P.
vineri 18 noiembrie 2005*

COMENTARIILE

SAU

EXPLICAREA EPISTOLEI CĂTRĂ EFESENI

A celui întru sfinți părintelui nostru

IOAN CHRISOSTOM

Archiepiscopul Constantinopolului

SUBIECTUL.

Efesul era metropola Asiei, unde se adora Artemida (Diana), pe carea celăteni o respectau acolo ca pe un deu, și erau stăpâniți de alăta superstițiune, în cât nici că nu voiau a face cunoscut numele celui ce a dat foc aceluia templu*). Acolo și fericitul evanghelist Ion a viețuit cel mai mult timp, acolo a fost și exilat, și tot acolo a și încetat din viață. Și pe Timotheiū l-a lăsat acolo Pavel, după cum țice scriindu-i: „Precum te-am rugat, ca să rămâi în Efes” (I Timoth. 1, 3). Chiar și dintre filosofi, cari au strălucit mai cu samă, cei mai mulți erau din Asia. Voese a spune de cei de pe lângă Parmenide, adecă de Zenon și Democrit. Se țice apoi că și Pithagora tot de acolo era, căci insula Samos era insulă Ionică. Dară chiar și astăzi ar putea găsi cine-va mulți filosofi acolo. Acesten nu vi se spun așa în treacăt și fără scop, ci voinde a arăta, că Pavel avea nevoie de o mare serioșitate scriind unor astfelu de oameni. Se țice chiar că li-a încredințat lor și cele mai profunde cugetări, ca unora ce dejă erau catichizați. De accia și epistola aceasta este plină de cugetări și dogme înalte. Epistola este scrisă din Roma, pe când Pavel era în lanțuri, după cum lasuși spune: „Rugați-ve pentru mine, țice, ca să mi se dea mic cuvânt întru deschiderea gurei mele, ca îndrăzneală a arăta taina

* Tempul Artemidel din Efes a fost incendiat de Erostrat, care la 262 p. Chr. distrus de Goji, împreună cu orașul. Trad.

evangheliei, pentru care fac solie în legături" (Efes. 6, 19, 20). E plină cu adevărat această epistolă de cugelări înalte și profunde. Ceia ce nicăiri aproape nu spune, aici le vorbește, cum de ex. când dice: „Ca să se cunoască acum începătoriilor și Domniilor, întru cele cerești prin biserică, înțelepciunea lui Dumnezeu cea de multe feluri" (Ibid. 3, 10), și earăși: „Și împreună cu dânsul ne-a sculat, și ne-a pus a ședea întru cele cerești întru Christos Iisus" (Ibid. 2, 6), și earăși: „Care întru alte neamuri nu s-a cunoscut de fii oamenilor, precum s-a descoperit acum sâniților lui Apostoli, și Prorocilor întru Duchul, ca să fie neamurile împreună moștenitori, și împreună un trup, și împreună părtași lașagăduinței lui întru Christos prin evanghelie" (Ibid. 3, 5, 6).

OMILIA I.

„Pavel apostol al lui Iisus Christos prin voea lui Dumnezeu, sâniților celor ce sunt în Efes, și credincioșilor întru Christos Iisus: Char vouă și pace de la Dumnezeu Tatăl nostru, și Domnul nostru Iisus Christos" (Cap. 1, 1, 2).

Iată că aici particula „prin" o atribuie tatălui. Dară ce? nu cui-va vom numi pentru aceasta pe fiul inferior tatălui? Cătuși de puțin. „Sâniților, dice, celor ce sunt în Efes, și credincioșilor în Christos Iisus". Iată că aici numește sâniți pe cei ce aveau femei, copii, bărbați și servitori. Aceasta se învederează mai ales la finele epistolei, unde dice: „Femeilor supuneți-vă bărbaților voștri" (Efes. 5, 22, 6, 1, 5), și earăși: „Copiilor, ascultați pre părinții voștri", și „servitor, ascultați pre stăpânii voștri". Vom pricepe deci de aici, cât de mult s'au rărit acum faptele virtuose, câtă lene ne slăpânesce, și câtă aplecare spre virtute era pe atunci, de vreme ce chiar aici sunt numiți de apostol sâniți și credincioși. „Char vouă și pace de la Dumnezeu tatăl nostru, și Domnul nostru Iisus Christos". A diș char, eară pe Dumnezeu la numit tată: dară aceasta e locinaș dova da acelu char, și cum? Ascultă pe același apostol dicând în alta parte: „Eară, caei sunteți fi, a trimis Dumnezeu pre Duchul fiului său în inimile voștre care strigă: Abba parinte" (Galat. 4, 6).—„Și Domnul nostru Iisus Christos", carele pentru noi s-a născut și s-a arătat în corp. „Bine-căventat este Dumnezeu, dice, și tatăl Domnului nostru Iisus Christos" (Vers. 3)

lată aici Dumnezeu al celui intrupat, eară de nu vo-
eset, părinte a lui Dumnezeu Cavental, „Care ne-a bi-
ne-cuvântat pre noi intru tătă bine-cuvântarea du-
chovnicească intru cele cerești, in Christos.” Aici
face alusiune la bine-cuvântarea Iudaică, pentru că și ace-
ia era bine-cuvântare, însă nu spiritală, precum : „Dum-
neșeu să te bine-cuvînteze” (Num. 6, 24, Deuteron, 7,
13, 28, 6, Psal. 120, 8) „Dumneșeu să bine-cuvînte-
ze rodul pântecelui tău, să bine-cuvînteze intrarea
și ieșirea ta.” Aici însă nu e așa, și cum? „Intru tō-
tă bine-cuvântarea duchovnicească”. Așa dară ce-ți
mai lipsește încă? Ai devenit nemuritor, ai devenit li-
ber, ai devenit fii, drept, frate, compărtăș economiei,
compărtăș împărăției și ești slăvit împreună cu dēnsul,
cu un cuvânt tōte îi s-au dăruit, „Cum nu împreună
cu el, dice, și tōte ni va dărua noue”? (Rom. 8, 32).
Christos, carele s-a sacrificat pentru tine și carele este
inceputul sacrificiului tōu (שׂוֹמֵר/וֹ), este slăvit de Igeri,
de Cheruvim și de Serafim; ce-ți lipsește încă? „Intru
tōtă bine-cuvântarea duchovnicească”. Nimic corpo-
ral aici. De accia cele corporale le scote din rîmul co-
lor spirituale, dicēnd: „In lume necazuri veți avea”
(Ioan 16, 33), aducēndu-ne spre cele dintăiu. Căci după
cum cei dedăit faptelor corporale, nu pot suferi să audă vor-
bindu-se de cele spirituale, tot așa și cei ce se dedău ce-
lor spirituale, nu vor putea progresa în ele, dacă mai di-
nainte nu se vor desbraca de cele corporale. Ce este „bi-
ne-cuvântarea duchovnicească intru cele cerești”?
Adică nu bine-cuvântare pămîntească, după cum era la
Iudei; „Cele bune ale pămîntului veți mânca” (Isaia
1, 19, Exod. 3, 8, Deut. 7, 13), sau „Pămînt din care
curge lapte și miere”, și „Dumneșeu să bine-cuvînte-
ze pămîntul tōu”. Aici însă nimic din acestea, dară
ce? „De mă iubesc cine-va pre mine, cuvân-
tul meu va pazi, și Tatăl meu îl va iubi pre el,
și la el vom veni, și locaș în dēnsul vom face”
(Ioan 14, 23), și earășt: „Deci tot cel ce aude cu-
vîntele acestea, și le face pre ele, asemēna-l-voiu
pre el bărbatului înțelept, care ș-a zidit casa sa pre

peatra; și s'a pogorit plōea, și au venit riurile, și
au suflat vēnturile, și s-au pornit spre casa aceia,
și n-a cazut, că era întemeiată pre peatră” (Math. 7,
24, 25). Dară peatra care este? de căl lucrurile cresc, ca-
re sunt mai presus de orî-ce prefacere. „Cine mă va
mărturisi, dice, înaintea omenilor, voiu mărturisi și
eu de dēnsul înaintea tatălui meu celui din ce-
riuri”, și „care se va lepăda de mine, mă voiu le-
păda și eu de dēnsul”, și earășt: „Fericit cei curați
cu inima, că aceia vor vedea pe Dumneșeu”, și
earășt: „Fericit cei săraci cu duchul, că acela
este împărăția cerurilor”, și earășt: „Fericit cei iz-
goniți, pentru dreptate, ca plata vōstre multă este
in ceruri” (Math. 10, 32, 33, 5, 8, 3, 10). Veți cum el
pune peste tot locul cerurile și de dēsele vorbesce, și
niet de cum de cele de pe pămînt? și earășt: „Că pe-
treccerea nōstră in ceruri este, de unde și pre
Măntuitorul aseptam, pre Domnul nostru Iisus
Christos”, și earășt: „Cele de sus gāndiți, eară nu
cele pămîntesci” (Filip. 3, 19, 20, Colos. 3, 2).

„De la Christos Iisus”, adică că această bine-
cuvântare e prin Iisus Christos, eară nu prin Moisi; ast-
felin că noi ne deosebim nu numai prin calitate, ci și prin
mijlocul unei astfelin de bine-cuvântări, după cum
dice și in epistola către Ebrei: „Și Moisi adică a fost
credincios intru tōtă casa lui ca o slugă, spre mă-
turia celor ce era să se grăiască, eară Christos
ca un fiu in casa sa, a căruia casa suntem noi.”
(Ebr. 3, 5, 6).

„Precum ne-a ales pre noi intru dēnsul, dice,
mai'nainte de întemeierea lumii, ca să fim noi sânti
și fără de prihană înaintea lui” (Vers. 4). Ceia ce
dice, așa și este; prin care ne-a bine-cuvântat, prin acela
ne-a și ales. El, deci, ni va acorda acolo totul, el este ju-
decătorul, și tot el va dice: „Veniți bine-cuvântați pa-
rintelui meu, de mosceniți împărăția care este gā-
tita vōu de la întemeierea lumii”, și earășt: „Unde
sunt eu, voesc ca și îi să fie” (Math. 25, 34, Ioan 17,
24) și cu un cuvânt, aprōpe in tōte epistolele se încearcă

să probeze, că cele ce se petrec cu noi nu sunt neașteptate, ci au fost prescrise de sus, și nu din căință, ci pentru că astfel s-au fost economisit și deslăniț. Acest fapt încă probează marea îngrijire părintească a lui Dumnezeu. Dară ce este „ne-a ales pre noi întru dănsul”? Adecă că prin credința în el a reușit la aceasta Christos, mai înainte de a fi noi, și chiar mai înainte de întocmirea (πρὸν ἢ τὸν χρόνον καταβλεψήσας) lumii. Și bine a făcut că a dis (καταβόλην) (facerea, înlemnearea), dovedind prin aceasta, că Dumnezeu ca dintr'o înălțime mare a aruncat jos aceasta lume. Căci cu adevărat mare și negrăită este înălțimea lui Dumnezeu; nu în ce privesc locul, ci în privința lui, care e mai presus de legile firei, și deci mare este și depărtarea dintre creatură și creatoriu. Rușineze-se deci creștii auzind acestea. Dară pentru ce ne-a ales? „Ca să fim noi sânti și fără de prihană înaintea lui”. Deci ca nu cum-va auzind că ne-a ales, să'ți inchipuți că ajunge numai credința, adăoge și modul vieții: fără de prihană. „De aceea, zice, ne-a ales, ca să fim sânti și neprihăniți”. Au fost aleși altă dată și Iudeii, după cum dice: „Că popor sânt ești tu, și pre tine te-a ales Dumnezeu”. (Denter, 14, 2). Dară dacă omenii când aleg, de sigur că ce e mai bun aleg, apoi cu atât mai mult Dumnezeu. În această alegere e probă de iubirea de omenii a lui Dumnezeu, în același timp însă e probă și de virtutea lor, căci el în general alege pe cei incercați. Ne-a făcut cu adevărat sânti, dară trebuie a rămănea sânti. Sânt e cel ce se împărtășește de credință, eară neprihănit acel ce are viață ireproșabilă. De cât sântenia și neprihănirea el nu o cere așa cum s-ar întâmpla, ci a se arăta înaintea lui astfel. Pentru că sunt sânti și fără prihană, creduți astfel de cătră omenii, însă aceștia seamănă cu mormințele vâruite, și cu cei îmbrăcați în pielea beci. El, însă, nu caută de aceștia, ci de aceia despre care dice Profetul: „Dupre curețenia mânelor mele”, care? „Cea dinaintea ochilor lui Dumnezeu”. A dis și despre faptele acestora, dară earăși îi ridică în charul lui, căci sântenia nu se capătă numai după ostenele și nici că vine de la fapte numai, ci din iubirea lui. Dar nici din iubirea lui numai, și nici numai din virtuțile noastre, pentru că dacă ar purcede numai din iubire, ar trebui ca toți să se mântuiască, și dacă ar rezulta numai de la virtuțile noastre, apoi prezența lui, ca

și toate cele economisite pentru noi, ar fi fost de prisos. Așa dară nici din iubire numai și nici din propria noastră virtute numai, ci din amândouă acestea. „Precum ne-a ales pre noi”, dice, însă cel ce alege, scie ce anume alege. „Întru dragoste dice, rânduintu-ne” (Vers. 5). Deci nimănu nu ar fi folosit virtutea, dacă nu era iubirea. Căci, spune-mi, cu ce s-ar fi folosit Pavel, și cum și-ar fi arătat destoinicia lui, pe care a și arătat'o, dacă nu l-ar fi chemat de sus, și dacă nu l-ar fi atras cătră dănsul din iubire? De alt-feliu, ca să se învredniciască cine-va de asemenea daruri, este fructul iubirei lui, eară nu al propriei sale virtuți. De a deveni virtuțos, de a crede și a ne apropia de el, este cu adevărat faptul celui ce ne chiamă, însă nu mai puțin că depinde și de noi; dară după ce ne-am apropiat de el și după ce ne învrednicim de atâta onoare, că imediat de la dușmănie ne duce la înfiere, apoi aceasta cu adevărat că este rezultatul iubirei lui celui nemărginit.

„Întru dragoste, dice, mai dinainte rânduintu-ne pre noi spre mosenire fiască, prin Iesus Christos.” Vești cum nimic nu e fără Christos? Cum nimic fără de Tatăl? Acesta a hotărit mai dinainte, eară arela ne-a atras la sine. Aceștia le înseamnă Pavel spre a mălța și a lăuda faptele desfășurate, după cum dice și în alt loc: „Pe lângă aceasta ne și lăudam prin Domnul nostru Iesus Christos”... (Rom. 5, 11). Mari cu adevărat sunt cele date nouă, însă cu mult mai mari devin prin aceea, că ni sunt date prin Iesus Christos; căci nu a trimis dăra pe vre-unul din servii săi, ci pe însuși unul născut fiu său. „Dupre buna-voință, dice, a voei sale”, adecă pentru aceea că a voit mult. Dorința lui, cum ar dice cine-va, aceasta este; căci pretutindene buna voință este promergetore voinței. Dară apoi mai este și o altă voință, precum: înțelea voință de a nu se perde cei păcătoși, și a doua voință de a li pedepsiți cei răi. Nu li pedepsește din vre o necesitate, ci fiind-că voește. Acest fapt se poate vedea petrecându-se și cu Pavel, când dice: „Voesc ca toți omenii să fie ca mine”. „Voesc earăși ca cele tinere să se mărite și să nască copii” (I Corinteni 7, 7. I Timoth. 5, 14). Deci buna voință înțelea este înțelea voință, voință aprinsă, voință unită cu poftă, cum am dice noi. De cât, din cauza celor mai sim-

păi, uitei că voiți conțeni, ei voiți întrebându-l un cuvânt comun spre a clarifica chestiunea. Căia ce noi dicem în deobște: pisma (πισμα). „și după pisma noastră” (κατά τὴν πίσμην ἡμῶν), adică, a dori grozav un lucru, — zecerea tocmală se înțelege prin buna-voință (εὐδοκία) a lui Dumnezeu; adică că dorusec mult, că jefleşce mult mântuirea noastră*). Dară oare din ce cauză ne iubesc ast-feliu? De sigur că pentru bunătatea lui cer mare. „De acia, dice, ne-a hotărât mai dinainte spre iubire, volul și facă mult, pentru că ast-feliu slava charului lui să se arate.” „Dupre buna-voință a veci sale, dice, spre lauda slavei charului său, cu care ne-a miluit pre noi intru cel iubit”. Așa dară, dacă spre aceasta ne-a miluit, spre lauda slavei charului lui, și cu să se arate charul lui, să rămâne în acest char. „Spre lauda slavei lui”, dice. Dară cine să-l laude? cine să-l slavescă? noi? ingerii? sau archanghelii? sau întreaga natură? și ce este aceasta, față de dânsul? Nimic de sigur, pentru că Dumnezeu nu este lipsit de nimic (ἀνεστὴν τὸν τίς ἀλλοῦ). Dece pentru ce voește a fi laudat și slăvit de noi? De acia, ca iubirea noastră către dânsul să se facă mai fierbinte. Pentru că în definitiv nu dorosec nimic din partea noastră, de cât marea mântuirea noastră; nu are nevoie nici de serviciul nostru, nici de slava, și nici de alt-ceva din partea-ni: totul el face numai pentru mântuirea noastră. Cel ce laudă și adăără charul acordat lui de Dumnezeu, va fi tot-deanna mai cu bagare de samă și mai scump. „Cu care ne-a miluit pre noi”. Nu a dis „care ni la dăcăt”, ci „Cu care ne-a miluit pre noi”, adică că nu numai ne-a curățit de păcate, ci încă ne-a făcut și vrednic de iubit. Întocmai ca și cum ar lua cine-va un rios, prăvălii de acasă la o melipsitoare, de bătrânețe, serărie și fână, și deodată-l ar face lăner și frumos, întrecând pe toți omeneii în frumuseță, din obraji lui ieșind o culoare ca carora dinințele, cără cu aruncăturile lui de ochi întrecând strălucirea soarelui: apoi-l ar gratifica cu fână vastă omenească, și-l ar îmbrăca cu haină reparătoare și cu diadema, și în fine cu totă podoba,—în așa felu a lucrat Dumnezeu cu sufletul nostru pe care l-a făcut frumos, scump și dragălas. În-

*) Cuvântul pisma de și și are originea sa din limba greacă, totuși în limba Română a căzut în însemnarea de *voletie, decizie, sentință*. Trad.

gerii dorese ca să privescă un ast-feliu de suflet, și nu numai ingerii, ci și archanghelii și toți sântii; într-aiât ne a făcut de grațios și de scump lui. „Va poți, dice, împăratul frumuseța ta” (Ps. 44, 13). Privește deci, ce vorbe vătămătore vorbese unia, și ce vorbe bine-cuvântate vorbim noi acum. Noi nu admirăm cătuși de puțin bogăția, nu admirăm cele de aici, ci cele cerșei și cele din ceruri. Nu dicem noi oare, că acel copil e grațios, care împreună cu frumuseța corpului are încă și multă grație în cuvinte? Ei bine, ast-feliu sunt credincioșii. Privește acum ce vorbese credincioșii și cei inițiați în dogmele credinței. În adevăr, ce ar putea să fie mai grațios ca gura unui credincios, carea scote cuvinte miraculoase, și care cu inimă curată și cu buze nepurate se împărtășește din masa cea de taină, cu totă strălucirea și cu tot curajul? Ce poate fi mai grațios de cât cuvintele prin care ne lepădam de diavolul? prin care apoi ne împreunăm cu Christos? ca cuvintele din mărturisirea aceea dinainte de botez, ca și aceea de după botez? Să picepiu deci aceasta toți, căli am corupt taina botezului și să suspinăm, ca să putem earăși a dobândi ceea ce am perduț. „Intru care avem rescumpărarea prin sângele lui” (Vers 7). Cum? Nu numai că a dat pe fiul său cel iubit, ci în așa mod, în cât să fie și sacrificat. Privește bogăția iubirei sale către om: pe fiul său cel iubit l-a dat pentru cel vrednic de ură. De aici poți vedea cât ne prețuiește. Dacă, pe când noi ’i uram și eram dușmanii lui și a dat totuși pe fiul său cel iubit, ce nu va face la urmă, când ne facem prietini cu el? „Iertarea păcatelor”. De la cele de sus se pogără la cele de jos. Spunând mai înainte de iudicare, de sântire și viața neprichănită, vorbece acum și de patimă, nu ca cum ar slăbi sau ar lăjosii cuvântul, de la faptele cele mari pogorându-l la cele mici, ci din contra ridicându-l de la cele mici la cele mari. Nimic nu e mare ast-feliu, ca a se vărsa sângele fiului său pentru noi. A nu cruța nici pe fiul său, aceasta e cu mult mai mare și de cât iudicarea, și de cât toate cele-lalte daruri. Mare lucru este a ni se ierta păcatele, dară mai mare încă că am câștigat-o prin sângele stăpânului. Cum că acest fapt e mai mare de cât toate cele-lalte, privește cum și aici strigă apostolul: „Dupre bogăția charului lui, pe care l-a prisosit intru noi” (Vers. 8). Bogăție e și iudicarea, însă aceasta e cu mult mai mare. „Pe care

l-a prisosit, dice, intru noi". Și bogăție, și încă cu prisosință dată, adică a fost vărsat charul lui asupra oamenilor într'un mod de nepovestit. Nu e posibil de a presenta cu cuvântul ceea ce am încercat prin fapte. Căci cu adevărat că este bogăție, și încă bogăție mare, pe carea ni a dat-o cu prisosință; bogăție prisoselnică nu oamenilor, ci lui Dumnezeu, ast-feliu că e cu neputință de a fi povestită.

„Arătându-ni nouă taina voei sale după buna-voința sa, care mai înainte a rânduit intru dânsul“ (Vers 9), adică, stăpânul adevăratei înțelepciuni și al adevăratei priceperi ne a făcut înțelepți și pricepuți. Vai, câtă prietenie, de vreme ce ni spune până și misteriile sale. „Taina voei sale“, dice, ca și cum ar dice cine-va, că ni a făcut cunoscut cele din inima lui. Acesta este misterul cel plin de totă înțelepciunea și priceperea. Ce anume cauți egal cu această înțelepciune? Pe cei nevrednici în totul, pe aceia l-a găsit vrednici să l'imbogățiască. Ce pôte fi egal cu această iscusință? Dușmanul, cel cu totul urit altă dată, acesta fără de veste s-a ridicat la cele înalte. Și nu numai alăta, dară și aceia că faptul s-a petrecut în acest timp, și prin cruce, și aceasta a fost după înțelepciunea lui. Aici într'adins înținde vorba, voind a arata cum aceasta a rezultat din înțelepciune, și cum și pe noi ne-a făcut înțelepți. Pentru care earăși dice: „După bună-voința sa, care mai înainte a rânduit intru dânsul“, adică, aceasta a dorit, sau cum ar dice cine-va: aceasta și-a pus în gând, ca să ni comunice și nouă taina sa. Și care e acea taină? Aceia că voescă a șede omul în ceruri. Aceasta, deci, s'a și făcut, „Pentru iconomia împlinirii vremurilor, ca toate să le uniască sub un cap intru Christos, și cele din ceruri și cele de pe pământ, intru dânsul (Vers. 10). „Se despărți-se, dice, cele cereșei de cele pământesce, nu aveau un singur cap“. După cuvântul creației Dumnezeu a fost unul singur; dară imprăsciindu-se relăcirea din mitologia greacă, cu credința în mai mulți dumnezei, oamenii erau despărțiți și fugiți de sub ascultarea lui Dumnezeu. „Pentru iconomia, dice, împlinirii vremurilor“, A numit aceasta plinirea timpurilor. Privește, cât de precis vorbește. Arătând începutul de la tatăl, scopul, voința, ântea impulsione, eară ântea îndeplinire a lucrurilor prin Iesus Christos, el (apostolul) nicăiri nu-l numește serv.

„Precum ne-a ales pre noi intru dânsul, dice, mai înainte de întemeierea lumii rândundu-ne pre noi spre moșcenirea fiască prin Iesus Christos, cătră sine,.... ca toate să le uniască sub un cap intru Christos, și cele din ceruri, și cele de pe pământ intru dânsul“. Cum vești, deci, nicăiri nu l-a numit serv. Dacă însă particulele: „în“ și „prin“ se pot atribui servului, privește unde ajunge lucrul. Chiar de la capăt începând epistola „Prin voința“ adăoge imediat „tatălui“. Tatăl a voit, dice, și fiul a lucrat, a activat. Dară nici fiul n'a fost lipsit de voință, fiind-că tatăl a voit, și nici tatăl nu a fost lipsit de activitate, fiind-că fiul a activat, a lucrat, ci toate sunt comune tatălui și fiului. „Toate ale mele, dice, a le tale sunt, și ale tale ale mele“ (Ioan 17, 10). Plinitatea timpurilor a fost prezența lui. Deci, fiind-că toate le-a întrebuintat, și prin ingeri, și prin Profeti, și prin lege, și totuși nimic nu s-a făcut, ba încă se primejduia înseși creațiunea omului, că adică în zadar a fost creat, și încă mai mult spre rău, loți fiind perduți mai mult chiar ca pe timpul potopului, a găsit această iconomie a charului, ca ast-feliu omul să nu fie făcut fără scop și în zadar. Deci aceasta o numește apostolul plinitatea timpurilor și înțelepciune, că adică pe când tocmai erau pe punctul de a fi perduți, atunci au fost mântuiți. „Ca toate să le uniască“ (*ἀνακεφαλαιώσασθαι*). Dară ce înseamnă acest cuvânt? A stringe adică la un loc, a uni cele despărțite. De cât să căutăm a ne apropia încă mai bine de adevăr. Printre noi, cum și în obiciauinta dânică, *ἀνακεφαλαιώσεις* = recapitulăție, se numește abreviațiunea celor vorbite pe larg, sau toate cele vorbite pe larg a le spune pe scurt. Mai este apoi și altă semnificație, și anume: cele iconomisite de un timp îndelungat le-a adunat la un loc și le-a concentrat în el, adică le-a scurtat. „Căci Domnul cuvânt scurt va face pre pământ (*λόγον γὰρ συντελούν και συντέρονιον ἐν δικαιοσύνη*) cu dreptate“ (Rom. 9, 28), adică pe acelea le-a cuprins, și pe altele le-a adăogat. Aceasta este *ἀνακεφαλαιώσεις* sau recapitulăție. Dară acest cuvânt mai învederează încă ce-va, și anume; un singur cap a dat tuturor, pe Christos cel întrupat, adică și ingerilor și oamenilor a dat aceeași căpetenie, unora pe Christos după corp, și altora pe Dumnezeu Cuvântul. Ca cum ar dice cine-va, că a reclădit o

casă, care avea unele părți stricate și unele tari, adevărat că l-a pus o temelie mai puternică și a făcut casa mai sănătoasă: întocmai așa și aici, prin faptul că a pus pe toți sub un singur cap. Căci numai astfel se va face unirea, numai astfel se va face conexitatea exactă, când toate vor fi puse sub un singur cap, care are o legătură de sus.

Deci, după ce ne-am învrednicit de atâta dar, de atâta filantropie, să nu rușinăm pe bine făcătorul nostru, și să nu facem a fi zadarnic atâta ehar dăruit nouă; să arătăm deci viață îngerească și să avem virtute îngerească. Da, vă rog și vă îndemn, ca nu cum-va să ni se facă toate acestea spre judecată sau spre osînda, ci spre dobândirea bunătăților, cărora fie ca cu toții să ne învrednicim, prin Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, i se cuvine slavă, stăpânire și cinste, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA II.

„Intru care și sîntă ne-am făcut, mai înainte fiind hotărâți după rânduiala celui ce toate le lucrează, după sfatul voei sale; ca să fim noi spre lauda măririi lui, care am nădăjduit mai înainte intru Christos; prin care și voi auzind cuvîntul adevărului mîntuirii vîstre, intru care și crezînd, v-ați pecetluit cu duchul făgăduinței cel sînt; care este arvona moșcenirii noastre, spre rescumpărarea căștigului, spre lauda măririi lui.“ (Cap. 1, 11—14).

Peste tot locul s-a încercat Pavel, pe cât l-a fost posibil, de a ni arăta iubirea de oameni cea negrăită a lui Dumnezeu. Cum că aceasta însă, nu e cu putință a o cunoaște cu exactitate, ascultă ce dice el: „O adîncul bogăției și al înțelepciunii și al cunoștinței lui Dumnezeu! Cât sunt de nepătrunse judecățile lui, și neurmărite căile lui“ (Rom. 11, 33.); totuși aici arată cam în ce fel este. Deci, ce dice el? „Intru care și sîntă ne-am făcut“, adică am primit moșcenire. Mai sus a zis: „Ne-a ales pre noi“, iară aici dice „am pri-

mit moșcenire“. Dară fiind-că moșcenirea este mai mult fapt de noroc, de cât rezultatul intențiunii sau al virtuții.—căci mai totdeauna se împrietinește cu ignoranța și cu norocul orb, lăsînd la o parte de multe-ori pe cei virtuțioși, și lipindu-se tocmai de cei nevrednici,—privesce cum ei corectează aceasta. „Mai înainte rînduindu-ne pre noi dice, după bună-voința voei sale,“ adevărat, că nu am moșcenit cum s-ar întîmpla, și că nici nu am fost aleși earăși cum s-ar întîmpla,—pentru că cel ce a ales este Dumnezeu, și tot el este care a dat moșcenirea,—ci după bună-voința sa. Aceasta scriînd-o și în epistola către Romani (8, 28, 30) dice: „Celor chemați după rînduirea lui Dumnezeu... Pre cari i-a hotărît mai dinainte, pre aceștia l-a și chemat, și pre cari l-a chemat, pre aceștia l-a și îndreptat, și pre cari l-a îndreptat, pre aceștia l-a și proslăvit“ dicînd mai înainte „Celor chemați după rînduirea lui Dumnezeu“, și voind a arăta distincțiunea acordată unora, a vorbit și de moșcenire, pe care o pune aici ca rezultat mai mult al sanctității lui, pentru ca astfel liberul arbitru să nu fie anihilat. Căci sorțul moșcenirii (κληρος) nu este rezultatul virtuții în sine, ci al întîmplării norocoase, cum ar dice cine-va. Ca și cum pare-că ar dice: „dându-se sorțul v-a ales pe voi, însă totalitatea faptului e rezultată din buna lui dispozițiune“. Fiind hotărîți, dice, adevărat, alegîndu-ne, ne-a așerosit lui-și, sau că mai înainte încă de a ne naște, el ne privia ca moșcenitori. E în adevăr mirunată prevederea lui Dumnezeu, care cunoaște totul mai înainte chiar de nașcerea noastră. Tu însă, privesce, cum el peste tot locul voește a arăta pre-eis, că faptul acesta nu e rezultatul căinței, ci că a fost preseris de sus, ca cu nimic să nu fim mai pe jos de Iudei, și deci pentru acest scop totul face. Dară cum însuși Christos dice: „Nu sunt trimis, fără numai către oile cele pierdute ale casei lui Israel“, și earăși dicea discipulilor: „Pe calea păgănilor să nu mergeți, și în cetatea Samaritenilor să nu intrați“, și chiar Pavel dicea: „Era cu putință de a se grăi cuvîntul lui Dumnezeu vouă mai înainte; dară fiind-că lă lepădați, și vă judecați pre voi nevrednici de viața cea vecnică, iată că ne întorcem la nea-

muri" (Math. 13, 24, 10, 5. Fapt. 13, 46)? Toema! pentru aceasta s-au dus, că adevărat să nu creadă cine-va că asemenea fapt s-a petrecut într'un mod întâmplătoriu. „Dupre buna-voința sa, dice, care mai'nainte a rânduit intru densusul", adevărat, că nimic după aceasta n-a lucrat; toate au fost prescrise de sus astfel, și el poartă totul după planul voei sale. Așa-dară el nu a chemat gințile din cauză că Iudeii nu-i dau atențiune, și nici că a fost silit și împins la aceasta de ce-va. „Ca să fim noi, spre lauda slavei sale, cari mai'nainte am nădăduit intru Christos, prin care și voi auzind cuvântul adevărului mântuirii vōstre, intru care și credend, v-ați pecetluit cu Duchul făgăduinței cel sânt" (Vers. 12, 13)—Privesce, cum in tot locul pe Christos lădă ca cauză a celor săvârșite, și cum nicăiri nu vei găsi denumirea de funcționarîu (ὑποστυγός) sau servitorîu, dupre cum scrie și in epistolă către Ebrei, dicend; „De de mult grăind Dumneșeu parinților noștri prin proroci, în dizele acestea mai de pre urmă ni-a grăit noue intru fiul" (Ebr. 1. 1. 2), adevărat „prin fiul". „Cuvântul adevărului", dice, și nici de cum cuvântul tipulat sau al icōnei, al imaginii; și ce încă? „Evanghelia mântuirii nōstre" *). Bine o numesce evanghelia mântuirii, pentru că pe de o parte face alusiune la lege, eară pe de alta la pedeapsa viitoare. Nimic alta nu este predica, de cât evanghelia mântuirii, căci cei vrednici se eliberează și nici de cum nu se perd.

„Intru care și credend v-ați pecetluit cu Duchul făgăduinței cel sânt, carele este arvona moșcenirii nōstre" (Vers. 13, 14). A fi sigilați, earăși e un exemplu al marel sale proni; nu numai a fi aserosiți și nici numai a moșceni, ci încă a fi și sigilați. Ca cum cine-va ar face cunoscut pe cei ce au câștigat la lotărie, astfel și Dumneșeu a hotărit pe unia spre a crede, și i-a sigilat in a chironomisi cele viitoare. Vedeți cum, cu trecerea timpului îl face pe acestia de admirat? Pe cât timp erau in precunoscînță (ἐν τῇ προγνωσῆι=in precunoscînță), nimie-

* Textul original este: „ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς ἀποβάσαντες τὸν λόγον τῆς ἀληθείας, τὸ εὐαγγέλιον τῆς σωτηρίας ἡμῶν", astfel că in edițiunea Română de Bazeu lipsește partea de la urmă. Trad.

nul nu erau cunoscuți, dară după ce au fost sigilați, s'au făcut cunoscuți, însă nu ca voi, cari veți fi cu adevărat cunoscuți, afară de puținul pote. Au fost sigilați și Ișraillii, însă in cîtecumciune, ca și animalele care pase earbă; am fost sigilați și noi, însă in spirit, ca fiți at lui. Dară ce inseamnă ore: „cu Duchul sânt al făgăduinței" ? Adevărat după făgăduința pe care am primit-o. Doue sunt făgăduințele date; una prin profeti, și cealaltă prin fiul. Asupra făgăduinței dată prin profeti, ascultă pe loil profetul, carele dice: „Voi turna din Duchul meu peste tot trupul, și vor proroci feciorii vōstri, și fețele vōstre, și tinerii vōstri vedenii vor vedea, și bătrânii vōstri visuri vor visa" (Ioil 2; 28). Acum ascultă și pe Christos, carele dice: „Veți lua putere, venind Duchul sânt peste voi, și veți fi mie mărturisii in Ierusalim, și in totă Iudeia și Samaria, și până la marginea pământului." (Fapt. 1. 8). De și trebuia a fi credut ca Dumneșeu, dice; totost el nu se întemeiază mult pe aceasta, ci examinează faptul omenesce, precum dice și in epistolă către Ebrei (6, 18): „Ca prin două lucruri ce nu se pot muta, in care este cu nepunță sa mințā Dumneșeu, să avem tare îndemnare". Astfel și aici dă dovada promisiunii celor viitoare, care deja ni s'au acordat. Toema! de accia și numesce aceasta arvona, pentru că arvona este o parte a întregului. A cumpărat de la noi mântuirea nōstră, și pentru aceasta ni-a dat arvona. Pentru ce însă nu a dat întregul preț imediat? Fiind-că nici noi nu am lucrat totul, am creșut numai, dară acesta e începutul; de accia și el ni-a dat numai arvona. Numai când deci vom proba credința nōstră prin fapte, atunci și el va plăti prețul întreg. Mai ales încă că a dat și un alt preț,—propriul lui sange,—și earăși a făgăduit alt preț. Precum, când este nevoie între națiuni se dau ostacii, tot așa și Dumneșeu a dat pe fiul său ca gaj de pace și de armistițiu, cum și pe spiritul cel sânt al său. Cei ce cu adevărat se împărtășesc de sântul Duch, știu că este arvona a elironomiei nōstre. Astfel a fost Pavel; carele de aici deja gusta cele de acolo, pentru care se și grăbea, in același timp se și întrista a părăsi cele de aici și suspina, pentru că privia cu alți ochi, transportându-și totă mintea lui acolo. Nu participă la fapte, de accia earăși și din vorbe. Dacă ne-

am fi împărtășit cu toții de Duhul sânt, cum ar fi trebuit, am fi privit și ceriurile și fericirea de acolo. Arvona în ce scop și pentru ce ni s'a dat? Pentru rescumpărare și buna îngrijire; căci adevărata rescumpărare atunci se face. Acum însă noi trăim în lume și cădem în multe faptele rele, și trăim împreună cu cei necucerici.

De aceea ne am depărtat acum de ceriuri. Inse adevărata rescumpărare atunci este, când nu sunt nici păcate, nici patimi omenești, și nici nu ne amestecăm cu de acestea; de vreme ce viața noastră nu este pe pământ, căci aici noi suntem ca musafiri. Deci fără păcate trebuie să fim, dacă voim să fim „lauda slavei sale”. Incontinuu pune această dicere, ca fiind suficientă spre a convinge pe auditori. „Căci dacă le făcea toate acestea pentru noi, dice, ar fi fost chestiunea discutabilă; dară fiind-că le-a făcut pentru dânsul, spre a arăta bunătatea lui, ca o mărturie ôre-care, apoi și pune cauza pentru care nu s-ar fi petrecut acestea în vre-un alt mod”, ceea ce și vedem petrecându-se cu Israeliti: „Fă pentru numele tău” (Psalm 109, 21), și earăși în alt loc, unde însuși Dumnezeu dicea: „Pentru mine făcut-am aceasta” (Isaia 48, 11), cum și Moisi: „Fă aceasta nouă pentru numele tău, dacă nu pentru alt-ceva”. Aceasta convinge pe auditori și-i liniștește, aflând că va face numai pentru bunătatea lui, ceea ce a promis.

Dară audind noi acestea să nu ne lenevim, căci dacă face pentru dânsul, totuși cere și conlucrarea noastră. Pentru că dacă dice: „Pe cei ce mă slăvesc îi voi slăvi, și cei ce mă desprețuiesc, vor fi desprețuiți” (I Reg. 2, 30), vom pricepe că cere și cele cuvenite din parte-ni. Laudă slavei lui este de a mântui pe dușmanii lui tocmal, însă numai pe aceia, cari după ce au devenit prieteni persistă în prietenie, căci dacă se reîntorc earăși la vechea dușmănie, toate au fost în zădar și de prisos. Alt mijloc de scăpare nu este și nici vre-o împăcare din nou, ci „ôre-care așceptare infrișoșată a judecăței, și iuțimea focului care va să mănânce pre cei protivnici” (Ebr. 10, 27). Dacă ar urma ca vecinic noi să cerem iertare de la dânsul și în același timp să-i dușmănim, de sigur că nu vom înceta de al dușmani, moleșindu-ne și făcându-ne mai răi, și vătămându-ne pe noi însine la venirea sorelui dreptăței. Nu vedi raza aceluși sore deschidându-ți ochii? Acea rază l-a făcut sănătos, bun și pătrundător. Ti-a arătat deja lumina cea adevărată;

dară dacă tu fugi de lumină și te bagi în întunec, care îți va fi justificarea, și ce iertare vei avea? Nici-una, pentru că purlarea la este semni de dușmănie nespūsă. Când nu cunosceai pe Dumnezeu și-l dușmăniai, aveai ôre care scusa; dară după ce deja ai gustat din bunătate și din miere, și totuși îl părăsești și te întorci ca cânele la vătăsătura sa, nimic alt nu arăți, de cât semniul celui măi mari ur și despreț. „Inse tu, dici, ci sunt silit de natură; eu iubesc în adevăr pe Christos, inse dacă cale poruncile lui, este că sicut silit de natură la aceasta”. Dacă eu adevărat că ai fost silit, de sigur că vei avea iertare; eară dacă cați din cauza lenevirei tale, nu vei avea câtuși de puțin. Haide, deci, să cercetăm și să vedem care din două: se fac ôre păcatele din cauza vre-unei necesități? suntem ôre forsați de a le face, sau că le facem din prea marea trândăvie și din despreț? „Sa nu uciți”, dice. Care este necesitatea de a ucide? Care e silă ce te împinge? Nu este nici o silă care să împingă la omor. Cine dintre noi ar avea gustul ca să împănțere cutitul în gâtul aprôpelui și să-si moie în sânge mâna lui? Nici unul. Așa dară, vedi că e cu totul din contra, adică că nu e necesitatea nici silă care ne împinge la omor, ci poftă de a păcătui. Dumnezeu a înrădăcinat în natura noastră dragostea de a ne iubi unul pe altul. „Tota vita, dice, iubesc pe cel asemenea ei și omul pe aprôpele lui” (Sirach. 13, 18). Vedi, deci, că de la natură avem în noi germenele virtutei? Deci germenele reului este contra naturii, și dacă acesta ne stăpânește măi mult, apoi e dovada marelui noastre trândăvit. Dară ce? Care necesitate te împinge spre a curvi? „Tirania poftel, răspândi”. Dară pentru ce? spune-ni: nu se pôte ca să usezi de femeea ta, și ast-felii să conteniaseă acea tiranie? „Dară, dici, m-a cucerit amorul de femeea aprôpelui”. Dară aceasta nu e din cauza vre-unei necesități: amorul nu provine din vre-o necesitate sau silă; nimeni nu iubesc cu deasita, ci de bună vrea să. Promiscuitatea pôte că este o necesitate; inse a iubi pe cutare și pe cutare, nu este din necesitate; faptul acesta nu e nici măcar poftă de promiscuitate, ci o slavă desartă, insultă și desfătare peste măsură. Care fapt este logic? spune-ni: A avea pe femeea ce ai luat-o cu garanții, și tovarășă în facerea copiilor, sau pe cea pe care nu o cunosci? Nu sciti că conviețuirea naște prietenia? Nu acus poftă în sine; inse ea a fost dată pentru căsnicie, a fost acordată pentru facerea de copii,

eară nu pentru precurvie și corupțiune. Obicinuiesc și legile de a ierta păcatele forșate; însă din cele enunțate aici nici unul nu provine din vre-o necesitate sau silă, ci toate din despreț către Creatorul. Nu a creat Dumnezeu natura noastră în așa mod, ca să fim silii a păcătui, căci de ar fi așa, nu ar fi pedeapsa. Celor se sunt forșati de a face un fapt rău, nici noi nu le cerem vre-un cavent, și nici Dumnezeu, carele e atât de bun și filantrop. Dară ce? A fura este pôte din necesitate? Da, dicit, căci sărăcia îl împinge la aceasta. Dară sărăcia forșază pe cineva mai mult de a lucra, de cât de a fura. Sărăcia, deci, face tocmai contrariul; căci a fura este fapt rezultat din trândăvie, pe când sărăcia nasce iubirea de muncă, eară nu trândăvia. Și ca să ați, în spunem: ce pôte fi mai greu și mai desgustătoru? A perinda noptile treaz, și a sparge zidurile, a păși prin întunerec, și a fi cu sufletul în mână, a se pregăti de omor, a tremura și a muri de frică, sau a fi cu băgară de samă la ocupațiunile zilnice, și a se bucura în linișce de o mare siguranță? Aceasta e mai ușor, și cum că este mai ușor, dovada e că sunt mai mulți în lume de cei ce muncesc, de cât de cei ce fură.

Așa dară, vedi că virtutea e după legile naturii, eară răutatea e contra legilor naturii; după cum sunt boala și sănătatea? Dară ce? A spune minciuni și a jura strimbe este din cauza vre-unei necesități sau siluirii? Nu este nici una din acestea, ci de bună voe facem aceasta. Nu suntem creduți, dicit; dară aceasta e fiindcă nu vom, pentru că în definitiv noi ar trebui să fim creduți mai cu samă din portare, de cât din jurăminte. Pentru ce, spunem, pe unia care jură, nu-l credem, eară pe altii îl credem de fideli și fără jurământ? «Dacă, entare, dice, va spune faptul, eu-l cred și fără jurământ, pe line. Inșe, chiar cu jurământ nu te cred.» Așa dară jurământul este de prisos, ba încă chiar e o dovada mai mult de necredință, de cât de credință. Ușurița de a jura e o probă de nerespect către cele sante. Ast-feliu dară cel ce încontinuu usază de jurământ nu are nici-odată vre-un folos din el, pe când din contra, cel ce nici-odată nu întrebuițază jurământul, acesta tocmai se foloseșce. E necesitate de jurământ, dice, spre a fi creduți; dară noi vedem că tocmai cei ce nu se jură sunt creduți. Dară ce? Este ore vre-o necesitate sau vre-o siluire de a insulta pe un altul? «Da, dice; din cauza că inima mi se infuriază și elocoleșce de mânie, și nu-mi lasă spiritul în liniște.» Dară nu e cauza inimii, o-

mule, ci cauza micimei tale de suflet și poftii de a insulta; pentru că dacă ar fi din cauza inimii, toți oamenii s-ar infuria și ar insulta. Avem iniția nu ca să insultăm pe aprópele, ci ca să întórcem la pocăință pe cei ce păcătuesc, să fim treji, eară nu trândavi. Inima este în noi ca să serviască de impuls pentru noi, spre a scrășni cu dinții contra diavolului, spre a fi grozavi contra lui, și nici de cum contra oamenilor. Avem arme date de Dumnezeu, nu ca să ne resboim pe noi inși-ne, ci ca să întrebuițăm întregul armament contra vicleanului diavol, care ne atacă. Te infuriezi? Fie, însă contra păcatelor tale; îmboldesco-ți spiritul, biciuesco-ți consciința, fit judecătorii grozovi și ne'aduplocat al propriilor tale greșeli. Acesta e câștigul ce-l voi avea din infuriarea ta, pe carea tocmai pentru aceasta ti-a dat-o Dumnezeu. Dară răpirea este ore din necesitate? Căluși de puțin. Ce necesitate e de a răpi, spune-mi, sau ce te siliesce la aceasta? «Sărăcia, dicit, și lipsa celor necesare.» Dară tocmai de aceasta nu trebuie să răpești; căci o ast-feliu de bogăție nu e sigură. Tu, însă, faci același lucru, ca și cel ce fiind întrebat că de ce pune temelii casei sale pe năsip? el răspunde că spre a fi apărată de ploa și geruri mari. Dară tocmai pentru aceasta nu trebuia să o pună pe năsip; căci o va prăbuși curând ploaia, vijeliile și vânturile. Deci dacă voești a te îmbogăți, nu răpi. De voești a lăsa copiilor avere, adună-o cu dreptate. O ast-feliu de avere de sigur că va rămânea: cea strinsă, însă, pe nedreptul iute se va perde și deteriora. Voesci a te îmbogăți, și răpești avutul altora? Dară aceasta nu e bogăție, ci bogăție e de a stăpâni avutul teă propriu, cară cel ce stăpânesce lucruri streine, nu pôte fi numit bogat. Pentru că de ar fi așa, apoi și neguțitorii carii vind haine de mătase; luote de la altii, s'ar putea numi cei mai bogati și mai cu dare de mână dintre toți oamenii; de cât noi nu numim bogati pe aceștia. Și din ce cauza? Pentru aceia tocmai că poria de vindare haine streine. Dară chiar de ar fi pôte ale lor, totuși valoarea hainelor nu e a lor, sau dacă ar fi și a lor, totuși aceasta nu se numeșce bogăție. Dacă polițele date nu fac pe cineva bogat, prin faptul că iute ne despartim de ele, apoi lucrurile rapite cum pot face pe cineva bogat? Dacă însă voești cu orice preț a te îmbogăți, apoi altă că faptul acesta nu provine din vre-o necesitate. Pentru că în adevăr, de ce amme voești să te bucuri mai mult? Ore de viața mai lungă? Dară tocmai unia ca areștia se sfârșesc mai curând. De multe-ori aceștia plătesc

cu o moarte prematură prețul răpirei și al lăcomiei lor, și de proprietățile lor nu se bucură, ci încă puțin după ducerea lor de aici vor lua ca moștenire gheena. De multe ori apoi, fie din cauza desmerdărilor, fie din a osteneților și a grijilor, se perd, topiți de boală. Astăzi voi să știu cauza, pentru care bogăția e atât de dorită și de alungată de oameni. Dumnezeu, însă, a pus hotare și măsură naturii noastre, ca să nu avem nici o necesitate de a umbla după bogății. El a poruncit de a ne îmbrăca corpul cu o haină numai, său și două, eară mai mult nu e necesar. Deci, pentru ce și la ce servesc mulțimea hainelor, pe care le mânăcă motile? A pus apoi măsură hotărâta pântecului, eară dincolo de această măsură tot ce e dat forsat, vală-mă ori ce vietate. Deci, pentru ce și la ce servesc cireșile de vite, turmele de oi și sfășierea cărnurilor? Avem nevoie de un singur acoperământ; de ce dară atâtea ziduri mari și atâtea case luxoase? Pentru ce să viețuiesc în acele case luxoase vulturii și cioreje în desbrați pe cel sarac? Apoi cum nu sunt acestea vrednice de gheena? De multe ori apoi chiar pe locuri pe care nici nu le-au vedut macar, îi clădesc case strălucite, cu colone și petre prețioase. În care scop ce nu sunt în stare de a săvârși? Dară la urmă nici îi nu se bucură de acele case, și nici altii, pentru că singuralatea locului nu-i împinge spre ele. Ai vedut deci, că se fac lucruri de acestea, care nu sunt nici macar în scop de câștig, ci numai din cauza prostiei și a slavei deșarte? Vă rog dară, de a fugi de o astfel de purtare, pentru că astfel să putem a departa de la noi și alte rele, și să ne putem bucura de bunătățile făgăduite celor ce-l iubesc pe el, prin Domnul nostru Iisus Christos, căruia, împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duch, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor, Amin.

OMILIA III

„Drept aceea și eu auzind credința voastră întru Domnul Iisus, și dragostea cea către toți sântii, nu încetez a mulțami pentru voi, pomenire de voi făcând la rugăciunile mele, ca Dumnezeuul Domnului nostru Iisus Christos, Tatăl mării, să

vă dea vouă Duchul înțelepciunii și al descoperirii, spre cunoștința lui, ochii minții voastre luminați, ca să știți voi care este nădejdea chemării lui, și care este bogăția mării moștenirii lui întru sânti, și care este mărirea cea prea înaltă a puterii lui întru noi, cari credem după lucrarea puterii țării lui“ (Cap. 1, 15—19).

Nimic nu era egal cu frageda iubire apostolică; nimic nu se putea egala cu simpatia și iubirea părințască a fericitului Pavel, care și făcea toate rugăciunile lui pentru orășe și țeri întregi, și către toți scria: „Nu încetez a mulțami pentru voi, pomenire de voi făcând la rugăciunile mele“. Înțelegi, deci, căi avea el în cugetul lui, spre a-i pomeni în rugăciuni; pe câți-i pomenia în rugăciuni, pentru toți se ruga lui Dumnezeu, ca cel ce singur acordă darurile sale cele bogate. „Pentru aceea“, dice, adevă pentru viitorii și pentru bunurile ce stau de față celor ce cred și viețuiesc cu dreptate. E demn de a mulțami lui Dumnezeu pentru toate cele acordate de el neamului omenesc, și înainte de aceasta și după aceasta, dară e demn încă de a-i mulțami și pentru credința celor ce cred. „Auzind, dice, credința voastră în Domnul Christos, și dragostea cea către toți sântii“. Peste tot locul el împreună și înjugă credința și iubirea, ca o pereche de telegari admirabili. „Nu numai către conaționali, dice, ci către toți fără excepțiune“. „Nu încetez a mulțami pentru voi, pomenire făcând pentru voi în rugăciunile mele“. Dară pentru ce-l rogi, și ce anume ceri de la el? „Pentru ca Dumnezeul Domnului nostru Iisus Christos și Părintele slavei, dice, să vă dea vouă Duchul înțelepciunii și al descoperirii“. Două lucruri necesare cere apostolul ca îi să aște: pentru ce au fost chemați, și cum au fost mântuiți de păcatele anterioare; el însă dice, că acestea sunt trei la număr. Dară cum sunt trei? Adevă, să cunoșcem și despre cele viitoare. Pentru că în adevăr, din bunurile ce ni aparțin noi vom cunoște bogăția cea nepovestită și minunată; de la cunoștința exactă apoi, cine eram și cum am creștut, vom cunoște puterea și țaria lui, cum ne-a întors la adevăr pe noi, cari am fost instrăinați atâta timp. „Ca ce

este nebun al lui Dumnezeu, este mai tare de cât omeni" (I Corint. 1, 25). Cu aceeași putere, cu care a sculat din morți pe Christos, ne-a atras și pe noi către dănsul. Și această putere nu este numai până la înviere, ci și cu mult mai departe. „Și l-a pus a ședea de dreapta sa întru cele cerești, mai pre sus de cât toată începătoria, și stăpânia, și puterea, și domnia, și de cât tot numele ce se numește, nu numai în veacul de acum, ci și în cel viitoriu; și toate le-a supus sub picioarele lui, și pre el l-a dat cap bisericei mai presus de toate, carea este trupul lui, împlinirea celui ce se împlinesc cu toate într-o dată" (Vers. 20—23). Cu adevărat ea ne-a făcut părtași a mari și negrăite misterii. Dară acestea nu e cu puțință în alt mod a le afla, de cât împărtășindu-ne de sântul Duh și bucurându-ne de mult char. De aceea și Pavel se roagă ca: „Părintele slavei", dice, adică carele ni-a dat mare bunătați. Apostolul numește pe Dumnezeu plecând de la ideea subiectelor din discuțiune, precum: „Părintele îndurării și Dumnezeul a toată mângăierea" (II Corint. 1, 3), și earăși. Profetul: „Domnul este puterea mea și ajutorul meu" (Psalm. 17, 2. 3). „Părintele slavei", dice. Vești, cum el nu pôte să reprezinte în alt mod numele, și de aceea peste tot locul îl numește slava, nume ce printre noi este considerat ca mai presus de orice strălucire. Iată acum că este părintele slavei, și Dumnezeul lui Christos. Dară ce? Este ôre fiul mai mic în slavă de cât tatăl? Dară aceasta nu ar dice-o nimem, și nici chiar un nebun. „Să vă dea vouă", adică să înalte gogelul voștru și să'l înaripeze, căci în alt-felii nu e cu puțință de a pricepe acestea. „Omni sufletesc"*) nu primește cele ale dughului, căci "i sunt nebunie" (I Corint. 2, 14). Așa dară avem nevoie de înțelepciune duhovnicească, ca să înțelegem cele duhovnicești, ca să vedem cele ascunse; el (duhul) toate le descopere. El va povesti

*) În ediția societății britanice se dice: *omni firesc*, ceea ce nu reprezintă exact cuvântul din original *Ψυχικός ἀνθρώπων*, după cum nici traducerea din ediția de Buzău nu exprimă ideea în mod clar. *Ψυχικός ἀνθρώπων* = om psihic, om împăsc, om în căruia și sânge. (Comp. Facer. 2: 7; cu I Corint. 5, 44, 47 și 59). Trad.

lainele lui Dumnezeu, căci lainele lui Dumnezeu numai Duhul le cunoște, el care cercă și cele adânci a le lui Dumnezeu, și nu inger, nici arhanghel și nici vre-o altă putere creată. „Să vă dea vouă", adică să vă acorde chiarul lui. Deci dacă aceasta este din apocalips (descoperire), apoi sunt de prisos descoperirile minții omenești. Cel ce a aflat pe Dumnezeu și l-a cunoscut, nici-odată nu se va îndoi de ce-va; el nu va dice: „aceasta e imposibil, celalaltă e posibil, sau cum s-a făcut aceasta". Dacă vom cunoște pe Dumnezeu, după cum trebuie a-l cunoște, și dacă-l vom cunoște de la cel ce trebuie a cunoște, adică de la însuși dughul sânt, nici că ne vom îndoi vre-odată de ce-va. De aceea dice: „Spre cunoștința deplină a lui, și ochi luminați minții voștre". Cel ce a aflat ce este Dumnezeu, nu se va îndoi de promisiunile date, nu va fi necredincios asupra faptelor deja întâmplate.

Se roagă prin urmare a li se da lor dughul înțelepciunii și al revelațiunii, dară pe lângă aceasta și el pe cel pôte demonstrează din raționamente și din faptele deja existente. Deci, fiindcă trebuia a vorbi de faptele deja întâmplate, pe cele ce urmau a se petrece în viitoriu le certifica din cele întâmplate. Ast-felii bună-ôra dicând: „Spre a cunoște voi, care este nadejdea chemării lui", aceasta e încă nesigur pentru mulți, nu însă și pentru credincioși; „Și care este bogăția slavei mōșcenirei lui întru sântii", ce deasemenea e nesigur. Dară ce unome e sigur? Aceia, că am crezut ca el a sculat pe Christos din morți prin puterea slavei lui; căci a scula din morți e cu mult mai minunat de cât de a convinge spiritele. Și locuim aceasta mă vom încerca de a o proba. Ascultă deci, Christos a dis-celui mort: „Lazare, vină afară" și îndată a ascultat. Petru de asemenea a dis: „Tabitha, scolia-te", și nu s-a împotrivil. Aceiași va dice el în ziua cea de pe urmă, și toți vor învia, și încă cu atâta grabă în cât cei vii nu vor întrece pe cei adormiți, adică într-o secundă, în clipeala ochiului toate se vor petrece și se vor deslășura. Nu tot așa însă, când e vorba de a crede, ci ascultă-l pe el earăși dicând: „De câte ori am voi să adun pre fii tet... și nu ați voi" (Luca 13, 34). Așa dară, vești că aceasta e cu mult mai greu? Ast-felii că de aici, adică din credință, se săvâr-

gesce totul. E cu mult mai greu de a convinge prin raționamente judecata omenească, de cât de a lucra natura asupra ei și a o convinge. Causa la aceasta este, că el voește ca de bună voce noastră să ne facem bun. De aceea a și dis cu drept cuvânt: „Mărimea cea prea înaltă a puterii lui întru noi cât credem”. Când Profetii nimic nu au isbutit, când ingerii și archangeleli, când întreaga natură vădită și nevădită cu nimic nu puteau să ajute, atunci și el a economisit prezența lui printre oameni, arătând prin aceasta, că faptul salvării omului avea nevoie de puterea dumnezească. „Bogația slavei”, adică slavă negrăită. Căci în adevăr, care cuvânt ar putea reprezenta acea slavă, de care atunci se vor împărtăși sântii? Care cuvânt? Nici unul, ci cu adevărat că spre a pricepe cugetul nostru, e nevoie de charul său, că ast-felii să primim măcar o mică rază de pricepere. Au scit oamenii ce-va și mai înainte, el însă a voit ca mai mult să afle și mai clar să cunoască. Vedeti, deci, câte a făcut? A sculat pe Christos din morți, ceea ce nu e puțin lucru. Privește apoi mai departe. A sculat deadreapta sa; și care cuvânt ar putea reprezenta aceasta? Pe cel de pe pământ, pe cel mai fără de glas de cât pescii, pe cel ce a fost jucăria demonilor, privește unde l-a ridicat. Cu adevărat că aceasta e măreția cea prea înaltă a puterii lui. Și privește încă unde l-a ridicat: „In ceruri”, dice, și l-a făcut superior întregii naturi create, „mai pre sus de cât totă începătoria și stăpânirea”. Cu adevărat că pentru cunoștința sa exactă, noi avem nevoie de ajutorul Doxului și de o judecată înțeleaptă; cu adevărat că e necesitate de revelație. Înțelegi, câtă depărtare e între natura omului și a lui Dumnezeu, și cum din această înjosire l-a ridicat la cea cinstă. Nu a dis în mod simplu sus, ci „mai pre sus”, adică nu a întrecut numai cu o treaptă, sau două, sau trei. De cât puterile de sus Dumnezeu este mai pre sus, ast-felii că l-a ridicat acolo pe cel dintre noi; din cel mai înjosit loc l-a ridicat la cea mai înaltă stăpânire, de unde nu mai este altă cinstă mai mare. „De cât totă începătoria”, dice, adică nu acestora numai, sau numai acelor, ci «de cât totă începătoria, și stăpânirea, și puterea, și domnia, și de cât tot numele ce se numesc», adică ori-ce este în ceruri, de cât toate e mai presus. Aceasta cât privește pentru cel ridicat din morți, ceea ce e vrednic de admirat; eară nu în ce

privește pe Dumnezeu Cuvântul, căci în asemenea, cas întreaga creațiune e față de Dumnezeu, ceea ce sunt țintarii față de noi oameni. Dacă toți oamenii vor fi considerați ca picăturile din yadră și cu praful din balanță (Isaia 40, 15), apoi pune la socoteală puterile nevădute ca țintarii. Dară pentru cel dintre noi aceasta, cu adevărat că e lucru mare și miraculos, căci l-a ridicat de la cele mai de jos ale pământului. Dacă toate popoarele sunt înaintea lui ca o picătură, apoi un singur om a călea parte din picătură este? Și totuși pe acesta l-a făcut superior tuturor, „nu numai în veacul acesta, ci și în cel viitoriu”. Așa dară mai sunt nume și de alte puteri nedesluzite și necunoscute nouă. „Și toate le-a supus sub picioarele lui”, adică nu în mod simplu l-a făcut superior, spre a fi preferat lor, nici prin comparațiune, ci mai presus de densii ca servi. Vai! Cu adevărat faptul acesta este înfricoșat. Întreaga natură creată a devenit sclavă omului din cauza lui Dumnezeu-Cuvântul; carele a viețuit în el. E posibil de a fi cine-va sus și să nu aibă supuși, ci numai să fie preferat; aici însă nu este așa, ci totul a supus sub picioarele lui, și nu cum s-ar întâmpla a supus, ci cu cea mai de pe urmă supunere. Pentru aceea a și dis: „Sub picioarele lui”. „Și pre el l-a dat cap bisericii mai pre sus de toate”. Vai, earăși, unde a ridicat și biserica! Intocmai ca cu o mașină a ridicat-o la înălțime și a așezat-o în același tron. Căci unde este capul, acolo este și corpul, eară capul și corpul nu sunt separate prin nimic intermediar, căci de vor fi separate, nu se poate dice că e corp, sau cap. „Mai pre sus de toate”, dice. Dară ce înseamnă aceasta? Adică că nici inger, nici archangele și pe nimic altul n-a lăsat superior lui. Dară nu numai cu aceasta ne-a cinstit pe noi, că adică a ridicat la înălțime pe cel dintre noi, ci pentru că a și regulat ca întregul gen omenesc să-l urmeze lui, de densii să se bucore și pe el să-l secundeze. „Care este trupul lui”. Pentru că nu cum-va auzind de cap să-l iei numai ca cel întâiu, ci să ai și convingerea că nu e numai o căpetenie simplă, de aceea l numește ca cap al corpului. „Împlinirea celui ce se împlinește cu toate întru toți”. Apoi ca și cum nu ar fi suficiente toate acestea de a arata afinitatea și apropierea, dice că plinătatea lui Christos este biserica. Căci și plinătatea capului este corpul, cum și plinătatea corpului este capul. Privește de câtă orânduială face us

Pavel, cum el nu crută nici un cuvânt, numai și numai spre a reprezenta slava lui Dumnezeu. Pliniătatea, dice, adecă precum capul se împlinește (completează) prin corp, așa și corpul se împlinește prin toate membrele la un loc, și prin fie-care în particular. Căci de nu vom fi mulți, dintre cari unul să fie mână, altul picior, eară un altul vr'un alt membru, nu se împlinește (completează) întregul corp. Prin toate acestea deci se împlinește corpul lui. Atunci se împlinește și capul, atunci și corpul devine perfect, când eu toți vom fi uniți la un loc și vom fi lipiți cu dragoste.

*) Ai vădut bogăția slavei clironomiei? Ai vădut măreția cea prea 'naltă a puterii cătră cei ce cred? Ai vădut speranța chemării? Să respectăm deci capul nostru, să înțelegem al cărui cap suntem noi corpul, cap căruia totul a fost supus. După acest exemplu noi trebuie a fi mai bunți de cât ingerii și mai deosebiți de cât archanghelii, ca cei ce suntem preferați tuturor.

„Nu pre ingeri a luat când-va Dumnezeu“, după cum dice în epistola cătră Ebroi, „ci sămânța lui Abraam“ (Ebr. 2, 16). Nu a luat nici începătorile, nici stăpânile, nici domniile și nici vre o altă putere ôre-care, ci natura noastră a luat-o, și a aședat-o de adreapta lui. Și ce dic, a aședat-o? Așternut l-a făcut lui, și toate a supus sub picioarele lui. Câți morți voeșet a fi puși sub picioarele lui? câte suflete? mi și milioane? Dară nimic nu vei spune exact. Două lucruri mari a săvârșit; și el a ajuns până la cea mai de pe urmă umilită, și pe om l-a ridicat până la cea mai mare înălțime, și l-a mântuit prin sângele lui. Mai 'naltă a dls acela, că adecă s-a umilit până la alăta pe densus; apoi spune și cea ce este mai puternic încă, faptul acela cu adevărat mare și principal. De și nu am fost vrednici de nimic, el totuși ne-a ajutat; deci dacă ne-am făcut vrednici și fără aceasta, era de ajuns faptul și fără a fi sacrificat; dară când și ambele (nevrednicia și sacrificiul) au fost, cum să nu ne umiască? Nu e mare lucru învierea, când noi judecăm aceste împrejurări. Despre densus dice: „Dumnezeul domnului nostru Iisus Christos“, și nu despre Dumnezeu Cuvântul. Să ne stîim deci de apropierea lui, de legătura cu el; să ne temem ca nu cum-va să fie tăiat cine-va de la acest corp; nu cum-va să cadă, nu

*) Partea morală. Despre darul corpului, stăpânind a toate, și cum că el ce nu se împărtășește din el; nu trebuie nici macar a sta la rugăciunile pentru proaducere. (Codicil Veronensis).

cum-va să se arale nevrednic. Dacă cine-va ni-ar pune o diademă pe cap, sau o corônă de aur, ôre nu am face totul ca să ne aralam demul de aceste petre ne'nsuflețite? Acum, însă, nu vre-o diademă e pusă pe capul nostru, ci Christos chiar a devenit capul nostru, cea ce este eu mult mai însemnat; și noi nu facem nici o vorbă? Dacă ingerii se sflesc de densus, și archanghelii și toate paterile cereset, noi însă, fiind și corpul lui, nici pentru aceasta și nici pentru aceia să nu ne stîim? Și care ni va fi ôre speranța de mântuire? Înțeleg dară, ce felu este tronul împărălesc, pricepe apoi și cinstea nemărginită de care te bucuri; acest fapt ar fi de ajuns, de am voi, că să pōla a ne înfricoșa pe noi mai mult de cât gheena. Eară dacă nu este gheena, și noi cari ne învrednicim de alăta cinste ne vom găsi nedemul și rēi, apoi de ce osândă și de ce pedeapsă nu vom fi vrednici? Pricepe deci, de cine șade mai cu apropiere capul țōt, carele e Christos, și în dreapta cui se găseșce, înaf' presus de cât tota începătoria și stăpânirea și puterea; pe căbul corpul lui este călcat în picioare de demoni! Inșe, să nu fie una ca aceasta! Un ast-feliu de corp atunci nu s-ar mai numi corp. De capul țōt (Christos) se înfricoșază chiar cei mai încercați dintre servi, pe când în supul corpul celor ce-l desprețuiesc? Și de ce osândă nu vei fi ôre vrednic? Dacă cine-va ar lega picioarele regelui cu lanț și cōtuse, ôre nu ar fi responsabil de cea mai mare pedeapsă? Tu însă, întregul corp îl predai fiarelor selbatice, și pentru aceasta nu te înfricoșezi?

Dară fiind-că vedira vorba despre trupul domnului, e bine să amintim și despre trupul aceluia, care a fost crucificat, străpunș cu cui și sacrificat. Dacă deci est trupul lui Christos, în crucea, căci și el a purtat-o; suferi sculpări, suferi bătăi, suferi cui. Ast-feliu a fost corpul lui. Acel corp „pēcat n-a făcut, nici viclesug nu s-au aflat în gura lui“ (I Petru 2, 22); mânele lui făcea toate spre folosința celor ce avea nevoie, și gura lui nimic nu a pronunțat din ceie ce nu se cuvinea. I s-a dls bună-ôră; „Ai drac“ (Ioan 7, 20), și el nimic nu a răspuns. Vorba ni e despre corpul Domnului din cina cea de laudă, care întru nimic nu se deosebesce de corpul lui. Se înțelege că noi cari ne împărtășim din corpul și din sângele lui, ne împărtășim chiar din corpul aceluia ce este în ceruri și inclinat de ingeri. Vai, câte căi nu ni s-a dat spre mântuirea noastră! Ne-a făcut corpul lui, corpul lui l-a dat nouē, și totuși nimic din toate acestea nu ne

abate de la rele! O adâncul cel mare al rătăcirii, al întunecimii și al nesimțirii! „Cele de sus gândiți..., unde este Christos ședând de dreapta lui Dumnezeu.” (Coloseni 3, 2. 1.) și cu toate acestea, unia iubesc slava, se îngrijesc de a aduna bani și sunt stăpâniți de patimi. Dară nu vedeți că chiar în corpul nostru ceea-ce este de prisos și netrebuie se taie și se desparte? Nu vedeți că nu este nici un folos pentru corp, dacă acel membru e be-teag, dacă e mort, dacă e putred și dacă vatămă și pe celelalte mădulări a le corpului? Să nu ne încurajăm că deja suntem în corp, căci dacă corpul acesta fiind natural și totuși se taie în anumite împrejurări, dară încă când nu stărnesc în cele a le voinței libere, ce nenorocire nu ar putea suferi? Când corpul nu se împărtășese de această hrană, când porii se astupă, atunci corpul este be-teag; eară când se astupă canalele arterelor, atunci este mort. Tot ast-feliu și noi când astupăm urechele și nu voim a auzi, ni se bețește sufletul nostru. Când nu ne împărtășim cu hrana duhovnicească, când niscare-va viclenii ne infectează ca nisce sucuri stricate, toate acestea la un loc, nase acea bolă care pricinuieste putredire, bolă primejdiosă, din care causă va fi nevoie de acel foc la urmă, va fi nevoie de a fi tăiat și despărțit în două; pentru-că cu un ast-feliu de corp nu suferă Christos de a intra în camera de nuanță. Dacă a respins și a scos afară pe cel ce avea haina murdară, apoi ce nu va face celui ce pe lângă haina și-a adăos și murdăria corpului? Ce nu va dispune cu el? Ved pe mulți împărtășindu-se cu corpul lui Christos cum s-ar întâmpla, mai mult ca obicei și ca lege, de cât ca impus de cuget. „Când va sosi, dice, timpul Sântului Mare post, sau când va sosi ziua Arătării Domnului (Epifania) mă voi împărtăși cu santele taine,” de și timpul de câștig nu este epifania, nici postul mare, ci sinceritatea și curățenia sufletului. Cu acestea apropiete, fără acestea, însă, nici-odată. „De câte-ori veți face aceasta, morțea Domnului veți vesti” (I. Corint. 11. 26), adică, faceți amintire de mântuirea voastră, de bine-facerea lui cătră voi. Înțelegi, cum cei ce sacrifică în legea veche se purtau cu atâta sfială în timpul sacrificiului, căci ce nu făceau li pentru curățirea lor? Neconținut se curățiau; eară tu, apropiindu-te de jertfă, de care se inficoșază și ingerit, hotărășei perioade de timpuri pentru aceasta? Și cum te vei prezenta înaintea tronului lui Christos cu mânele murdare, și cu buze necura-

te? Vei îndrăzni ore a te atinge de corpul lui? Tu nu ai îndrăzni căuși de puțin de a săruța pe Rege cu gura împuțită; eară pe împăratul cerului îndrăznești a-l săruța cu spirital fiind împuțit? Dară aceasta e o mare insultă. Spune-mi, ore ai prefera ca să te atingi de jertfă cu mânele nespalate? Eu nu cred, și chiar sunt sigur că nici ai primi a te apropia, de cât să te atingi cu mânele murdare. Deci dacă ești evlavios la asemenea fapte mici, având sufletul murdar te apropii, și îndrăznești a te atinge? De și santele taine pentru puțin timp le ai în mână, pe când în spirit ele se descompun în totalitatea lor. Dară-ce? Nu veți santele vase acoperite ast-feliu, și strălucind ast-feliu? Apoi sufletele noastre trebuie a fi mai curate și mai strălucite de cât acestea, mai sante de cât acestea. Pentru ce ore? Pentru că acestea sunt făcute pentru noi; și ele nu se împărtășesc cu cel ce este, nu simțesc, pe când noi da, simțim că ne împărtășim cu santele taine dintr-esele. Acum, tu nu ai primi a te apropia cu haina murdară, eară cu sufletul necurat te apropii? Ved aici o mare anomalie. În alte timpuri chiar de santele curăți, nu vă apropiați, eară în ziua de Paști, ca cum ar fi îngăduit voue, vă apropiați. O, ce obicei! O, ce prejudiciu! Jertfa dînică este în zadar; în zadar am stat înaintea sanctuarului, căci nu e nimeni care să se împărtășască.

Acestea nu le dic, ca adică să vă împărtășiți cum s-ar întâmpla, ci ca să vă faceți vrednici de aceasta. Nu ești vrednic de jertfă? Nu ești vrednic de împărtășire? Deci nu ești vrednic nici de a sta la rugăciune. Auzi, de sigur, pe preotul ce stă față la rugăciune și dice: căți santele în căință, rugați-vă toți (*ὅσοι ἐν μετανοίᾳ, δεηθήτε πάντες*). Căți nu se împărtășesc, sunt în căință. Dacă deci ești dintre cei ce se căiesc, nu trebuie a te împărtăși, căci tot cel ce nu se împărtășesc, face parte dintre cei ce se căiesc. Deci pentru ce dice preotul: «căți nu puteți a vă ruga, eșiți» (*ἀπέλθετε οὐ γὰρ δυνατόμενοι δεηθῆναι*), eară tu ai stat pe loc cu obraznicie? Inse nu ești pôle dintr-aceștia ci dintre cei ce pot să se împărtășască, și totuși de nimie nu te îngrijești, faptul acesta-l crești de nimie? Judecă, te rog: masa împărătească este de față, ingerit seryesc la masă, însuși împăratul este la masă, și tu ai rămas dormind cu gura cascătă? Hainele tale sunt murdare, și tu nu dici nimic? Dară pôle sunt curate? Atunci așa-ză-te la masă și te împărtășesc. El vine în fie-care zi, ca să vadă pe cei de la masă, și tuturor li vorbese: eară

acum el va dice în conștiința lui: «prietene, cum de ai intrat aici, neavând băine de muntă? El nu dice de ce te-ai pus la masă? ci chiar mâințile de a te așeza, și mâințile de intrare el te scie de nevrednic; căci nu a dis; de ce te-ai pus la masă? ci de ce ai intrat? Acestea le dice și acum către noi toți, cari cu nerușinare și cu obraznicie stăm în fața lui. Căci tot cel ce nu se împărtășește cu santele taine, și totuși stă față, nerușinat este și obraznic. Pentru aceasta cei păcătoși sunt scoși cei întâi. Precum când vine la masă stăpânul, nu se cuvine a sta față acelu dintre servitori cari l-au supărat, ci se fac neveduți, ast-feliu și aici: jertfa fiind proadusă, Christos fiind sacrificat, mielul împărătesc fiind slăsiat, când audi: „să ne rugăm cu toți împreună“; când veți deschidându-se usile împărătesei (αἱ ἀπὸ τοῦ βασιλέως), atunci închipuiți, că se deschide cerul și ingerii se pogoră. Deci, precum nu trebuie a sta față nimeni dintre necredincioși, tot ast-feliu nu trebuie a sta nici unul chiar dintre credincioși dară mîrdariu. Spune-mi, te rog, când cine-va este chemat la masă, când s-a spălat mânele și s-a așezat deja și este gata pentru mîncare, și totuși nu mîncă, ore nu insultă pe cel ce l-a chemat? Si nu ar fi fost mai bine ca unul ca acesta să nu fi venit? Ast-feliu și tu ai venit, ai cântat împreună cu toți cei-alti imnul Diabedesc, ai mărturisit că ești dintre cei vrednici, și nu dintre cei nevrednici cari au fost iesit deja la timp; dect, cum ai ramas și din masa împărătească nu te împărtășești? «Sunt nevrednic», dici: apoi atunci ești nevrednic și de a lua parte în comun la rugăciuni. Nu numai pentru darurile ce sunt puse înainte se pogoră în tot-deauna Sf. Duch, ci și pentru cântările și rugăciunile credincioșilor. Nu veți cum servitorii noștri spală masă cu buretele, curată casa și așază talgerile pe masă? Intoemai așa se face și în biserică, prin rugăciuni și la glasul preotului; spălăm ca cu un burete biserică prîmprejur, ca ast-feliu toate înăuntru să se așeze în biserică curate, ca să nu fie nici-o pată, nici-o încretetură (βρωμία=shărcitură). Sunt nevrednici și ochii de aceste privești, sunt nevrednice și urechile de a audi. „Chiar vre-o vită, dice, de se va atinge de munte, se va ucide cu petre.“ (Exod. 19, 13). Ast-feliu, deci, nu erau demoi nici mașar de a se sui pe munte, de și după aceasta s-au apropiat și au vedut locul unde a stat Dumnezeu. E permis după terminarea Sf. Liturghii de a te apropia și a vedea; dară când El este prezent,

pleacă, căci nu-ți-e permis mai mult, de cât e permis și catichumenului a vedea. Căci nu e tot una, de a nu lua parte la santele misterii, cu a-l desprețui după ce ai luat parte, însă ai fost nevrednic de aceea privești.

Ar fi trebuit de a vă vorbi mai multe și mai intricoșate, însă, ca să nu îngreuez eugetul voștru, ajung și acestea. Cei ce nu se vor înțelepți cu acestea, de sigur că nici cu mai multe nu se vor înțelepți.

Deci, pentru ca nu cum-va să fim siliiți a promunța contra voștră vre-o hotărîre de condamnare mai aspră, vă sfătuim nu ca să nu veniți la biserică, ci ca venind să vă faceți măntăi vrednici de prezența și de apropierea voștră de sanctuarid. Spune-mi, te rog, dacă ore-care Rege ar porunci și ar dice: «dacă veți face culare lucru, apoi împărtășiți-vă din masa mea», -- ore nu ați face totul pentru aceasta? Pe noi ne-a chemat în ceruri, la masa Împăratului celui mare și minuat, și ne lepădam și zăbovim încă, și nu ne grăbim, și nu alergăm? Și care speranța de mîntuire o vom avea? Să nu pretextăm că din cauza slăbăciunii noastre, că din cauza naturii noastre întârziem; nu, ci numai leovirea ne-a făcut pe noi nevrednici.

Acestea vi s-a spus de noi acum, însă Cel ce îmboldește inimile spre umilință, Cel ce dă spiritul de cucernicie, să întărite inimile voștre spre evlavie, și să pună în lăudul lor sîmintele cele mîntuitoare, ca ast-feliu să concepim în pîntecele nostru din frica lui, să nascem spiritul mîntuirii, și cu curaj să ne apropiem de dînsul. „Fiii tîi, dice, ca nisce tinere mlădite de maslin împrejurul mesei tale“ (Psalm. 127, 3). Nimic vechiu, nimic sălbatec. Ast-feliu sunt plantele cele tinere, și plantate din nou; sunt apte de a produce fruct, și încă fruct miraculos vorbesc de fructul maslinului; sunt puternice acele plante, așa că toate sunt puse prîmprejurul mesei, și nu se adună aici cum s-ar întâmpla, ci cu frică și grăză. Numai așa deci, veți vedea cu curaj pe Christos acolo, și vă veți învrednici de împărăția cerurilor. Căria fie a ne învrednici, în Christos Iesus Doamul nostru, cu care împreună se cuvine slava, stăpînirea și cinstea, Tatălul și Sf. Duch, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA IV.

„Și pre voi cari erați morți cu greșalele și cu păcatele vostre, intru care ore-când ați umblat după veacul lumii aceștia, după domnul stăpânirii văzduchului, a duchului celui ce acum lucrează intru fiii neascultării, intru care și noi toți am petrecut ore-când intru porțile trupului nostru, făcând voile trupului nostru și ale cugetelor, și eram fiți din fire ai mâniei ca și ceilalți” (Cap. 2, 1—3).

Este moarte corporală, este însă și moarte spirituală. De cât cea dintâi nu atrage după sine vre-un păcat sau vre-un pericol, căci faptul nu vine din vre-o intențiune, ci de la natură. A intrat în lume de la abaterea protopărinților noștri, eară la urmă a devenit naturală, de și de alt-felii iute se și deslegă. Mărtea spirituală însă, fiind rezultată din intențiune, are în sine păcatul și nici-o deslegare. Privește deci cum Pavel arătând deja faptul acesta ca foarte mare, și zicând că este cu mult mai greu de a vindeca un suflet mort, de cât de a învia morții, pune și de astă-dată același fapt, căci dice: „și pre voi, cari erați morți cu greșalele și cu păcatele vostre, intru care ați umblat ore-când după veacul lumii aceștia, după Domnul stăpânirii văzduchului, a duchului celui ce acum lucrează intru fiii neascultării”. Vezi dulceața în vorbă a lui Pavel, și cum peste tot locul mângăie auditoriul neîngreunându-l? Căci după ce a dis, că ați alergat la cea mai de pe urmă răutate,—și aceasta este de a muri spiritualmente,—pentru ca să nu-l îngreieze peste măsură,—căci oamenii se rușinează de relele dinainte când sunt puși la mijloc, chiar de ar fi fost dispăruți ele și nu ar mai fi nici un pericol,—li dă lor un conlucrătoriu în faptele cele rele, ca să nu creadă li că totul depinde de deusii, și încă un conlucrătoriu puternic. Și care e acel conlucrătoriu? Diavolul. Aceasta o face el și în epistola către Corintheni (I. Corint. 6, 9—11), căci dice: „Să nu vă înșelați; nici curvării, nici idololatrii”, și prenumerând toate celelalte fapte,

adaoge: „nu vor moșteni împărăția lui Dumnezeu”, și apoi încheie: „Și aceste ați fost unia dintre voi”. El nu dice simplu „erați” ci „ați fost unia dintre voi”, adică, cam așa vă purtați. Dară ereticii se acapă de noi, și spun, că toate acestea au fost duse cu privire la Dumnezeu, și scoțându-și limbele peste măsură dic, că acestea se atribuie lui Dumnezeu, ceia ce de alt-felii numai diavolului se poate atribui. Deci cum li vom astupa gurile? Din ineseși vorbele lor. Dacă Dumnezeu este drept, după cum diceli și voi, și totuși a făcut aceasta, apoi faptul nu este al unui Dumnezeu drept, ci al unui foarte nedrept și scârbos. Însă Dumnezeu nedrept și scârbos nu ar putea fi nici-odată. Dară de ce l-a numit ore pe diavol domnul și stăpânitorii seculului lumii aceștia? De aceia tocmai pentru că aprăpe întreaga natură omenească s-a pre-dat lui, și toți servesc lui de bună voină și cu asentimentul lor. Lui Christos, carele a promis miilor de bunătați, nu-i dă nimeni vre-o atențiune; pe când diavolului, carele nimic nu a promis din acelea, ci încă duce și în gheena, toți i se supun. Dară dacă el stăpânește în seculul acesta, și are sub stăpânirea sa mai mulți de cât are chiar Dumnezeu, și de deusii ascultă mai mult de cât de Dumnezeu,—afară de puține excepțiuni,—apoi aceasta provine din cauza trândăviei noastre. „Dupre stăpânirea, dice, a duchului văzduchului”. Aceasta o dice earăși ca să arate, că diavolul are loc de ședere sub ceri, și că spiritele din aer sunt puteri necorporale. Cum că stăpânirea lui este seculară, adică că în seculul (viața) present se desfășoară, ascultă pe Pavel, ceia ce dice pe la finea epistolei: „Nu este luptă noastră în potriva trupului și a sângelui, ci împotriva începătoriilor, a domniilor, împotriva stăpânitorilor întunerecului veacului acestuia” (Cap. 6, 12). Pentru ca să nu credi că diavolul este stăpânitorii absolut al lumii, și să îți închipui că el este necreat, de aceia pe aiurea el numesce secul viclean timpul cel viciat, și nu vorbesce de creaturi. Mie mi se pare că a devenit stăpânitorii sub ceri după greșala stremozilor noștri. „Celui ce lucrează acum, dice, intru fiii neascultării”. Vezi așa dară, că nu cu deasila, nici în mod tiranic sunt atrași, ci cu binele? A dis neascultare, ca cum ar dice cine-va înșelăciune, căci cu înșelăciunea și cu momeala pe toți-l atrage. Dară

apoi nu-i mângâie numai cu aceia că li dă tovarăș, ci și cu aceia că se pune și pe sine în rândul lor. „Întru care, dice, și noi toți am petrecut ore-când“. „Toți“ căci nu trebuia a dice că făcea cine-va excepțiune. „Întru poștele trupului nostru, făcând voile trupului și a cugetelor, și eram fiți ai mâniei din fire, ca și toți cet-l-alti“. Dară ce înseamnă: „din fire“? Arată aici că eu adevărat ~~am~~ fost fiit mâniei, în mod veritabil și firesc. „Ca și toți cet-l-alti“, adică necugetând nimic din cele duhovnicești. Și ca să nu creadă cine-va că el defaimă corpul, săi să-și inchipuie că nu este vre-o greșală mare, privește cum se asigură: „Voile trupului nostru, dice, și a le cugetelor noastre“, adică, făcând poștele plăcerilor. Am iafăritat pe Dumneșeu, l-am mâniai, adică eram înseși urgia, și nimic alt. Precum fiul omului de la natură, săi cum se dice din fire este om, ast-feliu și noi, ca și toți cet-l-alti, eram fiit urgiei, fiit mâniei.

„Dară Dumneșeu bogat fiind în milă“ (Vers. 4). Nu dice numai milostiv, ci bogat în milă, după cum se dice și în alt loc: „Dupre mulțimea îndurărilor tale“ (Psalm. 50, 1), și earăși: „Miluește-mă Dumneșeu de duple mare mila ta“ (Ibid.), și earăși: „Dupre mulțimea milei tale auzi-mă“ (Psalm. 68, 16). „Pentru dragostea lui cea mare, cu care ne-a iubit pre noi“ Dară cum ne-a iubit pe noi? căci faptele săvârșite nu sunt demne de iubire, ci de urgie și de cea mai grozavă pedeapsă. Deci și aceasta e rezultatul milei lui celei mari. „Și fiind noi morți cu păcatele, ne-a înviat împreună cu Christos“ (Vers. 5). Earăși Christos e pus la mijloc, ast-feliu că faptul e demn de credință. Căci dacă Christos care e începătura (*ἀρχή*) noastră viață, apoi și noi suntem vii, pentru că împreună cu dânsul ne-a înviat și pe noi. Veți deci, cum toate acestea au fost dise cu privire la corpul lui Christos? Ai vedut măreția cea covârșitoare a puterii lui către noi, cari am crezut? Pe cet morți, pe fiit urgiei, pe aceștia l-a înviat. Ai vedut speranța chemării? „Ne-a sculat împreună cu el și ne-a pus a ședeă împreună cu el“ (Vers. 6). Ai vedut slava eternității lui? Cum că ne-a sculat împreună cu el, aceasta este invederat; dară că ne-a pus să stăm im-

preună cu el? cum s-a făcut? Tot așa precum ne-a și sculat împreună cu el. Niel-o-dată nu este cine-va ridicat, săi sculat de jos, de caț odală cu capul. Tot așa și noi ne-am sculat, după cum se spune și acōlo, că închinându-se Iacob, în același timp și femeea lui s-a închinat lui Iosif. Intocmai așa și noi am stat împreună cu el; când capul stă, și corpul stă împreună cu el. Pentru aceia și adaoge: „Întru Christos Iesus“. Dară dacă nu este aceasta, apoi ne-a sculat împreună cu el prin baea renașcerii. Dară cum ne-a pus să stăm împreună cu el? „De răbdăm, vom și împărăți împreună cu el, de murim, vom și învia împreună cu el“ *) dice (II Timoth. 2, 12). Cu adevărat că e nevoie de Duchul Sânt și de descoperire, spre a pricepe cine-va adâncimea acestor misterii. Apoi ca nu cum-va să cadă în necredință, privește ce adaoge el: „Ca să arate în veacurile viitoare bogăția cea mare a charului sânt, întru bunătate către noi întru Christos Iesus“ (Vers. 7). Deci, fiind-că a spus cele cu privire la Christos, eară acestea nu se raportă la noi, ar putea cine-va să dică; «și ce e cu noi, dacă el a înviat?» iată însă că Pavel a arătat deja, că și la noi se raportă învierea lui, dacă eu adevărat că s-a unit cu noi ast-feliu; pentru care și spune deodreptul cele cu privire la noi: „Pe noi, dice, cari eram morți cu păcatele ne-a sculat împreună cu el, și ne-a pus să stăm împreună cu el“, așa că, după cum am dis, nu fi necredincios, ci la dovada din cele dinainte, și de la cap, cum și din voința lui de a-și arăta bunătatea lui cea nemărginită. Căci cum se va arăta aceea bunătate dacă nu este în reabilate? „Se va arăta, dice, în veacurile viitoare“; dară cum? Că adică acele bunătăți au fost mari, în același timp și mai demne de credință dintre toate cele-l-alte. Celor necredincioși li se par acum cele vorbite de noi cu băfire, atunci însă cu toții vor cunoște. Voești să afli și cum ne-a pus să stăm împreună cu el? Ascultă pe însuși Christos dicând: Veți ședeă pe două-spre-dece scaune, judecând pe cele două-spre-dece seminții ale lui Israil“, și earăși: „Eară a șe-

*) În ediția Românească de Brzeń lipsesc partea finală a pasajului, eară în loc e pus: „de ne vom lepăda de el, și el se va lepăda de noi“, ceea ce nu este în originalul Grec. Trad.

dea de dreapta mea și deastânga, nu este al meu a da, ci celor ce s-au gătit de la tatal" (Math. 19, 28, 20, 23). Ast-feliu deci s-a fost pregătit. „Intru bunătate spre noi intru Christos Iisus". Și bine a ăis, căci a ședea de dreapta este o onoare mai presus de orice altă onoare, după cum nici nu este alta. Deci, ăice că și noi vom ședea împreună cu el. Cu adevărat că e bogăție covârșitoare; cu adevărat că e neîntrecută măreția puterii lui, spre a sta noi împreună cu Christos! Deci dacă ai avea chiar mii de suflete, ăre nu le-ai da pe toate pentru Christos? Dacă ar trebui să intri în foc, ăre nu ai primi să suferi de bună voie? Insuși el ăice earăși: „Și unde voi fi eu, acolo și sluga mea va fi" (Ioan 12, 26). Deci dacă ar trebui ca să fii tăiat și îmbucătit pe fiecare ăi, nu ar trebui ăre a primi cu mulțămire pentru aceste bunătăți? Pricepe, deci, unde a ședut el. A ședut în ceriș sus, și mai presus de orice începătorie și stăpănie. Pricepe, cu cine vei sta împreună? Cu el. Cine fiind tu? Mort și fiș al urgiei. Și ce fapte ai săvărșit? Nimic! Cu adevărat că aici e timpul potrivit de a striga cu același apostol: „O adăncul bogăției, al înțelepciunii și al cunoșcinței de Dumnezeu"! (Rom. 11, 33). „Căci cu charul sunteți mântuiți" ăice (Vers. 8). Apoi ca nu cum-va măreția bine-facerilor să te îngăme, priveșce cum te mărgineșce: „Cu charul sunteți mântuiți, ăice, prin credință." Și ca nu cum-va să se vatăme liberul arbitru, a pus și ceia ce depinde de noi: apoi earăși a resturnat și aceasta, căci adăoge: „și aceasta nu de la noi", adăcă că nici credința nu depinde numai de noi, căci dacă nu ar fi venit și nu ne-ar fi chemat, cum am fi putut crede? „Cum vor crede, ăice, dacă nu vor ađi"? Așa că nici a crede nu este propriu al nostru. „A lui Dumnezeu, ăice, este darul". A ăis că credința mântueșce; deci fiind-că a voit Dumnezeu, credința a mântuit. Fiind-că de altminterea cum mântueșce credința, fără fapte? spune-mi. Chiar aceasta este darul lui Dumnezeu. „Ca să nu se laude cine-va" (Vers. 9), pentru ca să ne facă a fi recunoscători charului. Dară ce? Ne-a impedat el ăre de a ne îndreptăți din fapte? Căluși de puțin; dară fiind-că nimeni nu s-a îndreptătit din fapte, - ca ast-feliu să se arate charul lui Dumnezeu și filantropia,

-nu ne-a îndepărtat de la dănsul fiind-că aveam fapte, ci fiind-că eram nedestoinici și lipsiți de ele, ne-a mântuit prin char, ca ast-feliu să nu pôta nimeni a se lauda.

Apoi, ca nu cum-va ađind că nu prin fapte, ci numai prin credință s-a reușit totul, și așa să se leneviască cine-va, priveșce ce a adăos el: „Ca a lui făptură suntem, zidiți intru Christos Iisus spre fapte bune, care mai'nainte a gătit Dumnezeu, ca să umblăm intru ele" (Vers. 10). Priveșce, ce ăice el aici: face alușione la renașcere. În adevăr că renașcerea este o a doua creașione, căci din ceia ce nu eram am fost aduși la ceia ce suntem. Ceia ce eram mai'nainte am murit, adăcă omul cel vechiș; și ceia ce am devenit, nu eram mai'nainte. Prin urmare faptul acesta este creașione, și mai prețuită chiar de cât ceia-l-altă; pentru că dacă din aceia avem viașă, apoi din aceasta am căștigat cunoșcința de a via bine, după voea lui Dumnezeu. „Spre fapte bune, care mai înainte a gătit Dumnezeu, ca să umblăm intru ele", adăcă nu numai să începem, ci să umblăm intru ele. Așa dară avem nevoie de virtute încontinuu, adăcă săvărșită până la stărsitul vieșei noastre. Pentru că cu nimic nu ne-ar folosi, dacă trebuind a călători la celătea împăratească, am face cea mai mare parte din cale, eară pe la fine lenevindu-ne, ne-am pune jos și am înterupe călătoria. Aceasta este speranța chemăret. „Spre fapte bune" ăice, căci de alt-feliu cu nimic nu ne-ar folosi renașcerea.

*) Ast-feliu deci și aici nu ni se ordonă de a săvărși numai un fapt bun, ci toate. Căci precum avem cinci simțuri, și de toate trebuie a face us la nevoile noastre, tot așa trebuie de a săvărși toate virtutele. Dacă cine-va bună-ăra ar fi înțelept, însă nemilostiv; sau ar fi milostiv, însă răpitoriu de averi streine; sau că pôte nu s-ar atinge de cele streine, însă nu ar împărtăși pe nimeni din al său, apoi atunci toate sunt în zadar. Nu e de ajuns numai o singură faptă bună, spre a ne presenta cu curaj înaintea tronului lui Christos, ci ni trebuie multe și variate, și cu un cuvânt toate faptele bune. Ascultă-l pe dănsul ăicând discipulilor: „Mergând învățați toate neamurile....Invășându-i pe dănsi să păzască toate câte am poruncit vouă" (Math. 28, 19), și

*) Partea morală. Cel ce vuese a se încrednici de împărașia ceriurilor, trebuie a face toate faptele bune; pe când dacă pe unele le face eară pe altele nu, va fi scos din împărașie. (Veron).

earăși: „Cel ce va strica una din aceste porunci mai mici, mai mic se va chema în împărăția cerurilor“, adică la înviere. Obicinuișca Mântuitorul de a numi împărăție chiar și timpul învierii. «Una de ar strica dice, mai mic se va chema», așa că avem nevoie de totu. Și priveșce, cum nu e cu putință de a intra în împărăția cerurilor fără milostenie, ci chiar singură aceasta de ar lipsi, ne vom duce în focul cel veșnic. „Duceți-vă dice, de la mine blestemaților în focul cel veșnic, care este gatit diavolului și ingerilor lui“ (Ibid. 25, 41. 42.). Și pentru ce ôre? „Ca am flămândit și nu mi-ați dat să mănânc, am însetat și nu mi-ați dat să beau“. Ai văduț cum fără să fie acușați pentru alt-ceva, au fost perduți totuși numai pentru aceasta? Și cele cinci faciôre numai pentru aceasta au fost scôse afară, de și erau caste. De alt-feliu tot Pavel dice: „Și sântenia, fără de care nimeni nu va vedea pe Domnul“ (Ebr. 12, 14). Așa dară înțelege, că fără castitate nu e posibil de a vedea pe Domnul; și totuși nu în tot-deauna se pôte vedea chiar având castitatea, pentru că de multe-ori a fost la mijloc pôte vre-un alt obstacul. Și earăși: dacă toate le-am face, eară pe aprôpele cu nimic nu l-am folosi, nici atunci nu vom intra în împărăția cerurilor. De unde se invederează aceasta? De la servitorii cărora li s-a încredințat talanții. Acolo virtutea întregă era neștirbilă, și nimic nu lipsia, însă fiind-că a fost leneș la treabă acel servitoriu, cu drept cuvânt a fost scos din rândul celor-l-alti. E posibil apoi a cădea în gheena numai din cauza insultei. „Caci cel ce dice fratelui său: nebunule, vinovat este de focul gheenei“ (Math. 5, 22). Chiar de ar face cine-va toate faptele cele bune, însă ar fi hațjocoritoriu, nu va intra în împărăția cerurilor. Dară din aceasta causă să nu atribuie cine-va lui Dumnezeu vre-o crôdime, dacă pe cei ce greșesc chiar în cele mici, îi scote din împărăția cerurilor. Căci dacă printre noi ômenii când face cine-va vre-o faptă contra legii își atrage urgie și pedeapsă din partea împăratului; chiar o singură lege de ar călea dintre cele în ființă, chiar de ar hațjocori, chiar de ar procurvi și s-ar dovedi de vinovat, s-a făcut nevrednic; și chiar de ar fi făcut miș de fapte bune, e totuși condamnat; chiar de ar fi plănuit vr'un omor și s-ar dovedi, e suficient de a-l perde. Deci dacă legile omenești se bucură

de alăta băgare de samă, cu atât mai mult cele Dumnezeuști. „Dară, dicit pôte, Dumnezeu este bun“. De cât, până când ôre vom pronunța această vorbă nebunească? Am dicit nebunească nu că döră el nu este bun, ci pentru că ne inclipaim că bunătatea lui ni este de folosință când facem asemenea fapte, cu toate că de miș de ori v-am vorbit despre aceasta. Ascultă ce dice scriptura: „Să nu dicit mila lui este mare, și va curăți mulțimea păcatelor mele“ (Sirach. 5, 6). Nu ne împedică de a dice că îndurarea lui este mare, nu ne îndeamnă la aceasta, ci voeșce mai ales ca necontenit să o dicens această și să o avem în mintea noastră. Pentru aceasta și Pavel toate le pune în mișcare spre atingerea acestui scop, însă pentru următôrele considerațiuni: «Să nu te minunezi, dice, de iubirea de ômenii a lui Dumnezeu, când în păcătuești, și să dicit: Mulțimea păcatelor mele va șterge. Pentru aceasta și noi spunem alătea despre bunătatea lui, nu döră ca încurajându-ne să facem toate relele, fiind-că în asemenea cas bunătatea lui va fi spre vătămarea mântuirii noastre, ci ca să nu ne descurajăm când ne găsim în păcate, și ca să ne pocăim». „Bunătatea lui Dumnezeu te aduce la pocăință“ (Rom. 2, 4), eară nu la mai mare răutate. Deci, dacă devii netrebuie din cauza bunătății lui, în mai cu samă o defaimi înaintea ômenilor. Vêd pe mulți că acusa îndelunga răbdare a lui Dumnezeu; însă vor da samă, dacă nu o întrehuințază la timp și cu rândujală. Este Dumnezeu iubitoriu de ômenii? În același timp însă, este și drept judecatoriu. Iară greșalele? În același timp însă, și respălășce lie-căruiă după faptele lui. Trece cu vederea nedreptătea, șterge fără de legea? În același timp însă, face și cercetarea acestor fapte. Deci, ôre toate acestea nu sunt contrare și nu se contradic în persoana lui Dumnezeu? Nu sunt contrare de loc, dacă noi le împărțim în timpuri. De exemplu: șterge fără de legile noastre aici, atât prin bacia renașcerii, cât și prin pocăință, însă instruirea celor săvêșite și examinarea lor o va face acolo prin foc și muncă. «Dară, dicit tu, dacă fac chiar numai un păcat, în loc de miile de păcate, pe care le face un altul, și totuși pentru acel păcat sunt scos afară și cad din împărăție, de ce atunci să nu fac încălțea toate păcatele? Căvânt ieșit din gura servului nerecunoscătoriu! Totuși noi vom deslega și acest cuvânt. Nu face rele, pentru ca tu singur să fi folosit. Din împărăție cu toți vom

cădea pôte, dară în gheena nu vom suferi aceeași osândă, ci unul mai mare, altul mai ușoră. De exemplu: și tu și acela ai desprețuit, fie pe aprôpele, fie vre-o poruncă a bisericii; în asemenea cas și unul și altul veți cădea din împărăția cerurilor. Dară dacă nu ai desprețuit deopotriva, ci unul mai mult, eară altul mai puțin, apoi în gheena veți simți deosebirea. Și de ce, daci tu, amenința pe cei ce nu fac milostenia, că se vor duce în focul cel nestins? Și încă nu dice simplu: în foc, ci «în locul cel nestins, care este gălit diavolului și ingerilor lui»? De ce auzime? Pentru că să ați că nimic nu înălțată pe Dumnezeu ca nemilostenia, și că acest păcat îl pune înaintea tuturor celorlalte. În adevăr, dacă trebuie a juși până și pe dușmanii, apoi ôre cel ce respinge pe cei săraci, cărîi nici chiar dușmanii nu-l sunt, de ce osândă nu va fi vrednic, când prin purtarea lui se face mai rău chiar de cât barbarii? De aici deci se pôte vedea mărimea păcatului, care și contribuie ca să se ducă împreună cu diavolul în gheena. „Vai de cel ce nu face milostenie“! (Sirach 13, 3?). Decî dacă era așa în legea veche, cu atât mai mult trebuie a fi în legea nouă. Dacă acolo (în legea veche) unde se permițea câștigare de averi, folosința de ele și îngrijire, și totuși se făcea alătele măsuri de a veni în ajutorul săracilor, cu cât mai mult aici (în legea nouă), unde ni se poruncește de a arunca de la noi totul? Ce nu făceau Iudeii? Decîuși și earăși alte decîuși strîngeau și dădeau orfanilor, văduvelor și prosolților. Cine-va admirând pe un altu'mi spunea: cutare da decîuși*). Că-lă nerușinare! Apoi dacă la Iudei nu era de admirat un asemenea fapt, ôre la Creștini s-a făcut vrednic de admirat? Dacă atunci se credea că o primejdie mare de a nu răspunde decîușile la timp, înțelege de aici că-lă primejdie nu este acum. Bețivul earăși nu va moșteni împărăția cerurilor. Dară care e cuvântul de încurajare pentru mulți? Iată care: «dacă și eu și un altul ne găsim în aceleași păcate, nu mică este mângăerea ce o putem avea de aici». Decî, ce am dice? Că atunci pôte avea o mângăere lovărășia de păcate, când ai simetrie în mărimea lor; când însă păcatele uevia întrec pe a le celuilalt, atunci pe unul ca acela păcatele îl aruncă într'un fel de uitare și nici că-l lasă de a mai avea vre-o mângăe-

*) Ideia e confusă. Probabil că pe când vorbea Sf. Chrisostom, unul din auditoriî l-a întrerupt cu aceste cuvinte, pronunțate în mod sarcastic. Trad.

re. Di bună-ôră celui băgat în foc și muncit acolo: «că și cutare pătiuesce aceeași osândă», căci el nu va simți macar mângăerea ce-i o adoci. Ôre nu loti Israeliții s-au perdut deodată la un loc? Dară acest fapt ce mângăere li-a adus? Nu ôre tocmai acest fapt l-a întristat mai mult? pentru care și diceau: „Ne-am pierdut, ne-am nimicit, ne-am potopit“ (Num. 17, 12). Decî ce mângăere e aceasta? În zadar ne mângăem cu aceste speranțe. O singură mângăere este, de a nu cădea în focul acela nestins, căci odată căduți nu e cu putință de a avea mângăere acolo, unde este scrișnirea dinților, unde este plângere, unde este viermele cel neadoruît, unde este focul nestins. Decî vei înțelege cam câtă putere are mângăerea când te găsești în scârbe și incurcături mari? Vei fi deci după aceeașta în mințile lôte? Vă rog și vă sfătuiesc, ca să nu ne amăgim în zadar și să ne mângăem numai cu vorbe de aceslea, ci să facem aceia ce va putea fi spre mântuirea noastră. E vorba ca să stai împreună cu Christos, și tu încă te frământă cu examinarea cuvintelor? Chiar de nu am avea alt păcat, totuși numai pentru aceste vorbe câtă osândă nu ar trebui să suferim, pentru că suntem atât de molaticii atât de nenorociți și de leneși, căci fiind vorba de alăta cinste noi încă mai vorbim asemenea lucruri? Când vei vedea fericiți pe cei ce au reușit cu faptele cele bune, ôre nu te vei topi de necaz? Când vei vedea dintre sclavi și dintre cei moșici, — cărîi puțin pôte s-au obosit aici, — alăturea de tronul împărătesc, ôre lôte acestea nu-ți vor fi mai rele de cât lôte muncile iadului? Dacă aici vedând pe unia prosperând și te topești de necaz, căci o crești aceasta mai grozavă ca ori-ce altă pedeapsă, și plângi, și te jeleşci, și te crești vrednic de mil de moști, dară acolo ce nu vei suferi? Dacă nu ar fi gheena, înseși ideea despre împărăția lui Dumnezeu nu ar fi ôre suficientă de a pierde și a nimicii pe cei păcătoși? Dară că faptul este așa, e de ajuns a ne convinge din experiența lucrurilor. Decî să nu ne rătăcim în zădar cu asemenea vorbe, ci să fim cu băgare de seamă și să ne îngrijim de mântuirea noastră. Să ne sîngum cu faptele cele bune, și să ne îndemoăm pe noi însine spre practicarea celor bune, ca ast-feliu să ne învrednicim de acea slavă cerească, prin Domnul nostru Iisus Christos, căruia, împreună cu Tatăl și cu Sf. Duch, se cuvîne slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA V.

„Pentru aceea aduceți-vă aminte, că voi când erați odinioară păgâni în trup, care vă chemați ne-tăiere împrejur de către cei ce se chemați tăiere împrejur în trup, făcută de mână, ca erați în acel timp fără de Christos, instrăinați de petrecerea lui Israel, și străini de așezământurile făgăduinței, nădejde neavând, și fără de Dumnezeu în lume“ (Cap. 2, 11. 12).

Multe fapte probează filantropia lui Dumnezeu. Mai întâi că prin sine a mântuit nemul omenesc, al doilea că în ce stare fiind omenirea o a salvat, și al treilea că unde a ridicat-o. Acestea toate deci, prin ele înseși poartă cea mai mare dovadă de filantropia lui, și tocmai pe acestea și Pavel le pune de față acum scriind Efesenilor. A dis că fiind noi morți prin păcate și fără de Dumnezeu, ne-a mântuit, eară acum spune cu cine ne-a făcut egal. „Pentru aceea, dice, aduceți-vă aminte“. Obiceiul nostru al tuturor este că, de îndată ce ne ridicăm de la o stare de jos sărăcăciună la alta cu totul contrară, sau la o mai mare ciuste, nici că ni mai aducem aminte de cele dinainte, atât suntem de îngâmfați de slava la care am ajuns. De aceea tocmai dice Apostolul: Pentru aceea aduceți-vă aminte. „Pentru aceea“. Pentru ce? De ce să ne aducem aminte? De aceea că am fost creați pentru săvârșirea faptelor bune, și aceasta e suficient de a ne convinge că să ne striguim în practicarea virtuții. „Aduceți-vă aminte“ adică că chiar numai amintirea aceea e suficientă de a ne face recunoscători față de bine-făcătorul nostru „Că voi oare-când erați păgâni în trup“. Privește, cum el calitățile Iudaice le pogorâ din valoarea lor, le diminuează, pe când defectele ginților le admiră, care de alt-felii nici nu erau defecte, și convinge și pe unii și pe alții, că acestea se apreciază din modul vieții cui-va. „Cari vă chemați (numiați)“. Așa dară valoarea unora era în vorbe, calitatea altora era în corp; însă și ne-circumcisiunea și circumcisiunea nu înseamnă nimic. „De către cei ce se chiama, dice, tăiere împrejur în trup, făcută de mână; că

erați în acel timp fără Christos, instrăinați de petrecerea lui Israel, și străini de așezământurile făgăduinței, ne-având nădejde și fără de Dumnezeu în lume“, voi adică cari ast-felii sunteți numiți de către Iudei. Dară ce? El voește ca să arate, că binefacerea acordată lor tocmai în aceea stă, că adică ei (păgânii) să fie părtași cu Israel; apoi de ce atunci earăși diminuează demnitatea Israelitică? Nu o diminuează, ci în cele necesare, ea bună-ora imprietenirea cu Dumnezeu și speranța bunurilor viitoare, el o ridică, eară în altele, în care nu au avut nici o comunicație, o diminuează, pentru că și dice el mai departe: „Impreună cetățeni cu sântii sunteți și deapropo (familiari) ai lui Dumnezeu“ (Vers. 19). Vedi deci că el nu diminuează. „Acestea, dice, sunt indiferente. Să nu credeți că dacă nu v'ați circumcis și vă găsiți în ne-circumcisiune, este vre-o deosebire. Răul cel mare acolo era, că vă găsiți fără Christos, străini de petrecerea lui Israel“. A fi străini de așezământurile făgăduinței, a nu avea speranța viitoare, a fi fără Dumnezeu în lumea aceasta, toate acestea erau defectele ginților. A vorbit de lucrurile cele cerești, vorbește acum deci și de cele pământești, fiind-că despre acestea Iudeii aveau o mare idee. Tot ast-felii și Christos când încuraja pe discipuli, după ce a dis: „Periciți cei isgoniți pentru dreptate, că acelora este împărăția cerurilor“, adăoge: „caci ast-felii au gonit și pe Prorocii cei dinaintea voastră“. Pune întâi propozițiunea majoră și apoi pe cea minoră. Aceasta din urmă comparativ cu măreția ideii dinainte este inferioară; comparativ însă cu apropierea faptului de cunoștința lor, e ce-va mare și suficient de a crede ei, și are multă putere. Prin urmare așa felii trebuia să vie-tuiască ei. Nu a dis: separați, ci instrăinați de petrecerea lui Israel. Nu a dis: ne-având sau fiind fără atențiune, ci nici că chiar aveau vre-o relațiune oare-care, și erau străini. Emfaza cuvintelor e foarte mare, și arată cât de mare a fost diferența dintre dăsuși. De alt-felii erau și Israelii lipsiți de petrecerea lui Israel (της πολιτείας ησαν εστῆς), însă nu erau considerați ca străini, ci ca leneși și trândavi; au cădut și din făgăduință, însă nu ca străini, ci ca nedemni. Dară care erau oare așezământurile făgăduinței? „Ție și seminției tale voi da pământul acesta“ (Genesa 13, 15), și altele pe care le-a promis. „Ne-având

nădejde, dice, și fără de Dumnezeu în lume", de și de alt-felii se închină unor zei ce nu există; căci dăra idolul nu este nimic.

„Eară acum intru Christos Iisus, voi carii erau ore-când departe, v'ați făcut aproape prin sângele lui Christos. Pentru că el este pacea noastră, care a făcut amândouă una, și peretele cel din mijloc al zidului l'a sfărîmat, vrajba în trupul său" (Vers. 13—15). «Dară ce? Acesta e ore faptul acela mare, deci pôte, că adevărat am ajuns în petrecerea Iudaică? Ce sput? Tote cele din ceriuri și cele de pe pământ le a recapitulat, le a concentrat într'una, și acum vorbești de petrecerea Israelitilor?» „Da, dice el. Acelea trebuie a le primi prin credința (cele cu privire la așezămintele făgăduinței), eară acestea a le primi împreună cu faptele lor."

„Eară acum, dice, intru Christos Iisus, voi carii erau ore-când departe, v'ați făcut aproape", adevărat v-ați apropiat de petrecerea lui Israel. A fi însă departe, sau aproape, e rezultatul intenționet numai. „Pentru că el este pacea noastră, care a făcut amândouă una." Dară ce inseamnă „amândouă una"? Nu dice dăra că ne-a ridicat pe noi la acea nobleță, ci că și pe noi și pe aceia ne-a ridicat la o nobleță mai mare, afară numai că bine-facerea făcută cu noi e mai mare. Acelora li s-a și promis, și mai aproape de el erau; nouă însă nici nu ni s-a promis, și eram și mai depărtați. De aceia dice: „Eară neamurile să proslăvească pe Dumnezeu pentru mila" (Rom. 15. 9). A promis Israelitenilor, însă s-au arătat nedemni; nouă nu ni s-a promis, căci eram străini, și nimic comun nu aveam cu deusii. Cu toate acestea ne a făcut pe toți una, nu că dăra ne-a alăturat pe noi lângă aceia, ci și pe aceia și pe noi într'una ne-a unit. Vă voi da un exemplu. Să ne închipuim că cine-va are două statui; una de argint și alta de plumb, și că topindu-le le-a ridicat earăși, însă de astă-dată amândouă de aur. Iată că pe amândouă le-a făcut una. Sau să vă spun și alt exemplu: fie bună-ora un sclav, eară altul adoptat; ambii însă au supărat mult pe bine-făcătorul lor, și acel ce era înfiat și acum desmoștenit, cum și sclavul care a fugit și nici nu cunoștea pe stăpânul său; apoi ambii au devenit deodată chironomi și fiți adevărați. Iată că l'a ridicat pe amândoi în același cinst; ambii au devenit una, unul ve-

nind mai de departe, eară cela-l-alt mai de aproape, și mai veritabil chiar, de cât cum era mai înainte de a supăra pe bine-făcătorul lui. „Peretele cel din mijloc, dice, l'a sfărîmat." Dară care e acel perete din mijloc? „Vrajbă în trupul său, dice, legea poruncilor cu dogmele stricând". Unia dic, că peretele cel din mijloc (*τὸ μεσότοιχον*) dintre Iudei și Elini consta în aceia, că nu se permitea aceloră de a se amesteca cu Elinii*). Mie însă nu mi se pare adevărat, ci peretele acela din mijloc e comun tuturor, adevărat e vrajba în corp, și acesl perete era care despărția, precum dice și Profetul: „Ci păcatele vōstre fac osebire între voi și Dumnezeu" (Isaia 59, 2). Peretele cel din mijloc deci, era dușmănia, inimiția ce o avea și cătră Iudei și cătră Elini; căci legea existând, nu numai că nu a paralisat păcatul, ci încă că l'a și mărit, după cum dice în alt loc; „Că legea mânia lucrează" (Rom. 4, 16), așa că precum acolo nu se prevede totul în ea (lege), ci după ce am călcat-o se sub-înțelege greșala, tot așa și aici el numesce legea peretele din mijloc, fiind-că nefiind ascultată aducea inimiție. Legea era ca un gard, făcut ca pentru siguranță, pentru care a și fost numit *φυλακή*, ca ast-felii să ingradiască de jur-împrejur (*περιεπαύρη*). Ascultă earăși pe Profetul care dice: „Și o am ingradit, și șanț am făcut împrejurul ei" (Isaia 5, 2), și earăși: „Pentru ce ai surpat gardul ei (viet) și o culeg toți cei ce trec pe cale" (Ps. 79, 12), arătând acolo nesiguranța în care se găsia, și earăși: „strica-voiu gardul ei, și va fi călcată în picioare" (Isaia 5, 5), și earăși: „Legea o a dat spre ajutoriu" (Ibid. 8, 20), și earăși: „Cel ce face milostenie Domnul și judecata..... cunoscute a făcut fiilor lui Israel voile sale" (Ps. 102, 6. 7.). Deci gardul a devenit peretele cel din mijloc, nu ca să-l păziască în siguranță, ci ca să-l despartă de Dumnezeu, pentru că aceasta e deosebirea între peretele din mijloc și gard. Și care e acel perete din mijloc? „Vrajbă în trupul său, legea poruncilor cu dogmele stricând." Cum și în ce mod? Sacrificându-se și deslegând acolo

* Nota. Sf. Chisostom dese-ori prin cuvântul de Elini înțelege pe giuți fără excepțione. Trad.

(în corp) inimizia. Dară nu s'a mărginit numai la aceasta, căci dacă ne-am izbăvit de păcatele de dinainte, apoi earăși să fim siliți de a păzi legea? Atunci de sigur că tot una era. De aceia deci și legea o a desființat. „Legea poruncilor cu dogmele, dice, stricând“. O! căta iubire de omeni a arătat! Ni-a dat legea ca să o păzim, și după ce nu o am păzit și eram vinovați și demni de osândă, el a desființat legea. Intocmai ca cum cine-va ar da copilul său unui Pedagog spre creștere, și dacă vede că copilul nu se supune, dă drumul Pedagogului din serviciu. Căta filantropie! Dară ce înseamnă: „cu dogmele stricând?“ (ἐν δόγμασι καταργήσας), pentru că mare e deosebirea între poruncă (ἐπιτολή) și precept (δόγμα). Sau că pe credința o numește aici dogmă, căci numai prin credința a mântuit, sau că numește dogme poruncile date de Mântuitorul în diferite ocazii, precum dice Christos: „Eu înse vă dic voue, că tot cei ce se mânia.... etc.“ (Math. 5, 22). De aceia și dice apostolul în altă parte: „De vei crede, că Dumnezeu l-a sculat pe el din morți, te vei mântui“ (Rom. 10, 6--9), și earăși: „Eară dreptatea cea din credință așa dice: să nu dici întru inima ta; cine se va sui în ceriș? sau cine se va pogori întru adânc? adecă să ridice pe Christos din morți“ (Ibid). Așa dară a introdus credința în locul vieții după poruncile legii, și pentru ca să nu salveze neamul omeneș cum s'ar întâmpla, și el a primit a fi osândit și torturat, dară și de la noi a cerut credința prin dogme, adecă prin preceptele acelea admirabile.

„Ca pe amândoi să-i zidiască întru sine într'un om nou, făcând pace“. Ai vădut așa dară că nu s'a făcut Elinul Iudeu, ci și acela și acesta a ajuns într'o altă stare? Nu pe unul l'a înlocuit cu cela-l-alt, ci pe amândoi i-a zidit. De alt-feliu bine și întrebunțază apostolul caventul „a zidi“, de care și face us peste tot locul. Nu a dis: ca să-i transforme, să-i prefacă, ci să-i zidiască, ca ast-feliu să arate puterea faptului săvârșit, și că de și zidirea (creațiunea) este nevădută, totuși nu e mai pe jos de înțea creațiune, și că noi nu trebuie a ne depărta de ea, ca și cum am fugi de nișce împrejurări naturale. „Ca pe amândoi să-i zidiască, dice, întru sine“, adecă prin sine. Nu a ordonat alt-cui-va să facă

aceasta, ci prin sine însuși contopind pe unul cu cela-l-alt, a scos de aici unul singur minimal, el însuși făcându-se ast-feliu maximal, ceea ce este cu mult mai mare de cât înțea creațiune. Aceasta înseamnă „întru sine“, adecă el mai întâi s'a dat ca tip și exemplu nou. De aici el atrage pe Iudeu, eară de acolo pe Elin, și făcându-se centrul lor de gravitate, și contopindu-i și făcând a dispărea dintre dâșu tot ceea ce-i înștrăina, l-a regenerat, l-a replăsmuit din nou prin foc și apă, și nu prin apă și pământ. A devenit Iudeu circumcis, a devenit blestemat, a devenit Elin afară din lege, și mai pre sus de Elin și de Iudeu. „Intr'un om nou, dice, făcând pace“, adecă pace între dâșu și Dumnezeu, sau pace între dâșu. Căci de rămâneau Iudeu și Elin, nu s'ar fi împăcat, și ne-impăcându-se nu ar fi putut a ajunge la o stare mai bună de cât cea dintâi. Pentru că Iudeul atunci se unese cu Elinul, când devine credincios; întocmai ca și cum doi având locuințe în rândul de jos al caselor, și deasupra lor un altul o locuința mare și admirabilă, nu ar putea să se vadă unul pe altu, până ce nu s'ar ridica în rândul al doilea. „Făcând pace“, mai ales cu Dumnezeu, după cum dice pasajul ce urmează: „și pe amândoi să-i reimpăce într'un trup cu Dumnezeu prin cruce“ (Vers. 16). Nu a dis: să-i împăce (καταλλάξῃ) ci să-i reimpăce (ἀποκαταλλάξῃ), arătând prin aceasta că natura omenească mai înainte de aceasta era lesne de împăcat (ἐπικαταλλάκτος, pe când în codicile A. C. D. E. F se găsește ἀκαταλλάκτος=ne-impăcat. Trad.), ca în timpul sâniilor și mai înainte de lege. „Intr'un trup“, dice, adecă în timpul lui „cu Dumnezeu“. Și cum se face aceasta? «Pedeapsa datorită, dice, a suferit'o el însuși». «Prin cruce, omorînd vrajba întru sine». Nimic nu e mai propriu și mai expresiv ca aceste cuvinte. «Mortea lui, dice, a omorît vrajba, adecă a rănit'o și a nimicit'o, nu ca dora a poruncii altuia să facă aceasta, și nici că numai a lucrat pentru aceasta, ci a și suferit.» Nu a dis: deslegând'o, sau desființând'o, ci tocmai ce e mai grozav „omorînd'o“, ca ast-feliu să nu se mai ridice, să nu mai învie nici-odată. Cum deci învie ea? Din cauza prea marei reușă ce ne stăpânește. Pe câtă vreme vom rămănea în corpul lui Christos, pe câtă vreme vom fi noi, nu înviază, ci stă jos mortă, și nici-odată nu se mai ridica; și chiar de am zămisi o alta în

locu-i, totuși nici că se poate asemăna cu cea dinainte; tu însă naști altă în locul celei omorite., Cugetul trupului, dice, e vrăjmaș la Dumnezeu" (Rom. 8, 7). Deci, dacă nu vom cugeta nimic corporal, nu se va naște în noi altă vrajbă, ci va rămănea pacea aceea.

*) Înțelegi dară, cât rău poate veni asupra noastră, că atâtea a făcut Dumnezeu pentru ca să ne împace cu el, și după ce a isbutit și a terminat opera sa, noi cărăși ne-am reîntors la inimizție. Aceasta nu se mai numesce ba-ea renașterci, ci gheena este și gheena rămăne; nu mai este iertare de păcate, ci cercelarea și examinarea lor. Cugetul trupului e desmerdarea și desfătarea în mâncări și băuturi; cugetul trupului este lăcomia și tot păcatul. Și pentru ce 6re se numesce cugetul trupului, de și nimic nu ar putea face corpul fără spirit? Nu dice aceasta ca cum ar defăima corpul, fiind-că și atunci când dice: „om psihic“, (Ψυχικός άνθρωπος. I Corint. 2, 14), nu o dice aceasta defăimând spiritul. Nici corpul prin sine însuși și nici spiritul prin sine numai nu vor putea săvârși nimic mare și generos, de nu vor avea impulsione de sus. De aceea deci numesce acelea, pe care spiritul le face prin sine însuși psihice, spirituale, eară pe acelea, pe care corpul le face corporale, nu fiind-că sunt naturale, ci fiind-că nu se bucură de protecționea cea de sus, și se nimicesc. De alt-feliu și ochii sunt buni, însă fără lumină mi de rele pot face; eară aceasta e mai mult rezultatul slabăciunii lor, de cât al naturei. Dacă relele ar fi naturale, nici-odată nu am face us de ele la trebuințele noastre. Nu este nici un rău natural. De ce deci numesce păcatele cugete corporale? Pentru aceea, că dacă corpul e mai puternic și stăpănește pe vizitiu (pe spirit), apoi îmbuibându-se produce mi de nenorociri. Meritul corpului e de a se supune spiritului, eară răutatea lui e de a stăpăni pe spirit. Căci precum un cal nu se arată frumos și ager fără de vizitiu, tot ast-feliu și corpul; atunci se arată frumos, când'l vom lăsa din rădăcină săriturile și abaterile lui. Dară nici vizitiul nu se face cunoscut fără știința de mestesugul său, căci în asemenea cas și el va face mai mari rele. Ast-feliu deci peste tot locul e de tre-

*) Partea morali. Ca adevă păcatele de și se numesce corporale, însă nu sunt numai a le corpului, ci și a le spiritului; și care anume sunt păcatele spiritului numai, fără ajutorul corpului. (Codicele Voron.)

bunță ea duchul să fie de față, căci atunci face ea spiritul să fie mai puternic. El numai înfrumusețează și spiritul și corpul. Căci precum spiritul când este unit cu corpul, îl arată pe acesta frumos, eară când îl părăsește și'l lipsese de energia lui, se descompune și se întâmplă ca și pictorului, care amestecând colorile grăbește alterarea fie-cărei părți a tabloului și pricinuesce mare desgust privitorului,—tot ast-feliu și cu duchul. Când el părăsește pustiul și spiritul și corpul, desgustul devine și mai urit, și mai mare. Deci nu huli corpul, fiind-că e inferior spiritului, căci nici eu nu pot suferi a fi hilit spiritul, prin faptul că fără ajutorul duchului nu poate face nimic. Eară dacă trebuie a spune ce-va, apoi spiritul e demn de o mai mare acusațione, căci corpul nimic nu ar putea săvârși fără spirit, pe când spiritul multe poate face și fără corp. De pildă: când corpul e bolnav sau vătămat, din care cauză nici nu-l vine a sburda, spiritul multe lucrează și atunci. Dupre cum vătămă fermecătorii, magii, vrăjitorii și pismătareții, mai mult încă vătămă pe corp cele ale spiritului. De alt-feliu nici îmbuibarea nu este doră vre-o necesitate a corpului, ci o nebagare de samă a spiritului, căci necesitatea corpului e de hrană și nu de îmbuibare. Dacă eu voi voi să string bine friul, atunci am dămolit calul, pe când corpul nu poate să impede spiritul în relele ce le face. Pentru ce deci numesce apostolul cugetare corporală? Pentru că devine în totul corporală, adevă că îndeplinesc toate poftele corpului. Când deci corpul stăpănește, adevă când i se ridică autoritatea spiritului, atunci păcătuiesc. Prin urmare meritul corpului stă în a urma spiritului, adevă a se supune lui, fiind-că spiritul prin sine singur nu este nici rău nici bun. De asemenea și corpul, ce ar putea el 6re face prin sine singur? Așa că numai prin contactul lui cu spiritul și prin supunerea lui spiritului devine bun, fiind-că de alt-feliu și el nu este nici bun și nici rău, sau mai bine dis, apt și cătră una și cătră ceia-l-altă extremitate, având cătră amândouă inclinare. Corpul poftesce, însă nu curvie și nici precurvie, ci promiscuitate; corpul poftesce nu îmbuibare, ci hrană, nu beție, ci băutură. Cum că corpul nu poftesce beție, judecă de acolo, că el nu poate suferi mai mult, dacă cum-va ai trecut peste măsura, dacă ai depășit marginile necesității. Acestea sunt ale corpului, eară toate cele-l-alte sunt ale spiritului, în timp ce el se pogoră la cele corporale, în timp ce el se tâmpesce. Corpul chiar de ar fi bun, totuși e foarte inferior spiritului, după cum plumbul e inferior

aurului. Dară după cum e nevoie și de plumb, căci lipește metalurile, tot ast-feliu și spiritul are nevoie de corp. Ca și un copil nobil el (corpul) are nevoie de pedagog; și după cum când dicem «acestea sunt lucruri copilărești» noi nu defăimăm prin aceasta vîrsta copilărească, ci faptele copilăriei, tot așa e și cu corpul. De vom voi însă, ni este posibil de a nu fi în corp, precum nici pe pămînt, ci în ceriuri și în duch. Căci a fi unde-va, nu înțelegem pozițiunea sa și locul numai de cât, ci dispozițiunea. De exemplu, mulți din noi dicem: «tu nu ești aici, sau nu ești acolo», sau de multe-ori dicem eu-va: «nu ești în sineți» sau «nu sunt în mine însumi», de și de alt-feliu ce pôle fi mai corporal ca aceasta, că adevărat eu'i vorbesc și mă apropiu de el? și cu toate acestea dicem că el nu este în sine. Să devenim deci în noi înșine, în ceriuri, în duch. Să rămănem în pacea și în charul lui Dumnezeu, ca ast-feliu scăpându-ne de toate cele corporale, să putem a ne învrednici de bunurile făgăduite, prin Christos Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl și cu Duchul Sânt, i se cuvine slava, stăpînirea și cinstea, acum și pururea și în veșii vecilor. Amin.

OMILIA VI.

„Și venind a bine-vestit pace voue celor de departe și celor deapropo; căci printrînsul avem amândoi apropierea într'un duch către Tatăl. Pentru aceia deci de acum nu mai sunteți străini și nemernici, ci împreună cetățeni cu sântii și deapropo at lui Dumnezeu; fiind zidiți pe temelia apostolilor și a prorocilor, fiind peatra cea din capul unghiului singur Iisus Christos; intru care totă zidirea alcătuiindu-se crește intru locaș sânt intru Domnul; intru care și voi împreună ve zidiți spre locaș lui Dumnezeu intru Duchul“ (Vers. 17-22).

«Nu a trimis pe altul, dice, nici că ni-a vestit acestea prin altul, ci el prin sine. Nu a trimis inger, nici arhanghel, pentru că spre a îndrepta atâtea rele nu era posibil nimîm, ci a fost nevoie de prezența sa, de a corecta, de

a vesti și a spune cele făcute». Așa dară stăpînul a luat asupra-și aprôpe rolul servitorului. A venit „și a bine-vestit pace voue, dice, celor de departe și celor deapropo“. Numesce pe Iudei cei deapropo, în raport cu noi cei dintre ginți. „Căci printrînsul avem amândoi apropierea într'un duch către Tatăl“. Numesce aici pacea cea către Dumnezeu. Ne-a împăcat, căci însuși dice: „Pace las voue, pacea mea dau voue“ (Ioan 14, 27), și earăși: „Indrăzniți, eu am biruit lumea“ (Ib. 16, 33), și earăși „Câte veți cere intru numele meu, veți lua“ (Ib. 14, 14), și earăși „Tatăl vă iubesc“ (Ib. 16, 27). Acestea sunt probe de pace. Cum însă s'a făcut pacea și cu unii și cu cei-alții? „Căci printrînsul avem amândoi apropierea într'un duch către Tatăl“, adevărat nu noue mai puțin, sau lor mai mult, ci toți ne-am mîntuit în același Char. Urgia a deslegat-o prin mórtea sa, eară prin Duchul ne-a făcut iubiți Tatălui. Iată earăși că particula „în“ are însemnare de „prin“. Printrînsul și prin duch ne-a apropiat de Tatăl. „Pentru aceia deci de acum nu mai sunteți străini și nemernici, ci împreună cetățeni cu sântii“. Veți dară că nu suntem împreună cetățeni numai ai Iudeilor, ci mai ales ai acelor mari barbați și sânti de pe lângă Abraam, Moisi și Iie. În aceeași cetate ne-am inseris, și tot în aceeași ne și înfătoșăm. „Că cei ce graiesc unele ca acestea, arată că patrie caută“ (Ebr. 11, 14). Nu mai suntem deci de acum străini, sau nemernici, ci numai cei ce nu se vor învrednici de cele cerești sunt nemernici. „Eară fiul rămăne în veac“ (Ioan 8, 35). „Și deapropo at lui Dumnezeu“, dice, adevărat că ceia ce sântii au avut din început după multe ostenele, aceasta ni s'a acordat noue prin Char. Iată speranța chemărei noastre! „Fiind zidiți pe temelia Apostolilor și a Prorocilor“, adevărat apostoli și profetiți sunt temelie. Pune mai înteu pe apostoli ca mai apropiați de timpurile noastre. Așa dară el arată că aceia sunt temelie, că totalul e o singură zidire și că una e și baza. Judecă deci, cum Elinii au de temelie pe Patriarhi. El spune aici ce-va foarte principal, și mai principal chiar dacă ar spune de o altuire ôre-care. Apoi a-daogă că cei ce ține totă zidirea este Christos, pentru că

peatra cea din capul unghiului ține strins pereții și temelie. „Întru care toată zidirea”. Priveste cum el a legat toate la un loc. Câte-odată l vedei ținând de sus întregul corp al zidirei, eară altă-dată ținând de jos întreaga zidire și fiind în același timp și baza zidirei. Când apostolul dice: „A zidit întru sine într'un om nou”, a arătat prin aceasta, că prin sine Christos a unit și a legat toți pereții la un loc, și că earăși printr'insul s-a zidit. În alt loc dice: „Cel întâiu născut de cât toată zidirea”, adecă că el ține totul. În alt loc îl numește temelie: „Altă temelie, dice, niment nu pôte pune afară de cea pusă, care este Iisus Christos” (Colos. 1, 15. I Corint. 3, 11). „Întru care toată zidirea alcătuindu-se”, dice, probând prin aceasta marea scrupulositate, că adecă nu e posibil în alt mod a fi alcătuită, de cât numai a viețui cu multă băgare de samă. — „Crește, dice, întru locaș sânt întru Domnul, întru care și voi v' zidiți” (Vers. 21. 22). Incontinuu o dice aceasta „Întru locaș, întru locuința lui Dumnezeu în Duchul”; voește adecă ca această zidire să fie locaș al lui Dumnezeu. Fiecare din voi, decă, este locaș sânt, și cu toții în comun suntem locaș sânt, în care el locuiește ca și în corpul lui Christos, ca și într'un locaș duhovnicesc. El nu dice „în-fășoare” (πρόσθετος = înfășoarea în public) ci „apropiere” (προσπαύωσις), pentru că nu ne-am prezentat înaintea lui de bună-voea noastră, ci el prin sine ne-a atras, ne-a apropiat. „Niment, dice, nu vine la Tatăl, tară numai prin mine” (Ioan 14, 6), și earăși: „Eu sunt calea, și adevărul și viața”. Cu un cuvânt apostolul îl unește cu sântul, și apoi earăși se ridică la exemplul dinainte, nelăsându-l de loc de a se depărta de Christos. Prin urmare zidirea aceasta este până la a doua venire; prin urmare de acia Pavel dicea Corinthenilor: „Ca un înțelept arhitect am pus temelie” (I Corint. 3, 10. 11), eară mai departe spune că „temelia este Christos”. Pricepi acum, că nu trebuie a lua aceste exemple cum s-ar întâmpla în argumentație? El a ținut aceasta servindu-se de exemple, după cum și Christos când dice, că Tatăl sânt este lucrătorul, eară el buciul vitei.

„Pentru aceasta eu Pavel legatul lui Iisus

Christos pentru voi neamurile, de veți fi auditi” (Cap. 3, l. 2). A spus despre marea îngrijire a lui Christos, eară la urma trece și la a sa personală, mică cu adevărat și mai mult ca nimic cătră acia, însă suficientă și aceea spre a li atrage atențiunea. „Pentru acia și eu, dice, am fost legat; căci dacă stăpânul meu s-a răstignit pentru voi, eu atât mai mult eu primesc a fi legat.” Și nu numai el a fost legat, ci îngăduie ca și servii săi să fie legați. „Pentru voi neamurile”. Emfaza vorbeii e destul de mare. „Nu numai că nu v' mai desprețuim de acum, ci chiar ne și legăm pentru voi, eară eu mă bucur de atâta char”. „De veți fi auditi de iconomia charului lui Dumnezeu, celui ce s-a dat mie pentru voi”. Aici face aluziune la vorba spusă mai înainte lui Anania despre dânsul, în Damasc, când dicea: „Mergi, că vas al alegerii mi este mie acesta, spre a purta numele meu înaintea neamurilor și a împărățiilor” (Fapt. 9, 15). Numește revelațiunea iconomia charului, adecă aceasta e ceia ce dice: „nu am aflat de la om; pe mine singur m-a aflat vrednic de a-mi descoperi pentru voi”, „Că el m-a ținut: mergi, pentru că eu la neamuri departe te voi trimite” (Fapt. 22, 21). „De veți fi auditi”. Cu adevărat că a fost o mare iconomie, de a chema de sus, pe cel ce nici cu un preț nu se convingea, și a-i dice: „Saule, Saule, ce mă gonesti”? (Fapt. 9, 4), cum și de a li alina de acea lumină negrită. „De veți fi auditi de iconomia charului lui Dumnezeu, celui ce s-a dat mie pentru voi” după care adăoge imediat: „Că după descoperire mi-a arătat mie taina, după cum mai înainte am scris pe scurt” (Vers. 3), adecă că li-a scris său prin ore-cari discipuli, său prin Apolos. Aici arată că totul este a lui Dumnezeu, și că noi cu nimic nu contribuim. Dară ce? spune-mi: Ore Pavel acesta, mare și miraculos în fapte, acest legist crescut în cea mai mare rigurositate la picioarele lui Gamaliil, nu s-a mântuit prin char? Pentru că spre a înălța gințile pe neasceptate la o mai mare nobleță de cât Iudeii, este o mare taină. „Pre cum mai înainte am scris pe scurt”, dice, după care adăoge: „Din care cetind puteți cunoște” (Vers. 4). Așa dară el nu

a scris totul, ci atât numai cât trebuia; de cât în cazul de față natura lucrurilor îl făcuse de a li scrie puțin, pe când pe aiurea, cum de exemplu Ebreilor, sau Corinthenilor, reutatea și viclesugul lor „Din care cetind puteți cunoște știința mea întru taina lui Christos“, adică cum am cunoscut, cum am priceput acele ce a dis Dumnezeu. Apoi adaugă și următoarea axiomă: „Nu a făcut așa Dumnezeu la tot neamul“ (Ps. 147, 9). Și care națiune e aceea, căria i-a făcut Dumnezeu astfel? „Care în alte neamuri nu s-a cunoscut de fiul oamenilor, precum s-a descoperit acum sânilor lui apostoli și proroci prin Duchul“ (Vers. 6). Dară ce, spune-mi, nu sciau Profeti? Cum atunci Christos dice, „Că Moisi și Profetiți au scris acestea pentru mine“, și earăș: „De atî fi crezut lui Moisi atî fi crezut mie“, și earăș: „Cercetați scripturile, că voue vi se pare întru dênsele a avea viața vecnică, și acelea sunt cele ce mărturisesc pentru mine“ (Ioan 5, 46. 39)? Decî ce înseamnă aceasta? El dice aici, sau că nu s-a descoperit tuturor oamenilor, căci a adăos: „care în alte neamuri nu s-a cunoscut de fiul oamenilor, precum s-a descoperit acum“, sau că nu s-a făcut cunoscut atât de apriat lor prin fapte și lucruri, cum s-a descoperit acum sânilor lui apostoli și profeti în Duchul. Căci trebuie să înțelegi, că dacă Petru nu ar fi audît spunându-i-se de Duchul, nu ar fi plecat la ginți. Audî ce spune singur: „Decî dacă li-a dat lor Dumnezeu Duchul sânt înlocmat ca și nouc“ (Fapt. 11, 17), adică că Dumnezeu i-a ales pe dênșii, spre a primi charul, în Duchul. Spuneau de sigur Profetiți, însă atât de exact nu sciau. Și ce te minunezi? când nici apostolii nu sciau, după ce au audît chiar, căci faptul acesta e mult mai presus de judecata omenească și acceptarea comună. „Spre a fi neamurile împreună moșcenitoare și într'un trup și împreună părtași“ (Vers. 6). Dară ce înseamnă: a fi «impreună moșcenitoare, într'un trup și împreună părtași»? Acesta este acela fapt mare, a fi un corp; aceasta e cea mare asemănare. Cum că vor li chemate gințile, aceasta o au scînt, însă că până întru atîta, aceasta nu o au scînt de loc. Faptul acesta îl numesce misterul „făgăduinței“. S-au

impărtășit de acest misteriu Israiliții, dară s-au împărtășit împreună și gințile de acest mister al făgăduinței lui Dumnezeu. „Întru Christos prin Evanghelie“, adică a se trimite și la dênșii și a crede, și nu cum s-ar întâmpla, ci prin evanghelie. Aceasta însă nu e nimic mare, ci mic în raport cu aceia ce ni descopere noue, și pe care nu o au scînt nici Ingerii, nici Archanghelii și nici vre-o altă putere creată; căci a fost misteriu și nimenui nu a fost descoperit. „Știința mea, dice, o puteți cunoște“. Pote că face aluziune la ceia ce li s-a spus prin faptele Apostolilor, unde arată care anume e cunoscința lui, că adică e chemat la ginți. Aceasta o numesce el cunoscința lui de misteriu despre care a spus, că adică pe acest misteriu va zidi pe omul cel nou. Pentru că prin revelațiune a aflat, că nu trebuie a desprețui gințile, atât el cât și Petru; eară aceasta o și spune în apologia lui. „Căruia m-am făcut slujitoriu după dăruirea darului lui Dumnezeu, care s'a dat mie după lucrarea puterii lui“ (Vers. 7). A dis că «legal sunt al lui Iisus Christos» însă nu e mulțumit cu atîta, ci totalitatea activității sale el o raportează earăș la charul lui Dumnezeu. „Dupre dăruirea darului“, adică această demnitate cinstită i s-a acordat după puterea charului. Dară charul încă nu era deajuns, decî nu s-ar fi adăugat și puterea lui proprie.

*) Cu adevărat că era nevoie de o mare putere, căci nu era deajuns numai rîvna omenească. Trei lucruri a înțebuintat apostolul în predică și anume: bună voință fierbinte și mare curaj în primejdii, adică spirit gata de a suferi ori-ce, pricepere și înțelepciune,—căci nu era deajuns numai de a fi desprețitoriu de primejdii—, puterea duchului, și viața neprichănită. Mărtieșii privesc la dênșii și ascultă ceia ce el scrie: „Ca slujba noastră să fie neprichănită“, și earăș: „Că îndemnarea noastră nu este din înșelaciune, nici din necurație, nici cu viclesug..... că nici-odată întru cuvînt de magulire am fost la voi, precum scînt, nici prin prilej de lăcomie“ (II Corint. 6, 3. I Thesal. 2, 3). Ai vădul ne-

*) Partea morală. Că se cuvine învățătorului de a fi îndebuintat în Duchul, a avea viață neprichănită, a fi economic; acum însă în biserică toate sunt contrare. (Codic. Veron).

prichănirea lui? Și earășt: „Ingrijindu-vă de cele bune“ nu numai înaintea lui Dumnezeu, ci și „înaintea tuturor oamenilor“ (Rom. 12, 17). Apoi după aceasta: „In toate dăile mor, pe lauda voastră*) care am întru Christos Iisus“ (I Corint. 15, 31), și earășt: „Cine ne va desparși pre noi de dragostea lui Christos? ne-cazul, sau strimtorarea, sau góna (persecuțiunea)“? (Rom. 8, 35), și earășt: „In răbdare multă, în ne-cazuri, în nevoi, în strimtorări, în bătăi, în temnițe“ (II Corint. 6, 4, 5). Apoi arată iconomia lui: „Iudeilor m-am făcut ca Iudei, și celor fără de lege ca un fără de lege, celor de sub lege ca unul de sub lege“ (I Corint. 9, 20, 21), pentru care el se și rade pe cap și multe altele face. Eară principalul tuturor e, că el le făcea acestea prin puterea Duchului Sânt. „Că nu voiă cuteza a dice ce-va din cele ce n-a lucrat Christos prin mine“ (Rom. 15, 18), și earășt: „Că ce este, de care sa fiți mai lipsiți de cât cele-l-alte biserici“ și earășt: „Cu nimic nu sunt mai pe jos de cât apostolii cei mai mari, măcar că nu sunt nimic“ (II Corint. 12, 13, 14). Fără de acestea nu era și nu este cu putință. Nu pentru minunile lui s-au adăos credincioși în biserică, căci nu minunile făceau aceasta, și nici că avea pretenție de a cugeța lucruri mari din cauza minunilor, ci din alte cause. Se cade deci învățatorului de a fi și neprichănit, și iconomic, și fără frică în primejdi, și didactic. În toate acestea Pavel a isbutit mai mult de cât trebuia. De erau acestea, el nu avea trebuință de minuni: însă noi îl vedem pe densusul chiar și mai înainte de minuni isbutind în multe de acest fel. Dară noi carit acum vom o stăpâni pe toți, nu posedăm nici o calitate din cele arătate; căci chiar dacă una din ele ar fi sustrasă din cele-l-alte, restul e fără folos. În adevăr, ce folos e de a fi dascalul curajos în primejdi, dacă el duce o viață demă de hulit? „Căci dacă lumina care este întru tine e întunerec, dice, dară întunerecul cu cât mai mult“? (Math. 6, 23). Ce folos dacă are viața

*) Particula *ἐν* în limba Elionă exprimă jurământ. *Ἐν τῇ ὑπεστάτῳ καὶ λήτῳ* deci, e egal cu: mă jur pe lauda voastră, etc. Trad.

neprichănită, însă e trândav și somnoros? căci „Dacă nu va lua cine-va crucea sa, dice, și să vină după mine, nu este vrednic de mine“ (Ibid. 10, 38) și „Dacă cine-va nu și va pune sufletul său pentru oi“. Ce folos de ar avea acestea, dară nu ar fi iconomic? „Să știți cum se cade vouă a raspunde fie-cărui“ (Colos. 4, 6), ni spune acest mare dascal al ginților. Chiar de nu am săvârși minuni, totuși aceste însușiri trebuie a le avea în noi. Și cu toate acestea Pavel, având asemenea calitate cu densusul, atribuia totul charului lui Dumnezeu. De cât aceasta e datoră servului recunoscătorii. Noi niciodată nu am fi aflat de succesele lui, dacă densusul nu s-ar fi găsit în vre-o nevoie de a le serie. Deci, suntem noi ore vrednici chiar de a pomeni numele lui Pavel? Acela având și charul în ajutoriu nu se mulțamea numai cu alăta, ci de bună voie se băga în mij de primejdi; noi însă, lipsit de acel curaj, de unde vom așcepta, spune-mi, ca să fim ajutați de a păzi pe cei incredințați nouă spre păstorire, sau de a atrage pe cei necredincioși, noi, dic, omenii deprinși a ne desmerda și a căuta în toate părțile linișce, eară primejdiile a nu le putea suferi nici chiar prin somn, pentru-că nu le vom; noi carit suntem atât de departe de înțelepciunea lui, pe cât e departe cerul de pământ? Pentru aceia și învățaceii noștri s-au depărtat mult de singurința celor de pe atunci, fiind-că discipulii de pe atunci devenisă de multe-ori mai buni și mai superiori de cât dascalii de astă-zi, căci încarcerați fiind și presentați înaintea poporului și a tiranilor, și din tot locul având numai dușmani, îi totuși nici pentru un minut nu se încovoiau și nu se lăsa a fi atrași. Ascultă-l ce spune el Filipenilor: „Că vouă vi s-a dăruit pentru Christos, nu numai de a crede în el, ci și de a pătimi pentru el“ (Cap. 1, 29), eară Thesalonicenilor li spune; „V-ați făcut următori bisericilor lui Dumnezeu celor din Iudeia“ (I Thes. 2, 14), pe când Ebreilor scriind li dicea: „Jefuirea averilor voștre o ați primit cu bucurie“, și Coloseșilor dice: „Căci ați murit, și viața voastră este ascunsă cu Christos întru Dumnezeu“ (Ebr. 10, 34. Colos. 3, 3). Galatenilor earășt li scrie: „Atâtea ați patimit în zadar, de este și în zadar“ (Cap. 3, 4). Și cu toate acestea-i vedeți pe toți ocupându-se cu strîngerea de eleimosină

și împărțire pre la săraci. De aceia și charul lucra pe atunci, de aceia și viețuia în fapte bune. Ce serie el apoi Corinthenilor, pe cari dealtădată îi acusa de multe abateri? Nu atestază prin aceasta ôre pentru dênșii, dicând: Dară zelul vostru, dară dorul vostru" (II Corint. 7, 11)? Deasemenea privesce câte li vorbește lor și despre Tit prin acea epistolă. Tote acestea astă-zi nu le-ar vedea cine-va săvârșindu-se aici printre dascali, de cum printre învățacei, ast-feliu că toate au fugit de la noi, toate s-au pierdut. Eară cauza e că s-a răciit dragostea, că cei ce păcătoiesc nu mai sunt pedeșiți. Ascultă'l ce dice el către Timothei: „Pe cei ce păcătoiesc dojenesc-te în fața tuturor" (I Timoth. 5, 20). Causa e că căpeteniile bolesc; eară dacă capul nu e sănătos, cum pôte fi corpul voinic? Privește așa dară căta anomalie e acum. Cei ce viețuiesc drept și ori-cum au ôre-care curaj, au cucerit virfurile munților. Retrăgându-se din mijlocul lumii, nu însă și din propriul lor corp, îi au devenit ca străini și dușmanii, eară corupătorii și cei ce gon sub povora a mii de păcate au dat navală în biserică. Stăpânirile au devenit a fi de vinđare, eară de aici se nasc mii de rele, și nimeni nu se găsește care să îndrepte această stare de lucruri, nimeni care să certe. Neorânduiala a apucat pe o cale rălăcită, și o continuitate ne'nteruptă o însoțește. A greșit cutare și a fost acusat? Dară el nu se grăbește de a se desvinovați, ci cum ar putea să-și găsiască tovarăși la faptele lui cele rele. Ce să fac dacă gheena îi amenință pe aceștia? Credeți-mă, că dacă Dumnezeu nu ar fi fost depositat în gheena osinda noastră, ați vedea pe fie-care și tragedii mai mari de cât nenorocirile Iudeilor. Dară ce?—de cât să nu se supere nimeni, căci nu voim nimeni pe nimeni—, dacă ar veni cine-va în biserică și s-ar pune alături cu voi, cari sunteți acum aici cu noi, și ar face o examinare, și mai cu samă nu acum, ci în ziua de Paști; dacă atunci, die, ar veni și ar examina cu amănunțime pe toți acei ce s-au apropiat și au luat baea renascerei, și după ce s-au apropiat încă și de sântele misterii; de ar fi, die, inzestrat cu un ast-feliu de duch, în cât să scie toate cele săvârșite de dênșii, ar afla la îi multe rele mai grele chiar de cât cele Iudaice! Ar găsi printre dênșii și de cei ce ghicesc după sborul paserilor, și fermecători, și de cei ce usază de descântece și de ghiciri, și curvari, și precurvari, și bețivi și lărfitori. Nu voesc a dice ce-va și de lacomi, că nu cum-va să ating pe vre-unul din cei ce stau de fa-

lă aici. Dară ce? Dacă cine-va ar examina pe toți din lumea întreagă, ce păcat n-ar putea găsi? Ce nu ar găsi la stăpânitori? Ôre nu țar afla doritori de avuți, cumpărători de stăpânii, invidioși, luditori, inbitori de slava deșartă, nesățioși și sclavi ai banului? Fără, deci, alăta impietate, ce rău nu trebuie a accepta? Și ea să aflați de căta pedeapsă sunt vrednici cei cuprinși de asemenea păcate, amintiți-vă de cele vechi. Un soldat a furat banii sântii, și toți s-au nimicii. Ôre știți voi acea istorie?—vorbesc despre Charmi*) care a furat ofranda sântilă (ὁρθηζ). Pentru aceia și Profetul dicea că: „s-au umplut țeara lor de vraji ca și mai'nainte, ca și acelor de alt neam" (Isaia 2, 6). Acum însă e plină de mii de rele, și nimeni nu se teme de pedeapsă.

Să avem frică de pedeapsă, căci Dumnezeu obișnuiește de a pedepsi și pe cei drepti odată cu cei neevseviosi, după cum s-a întâmplat în timpul lui Daniil, pe timpul celor trei cocoi, cum s-a întâmplat cu mulți alții, cum bună-ôra în resboele ce și acum se desfășură. De cât aceștia ori căta greutate de păcate ar avea, prin resboia se ușurează de ele, dară aceia nici de cum. Pentru toate acestea să fim cu băgare de samă asupra noastră însine. Nu vedeți resboele? Nu auziți de nenorociri? Din toate acestea ôre nu învățați nimic? Națiuni și cetăți întregi s-au nimicii; multe de acestea au căzut sclave barbarilor. Decă dacă nu ne cumințim de frica gheeni, cel puțin de frica acestor nenorociri. Nu cum-va ôre și cele ce vă spun acum sunt amenințări, eară un fapt ce se petrec? Aceia și-au luat o mare pedeapsă, însă noi vom lua și mai mare, dară nu ne vom cuminti nici din aceste nenorociri. Cuvântul e greu de tot, ved și eu; însă dacă vom fi cu atențime, nu puțin profit vom avea din el. De alt-feliu nici că trebuie a vorbi tot-deatuna numai pentru plăcerea de a vorbi; mai ales că nici-odată nu trebuie aceasta să o facem, ci a împedica cele posibile de împedecat și a cuminti spiritul. Pentru că numai atunci vorbele noastre vor deveni motiv de bunătațile viitoare, de care fie ea să ne bucurăm cu toții, prin Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl și cu Sântul Duch. se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

*) Achar, în loc de Charmi (A se vedea cartea lui Iisus Navi. 6, 18 și 7, 1-26). Trad.

OMILIA VII.

„Mie celui mai mic de cât toți sântii mi s-a dat darul acesta, a vesti întru neamuri bogăția lui Christos cea neurmată, și a lumina pre toți, care este iconomia tainei cei ascunse din vece întru Dumnezeu, care a zidit toate prin Iisus Christos, ca să se cunoască acum, începătoriilor și Domniilor, întru cele cerești prin biserică, înțelepciunea lui Dumnezeu cea de multe feluri, după rândueala cea mai'nainte de vece, care a făcut-o întru Christos Iisus Domnul nostru.” (Cap 3, 8—11).

Cel ce intră într'un spital de clinică nu trebuie a se duce numai cu scopul de a se vindeca, ci și de a învăța cum să vindece pe alții și cum să aplice medicamentele. Tot așa și noi carit venim aici, nu trebuie să o facem aceasta cum s'ar întâmpla, ci să învățăm acea superioritate de umilință a lui Pavel. Căci ce? Fiind-că trebuia a vorbi de măreția charului lui Dumnezeu, ascultă'l ce dice: „Mie, celui mai mic de cât toți sântii, mi s-a dat charul acesta”. Umlință era și atunci, când se bocea pentru păcatele dinainte, de și erau șterse cu totul, și și amintea de ele, și se modera, ca atunci când el se numesce pe sine blasfimatoriu, persecutoriu și batjocoritoriu, însă nimic nu e egal cu acesta. „Mai'nainte, dice, ast-feliu eram”, ba încă se numesce pe sine și monstru; dară ea și după atâtea succese să se umiliască acum și să dică că este cel mai mic dintre toți, e dovadă de cea mai mare cumpătare. „Mie, celui mai mic de cât toți sântii”, și nu dice: de cât apostolii, ca ast-feliu să se dea pe sine de mai mic lor numai, căci acolo a dis: „Nu sunt vrednic de a mă numi apostol” (I Corint. 15, 9), ci dice, că e mai mic și de cât toți sântii. „Mie, dice, celui mai mic de cât toți sântii, mi s-a dat charul acesta”. Care char? „A vesti întru neamuri bogăția lui Christos cea neurmată, și a lumina pre toți, care este iconomia tainei cei ascunse din vece întru Dumnezeu, care a zidit toate prin Iisus Christos, ca să se cunoască

acum începătoriilor și Domniilor, întru cele cerești prin biserică, înțelepciunea lui Dumnezeu cea de multe feluri.” Fie și așa; oamenilor nu s-a descoperit. Dară tu luminezi acum și pe ingeri, și pe archangeli, și începătorile, și domniile? «Da, răspunde el: căci în Dumnezeu a fost ascunsă, în el care a creat toate prin Iisus Christos». Și îndrăznesci a o spune aceasta? «Da, răspunde el». Dară cum s-a făcut cunoșcut ingerilor? „Prin Biserică”, dice. Observă încă, că nici nu dice simplu: înțelepciunea lui Dumnezeu, ci „cea de multe feluri”. Dară ce înseamnă aceasta? Nu au știut ingerii? De loc; căci dacă nu au știut începătorile, cu atât mai mult nu au știut ingerii. Dară ce? Nici archangelii nu au știut? Nici aceia. Căci de unde puteau ști? Cine să li descopere? Atunci când noi am aflat, atunci și aceia au aflat prin noi. Căci ascultă pe inger vorbind lui Iosif: „Vei chema numele lui Iisus, că el va mântui pe poporul său de păcatele lor” (Math. 1, 21). El a fost trimis la ginți, eară cel-bălti la circumcisiune, ast-feliu că «ceia ce era mai umitoriu și mai minimal s-a dat mie celui mai mic.» Aceasta însă a fost din char, adică de a încredința pe cele mai mari celui mic, de a deveni el evanghelistul acestora; dară cel ce a devenit evanghelistul celor mai mari taine, prin aceasta este mare și el. „A vesti neamurilor bogăția cea necuprinsă a lui Christos”. Dacă bogăția lui este necuprinsă chiar și după ce se arată, cu atât mai mult ființa lui. Dacă încă și acum ființa lui e misteriu multora, cu atât mai mult înainte de a fi cunoscut. De aceea deci numesce aceasta misteriu, fiind-că nici ingerii nu au știut și nici altuia nu a fost cunoscut. „Și a lumina pre toți, dice, care este iconomia tainei celor ascunse din vece întru Dumnezeu, carele toate a zidit prin Iisus Christos”. Ingerii numai atâta au știut, că: „S-a făcut partea domnului poporul său” (Deut. 32, 9), și earăși: „Stăpânitorul Perșilor mi s-a împotrivit” (Daniil 10, 13), așa că nu e de mirare dacă și acest misteriu nu-l sciau. Dacă îi nu sciau de reînălțarea Iudeilor din robia Perșilor, cu atât mai mult acestea. „Care, dice, va mântui pe poporul său Israel”. Nimie nu spune de ginți, căci ginților li desopere Duchul. Cum că gințile au fost chemate, o sciau; dară că au fost

chemate la aceiași bunuri cu Iudeii, și că vor șede pe tronul lui Dumnezeu, aceasta cine ar fi așteptat-o? Cine ar fi crezut-o? „Cele ascunse, dice, intru Dumnezeu“. Dară această iconomie mai clar o descopere în epistola către Romani. „Intru Dumnezeu, dice, carele a zidit toate prin Iisus Christos“. Cel ce a creat toate prin el, și aceasta o descopere tot prin el, căci fără densus nimic nu s'a făcut. „Fără densus, dice, nimic nu s'a făcut din cele ce s-au făcut“: (Ioan 1, 3). Când el spune de începător și stăpân, numesce și pe cel de sus și pe cel de jos. „După hotărârea cea din veci“. Acum de sigur că s-a îndeplinit, însă nu acum a fost hotărât, ci încă de la început a fost prescrisă. „După hotărârea cea din veci, carea o au făcut intru Christos Iisus Domnul nostru“, adică, după precunoștința, după prevederea cea din veci, ca el ce prevede cele viitoare, seculii viitorii; că adevărat scia cele viitoare, și deci ast-felii a hotărât. „După hotărârea cea din veci“; poto că e vorba încă de acelea, pe care le-a făcut în Christos Iisus, pentru că prin Christos s-a făcut totul. „Intru care avem, dice, îndrăznirea și apropierea intru nădejde prin credința lui“ (Vers. 12). Nu am fost atrași doră ca prizonieri, nici ca cei ce ne-am învrednicit de iertare, și nici ca cei ce am greșit. Și „avem, dice, îndrăzneala intru nădejde“, adică, avem curaj. Dară cum? „Prin credința lui“.

„De aceia ve rog să nu slăbiți intru strimtorările mele pentru voi, care este slava voastră“. (Vers. 13). Ce vra să dică pentru voi și cum este slava lor? Că adevărat într'atât l-a iubit Dumnezeu, în cât și pe fiul său l-a dat pentru densus, și pe servii săi l-a lăsat a fi în necazuri pentru el. Pentru ca îl să se bucare de atâtea bunătăți, Pavel era legat. Așa dară aceasta e dovada marelui iubiri a lui Dumnezeu către densus; cea ce de alt-felii și pentru profeti dice Dumnezeu: „Ucisu-i-am pre densus cu cuvântul gurei mele“ (Osie 6, 5). Și cum se imputău il ore din cauza strimtorărilor lui Pavel? Adevărat se nelinișteau, se tulburau. Acestea le seria și Thesalonicenilor dicându-li: „Ca nici unul să nu se clatine în necazurile acestea“ (I Thes. 3, 3). Nu numai că nu trebuie a se scârbi, ci chiar încă a se bucura.

«Dacă voi ve mângâiați, dice, în urma predicierilor noastre, eată că noi ve prevestim că vom avea strimtorări și necazuri aiei. De ce? Pentru că așa a hotărât stăpânul nostru».

„Pentru aceasta plec genunchele mele către Tatal Domnului nostru Iisus Christos, dintru care tot neamul în cerii și pe pământ se numesce“ (Vers. 16, 17). Aiei el arată dispozițiunea lui sufletescă în rugăciunea ce o face pentru densus. Nu dice în mod simplu: doresc, ci prin cuvintele „plec genunchele“ învederează cea mai umilită rugăciune. „Dintru care tot neamul“, nu numai după numărul ingerilor, dice, ci după totă seminția creată în cerii și pe pământ, și un după acele Iudaice (Ieruză). «Ca să dea vouă, după bogăția slavei sale, ca cu putere să ve întăriți prin duhul lui, în omul cel dinaintu, ca să locuiască Christos prin credința intru inimile voștre.» (Vers. 16, 17). Privește cu cât nesățiu li dorește lor cele bune, ca ast-felii să nu fie lipsiți de nimic. Și cum se împlină aceasta? «Prin duhul lui, dice, în omul vostru cel dinaintu, ca să locuiască Christos prin credința intru inimile voștre». Și cum încă? „Ca intru dragoste fiind îndăcinat și întemciat, ca împreună cu toți sântii să puteți cunoșce, care este lățimea, și lungimea și adâncimea și înălțimea, și să cunoșceți dragostea cea mai presus de cunoștința a lui Christos“ (Vers. 18, 19). Cea ce li-a dorit de la începutul epistolei, aceasta li dorește și acum. Ce dicca la început? „Pentru ca Dumnezeul Domnului nostru Iisus Christos, Tatal slavei, să ve dea vouă duhul înțelepciunii și al descoperirei spre cunoștința lui, și ochi luminați în inima voștre, spre a cunoșce voi care este nădejdea chemării lui, și care este bogăția slavei moșcenirei lui fatru cel sânti, și care este marea cea prea înaltă a puterii lui către noi cari credem, după lucrarea puterii țării lui“, — deci și acum același lucru spune: „Ca împreună cu toți sântii să puteți cunoșce, care e lățimea și lungimea, adâncimea și înălțimea“, adică să cunoșceți cu exactitate taina cea iconomistă pentru noi. «Care e lățimea și lon-

gimea, și adâncimea și înălțimea», adică mărimea iubirei lui Dumnezeu, și cum această iubire se întinde din toate părțile. Această înfățișare o a descris încă în forme corporale, arătând prin aceasta pe om; a pus la mijloc cele de sus, cele de jos și cele de pe la laturi. «V-am spus, dice, că acestea nu e posibil a le învăța din vorbele mele, ci Ducebul sânt e acel care vă va învăța». „Cu putere să vă întăriți” în ispite, și să nu vă abateți din calea cea dreaptă. Astfel deci, nu e posibil într’alt mod a ne întări în ispite, provenite de multe-ori și din cauza raționamentelor noastre, de cât prin Ducebul. Cum Christos locuiește în inimile noastre, ascultă-l chiar pe el vorbind: „Vom veni, că și tatăl și locaș în el vom face” (Ioan 14, 23), adică în inimile cele credincioase, și înrădăcinate în iubirea lui, și care nu se abat din calea Domnului. „Pentru ca să puteți” dice,—așa că avem nevoie de mare putere—sa vă faceți deplin întru toată împlinirea lui Dumnezeu”. „Eară celui ce poate mai presus de toate a face prea de prisosit de cât cerem să vă gădini, după puterea ce se lucrează întru noi” (Vers. 20). Cum că a făcut din prisosință de cât am cerut să vă gădini noi, e cert din cele ce a scris el. «Eu, dice, îl rog; el însă și fără rugăciunea mea, face mai mult de cât cerințele noastre, și încă nu numai ce-va mai, să vă din prisos, ci chiar cu multă prisosință (ὑπερπληροῦς), ceea ce e învederat din puterea ce se lucrează întru noi. Nici nu am cerut acesteia vre-odată, și nici că ne-am așteptat la aceasta.» „Aceluia fie slava în biserică prin Christos Iisus întru toate neamurile veacului veacurilor. Amin” (Vers. 21). Bine a făcut că a terminat cuvântul în rugăciune și doxologie, pentru că trebuia de a slăvi și bine-cuvânta pe cel ce ne-a acordat atâtea bunuri. Astfel că și aceasta este de admirat, adică pentru măreția bunurilor acordate nouă de la Dumnezeu, a-l slăvi prin Iisus Christos. „Aceluia slava în biserică”. Bine a ținut în biserică, căci ea singură rămâne în perpetuitate.

E necesar a spune ce sunt semințiile (σπέρματα) despre care vorbesc. Aici pe pământ de sigur că semințiile sunt neamurile, dară în ceruri cum sunt, acolo unde nici unul nu s-a făcut din altul? Sau că numesc comunitățile de acolo seminții (σπέρματα), după cum și în scriptură se găsește un text, unde e vorba de seminția (σπέρμα) Amattari

(Numer. 4, 33. și I Samuel 10, 21), sau că se numesc stremoșii noștri. El nu cere totul numai de la Dumnezeu, ci cere și de la deusul credință și dragoste, și încă nu o dragoste simplă, ci înrădăcinată și întemeiată, astfel ca nici ducburile să nu o pătă elătina și nici alt-ceva să o pătă birui. A ținut că slava lui e scârbele și supărăcirile ce le întimpină; «dară dacă ale mele sunt slava mea, dice, cu cât mai mult a le vōstre». Și earăși se rogă. Astfel că nu se cavine a ne scârbi ca cum ne-ar fi părăsit, pentru că cel ce a lucrat alătea pentru mântuirea noastră, nu ar fi putut face aceasta. Dară dacă pentru ca să putem afla iubirea lui Dumnezeu avem nevoie de rugăciunea lui Pavel și de înăpunerirea ducbului, apoi înțea, să vă mai bine țin esența lui Christos cine o va putea și urmând raționamentelor omenești? De și de alt-feliu ce lucru greu e de a afla că Dumnezeu ne iubesc? Și totuși e foarte greu, iubitor. Căci unia nici aceasta nu o știu, și dică că miș de rele se petrec în lume; eară alții nu știu că ne iubesc el. Chiar și Pavel nu arată cât, și nici că caută a măsura cea iubire. Dară cum? El ni spune că spre a afla aceasta, e lucru mare și peste puterile noastre, și că e suficient a o proba din cunoștința de care noi ne-am învrednicit. «Mari sunt cele cerute, dice, de cât el obiceiuește a face și mai mult, așa că nu numai ne iubesc, ci încă cu multă dragoste ne iubesc.»

Deci să ne îngrijim, iubitor, de a cunoșce dragostea lui Dumnezeu. Aceasta e mare lucru. Nimic nu ni poate folosi astfel, și nimic nu ne poate umili ca această cunoștință, care e suficientă de a ne scote spiritele noastre din grōza gheenei. De unde o putem ști aceasta? Din cele țin și din cele ce se întâmplă pe fie-care zi. Pentru ce s-a făcut toate acestea? Și ce necesitate a avut el? Nici-una. Ca cauză apostolul pune peste tot locul iubirea. Acesta mai cu samă e iubire, când se face bine omenilor, fără a exista ce-va mai înainte din partea lor.

*) Pe deusul (Dumnezeu) deci să-l imităm și noi, bine-făcând dușmanilor carii ne urăse, și pe cel ce ne desprețuiesc a-l apropia de noi. Aceasta ne face asemenea cu Dumnezeu. „Căci dacă iubesci pe cel ce te iubesc, ce plată vei avea? aceasta o fac și vameșii”

*) Partea morală. Precum cine-va iubesc cu înfocare pe amanta lui, astfel trebuie de a iubi cu înfocare pe Dumnezeu și pe fratele nostru. (Veron).

(Math. 5, 46). Dară care e dovada iubirei? Aceia de a iubi pe cel ce te urăște. Voiesc a vă spune un exemplu, permiteți-mi, și nu-l pot găsi în cele duhovnicești; drept care vă voi spune unul din cele lămesei. Nu vedeți pe cei amorezați? În ce mod sunt batjocuriți de amantele lor, și câte ele făuresc asupra-li, câți bani păgubesc, și cu toate acestea îi ard de dorul lor și le iubesc mai mult de cât sufletele lor? Nu vedeți cum îi își petrec nopțile perindându-se pe la ușile lor? De acolo să luăm exemplul, nu adevărat să iubim ast-feliu de femei stricate, ci în ast-feliu de chip să iubim pe dușmanii. Spune-mi deci, ôre nu se poartă cu ei acele femei mai batjocuritoriu de cât cu toți cel-l-alți dușmanii? Nu cheltuiesc cu ele totă averea? Nu sunt insultați în față, și nu li ordonă într'un mod mai înjositoriu de cât chiar servitorilor lor? Și cu toate acestea îi nu se depărtează de ele. De și de alt-feliu nimeni nu poate avea un dușman atât de grozav, precum are pe amanta sa cel ce iubesc. Căci de multe-ori ea se gudură pe lângă dânsul, se preface că-l iubesc, de cele mai multe-ori însă abuzază de dânsul, și cu cât va fi iubită mai mult, cu atât și ea-l desprețuiesc mai mult. Ce poate fi mai sălbatic ca ast-feliu de suflet stricat? Și cu toate acestea îi o iubesc cu înfocare. Poate că o ast-feliu de iubire o vom găsi la bărbații duhovnicești, nu la cei de astă-zi, căci s'a răcit, ci la cei din vechime, la acei mari și minunați bărbați. Ast-feliu bună-ora fericitul Moisi a întrecut chiar pe cei ce și iubesc amantele cu amor. Cum, și în ce mod? Ma'ntău pentru că părăsind palatele împărătesei, cum și viața desfătă, serviciul și slava de acolo, a preferat ca să fie împreună cu Israiliții. Un altul nu numai că nu ar fi făcut aceasta, ci chiar s-ar fi rușinat de a se da de rudă cu sclavii, când unul din îi ar fi fost batjocurit, mai ales că Israiliții erau considerați de spurcați chiar; el însă nu numai că nu s-a rușinat de înrudirea lui cu dânsul, ci încă cu totă inima li-a luat apărarea și s-a aruncat în primejlii pentru dânsul. Cum? «Vedând, dice, pe un egiptean bătând pe un ebreu, a luat apărarea acestuia și a ucis pe egiptean.» De cât faptul acesta nu poate fi proba iubirei către dușmanii; mari sunt de sigur și asemenea fapte, nu însă ca cele săvârșite după aceasta. A doua-zi același lucru l-a vădut petrecându-se, adevărat acela, pe care în ajun îl scăpase din mâinile egipteanului, bătea pe un alt ebreu, eară el (Moisi) apropiindu-se de dânsul i-a dis ca să conținească a bate pe aproapele său. Acesta însă cu multă

nerecunoștință răspunde: „Cine te-a pus pe tine domn și judecătoriu peste noi?” (Exod. 2, 14). Pe cine ôre nu ar fi aprins aceste vorbe? Dacă deci s-ar fi mâniat, din început și pe acesta lovindu-l l-ar fi omorât. Dară poți vei dice, că a răspuns ast-feliu fiind-că erau de același neam. De cât, pe când era nedreptățit de egiptean nimie nu a spus de acestea, cine te-a pus pe tine domn și judecătoriu? «Pentru ce nu ai spus ieri acest lucru? Nedreptatea și crudimea ta, dice, acestea m-a pus domn și stăpân.» Dară acum privește cum unia vorbesc ast-feliu de cuvinte chiar contra lui Dumnezeu. În cele ce sunt nedreptății voesc ca el să fie aspru și acuză îndelunga lui răbdare; eară când îi nedreptătesc pe alții, nu scot nici-o vorbă. Ce poate fi mai supărătoriu ca ast-feliu de vorbe? Și cu toate acestea fiind trimis după aceasta către acei îngrați și nerecunoșcători, s-a dus și nu s-a dat în laturl. Dară chiar și după multele semne și minuni făcute de dânsul, s-a încercat de multe-ori a-l ucide cu poțre, eară el a scăpat din mâinile lor. Murmurău încetincă contra lui, el însă-i iubea cu atâtă dragoste înlocata, în cât a dis către Dumnezeu, când îi au săvârșit acel păcat grozav: „Dacă voesci a li ierta păcatul, iarta; dară de nu, șterge-mă și pe mine din cartea vieții.” (Exod. 32, 32). «Voesc mai bine, dice, a mă perde cu aceia, de cât a mă mântui fără ei». Adevărată manie, adevărat amor. Dară ce spun Moisi? Desprețuiesc cerul? «Da, răspunde, căci iubesc pe cei nedreptății.» Și ceri să li șters din cartea vieții? «Dară ce să fac? dice, e amorul la mijloc.» Câte nu a întinpinat el după aceasta din partea lor? Ascultă ce spune scriptura în alt loc: „Și s-a necăjit Moisi pentru dânsul” (Ps. 105, 32). De câte-ori nu l-au insultat? De câte-ori nu l-au scos din demnitatea lui, atât pe dânsul cât și pe frațele lui Aaron? De câte-ori nu au cerut ca să se re'ntorcă în Egipt? Și după toate acestea neajunsuri ardea încă și avea un dor nespuns, și pentru dânsul era gata să sufere orice. Ast-feliu trebuie a iubi pe dușmanii; străntorându-ne și ostonindu-ne, și totul făcând pentru dânsul, să li căutăm și să li dorim mântuirea lor. Dară încă despre Pavel ce voiți mai dice? Nu ôre a cerut el chiar și gheena în locul lor? spune-mi. Dară exemplul e necesar a-l lua de la stăpânul nostru. Tot așa face și el, după cum dice; „Resare sôrele lui peste cei răi și peste cei buni” (Math. 5, 45), aducând exemplul de la tatăl,

pe când noi îl vom lua de la însuși Christos. A venit la noi, după iconomie, și s-a făcut pentru noi; s-a smerit pe sine, s-a înjosit, chipul robului l-a luat; și după ce a venit, nici el nu a mers pe calea ginților și nici discipulii lui; și nu numai atât, ci încă călătorind salele și orașele vindea totă boba și totă neputința. Dară ce credeți? Pe când unia se minuna și ziceau: „Dară de unde toate acestea la el?” și (brei!) carit căpătau atâtea bine-faceri de la dășul, ziceau că drac are și arunca blasfemii contra lui Dumnezeu, e smintit și înșelătoriu. Dară ore l-a depărtat el pentru aceasta? Nu, cătuș de puțin, ei încă auzind acestea mai mult îi bine-făcea, și se ducea singur înaintea celor ce urmau a-l răstigni, numai ca să-i mântuiască. Dară după ce a fost răstignit ce dice? „Părinte, iartă-li lor, că nu știu ce fac” (Luc. 23, 34). Și înainte de aceasta suferind rele de la dășul, și după aceasta încă, până la cea mai de pe urmă resurrexare, el făcea totul pentru dășul, și se ruga Tatălui pentru ei. Și după ce a fost răstignit ce n-a făcut pentru ei? Nu li-a trimis apostoli? Nu a făcut nimic? Nu a pus în mișcare totul pentru dășul? Ast-feliu deci trebuie a iubi pe dușman, ast-feliu trebuie a imita pe Christos. Ast-feliu a făcut Pavel. Fiind bătut cu pietre și suferind de la ei mai de rele, el toate le făcea pentru dășul. Ascultă-l pe el ce dice: „Bună-voința inimii mele și rugăciunea cea către Dumnezeu, este spre mântuirea lor” (Rom. 10, 1) și mai departe eară: „Marturisesc pentru dășul ca au dragostea lui Dumnezeu” (ibid. vers. 2), și eară: „Dacă tu maslin sălbatec fiind te-ai alțuit, cu cât mai virtos acestia se vor alțui în maslinii lor?” (ibid. 11, 17, 24). Din câtă iubire părintească, crești, că au isvorit aceste cuvinte? Din câtă favore? Nu se poate spune.

Ast-feliu trebuie a iubi pe dușmanii noștri. Aceasta înseamnă a iubi pe Dumnezeu care a poruncit, care a legiferat o asemenea iubire. A iubi pe vrăjmașii noștri, este a imita pe Dumnezeu. Pricepe, deci, că nu dușmanului faci bine, ci ție; nu pe acela îl iubești, ci ascult de Dumnezeu.

Aceasta deci știind-o, iubitorilor, să înlărim iubirea noastră dintre noi, ca ast-feliu practicând-o cu exactitate, să ne învrednicim de bunurile făgăduite nouă prin Christos Iisus, Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl și cu Duhul Sânt, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA VIII.

„Drept aceea vă rog pe voi eu legatul întru Domnul, cu vrednicie să umblați după chemarea cu care sunteți chemați, cu totă smerenia și blândețele” (Cap. 4, 1).

Meritul dascălilor nu e de a căuta onoare, nici slavă din partea celor mai mici, ci mântuirea lor, și pentru aceasta a face totul; eară acela care caută ast-feliu de lucruri, nici că se poate numi dascăl, ci tiran. Nu dora pentru aceasta l-a pus Dumnezeu peste dășul, pentru ca tu să te bucuri de o mai mare îngrijire, ci pentru ca cele ale tale să fie date la o parte toate, eară cele ale lor să fie bine îngrijite și edificate. Aceasta e treaba dascălului. Ast-feliu a fost fericitul Pavel, care era scutit de orice mândrie deșartă, și care se credea a fi ca unul din cei-alți mulți, sau încă cel mai mic dintre toți. De aceea se și numesce pe sine servul lor, și cele mai multe li vorbesce ca cum s'ar ruga. Privește 'l și de astă-dată, cum el scrie Efesenilor, nu poruncindu-li, nici dându-și aer de stăpân, ci cu multă moderațiune și sfială. „Vă rog pe voi, dice, eu legatul întru Domnul, cu vrednicie să umblați, după chemarea cu care sunteți chemați”. Dară de ce'i rogi, spune-mi? De ce vrei să te folosești tu? «De nimic, dice el, ci numai ca pe alții să mântuiesc. De și de alt-feliu cel ce se rogă an în vedere interesul lor, eu însă nu mă interez de aceasta», după cum și în alt loc scriind dicea: „Acum viem, dacă voi stați întru Domnul” (I Thes. 3, 8), cea ce constituie dovada îngrijirii lui celui mai pentru mântuirea învățăcelilor. „Eu legatul întru Domnul”, dice. Cu adevărat că mare și însemnată demnitate arată el prin aceste cuvinte, și încă cu mult mai mare de cât demnitatea de consul său și împărat; după cum și către Filemon scriind dicea: „Precum eu Pavel bătrînul, eară acum și legatul lui Iisus Christos” (Filemon 9), pentru că nimic nu e atât de strălucit, ca Pavel legat pentru Christos, ca acele lanțuri care înfășurau acele mâini fericite. Deci a fi legat pentru Christos e cu mult mai strălucit de cât de a fi apostol, sau dascăl, sau evanghelist. Cel ce iubește pe Christos,

cuoșce cele spuse. Cel ce e entusiasmă și înfierbântat pentru stăpânul nostru, știe care e puterea legăturilor. Unul ca acesta ar prefera mai degrabă de a fi legat pentru Christos, de cât a locui în ceriuri. Unul ca acesta și-ar arăta mâinile sale mai strălucite ca aurul și ca orice diademă împărătească. Nu pôte face atât de strălucit capul o diademă bătută în petre prețioșe, ca un lanț de fer pentru Christos. Atunci închisorea era mai strălucită de cât toate palatele împărătești, și chiar de cât ceriul; și ce dice de palatele împărătești, când a avut în ea legat chiar pe Christos? Dacă cine-va iubește pe Christos, știe această demnitate, cunoșce această virtute, știe călă bunătate a arătat el neamului omenesc, când a primit a fi legat pentru el. A fi legat pentru el e mai strălucit de cât a ședeă de adreapta lui, e mai însemnat de cât a ședeă pe cele două-spre-dece tronuri. Și ce vorbese eă de cele omenesci? Mă rușinez de a face comparașime între bogășii și podoabe, cu legăturile acele strălucite; voiu vorbi înse de acel mari bărbăț. Chiar de nu ar avea nief-o resplată faptul acesta, totuși a suferi toate pentru cel iubit, e o resplată mare, e o recompensă suficientă. Cel ce iuhese, dacă nu pe Dumnezeu cel puțin pe omeni, cunoșce cele dișe. Cel ce simt mai multă plăcere când pătimeșce rele, de cât cel ce sunt cinstiți de către cei iubiți, știe importanța celor vorbite. Voiu a vorbi de chorul sânt al apostolilor, la care numai se pot vedea toate acestea. Ascultă pe fericitul Luca când spune: „Se întorceau bucurându-se de la fața soborului, pentru că s-au învrednicit a fi necinstiți pentru numele lui” (Fapt. 5, 41). Unora de sigur că li se pare lucru de ris, eă a fi cine-va necinstit și batjocurit, pôte a-i provoca bucurie, și să se creadă încă fericit că s-a învrednicit de o asemenea cinste; dară cel ce știe și cunoșce bine pe Christos, consideră aceasta ca cea mai fericită dintre toate plăcerile. Dacă cine-va m-ar dărui ceriul întreg, săă acel lanț, eă de sigur că aș prefera lanțul. Dacă cine-va m-ar face să aleg una din două: săă cu ingerii a sta în ceriuri, sau cu Pavel legat pentru Christos, aș prefera lanțul și închisorea lui. Dacă cine-va m-ar pune să staă cu vre-una dintre puterile cereșei de pe lângă tronul stăpânului, sau cu vre-un ast-feliu de legat pentru Christos, eă aș alege mai degrabă de a fi un ast-feliu de legat. Nimic nu pôte fi mai fericit ca acel lanț. Aș voi să mă fac în acele locuri, căci se dice că legăturile acele există încă. Cu drept cuvânt eă admir pe acel bărbăț al doctrelor lui Christos. Aș voi să văd acele lanțuri,

de care se tem demonii și se înfricoșază, eără ingerii se sfîșec. Nimic nu e mai bun, ca a pătime rele pentru Christos. Nu fericese atăta pe Pavel eă a fost răpit în raiu, cum îl fericese că a fost aruncat în închisore! Nu îl fericese atăta eă a audil vorbe negrăite, pe cât îl fericese că a suferil legăturile! Nu îl fericese că a fost răpit până la al treilea ceriuri, cum îl fericese pentru legăturile lui! Cum eă acestea sunt cu mult mai mari de cât acelea, ascultă-l chiar pe el în ce felii eugelă. Nief că a diș dora: „Vé rog pe voi eă care am audil cuvinte ce nu se pot spune”, dară ce? „Vé rog pe voi eă legatul în Domnul”. Dară dacă nu a seris aceste cuvinte în toate epistolele lui, nu e nimic miraculos, căci nu era dora legat tot-deama, ci în anumite timpuri. Mai de preferat mi este mie de a suferi rele pentru Christos, de cât a fi cinstit de Christos. Aceasta e cea mai mare cinste, aceasta e cea mai mare slava, care întrece pe toate cele-lalte. Dacă el s-a facut sclav pentru mine, s-a lipsil de slava sa, și nu se credea a fi în slavă de cât numai atunci când se va résligni pentru mine, apoi eă ce trebuie a suferi? Ascultă-l pe densusul ce dice de pe cruce: „Slavesce-mé, părinte”. Dară ce dici? Ești ridicat pe cruce împreună cu tâlcharii și criminaliștii, suferi mórtea blestemașilor, ești stupil și bătut, și toate acestea le numesei slavă? «Da, răspunde el, căci eă sufer toate acestea pentru cel iubit, eără aceasta o consider de cea mai mare slavă». Dacă deci el numesei slavă faptul de a iubi pe cel vrednic de plâns și nenorocișii, dacă credea de a fi în slavă pe când el era necinstit, și o prefera aceasta, cu cât mai mult eă sunt datorii de a considera aceasta ca slavă. O, lanțuri fericite! O, mâni fericite, pe care acel lanț va împodobit! Nu erau atât de cinstite mânele lui Pavel când pe ologul din Listra l-a ridicat și l-au vindecat, pe cât erau de fericite când erau înfășurate cu lanțuri. Dacă eă aș fi fost pe timpurile acelea, aș fi strins atunci acele mâni și le-aș fi pus pe lumina ochilor meș, și au aș fi conștit de a săruta ast-feliu de mâni, care s'au învrednicit de a fi legate pentru stăpânul meu. Te minunezi ca vipera s-a încolăcit pe mâna lui Pavel și nu i-a facut nimic? Nu te minuna de loc, căci s-a știit cea vipera de lanțurile lui. Chiar marea întreașă s-a știit de ele, pentru că atunci era legat. De mi-ar da cine-va puterea de a invia morșii acum, eă nu aș prefera aceasta, ci lanțurile lui Pavel. Dacă aș fi scutit de grijile eclesiasșice, și aș avea și corpul puternic și vinjos, nu m-aș lăsa

de a nu face o astfel de călătorie, numai ca să vedă acele lanțuri și acea închisoare în care era legat. De și în multe locuri el a făcut semne și minuni mari, totuși nu sunt acestea atât de rivoite ca semnele cancelor de pe corpul lui. Chiar și în scripturii cănel ecesc, nu mă încredințăm atâta când îl vedem făcând minuni, ca cum mă încredințăm, când el pătimește rău, când este biciuit și lăsat pe jos, „în cât se aduceau de pe trupul lui, dice, mabram și ștergătoare“ (Fapt. 19, 12). De sigur că acestea sunt miraculoase, însă nu ca acelea despre care scrie Luca: „Și bătându-l, dice, și multe lovituri dându-li la pus în temnița“ (ibid. 16, 23), și carăș: „Legat fiind, laudau pe Dumnezeu“ (ib. vers. 25), și carăș: „Batându-l cu pietre l-au tras afara din cetate, crezând că a murit“ (ib. 14, 18). Voiți să aflați câte ce putere are lanțul de fer care pentru Christos leagă corpul servului lui? Ascultați-l chiar pe Christos dicând: „Fericit veți fi“, când? când veți învia pe cei morți? Ba! Dară când? când veți tămădui pe cei orbi? Căluși de pulin! Dară când? „Când ve vor ocari pre voi și ve vor prigoni, și vor dice tot cuvântul rău împotriva voastră mințind pentru minc“ (Math. 5, 11). Dară dară a așii numai elevirile și cuvintele rele li face fericit, dară înca când vor pătimi și rele pentru dânsul, ce nu li va face? Ascultă pe acest fericit ce spune el în alt loc: „De acum mi s-a gătit mie cumuna dreptăței“ (II Timoth. 4, 9), de cât e mai strălucit lanțul de cât cumuna. «De acesta sa mă învrednicască, dice, și de cele-l-alle nu mă interesez. Mă deajuns de a pătimi rău pentru Christos în locut ori-cărei recompense. Dați-mi, dice, pe acesta, căci: „Împlinose lipsurile necazurilor lui Christos în trupul meu“ (Colos. 1, 24), și nimic alta nu'mi mai trebuie».

S-a învrednicit și Petru de asemenea lanț. «Ea, dice, legat și predat soldaților, și ședea». Ast-feliu el se bucura, și nu se impuțina, și somn adânc li cuprinosese, ca cum nu ar fi fost căluși de pulin îngrijat. Ședea și dormia între soldați, eacă ingerul Domnului a venit, și lovindu-l peste căsta lui l-a deșteptat. Dară m-ar dice cine-va: «ce ai voi să li? Îngerele care a atins pe Petru, sau ai voi să fi Petru cel mântuit? eū așii alege de a fi Petru, pentru care și ingerul a venit; așii prefera în sine legăturile lui.

Dară pôte vei dice: «cum se face că după ce Petru a scăpat din temnița, se roga lui Dumnezeu, ca cum ar fi scăpat din cele mai mari rele? Să nu te minunezi de loc: el se roga fiind-că se temea să nu moră, eacă a muri îl intricoșă, căci el voia de a trăi și a deveni motiv de pătim și suferinți pentru Christos. Ascultă ce dice fericitul Pavel în această chestiune: „A mă slobozi (descompune) și a fi împreună cu Christos, e cu mult mai bine; însă a rămânea în trup e mai de folos pentru voi“ (Filip. 1, 23, 24). Aceasta o a numit el și chiar scriind: „Ni s-a charăzit nouă de Christos, dice, nu numai de a crede în el, ci de a și pătimi pentru el“ (ibid. 1, 29), așa că aceasta e cu mult mai mare de cât faptul de a crede în el, căci ni s-a charăzit. Cu adevărat că acesta e cel mai mare char dintre toate, mai mare de cât charul de a opri cursul sôrelui și al lunet, mai mare de cât charul de a mișca pământul; acesta e mai mare de cât charul de a stăpâni demonul său de a-l alunga. Nu atâta se intricoșă îl când se vedă elungat prin credința noastră, ca cum se intricoșă când ne vedă pătimind ce-va cu curaj pentru Christos, și când suntem legați pentru el, căci aceasta mai mult încă ni ridică curajul. Nu dora de aceia e bine de a fi legat pentru Christos, pentru că adevărat faptul acesta ni-ar procura împărăția cerurilor, ci pentru că suferim pentru Christos. Nu fericesc pe cei legați pentru că se duc în ceruri, ci pentru că sunt legați pentru stăpânul cerurilor. Câtă mândrie sufletească nu este, când cine-va seie că a fost legat pentru Christos! Câtă mulțămire, câtă onoare, câtă strălucire! Așii voi ca să vorbească vechnic despre aceasta. Așii voi să mă învrednicesc de lanțul și legăturile lui Pavel. Așii voi—de și sunt lipsit în realitate—să imprimiez cu cuvântul în spirit lanțul acela print-o argumentațiune ritorocă! „S-a cutremurat, dice, temnița“, Pavel fiind înăuntru legat „și legăturile tuturor s-au deslegat“ (Fapt. 16, 26). Ai vedei cum legăturile lui Pavel desleagă legăturile celor-l-aiți? După cum morțea Domnului a omorât morțea, ast-feliu și legăturile lui Pavel au deslegat pe cei legați, temnița o au clătinat, ușile le-au deschis, de și nu ast-feliu este natura legăturilor, ci cu totul contrară, de a ținea adevărat în siguranța pe cel legat, și nici cât a-l deschide ușile și zidurile. Însă natura legăturilor ordinare nu este ast-feliu, ci numai a le-

găturilor pentru Christos. Temnicerul a căzut la picioarele lui Pavel și a lui Sila. Dară nici acest fapt nu e rezultatul legăturilor ordinare, ca adică cei ce leagă să cadă la picioarele celor legați, ci din contra aceștia sunt sclavii celorlalți. Acum însă cei deslegați era sub picioarele celui legat; cel ce a legat cerea de la cel legat, ca să-l deslege de frică. Dară nu tu ȳre l-ai legat? spune-mi. Nu tu l-ai băgat în închisura cea mai dinăuntru? Nu tu te-ai asigurat punându-i picioarele în cătușe? De ce dară tremuri? De ce te inspăimănti? De ce plângi? și de ce ți-ai scos sabia? «Nici-odată nu am legat, ȳce, vre-unul ca acesta; nu am știut că atât de mare e puterea legăturilor lui Christos». Ce spui? Ați primit ele puterea de a deschide cerurile, și nu ar putea ȳre deschide temnița? Deslegau pe cei legați de demoni, eară acum trebuia a le predomina ferul? Nu ai cunoscut pe barbați, de aceia ai și primit iertare. Cel legat este Pavel, de care toți ingerii s-au sfii. Cel legat este Pavel, ale căruia până și măhramele și ștergătorile (basmalele) alungau demonii și bȳlele le depărtau, de și legătura diavolului e cu mult mai tare și mai neincovoială de cât ferul, pentru că aceasta leagă spiritul, pe când acelea leagă corpul. Deci cel ce a deslegat spiritele, nu va putea ȳre deslega corpul lui? Cel ce a rupt legăturile demonilor, ȳre legătura ferului nu o va putea desfăce? Cel ce prin hainele lui a deslegat pe acei legați și l-a scapat de demoni, el ȳre pe sine și prin sine nu se putea deslega? De aceia el a fost mai întȳiu legat, și apoi a deslegat pe cei legați, ca să alii ca servii cei legați ai lui Christos au o putere cu mult mai mare de cât cei deslegați. Dacă săvârșia acest fapt pe când era deslegat, nu ar fi fost de mirat. Așa dară legătura nu era proba slăbăciunii, ci a celei mai mari puteri. Puterea sântului atunci se arată mai strălucită, când chiar legat fiind el stăpănește pe cei deslegați; când legat fiind el nu numai pe sine se deslega, ci și pe alii legați. Care e folosul zidurilor? Care e folosul că l-au băgat în carcera cea mai dinăuntru, când a deschis și pe cea mai de dinafară? Și de ce faptul s-a petrecut în timp de noapte, și întovărășit de cutremur? Permiteți-mi puțin și îngăduiți-mi, ca depărându-mă pentru moment de cuvintele apostolice, să mă desfătez căl-va cu Faptele Apostolilor, să ospătez în lanțul lui Pavel. Permiteți-mi de a sta acolo mai cu seamă. Am pus mâna pe legătura lui, nimeni nu m-a depărțat. Mai cu siguranță mă leg eu acum cu poftă, de cât a fost legat el atunci în cătușele de lemn. Această legătură nimeni nu o deslega, căci e din dorul lui Christos. Pe aceasta

nu o pot deslega nici ingerii și nici împărăția cerurilor, după cum se poate auzi chiar din gura lui Pavel, care ȳce: «Nici ingerii, nici începătorile, nici puterile, nici cele prezente și nici cele viitoare, nici înalțimea și nici adâncimea nu va putea să ne despartă de dragostea lui Christos» (Rom. 8, 39). Din ce cauză ȳre faptul s-a săvârșit pe la medul nopții? Din ce cauză apoi întovărășit și de cutremur? Ascultați iconomia lui Dumnezeu și minunați-vă! Legăturile tuturor s-au deslegat și ușile s-au deschis; însă toate acestea s-au petrecut numai pentru temnicerul și pentru mântuirea lui, eară nu pentru paradă. Cum că cei legați nu sciau că sunt deslegați, e cert din vocea lui Pavel: «Și a strigat, ȳce, cu glas mare ȳcând: nici un rău să nu-ți faci, căci toți suntem aici» (Fapt. 16, 28). De sigur că nu ar fi fost toți înăuntru, dacă vedeau ușile deschise și că îi sunt deslegați. Căci cei ce sparg zidurile, și lavaturile, și sar peste acoperișul zidurilor, și îndrăznesc a face ori-ce cu lanțurile de picioare, nu ar fi mai stăruit—după ce legăturile erau deslegate și ușile deschise—de a rămănea înăuntru, mai ales că chiar temnicerul dormea. Însă în loc de legături de fer îi erau încătușat cu legăturile somarului, astfel că faptul să se săvârșească, eară temnicerului, care urma a fi mântuit, să nu i se întâmple nici o valămare. De alt-felii cei întenuțați, mai cu seama noaptea sunt legați, eară nu ziua, căci atunci mai de grabă-ți poate vedea păzitorul pe când îi dorm. Dacă deci faptul s-ar fi petrecut ziua, mare tulburare s'ar fi făcut. Pentru ce ȳre s-a cutremurat casa? Pentru ca să se deștepte temnicerul spre a privi faptul, căci singur el era demn de mântuire.

Tu însă privește măreția charului lui Christos. Odăta cu legăturile lui Pavel, e bine de a aminti și de charul lui Dumnezeu, mai ales ca și acestea sunt din charul lui Dumnezeu. Suol unia carii acuză și ȳce, că pentru ce temnicerul a fost mântuit? și în loc să admire filantropia lui Dumnezeu după cum trebuie, îi clevelește. Dară aceasta nu e de mirat. Astfelii sunt bolnavii carii hulesc hrana ce-i poate întări, pe care ar trebui să o admire, și ȳce că miera este amară. Tot-astfelii e și cu orbii. De la aceia ce ar trebui să-i lumineze (sorele), tomat de la aceia se întunecă și se valămă, nu dȳra din cauza sȳrelui, ci din cauza slăbăciunii ochilor lor, carii nu-i pot servi după trebuință. Deci ce ȳceam? Că trebuie a admira, cum pe cel

ce căduse în cea mai mare răutate l-a scăpat și l-a îndrumat spre bine, pe când îl clevelesc faptul acesta. Cum deci el (temnicerul) nu a considerat faptul acesta a fi din fermecătorie sau vrăjitorie, ci mai ales căduse la picioarele lor și se bocea? Multe au contribuit la aceasta. Mai întâi, fiind că l-a auzit laudând pe Dumnezeu: „l-a auzit, dice, laudând pe Dumnezeu” (Fapt. 16, 25); dară fermecătorul nu cântă ast-feliu de inuuri lui Dumnezeu. Al doilea, că densus nu a fugit din închisore, ci și pe el l-a împedat de a se ucide singur. Dacă îl s-ar fi gândit numai la densus, nu ar fi stat înămtru, ci îl cel întâi ar fi fugit din temniță. Apoi filantropia lor a fost mare, căci a împedat de a se ucide singur, pe cel ce l-a legat și încatuzat pe densus. «Ne-ai legat cu multă lărie și siguranță, diceaș il, pentru ca tu singur să te deslegi de cele mai grozave legături». Și ast-feliu fie-care dintre il au strins câte un mănunchiu din păcatele lui. Acele legături sunt blestemate, pe când acestea sunt ferice și vrednice de bine-cuvântat. Cum că aceste legături deslegă pe celelalte, s'a probat din fapte. «Ai vedu deslegați pe cei legați cu lanț de fer? Ei bine, le vei vedea și pe sineși scăpat din alte legături mai grozave». Vorbesc de legăturile acelea ale celor legați cu păcate, și nu de ale lui Pavel. De două feluri erau cei legați din temniță, căci chiar și temnicerul era legat; aceia erau legați cu fer și cu păcate, acesta însă numai cu păcatele. Pe aceia l-a deslegat Pavel pentru convingerea acestuia, căci legăturile lor erau vedute. Tot ast-feliu a făcut și Christos, sau mai bine șis în mod invers. Acolo era paralizie îndoită; aceia a păcatelor și aceia a corpului. Deci ce face? „Indrazneșce, fiule, dice, iartă-se ție păcatele” (Math. 9, 2—6), adică a deslegat pe cea întâi și principala paralizie, după care vine și la cea-l-altă. Eară când „Diceaș unia din cărturari în sine, acesta hulosece, căra Iisus cunoscând gândurile lor a șis: pentru ce cugetați viclesuguri intru inimile vōstre? Că ce este mai lesne? a dice, iartă-se ție păcatele, sau a dice, scōla-te și umbla? Dară ca să cunosceti că putere are fiul omului pe pământ de a ierta păcatele, dice paralicului: sculându-te ridicap patul tău, și mergi la casa ta”, a adevărit iulectul prin fapt pipăit, adică începând cu cele corporale a termina cu cele ale

spiritului. Dară pentru ce a făcut aceasta? Pentru ca să se îndeplinească cele șise: „Slugă vicleană, din gura ta te voi judeca”. (Luc. 19, 22). Ce diceaș aceia? «Ni-menî nu pōte ierta păcatele, de cât Dumnezeu; nici inger, nici archangel și nici vre-o altă putere creată». Voi însi-vē aș mărturisit aceasta. Deci ce trebuia să șica el? «Dacă mē voi arăta lor iertând păcatele, invederal că sunt Dumnezeu», țosē el nu a șis ast-feliu, ci „Ca să cunosceti că putere are fiul omului pe pământ a ierta păcatele, dice paralicului: sculându-te iați patul și mergi la casa ta”. «Când, dice, voi face ceia ce este mai greș, invederal că nici un pretext nu mai pōte fi pentru ceia ce e mai ușor, și nici-o contradicere». De aceia Pavel a făcut mai întâi cele ce atingeaș iulectul, fiind că eraș mulți carii contradiceaș, pe când aici Christos începând cu cele pipăite a ridicat faptul la cele iulectuale. Credința temnicerului nu a fost rezultată din ușurința lui. El a vedu pe cei legați, și de la il nu a auzit, nici a iuleles ce-va nedemn din parte-li; a vedu faptul săvērșit nu în urma vre-unui farmec, căci îl laudaș pe Dumnezeu: a vedu țole cele petrecute și rezultate din marea lor filantropie, pentru că nu l-auș alungat de acolo, de și ar fi putut. Ar fi putut ca atât il, cât și cel-l-alti legați să iasă din temniță și să fugă, sau dacă nu țoți cei legați, cel puțin il (Pavel și Sila); dară nu a făcut aceasta. Ast-feliu deci temnicerul și cu cel al casei sale, respectaș pe Pavel nu numai din cauza mișunet săvērșite, ci și din cauza modului lui de purtare. Cum? „Și a strigat Pavel cu glas tare dicend: să nuți faci ție nici un reș, că țoți suntem aici”. Ai vedu lipsă de vanitate și de mândrie, cum și iubire în adevēr părintească? El nu a șis că «aceștia s-auș făcut pentru noi», ci ca unul dintre cei legați dice: „Țoți suntem aici”, de și ar fi putut ca să țacă și să scape pe țoți cei legați. Dară dacă ar fi făcut și nu ar fi oprit prin vocea lui cea mare mânila temnicerului, acesta și-ar fi îndantat sabia în gât. Pentru aceia a și strigat, mai țles că era încarcerat în carcera cea mai dinămtru. «Ceia ce ai făcut, dice, că ne-ai bagat în închisoreă cea mai dinămtru, pe noi carii urmam a te elibera de primejdie, contra ta ai făcut». El însă nu a imitat pe temnicerul. Murind temnicerul țoți ar fi fugit. Ai vedu cum il auș preferat mai mult de a rămânea în legături, de cât de a vedea pe acela perdut? Și a cugetat

în sine temnicerul, că dacă îi ar fi fost fermecător, apoi de sigur că s-ar fi eliberat și pe deșis din legături, cum și pe cel-altă; căci era natural ca și cel-altă mulți să dea năvală și să fugă. Dealtminteră temnicerul de multe-ori a primit în închisore fermecători, însă nu a vedut nimic petrecându-se de acestea. Fermecătorul nu ar fi clătinat temelile temniței, ca ast-feliu să descepte pe temnicerul și fuga lui se devină mai greă de executat. Aceasta e cauza pentru care temnicerul a ramas uimit și în admirațiune.

Să vedem apoi și credința temnicerului. „Și cerând lumina, dice, a sărit înaintu, și tremurând a cădut înaintea lui Pavel și a lui Sila, și scoțându-l pe deșis afara a dis: Domnilor, ce trebuie a face ca să mă mântuiesc? Avea în puterea lui forul și sabia, și cu toate acestea întrebă: „Ce trebuie a face ca să mă mântuiesc? „Eară îi au dis: crede în Domnul nostru Iisus Christos și te vei mântui tu și casa ta“ (Fapl. 16, 29. 30. 31.). Aceasta nu pôte fi credința fermecătorilor, spre a o preda allora ca dogmă, pentru că nu se face aici nici o mențiune despre demon. Ai vedut că de vrednic de mântuire a fost temnicerul? Vedând minunea și fiind scăpat de frică, el nu a uitat de interesele sale, ci de și se găsia în atâta primejdie, el totuși se îngrija pentru mântuirea sa sufletească, și pe cât era necesar a se apropia de dascăli, pe atâta s-a apropiat, și a cădut la picioarele lor. „Și i-au grai lui cuvântul Domnului, și tuturor celor din casa lui. Și luându-l cu sine în acel ceas al nopții i-a spălat de rane, și s-a botezat el și toți ai lui îndată“ (Ibid. Vers. 32. 33). Ai vedut ardore bărbatului? El nu a amănat botezul, nu a dis: «lasă să se facă ziua, vom vedea, ne vom gândi», ci cu multă ardore atât el cât și întreaga lui casă s-a botezat. El nu a făcut cum fac cei mai mulți astă-zi, că și priveș servitorii, femeile și copiii ne-botezați. Faceți-vă, vă rog, ca și temnicerul, nu în ceia ce se atinge de serviciul lui, ci de buna lui dispozițiune. Pentru că ce folos vei avea din demnitatea ce o ocupi în lume, dacă buna dispozițiune îți lipsese, sau e slabă? Cel crud, cel nemilos, cel ce viețuia în mij de rele, cel ce vecinic se gândea numai la de acestea, fără de veste s-a făcut atât de filantrop și atât de protector. „Și i-a spălat de rane“, dice. Priveșce acum și ardore lui Pavel, cum el fiind legat și hi-

ciuit și totuși predica cuvântul lui Dumnezeu. O lanț fericit! Câte dureri ca de facere a suferit în acea nopțe, și câtă fi a născut! Și despre aceștia se pôte dice: „Pe cărri tam născut în legăturile mele“ (Filan. 10). Priveșce și cât se bucură el, și cum el voșce că lui născuți să fie încă mai strălucii de cât el. Priveșce încă și prisosinta slavei legăturilor, căci nu numai pe cel ce sta la picioarele lui, ci și pe cel născuți în acel timp de el, îi face mai strălucii! Au ceva mai mult în îi cel născuți de Pavel în legături, nu în privința charului—căci charul e același—, nici în privința iertării de păcate—căci iertarea e aceeași pentru toți—, ci pentru că de la început chiar se învață a se bucura și a se veseli în ast-feliu de împrejurări. „Și luându-l cu el în acel ceas al nopței, dice, i-a spălat de rane și s'a botezat“. Priveșce acum și fructul produs; imediat li-a dat în schimb cele corporale. Și ducându-l pe îi în casa sa, li-a întins îndată masa, și s-a bucurat cu totă casa sa credând în Dumnezeu“ (Fapl. 16, 34). Și cum putea fi alt-feliu, când prin deschiderea ușilor temniței s-au deschis lui ușile cerului? A spălat pe dascăl, masa a întins-o și s-a bucurat. A intrat în temnița lanțului lui Pavel, și toate de acolo le-a transformat în biserică, și pe toți i-a făcut corpul lui Christos, și masă duhovnicească a iutius, și a născut în dureri, de care ingerii se bucură. Oare nu cumva greșiam când numiam temnița mai strălucită de cât cerul? Nu de sigur, căci această temnița a devenit motiv de bucurie acolo. Dacă în ceruri se face bucurie mare pentru un păcătos care se pocăieșce; dacă unde sunt doi adunați întru numele lui, acolo e și Christos în mijlocul lor; dară unde e Pavel și Sila, și temnicerul și totă casa lui, și unde e atâta credință, cu cât mai mult? Priveșce tăria credinței. Dară temnița aceasta ni-a amintit de o altă temnița, de aceea adevă, unde era Petru închis. Acolo însă nu s-a petrecut nimic din cele petrecute aici, ci era incredințat la patru căpitenii câte cu patru ostasi, ca să-l păziască, și nu priveșcea și nici nu lauda pe Dumnezeu, ci dormia. Nici nu era biciuit, și totuși primejdia era mai mare. Acolo totul era terminat, și îi erau condamnați, pe când aici nimic din toate acestea; ast-feliu că de și nu purta ranele durerilor, totuși așeptarea viitorului îi infricoșă. Priveșce și aici minunea. „Și iată ingerul Domnului, dice, a venit și lumina a strălucit

în casă, și lovind în costă pe Petru l-a descepat pe el zicând: scôla-te curând. Și îndată au căzut lanțurile din mânele lui" (Fapt. 12, 7 și urm.). Astfel s-au petrecut lucrurile, în cât să nu se pară că sunt rezultate numai de la lumină, și de aceea și pe Petru l-a lovit ingerul peste costă. Nimeni nu vedea lumina, fără numai el, și i se părea că e la mijloc o viziune. Astfel cei ce dorm nu simțesc binefacerile lui Dumnezeu. „Și a zis ingerul către dânsul: încinge-te și încălță încălțămintele tale. Și a zis lui: îmbracă hama ta, și vina după mine. Și ieșind mergea după el, și nu știa că este adevărat ceea ce se făcea prin inger, și i se părea că vede videnie. Și trecând înaintea strajă și pe a doua au venit la porța cea de fer, care ducea în cetate, care singură s-a deschis lor. Și ieșind au trecut o uliță, și îndată s-a dus ingerul de la el”.

Dară de ce ore nu s-au petrecut și aici lucrurile, după cum s-au petrecut cu Pavel și cu Sila? Pentru că Pavel și Sila urmau a fi eliberați, pe când pe fericitul Petru urmau a-l scote din temniță ca să-l omore. Dară ce? Nu era ore cu mult mai miraculos ca după ce l-ar fi scos din temniță și l-ar fi dat în mânele regelui Irod, atunci chiar să-l fi răpit din primejdie, și să nu pățiasă nimic? Pentru că în asemenea mod nici ostașii nu s-ar fi pierdut (Vers. 19). Mare chestiune se pune în mișcare aici. «Dumnezeu, dice, a salvat pe servul său, odată cu pedeapsa altora, odată cu pierderea altora? Mai întâi că nu l-a salvat în același timp cu pierderea soldaților; al doilea apoi că aceasta nu a provenit din economia faptului în sine, ci din ne trebuința judecătorului. Cum? Dumnezeu așa a economisit lucrurile, ca nu numai acei soldați să nu se piardă, dară și el (Irod) să fie salvat, înlocuind ca și în cazul de față cu temnicerul; afară numai că el (Irod) nu a întrebuintat darul după cum se convenia. „Și făcându-se ziua, dice, nu puțină tulburare era printre ostași, ore ce să se fi făcut Petru”. După care apoi cercetând pe ostași a poruncit să-l omore. Dacă el nu cerceta, poate că ar fi avut vre-o scusă; dară acum el a stat de față, a cercetat, a aflat că Petru fusese legat, că temnița fusese asigurată și că strejarii stătuse dinaintea ușilor. Nu că dō-

ră se spărsese zidul, nici ușa nu se deschisese, și nici că era vre-o probă de vre-o altă uneltire. După toate acestea trebuia ca el să admire puterea lui Dumnezeu, care a răpit pe Petru chiar din mijlocul primejdiilor, și să se închine înaintea celuiia ce poate săvârși astfel de lucruri; el însă a poruncit să-l omore. Deci cum poate fi vinovat Dumnezeu în cazul de față? Dacă Dumnezeu ar fi făcut ca zidul să se spargă și astfel să scôlă pe Petru, poate că ar fi atribuit o aceasta lenei ostașilor: dară dacă astfel a economisit lucrurile, ca faptul să se arate clar, că nu rezultă din vre-o viclenie omenească, ci din putere dumnezească, făcătoare de minuni, apoi de ce a făcut așa? Căci dacă ar fi trebuit să fugă așa cum se găsea în lanțuri, ar fi fugit; dacă ar fi trebuit să fugă de frică ca să nu fie prins, nu ar fi avut alăta îngrijire până ași lua și sandalele, ci le-ar fi lăsat acolo. Acum însă de aceea dice ingerul către el: „încălță-te cu sandalele tale”, ca să afli îi, că faptul nu s-a petrecut în fugă, ci în multă liniște. Legat fiind și între doi ostași, nu ar fi făcut el încercarea zadarnică de a-și deslega lanțurile, și mai ales că era în închisoarea cea mai dinăuntru. Așa că pedeapsa strejarilor a urmat din cauza nedreptății judecătorului lor. De ce ore n-au făcut aceasta și Iudeii?—pentru că mi amintesc de închisoarea cea din Roma, de cea din Cesaria și de cea de acum din Ierusalim. Auzind atunci Archiereii și Fariseii de la cei trimiși de dânsii la temniță, că Petru a ieșit din temniță și înăuntru pe nimeni n-au aflat, că ușile erau încuiate și strejarii stând înaintea ușilor, de ce nu au ucis atunci pe strejari, ci se mirați între dânsii, că ce este aceasta? Dacă deci îi, de și dușmăniau pe apostolul grozav, și totuși nu au euzetat așa ce-va contra strejarilor, cu atât mai mult tu care toate le făceai spre mulțumirea lor. De aceea și-a și primit el pedeapsa imediat. Dacă deci acuzi faptul acesta și-l atribui lui Dumnezeu, apoi atunci acuză și faptul cu cei ucși pe drumuri, cum și cu acele mii de mii omorâți cu nedreptate, și cu pruncișii cei ucși pe timpul lui Christos, pentru că, după cum zici tu, Christos ar fi fost cauza omorârii lor. Însă nu Christos a fost cauza, ci mania și tirania tatălui lui Irod. Dacă însă zici, că de ce nu l-a răpit din mânele lui Irod? Afli că ar fi putut face și aceasta, de cât cu nimic nu s-ar fi folosit. De câte ori Christos nu a ieșit din mijlocul lor, și nu a scăpat din mânele lor! Și cu ce s-au folosit de aici nerecunoșcătorii? În cazul de față, da, mult folos s-a adus

credincioșilor din cele petrecute, căci făcându-se rapoartă de cei în drept, și chiar dușmanii mărturisind de cele săvârșite, mărturia lor era nebănuită. Precum deci și acolo din nici o altă parte nu li s-a putut astupa gura, de cât numai din partea celor veniți spre a mărturisi însuși faptele petrecute, tot ast-feliu și aici. Și de ce temnicerul nu a făcut așa, de și cele întâmplăte nu au fost mai mici ca cele petrecute sub Irod? Pentru că a vedea ușile deschise, ori cât de utimitoriu era, nu era totuși mai inferior faptul de a afla, că fiind ușile încuiate a ieșit cel legat, — deși faptul acela s-ar fi părut mai mult ca o fantăsie, pe când acesta fiind raportat cu exactitate nu putea fi bănuit. Așa dară dacă temnicerul ar fi fost tot așa de rău ca Irod, ar fi omorât pe Pavel — după cum acela a omorât pe strejarii —, dară nu a fost așa. Acum dacă poți ar întreba cine-va: că de ce a îngăduit Dumnezeu ca pruncii să fie ucși, am intra într-o discuțiune prea lungă, pe care ar fi trebuit ca de la început să o desfășurăm înaintea voastră. Până acum însă încântându-ne în deajuns pe thema lanțurilor lui Pavel, vom înceta cu vorba, fiindcă acele lanțuri au fost motivul de atâtea bunătăți acordate nouă, sfătuindu-ne: nu numai ca să nu vă nelinișciți, dacă pătimiți ce-va pentru Christos, ci încă să vă bucurați și să vă laudați ca și apostolii, după cum dicea Pavel: „Cu dulceață mă voi lauda întru neputințele mele” (II Corinth. 12, 9). Pentru aceia deci a și auzit el acea voce: „Des-tul îți este ție charul meu”. Pavel se laudă pentru lanțurile pe care le purta pentru Christos, eară tu te laudă și te îngâmfi în bogăția ta? Apostolii se bucurau că s-au învrednicit de a fi biciuiți pentru Christos, eară tu cauți linișcea și desfătarea? Decă, cum voești ca să te bucuri de aceleași bunătăți ca dășii, când tu călătorești pe un drum cu totul contrar lor? „Eară acum, dice, merg la Ierusalim fiind legat cu duchul, nesciind cele ce mi se vor întâmpla mie acolo, fără numai că Duchul sânt mărturisește prin cetăți dicând, că legături și necazuri mă așceptă” (Fapt 20, 22, 23). Dară de ce te duci, dacă te așceptă legături și necazuri? «Totmai pentru aceia, dice, ca să fiu legat pentru Christos, ca să mor pentru el». „Nu numai a fi legat, ci și a muri în Ierusalim gata sunt, pentru numele Domnului nostru Iisus Christos” (Fapt. 21, 13).

*] Nimic nu poate fi mai fericit ca acel suflet mare, în ce se laudă el? În legături, în necazuri, în lanțuri, în rane. „Eu, dice, ranele lui Iisus Christos pe trupul meu le port” (Galat. 6, 17), ca și cum pare că ar purta vre-un trofeu mare; și carăși: „Că pentru nădejdea lui Israel sunt legat cu acest lanț” (Fapt. 28, 20), și extrăși: „Pentru care sunt sol în lanțuri” (Etes. 6, 20). Decă ce este aceasta? Nu te rușinezi și nu te sfișezi ocolind lumea legat? Nu te temi că poți fi certat de Dumnezeu cu vre-o lipsă, și că din această cauză să nu poți a face proseliți? «Legăturile mele nu sunt de acest felii, dice, ele obișnuiesc de a străluci și în palatele împărătești». „În cât legăturile mele s-au făcut arătate în tot divanul, și cei mai mulți din frații în Domnul încredându-se în legăturile mele, mai mult cutează a grăi cuvântul” (Filip. 1, 13, 14). Ai vedea că puterea legăturilor e mai mare de cât aceea de a învia morți? «Mă văd, dice, legat, și mai mult s-au încurajat». Unde sunt legăturile, acolo de necesitate că se va întâmpla un fapt mare. Unde e necazul, numai de cât acolo e și mântuirea, numai de cât acolo e repausul, acolo succesele cele mari. Diavolul când da cu piciorul, atunci este învins; când leagă pe servii lui Dumnezeu, atunci mai cu samă cuvântul adevărului se respândește. Privește cum acest fapt se petrece peste tot locul. A fost legat (Pavel), și în temniță a săvârșit asemenea lucruri. „În legăturile mele” (Filip. 1, 7), dice. A fost legat în Roma, și pe cei mai mulți l-a atras, și nu numai el se încuraja, ci și alții mulți prin el. A fost legat în Ierusalim, și legat vorbind regelui l-a utmit și a bagat în grăză pe domnilor, care l-a și eliberat, și nu se rușina de a afla de la cel legat despre cele viitoare. Legat călătoriu pe marea, și naufragiu a deslegat eară fortuna o a legat. În legături fiind el, vipera aceia s-a încolăcit pe mână lui, și totuși el nu a suferit nici o vătămare. A fost legat în Roma, și legat fiind a vorbit mulțimei, și mi a atras către el, producând ca argument lanțul lui. Dară asta-ți nu se mai leagă cu lanțuri; cu toate acestea, de am voi, am putea găsi alt lanț. Și care poate fi ore? A lega mânele și a le stăpâni, ca să nu fie gata

*] Partea morală. Despre legăturile lui Pavel, și ale lui Petru, și ale celor trei cucoti, și ale lui Ioan, și ale lui Ieremia, și ale lui Iosif, și ale însuși Domnului. (Veron.)

spre răpire. Chiar și cu acest lanț de ne vom lega, în locul ferului, vom avea în noi frica de Dumnezeu. Să deslegăm pe cei legați de lăcomie și de scârbe. Nu este același lucru: a deschide ușile temniței, cu a părăsi suflet strimtorat, precum deasemenea nu poate fi egal: a deslega legăturile celor legați, cu a elibera în siguranță pe cei zdrobiți de neazuri. Aceasta e mai mare de cât aceea, pentru că aceea nu are nici-o recompensă, pe când aceasta are mult de recompense. Lung a mai devenit lanțul lui Pavel și pentru mult timp ne-a stăpânit pe noi! Și cu adevărat că este lung, și mai împodobit de cât ori-ce impletitură de aur. Acest lanț atrage spre ceriți pe cei legați întocmai ca printr-o mașină. Și ceea ce este minunat, e că fiind legat de pământ atrage în sus pe cei legați, de și nu aceasta e firea lucrurilor. Dară când Dumnezeu economisește, nu căuta firea lucrurilor, nici continuitate. Să ne deprindem deci a nu ne desnașdăjui în neazuri sau în strimtorări. Privește pe acest fericiț. Era biciuit, și încă biciuit puternic: „Și multe lovituri dându-li, dice, i-a bagat în temniță” (Fapt. 16, 23), și era legat, ba încă cu putere, și era bagat în temnița cea mai dinaintu, și încă cu cea mai mare siguranță păzit. Și cu toate acestea pe la mijloc nopții, când chiar cel mai deslătaț dormia, el cânta și lauda pe Dumnezeu.

Ce ar fi putut fi mai virtuos ca aceste suflete fericeite? It se gândia că și cei trei cuconi ăre-când cântau în cuptorul cel cu foc, și pute cugetau că noi nici-odată nu vom suferi de acest-feliu. Dară cuvântul ni-a dat materie de vorbă, pentru că ne-a expus la alte legături și în altă temniță. Ce să fac? Voesc a tăcea, dară nu pot. Am aflat o altă temniță cu mult mai miraculoasă și mai uimitoare ca aceea. Inse nu vă ridicați spre a ieși, că acum când încep vorba, ci apropiați-vă cu cugetele întinerite. Voesc a sfârși cuvântul, dară nu se poate. Dupre cum cine-va nu ar suferi să fie întrerupt pe când bea, chiar de i-ar promite altul ori-ce, tot așa și eu pășind mâna pe pachetul miraculos al temniței celor legați pentru Christos, nu pot întrerupe, nu pot tăcea. Căci dacă el în temniță fiind și nu tăcea nici chiar noaptea, nici pe când era biciuit, apoi voiți tăcea eu dina miada-mare, vorbind în toată libertatea și nepătîmind nimic din câte au pălîmit îi legați și biciuiți? Cuconi nu tăceau în cuptorul cel cu foc, și noi ăre nu ne vom rușina tăcend? Să vedem acum și această temniță. Au fost legați și aici. De la început se părea că vor fi arși,

inse... i-a bagat în temniță. Dară de ce mai legi pe cel ce vor fi dați flacărilor? Au fost legați și de mână și de picioare, și încă cu atâta furie. Și acela (temniceriu) a bagat pe Pavel în închisorea cea mai dinaintu, dară și acesta (Nabuchodonosor) a poruncit ca să se ardă cuptorul în timp de mai multe zile. De cât, să vedem cele după aceasta. Pe când aceia (Pavel și Sila) laudau pe Dumnezeu, temnița s-a cutremurat, și ușile s-au deschis; dară și aceea (cei trei cuconi) laudând pe Dumnezeu li s-au deslegat legăturile de la picioare și de la mână. S-a deschis temnița, dară s-au deschis și ușile cuptorului, căci roua ducului îi recorea. Și cu toate acestea... dară muștele minunat mă inundază, și nu știu pe care să o spun întâiu, și care pe urmă. De aceea vă rog, ca să nu mă ceară cine-va ordine în cuvânt, căci mare e afinitatea dintre aceste fapte miraculoase. Acolo au fost deslegați cei legați împreună cu îi, aici inse s-a petrecut alt-ceva; cei ce i-au bagat în cuptori au ars îi inși. Dară voiam a spune, că fiind deslegați în mod miraculos, regele s-a apropiat de gura cuptorului și i-a auzit laudând pe Dumnezeu, și a vedut patru bărbați, în loc de trei, și i-a chemat să iasă afară. După cum Pavel nu ar fi ieșit de și putea—pană ce i-a scos afară cel ce i-a bagat, tot așa și cei trei cuconi, nu au ieșit, pană ce cel ce i-a bagat înaintu nu a poruncit ca să iasă. Ce ne învățăm noi de aici? Că nu trebuie a ne lăsa să fim amăgiți, nici să ne strimtoram în scârbe, și nici carăși a persista în ele dară au dispărut. Dară regele s-a apropiat de gura cuptorului, unde erau sântii, și putea să intre înaintu, inse el a stat afară lângă ușă; nu îndrăznea de a se apropia de închisorea pe care îi o pregătise lor prin foc. Acum privește cuvintele lor. Temniceriu dice: „Domnilor, ce trebuie să fac ca să mă mântuiesc?” eară acesta (Regele Nabuchodonosor) de și nu cu aceiași umilință, de sigur, totuși li-a vorbit cu dulceață: „Sedrach, Misach și Abdenago, robii lui Dumnezeu celui Prea înalt, ieșiți și veniți”. (Daniil 3, 26). Mare onore cu adevărat. «Robii lui Dumnezeu celui Prea înalt, ieșiți și veniți». Dară cum vor ieși, o împarate? pentru că legați i-au aruncat în foc, și atâta timp au stat acolo! De ar fi fost de diamant chiar, sau din metalice, ăre nu s-ar fi fost mistuit în timpul cât îi au disimul acela întreg? Focul s-a sfîșit, de tărta lor de caracter, și mai în urmă s-a sfîșit și de cântarea cea miraculoasă și de imurile pe care îi le înălțau lui Dumnezeu, și

Iu cum îi chemi? «Servii lui Dumnezeu celui Prea înalt» dicit. Află deci, că servitorii lui Dumnezeu toate sunt prin putință. Căci dacă servii oamenilor au putere de multe ori, stăpânesc și ordonă în treburile stăpânilor nu mai puțin ca și stăpânii lor, cu atât mai mult servii lui Dumnezeu. I-a chemat cu cea mai dulce voce, pentru că gândea că prin această mai mult îi va înguși. Pentru că îi să rămână servi ai lui Dumnezeu și ca alare să fie considerați, s-au băgat în foc. De aceea nu putea fi o altă voce mai dulce ca aceasta: «Servii lui Dumnezeu celui Prea înalt». De i-ar fi numit regi sau stăpâni ai lumii întregi, și încă nu s-ar fi bucurat atât, ca acum când îi numește servii lui Dumnezeu celui Prea înalt. Și de ce te miri? când și Pavel scrie către cetățenii acelei cetăți mari, — ce stăpânia de alt-felie lumea întreagă și avea mari pretențiuni de înălțate, — ca contrabalansă către însemnătatea și valoarea ei, și încă cu mult mai mare, ba chiar incomparabil mai mare și de cât demnitatea consulului și a împăratului, și de cât toată stăpânirea lumescă: „Pavel servul lui Iesus Christos” (Rom. 1, 1). „Servii lui Dumnezeu celui Prea înalt”. «Dacă îi, dicit, pun alăta rivă spre a fi servi, negreșit că prin această denumire să-i atragem în partea noastră». Privește acum și evlavia tinerilor. Nu s-au scandalizat, nici nu s-au mâniat, și nici că au contradis cu ce-va pe împăratul, ei imediat au ieșit. Căci dacă îi ar fi crezut ca pedeapsa faptului că au fost aruncați în cuptoriu, ar fi simțit poze vre-o mahnire contra celui ce i-a aruncat; dară acum nimic din acestea, ei ca cum s-ar fi pogorit din ceri, așa au ieșit din cuptoriu. Ceia ce Profetul dicit despre sora: „Ca un mire ce iesă din camera lui de nuntă” (Ps. 18, 6), s’ar putea dicit și despre acești tineri, fără greșală. Ba încă aceștia pe când ieșeau din cuptoriu erau mai străluciți de cât sora, căci acesta luminează lumea în demul lui cu lumina cea sensibilă, pe când aceia o luminează cu lumina intelectuală. Căci pentru deosebit a și trimis imediat regele poruncă în toată împărăția, având aceste cuvinte: „A plăcut înaintea mea a vă vesti semnele și minunile cele mari și puternice, pe care le-a făcut Dumnezeu” (Danil 4, 2, 3), astfel că ieșind din cuptoriu au emanat din ei raze cu mult mai strălucitoare de cât ale sora; strălucitoare, dicit, în înseși acele pasaje, dară mai ales că prin acele litere împărătești purtau de a se întinde peste tot locul, și pretutindeni să imprășcie tula-

nerecul cel mare. „Ieșii, dicit, și venii”. Nu a ordonat a stinge cuptorul, și cu aceasta mai mult i-a cinstit, căci a crezut că îi nu numai mânătrul cuptorului pot umbra, ei chiar ardând ei vor putea ieși. Dară acum să vedem dacă și cuvintele temnicerului sunt aprobate: „Domnilor; ce trebuie să fac ca să mă mântuiesc?” (Fapt. 16, 30). Ce poze îi mai plăcut ca această voce? Ascuncea voce face să salte ingerii. Pentru că să audă asemenea voce fiul lui Dumnezeu s-a făcut serv. O astfel de voce au scos și către Petru cei ce au crezut la început: „Ce să facem, ca să ne mântuim?” (Fapt. 2, 37, 38), la care îi răspunde: „Credeți și botezați-vă”. Pentru că să audă o astfel de voce din partea Iudeilor, ca semn că doria mântuirea și supunerea lor, Pavel cu plăcere s-ar fi aruncat și în gheena. Privește, cum el totul îi îngăduie, totul îi concedează, numai în scopul mântuirii lor. Dară să vedem cele după aceasta. Acesta (Nabuchodonosor) nu dicit ca temnicerul, ca să mă mântuiesc, ei învățătura lui a devenit mai evidentă și mai cu resonet de cât ori ce voce. Ei nu are nevoie de a fi catichizat cu temnicerul, ei imediat devine predicator, proclamă pe Dumnezeu, și mărturisește puterea lui: „Cu adevărat acum cunosc, dicit, ca Dumnezeul vostru este Dumnezeul dumnezeilor și Domnul domnilor; că a trimis pe ingerul său, și v-a mântuit pe voi din cuptorul cel cu foc” (Danil 3, 28, în compar. cu 2, 47). Ce a urmat apoi după aceasta? Nu un singur temniceriu, ei mulți sunt catichizați prin aceea scrisore împărătească. Cum ca regele nu ar fi putat minți, e învederat în totul; căci nu ar fi voit el nici-odată ca să mărturisiască astfel de lucruri în fața Iudeilor, carii erau în rubia lui, și nici că ar fi primit de a’și nesucoli afacerile statului său. Nu ar fi primit de sigur ca să se formeze despre el o credință de așa ușorință. Așa că dacă faptul nu ar fi conșinut în el un adevăr mare și vădit de tot, nu ar fi scris el de acestea, și încă în prezența alător omenii. Vedeți dară, călă putere au legăturile? Și cal de mare e puterea cântărilor religioase în neazuri? Priviți cum îi (tinerii) nu s-au descurajat și nici nu s-au lenevit, ei atunci mai cu samă erau mai viot, atunci încă mai mult erau stăpâniți de curaj, și cu drept cuvânt.

Acestea cugetându-le noi, îi mai rămâne de exami-

nat un singur fapt: de ce adevărat în temnița cei legați au fost deslegați, pe când la cuptorul cel cu foc locuial cei ce au aruncat pe tineri au ars? de și de alt-feliu ar fi trebuit ca regide să sufere aceasta, caei nu cei ce au legat și nici cei ce au aruncat pe tineri în cuptorii erau alai de greșiți, pe cât cel ce a ordonat a se face aceasta. Așa dară de ce s-au nimicit aceia? Aici nu e mare nevoie de a în-linde vorba. Pentru că erau neevsevioși. De aceia deci s-a și economisit de Dumnezeu ca să se arate puterea focului, și minunea să devină mai mare. Dară dară focul a nimicit pe cei de afară de cuptorii, cum a putul arăta impasibili pe cei ce erau înaintu? De aceia, ea puterea lui Dumnezeu să se facă mai învedereată. Nimic să nu se mire, dacă am pus pe rege în rândul temnicerului, pentru că ambii au săvârșit același lucru. Intru nimic nu a fost mai strălucit acesta de cât acela, pentru că ambii s-au ostenit. Dară cea ce am dis o repet, ca adevărat dreptii găsindu-se în neazuri, atunci mai cu sană sunt entusiasmați; când sunt în legături, atunci sunt mai cu mult curaj. A pătimi ce-va pentru Christos, e mai dulce și mai placut de cât orice alia consolăune. Voiți pôte a vă aminti și de alia temniță? E necesar ca de la lanțul lui Pavel să trecem la alte lanțuri și la alia temniță. Deci care o voiți? Aceia a lui Ieremia? sau a lui Iosif? sau a lui Ioan? Mulțumită lanțului lui Pavel, că ni-a deschis atâtea temniți și ne-a dat motiv de vorbă! Voiți pôte pe acea a lui Ioan? Și acesta a fost legat pentru Christos și pentru legea lui Dumnezeu. Dară ce? Pôte ședând în închisore șede și în nețerare? Nu, ci de acolo, din închisore, dic, trimițând pe doi din ucenicii lui li dicea: „Mergând diceti lui Christos: tu ești cel ce vii, sau pe altul să așceptam?” (Mat. 11, 3). Și acolo fiind el învața, caei nu neglija de chemarea lui. Dară Ieremia nu a profetizat el despre Babilon, reprezentând lôte cele ce se vor întâmpla acolo? Dară Iosif? Nu ôre trei-spre-dece ani a fost legat? și totuși nici în temniță el nu a uitat datorii ce cerute de virtute. Mai spunând încă și despre legăturile unuia, vom conțeni vorba. A fost legat și stăpânul nostru, carele a deslegat lumea de pecate. I s-au legat mânele acelea, care au săvârșit mit de bunătați, după cum dic: „Și legându-l pe el, l-a dus la Caiafa” (Mat. 26, 57), și a fost legat în fine, cel ce au săvârșit atâtea fapte minunate! Acestea cugetându-le, nici-odată să nu ne descurajăm, ci chiar de vom fi legați, să ne bucu-

răm, și dacă nu suntem în legături, să ne considerăm ca împreună legați cu dânsii (Ebr. 13, 3). Vedi acum câtă putere și câte bunătăți au legăturile? Tôte acestea știindu le, să înalțăm lui Dumnezeu mulțămire pentru tôte, prin Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl și cu Sântul Duch, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA IX.

„Vă rog pe voi eu legatul intru Domnul, cu vrednicie să umblați după chemarea cu care sunteți chemați; cu tôte smerenia și blândetele, cu îndelungă răbdare, îngăduind unul altuia cu dragoste, nevoindu-vă a păzi unirea Duchului intru legătura păcii” (Cap. 4, 1—3).

S-a dovedit puterea cea mare a lanțului lui Pavel și tot-odată s-a probat cum a fost mai strălucit chiar de cât minunele pe care el le-a săvârșit. Deci nu în zădar ni s-a pus înainte acest lanț, după cum se crede, ci ca prin el mai mult să ne convingă, „Cu vrednicie să umblați, dice, după chemarea cu care sunteți chemați”. Și cum locă? „Cu tôte smerenia, și blândeta, cu îndelungă răbdare, îngăduind unul altuia cu dragoste”. Nu că doră e bine de a fi legat pentru orice fapt, ci numai pentru Christos. Pentru aceia și dic el: „în Domnul”, adevărat legat pentru Christos. Nimic cu adevărat nu este egal cu aceasta. Dară lanțul lui Pavel earăși ne atrage de la subiectul discuțiunei, și a ne împotrivi nu putem, ci de bună voea noastră suntem atrași spre el. Și fie, ca în tot-deanna să conversăm despre lanțul lui Pavel. De cât, să fiți cu atențiune, caei acum mi-a venit în minte o chestiune, pe care mulți o discută. „Dacă e bine de a fi în strâmtorări, dic-ii, de ce chiar el (Pavel) pe când se justifica înaintea lui Agripa dicea: „Ași poști de la Dumnezeu și intru puțin și intru mult, nu numai tu, ci și toți cei ce mă aud pe mine astă-đi, să se facă într'acest feliu, precum și eu sunt, afară de lega-

torile acestea" (Fapt. 26, 29)? Dară nu a pronunțat aceste cuvinte ca cum ar fi crezut că nu sunt de dorit legăturile; nu, să nu fie, căci de le-ar fi crezut de desprețuit, nu s-ar fi laudat el pentru legăturile lui, pentru întemnițările lui, cum și pentru celelalte strimtorări, după cum dicea și Corinthenilor scriindu-li: „Deci cu dulceață mă voi lauda întru neputințele mele" (II Cor. 12, 9). Dară ce? Chiar acele vorbe erau dovada cea mai strălucită, că legăturile trebuie a fi considerate de importante. Dupre cum și Corinthenilor scriind li dicea: „Cu lapte pre voi v-am hrănit, nu cu bucate, că încă nu puteți" (I Cor. 3, 2), tot așa și aici. Nu puteau fi să priceapă frumusețea, nici podoba, cum nici folosul legăturilor. De aceea și dice: „afară de legăturile acestea". Ebreilor însă nu li dicea așa, ci i îndemna să se creadă de legați împreună cu cei legați (Ebr. 13, 3). De aceea și el însuși se bucura în legături, era legat, și cu cei legați era aruncat în închisore. Mare a fost puterea lanțului lui Pavel. În loc de ori-cu altă privești e de ajuns de a vedea pe Pavel legat și scos din închisore. A-l vedea legat și ședând înăuntrul temniței, nu e ôre cea mai mare dintre plăceri? De ce nu așt prețui faptul? Nu vedeți pe împărați și pe consuli îmbrăcați cu haine aurite și purtați în trăsură trase de cai? Nu vedeți pe cei ce compun garda lor, cum totul ce pôrtă e de aur; de aur sulitele, de aur scuturile, de aur hainocele, și chiar caii lor împodobii cu aur? Și cu toate acestea cu cât e mai încântătoare acea privești de cât aceasta? Cum că eu nu exagerez lucrurile, vă voi învedera din o istorie veche. Profetul Elisei. — pôte că știți pe acest barbat—pe timpul când regele Siriei era în reshoi cu regele lui Israil, ședea în peștera lui, însă cunoscând toate înțrigile și planurile pe care regele Siriei le urzia împreună cu partidarii lui contra lui Israil, de cât că Profetul toate le da pe față, și făcea nerealisabile toate planurile lui, căci cele necunoscute el le predicea și nu-l lăsa pe regele lui Israil de a cădea în cursele pe care regele Siriei i le întindea. Acest fapt de sigur că a mălănit pe regele Siriei, și s-a infuriat cu atât mai mult, cu cât nu putea ști cine e acel ce-i contrariază planurile și i-le dă pe față. Pe când deci se găsea în nedomicire și căuta să găsiască cauza, unul din aghiotanții lui i-a spus că în Samaria este un ôre-care profet, numit Elisei, și că acesta nu lasă de a se executa planurile regelui, căci tot ce cu-

getă în camera sa, el dă la lumină. Audiud acestea regele Siriei și-a închipuit că a descoperit totul. Nimic mai prostesc ca acest fapt. El trebuia, locmai să cinslească pe barbat; să-l admire, să se minuneze de el, de vreme ce de și departe de densus cu atâtea poște și totuși scia cele ce se făcrau în camera regelui, fără să-i spună cine-va,— el, dic, regele Siriei nu a făcut aceasta, ci infuriat și ieșindu-și din minți din cauza mâniei, a adunat călăreți și pedestri și i-a trimis să încunjore și să prindă pe Profet. Elisei avea un discipul, care era la începutul chemării lui profetice, și deci era încă departe până se va învrednici de asemenea descoperiri. Soldații regelui în fine s-au apropiat de peștera ca să prindă și să lege pe Profet. Earăși ajungem pe vesimțile la legături; dară ce să fac... dacă peste tot locul acest cuvânt ni iesă înainte? Acel discipul, dic, vedând mulțimea soldaților s-a spăimântat, și alergând la dascalul său înfricoșat și tremurând i-a vestit neporocirea ce credea că-l așteaptă, și i-a pus în cunoștința de primejdia inevitabilă. La aceasta Profetul a ris, că se spăimânta de acelea ce nu sunt demne de spaimă, și-l mângâia încurajându-l. Dară discipulul nefiind încă desăvârșit nu se convingea, ci încă înspăimântat de acea privești tremura de frica. Deci atunci ce face Profetul? „Dormine, dice, deschide ochii acestui copilandra, ca să vada că mai mulți sunt cei cu noi, de cât cei cu ti" (IV. Imp. 6, 17), și deodată a vedut întregul munte, unde locuia atunci Elisei, întesat de cai și căruțe de foc. Nimic alt nu era, de cât mulțimea ingerilor puși în linie de bătae. Dacă deci o ceată de ingeri atât de mare secunda pe Profetul Elisei, dară pe Pavel? Aceasta o dice și Profetul David: „Tabări-va ingerul Domnului împrejurul celor ce se tem de densus" (Ps. 33, 8), și earăși: „Pe mâni te vor ridica, ca nu cum-va să se impedece de peatră piciorul tău." (Ps. 90, 12). Dară ce dic eu de ingeri, când însuși stăpânul era cu densus? Căci dora și lui Abraam nu numai că i s-a arătat, ci și împreună cu densus era. Insuși el a făgădui dicend: „Și cată eu sunt cu voi până la sfârșitul veacului" (Math. 28, 20). Deasemenea și lui Pavel arătându-se i-a dis: „Nu te teme, ci vorbește, căci eu sunt cu tine, și nimeni nu se va ispiti ca să-ți facă rău" (Fapt. 18, 9, 10). Apoi și prin vis i s-a arătat dicându-i: „Indrăznesce, Pavele, că precum ai

mărturisit de mine în Ierusalim, așa ți se cade și în Roma să mărturisești" (Ibid. 23, 11). Săuți sunt în tot-deauna miraculoși și plini de char, dară mai ales când se primejdăuiesc pentru Christos, când sunt legați pentru Christos. Dupre cum un soldat brav e privit cu plăcere tot-deauna, dară mai cu samă când la defilarea trupelor stă și se pune în rând cu însuși regele, tot ast-feliu închipui-ți și pe Pavel când îl vezi învațând în lanțurile lui. Să ve spun și ce 'mi-a trecut acum prin cuget? Fericitul martir Babilă a fost legat și el, și tot din aceeași cauză ca și Ioan, adecă a înfruntat un rege călcătoriu de lege. După înțelarea lui din viață, regele acela a permis ca lanțurile martirului să fie îngropate împreună cu corpul, și ast-feliu corpul să se îngrope legat, așa că acum călușele acele se găsesc la un loc cu țărina lui. Atât de mare era dorința lui pentru acele legături! „Prin fer a trecut sufletul lui" (Ps. 104, 18), dice Profetul despre Iosif. Deja și femeii nă încereat dulceața unor asemenea legături. Dară noi nu mai suntem legați astă-dzi, și nici că povățuiesc la aceasta, fiind-că nu e timpul acum. Să nu-ți legi mânele, însă leagă-ți cugetul. Sunt încă și alte legături, și cel ce nu le pōrtă pe acestea de aici, le vor purta pe acelea. Aseulă pe Christos spunēnd: „Legându-l mânele și piciorerele luați-l și-l aruncați intru întunerecul cel mai din afară" (Math. 22, 13). Dară, să nu fie de a încerca nisce ast-feliu de legături, pe când de cele de aici fie a ne învrednici Dumnezeu! Pentru aceea dicea Pavel: „Eu legatul în Domnul vē rog pe voi, cu vrednicie să umblați, dupre chemarea cu care sunteți chemați".

Dară care e acea chemare? «Ați fost numiți, dice, corpul lui avēnd de cap pe Christos; v-a învlat împreună cu el, v-a pus ca să stați împreună cu el, fiind dușman și încăreați cu mi de rele». Mare e chemarea, cu adevērat, și la mari bunătăți suntem chemați. Dară cum trebuie a umbla cu vrednicie? „Cu tōta umilința", dice. Cel ce face așa, umblă cu vrednicie, pentru că umilința este baza oricārei virtuți. Dacă ești umilit și pricepi cine ai fost și cum te-ai mândrit, vei avea un motiv de virtute în acea amintire, și atunci nici în legături fiind nu te vei mândri, și nici în cele ce au spus nu te vei îngâmba, ci șcind că totul este din char, te vei umili pe sine-ți. Cel umilit pōte

să fie și recunoscătoriu, în același timp însă și serv. plăcut. „Căci ce ai, dice, care n-ai luat" ? (I Corint. 4, 7). Ascultă-l earăși pe dēnsul dicēnd: „Mai mult de cât toți aceia m-am ostenit, însă nu eă, ci charul lui Dumnezeu care este cu mine" (Ibid. 15, 10). „Cu tōtă smerenia"; dice, nu numai în vorbe și nici numai în fapte, ci și în purtare și în graiō; nu cătră unul smerit, eară cătră cel-alt insolent, ci cătră toți fii smerit, fie mari sau mici, fie prietenii sau dușmanii. Aceasta e adevērata smerenie. Fii unii chiar în faptele cele bune pe care le săvērșești, căci ascultă ce dice Christos: „Fericiti cei săraci cu duchul" (Math. 5, 3), adecă chiar la început ni pune înainte umilința. De aceea și Pavel dice: „Cu tōtă smerenia și blāndēța, cu îndelungă răbdare," pentru că a fi smerit, însă în același timp iute și aplecat la mānie, nu pōte folosi la nimic. Cel cuprins de mānie, de multe-ori perde totul. „Îngăduind unul altuia cu dragoste". Dară cum e cu puțința a îngădui, dacă ești iritabil și bārșitoriu? De aceea el ni spune și modul de îngăduire: „cu dragoste" dice. «Dacă tu nu vei îngădui pe aprōpele tēu, apoi cum te va îngădui și pe tine Dumnezeu? Dacă tu nu poți suferi pe cel împreună serv cu tine, apoi cum te va suferi ore și pe tine stăpānul a tōte? Unde este iubire, acolo tōte sunt suportabile». „Nevoindu-vē, dice, a păzi unirea duchului intru legătură păcel". Decī leagă-ți mânele tale cu îngăduința. Earăși am dat peste numele acel frumos, peste legături, dic. Am fost părăsit acest nume, dară el earăși s'a întors în discuțiunea nōstrē. Frumose sunt acele legături, dară frumose sunt și acestea, care nasc pe cele din tēu. Leagă-te pe sine-ți împreună cu fratele tēu; unia ca aceștia fiind conlegați cu dragostea, tōte le răbdă cu ușurința. Leagă-te pe sine-ți cu el și el cu tine, căci în ambele cazuri tu ești stăpān; pe care voesc a-l face prieten, de sigur că voiu putea cu ușurința. „Nevoindu-vē dice, nu cum s-ar întâmpla, ci „a păzi unirea duchului intru legătură păcel." Dară ce este ore unirea duchului? Dupre cum în corp sufletul e acela care ține tōte membrele lui în bună rānduială, tot așa și aici. Pentru aceea s-a dat omului duch, pentru ca pe cel ce sunt contrari, fie cu genul, fie cu vīrsta, fie și în alle privinți, pe toți acestia, dic;

banii, dacă ar fi chiar doi, nu se pot împăca. Așa dară, dacă noi am fi virtuoși, dragostea nu s-ar pierde. Virtutea izvorăște din dragoste, și dragostea din virtute. Cum este, vă spun eu. Cel virtuos nu preferă banii înaintea prieteniei, nici că este resbunătoriu, nici nu nedreptățește pe aprópele, nici nu-l bârfește, ci toate le suferă cu curaj. Dragostea de acestea depinde; și earăși, cel ce iubește, toate acestea le suferă. Ast-feliu deci toate acestea la un loc sunt între dănsese legate, și una pe alta se fortifică. Cum că iubirea izvorăște din virtute se dovedește și de aici; căci a dice: „Când se vor înmulți fără de legile, va răci dragostea” loemă aceasta a invederat; eară când dice: „Cel ce iubește pe aprópele, a indeplinit legea” (Rom. 13, 8) arată că virtutea precede din dragoste. Așa că e absolut necesar a fi una din două: sau foarte iubitoriu, sau foarte virtuos. Pentru că cel ce are una din două, forsamente că va avea și pe ceia-l-altă, și vice-versa: cel ce nu știe a iubi, săvârșește și multe vicleni, eară cel viclean nu știe a iubi.

*) Să practicăm deci dragostea, căci ea e ea o fortăreță, care nu ne va lăsa de a păți ce-va rău. Cu ea să ne conlegăm pe noi înși-ne. Nimic din cele viclene să nu fie între noi, nimic din cele bannite, căci unde este adevărata prietenie, nimic din acestea nu se găsește. Această o a spus și un bărbat înțelept: „Impotriva prietenului chiar sabia de ai scóte-o, să nu te desnadăjduiești căci este întórcere; impotriva prietenului de vei deschide gura, să nu te sfiești, căci este împăcaciune, fără batjocura, fără descoperirea tainei și fără rana vicleniei; pe acestea prietenul le înlatură” (Sirach. 22, 21, 22). „Fără descoperirea tainelor”, dice. O! dacă toți am fi prieteni, nici că am avea nevoie de secrete, căci precum cine-va nu pòte avea secrete față de el însuși, și nici că ar putea să se ascundă pe sine, tot așa nu s-ar ascunde nici de prieten. Nelind secrete, prietenia e imposibil de a fi întreruptă. Deci secretele pentru nimic nu le avem, de cât că nu avem curaj și sinceritate cătră toți. Așa dară recolta dragostei a născut secretele. Dară de ce ai secrete? Voești a nedreptăți pe aprópele? Sau că pòte fi împedec de a fi păr-

*) Partea morală. Prin dragostea dintre noi e salvată și legătura păcii. (Verou).

taş vre-unul bun, și de acciaște ascundî? Sau pòte fi e rușine? Așa dară aceasta e dovada lipsel de curaj. Dacă ar fi dragoste, nu ar fi descoperirea secretelor și nici o-cara. Pentru că ce? spune-mi; cine s-ar ocări pe sine? Dară chiar de ar face-o, ar fi spre folos, căci și pe scopit îl ocărăm, vóind prin aceasta ai ambiționa. Chiar și Christos a inceput atunci a înfrunta cetățile, dicend: „Vai tie Horazin, vai tie Bethsaida,” (Luc. 10, 13), pentru ca să le scape de înfruntare și de ocără. Nimic nu pòte a atinge atâta cugetul, și urai mult încă să-l deșepte și să-l ridice din lenevire, ca înfruntarea. Dară să nu ne înfruntăm unul pe altul fără folos. Căci ce? Vei înfrunta pe fratele tău din cauza banilor, când acestia se capătă în comun? Il vei înfrunta pòte pentru greșalele lui? Dară aceasta va fi mai mult pentru corectarea lui. „Și fără rana vicleniei”, dice. Dară cine s-ar răni pe sine? De sigur că nici unul. Deci să practicăm virtutea. Apostolul nu dice în mod simplu să iubim, ci să urmăm dragostea (I Corint. 14, 1), adevă să o practicăm. Trebuie multă grijă, căci iute dispare și este sprintenă de plecare. Dacă o urmăm, nu va ajunge nici-odată la accia ca să plece, ci iute o vom reținea și atrage spre noi. Dragostea lui Dumnezeu a unit cerul cu pământul. Dragostea lui Dumnezeu a pus pe om pe tronul lui Dumnezeu. Dragostea lui Dumnezeu a arătat pe pământ pe Dumnezeu. Dragostea lui Dumnezeu pe stăpânul a toate l-a făcut serv. Dragostea lui Dumnezeu a făcut ca să fie predal fiul său cel iubit pentru mântuirea dușmanilor. Și nu s-a mărginit numai aici, ci încă ne-a chemat la bunălăți mai mari. Nu numai că ne-a izbăvit de relele de dinainte, ci încă a făgăduit că ni va da și alte bunuri cu mult mai mari. Pentru toate acestea mulțămînd lui Dumnezeu, să practicăm totă fapta bună, și cu deosebire să practicăm dragostea, ca să ne învrednicim de bunurile făgăduite, cu chiarul și iubirea de ómeni a Domnului nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl și cu Sântul Duch, i se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA X.

„Un trup și un duch, precum și chemați sunteți într'o nădejde a chemării vóstre” (Cap. 4, 4).

Când fericitul Pavel sfătuiește pentru ce-va mare și înalt, ca un bărbat mult încercat și duhovnicesc, își compune și își sprijine sfatul pe cele din cerinți, învățând aceasta de la însuși Domnul nostru, după cum dice și în alt loc: „Umblați întru dragoste, precum și Christos ne-a iubit pre noi și s-a dat pe sine pentru noi”, și earăși: „Aceasta să se înțeleagă întru voi, care și întru Christos Iisus, care în chipul lui Dumnezeu fiind, nu rapire a socotit a fi el întocmai cu Dumnezeu” (Efes. 5, 2. Filip. 2, 5. 6). Tot aceasta o face și aici. Când exemplele date sunt mari, atunci zelul și pofta lui sunt grozav de mari. Deci ce spune el îndemnându-ne la unire? „Un trup și un duch, precum și chemați sunteți într'o nădejde a chemării vóstre; un Domn, o credință, un botez” (Vers. 4. 5). Dară ce înseamnă „un trup”? Credincioșii de peste tot locul și din lumea întreagă, adecă cei prezenți, cei ce au fost, cum și cei ce vor fi. Pentru că și cei ce înainte de venirea lui Christos au avut o viață plăcută, un trup suau, pentru că și aceia au știut pe Christos. Și de unde se învederează aceasta? „Abraam, parintele vostru, dice, a fost bucuros ca să vadă ziua mea, și a vădut și s-a bucurat”, și earăși: „De ați fi cređut pe Moisi, ați fi cređut în mine, căci pentru mine a scris acela” (Ibid. 5, 46), după cum au scris și loți profeți. De sigur că nu ar fi scris aceia ce nu șeau, și nu ar fi vorbit acele ce nu cunoșeau. Inse fiind-că îl șeau, de aceia i se și închinău, așa că și aceia sunt un trup. Nu e despartit trupul de duch, fiind-că atunci nici nu ar mai fi trup. Și noi avem obiceiul de a dice un trup este, când vorbim de lucruri saș și de ființi unite și având între ele asemănare. Tot ast-feliu luăm și corpul când vorbim de unicea membrilor lui. Un singur cap; dară când e un singur cap, e și un singur corp. Corpul se compune din membre cinsite și din unele necinsite, dară en toate

acestea chiar cel mai principal dintre ele nu se ridică vre-odată asupra altuia, fie chiar și asupra celui mai de desprețuit. De și nu toate au același rol în funcționarea lor, ei după trebuință, totuși sunt deopotrivă cinsite, fiind-că toate s-au făcut spre trebuință, de și la diverse servicii. Unele sunt mai principale, altele secundare. Precum bună-ora capul e cel mai principal din organ-le întregului corp, căci și simțurile toate le are în el; densul e domnul și suveranul spiritului, și fără cap nu e posibil a via, pe când cu picioarele tăiate mulți au trăit ani îndelungați. Așa că nu prin locul ce-l ocupă capul este mai principal de cât cele-lalte organe, ci prin energia lui, cum și prin ordinea ce el o păstrează între cele-lalte. Și ore de ce spun eu asemenea lucruri? Sunt în biserică mulți ridicați la înălțime, precum capul, cele cereșei privindu-le, după cum ochi din cap, depărtați mult de la pământ, și ne-având nimic comun cu el. Alții sunt cari au rolul picioarelor, care calcă pe pământ, inse a picioarelor sănătoșe. Vinovăția picioarelor nu este că calcă pe pământ, ci pentru că alceargă spre vicieni. „Picioarele lor, dice, alceargă spre rele” (Isaia 59, 7). «Nici aceia, dice, să nu eugete lucruri inalte contra celor de jos, și nici aceștia să nu huliască pe cei de sus», fiind-că în asemenea cas se slăbeșe frumuseța și tărnia fie-cărnia în parte, eară trebuința deplină (serviciul complet) se împedecă, și cu drept cuvânt, de vreme ce tot acel carele huliesce pe aprópele, mai'nteu s-a hilit pe sine singur. Dacă de pilda picioarele nu ar voi să porțe capul la trebuințele lui, pe densesle se vor vătama prin nemiscare și prin leue; deasemenea dacă capul nu va avea nici o portare de grijă pentru picioare, el singur se va vătama mai'nteu. «De cât acestea cu drept cuvânt, dici, nu se revoltă între ele, fiind-că de la natură au fost ast-feliu regulate; dară omul cum e cu putința ca să nu se ridice contra altuia? El nu se ridică contra ingerilor, precum nici ingerii nu se ridică contra arhanghelilor, și precum carăși nici contra mea animalele necuvântătoare nu pot să eugete ce-va mare. Dară unde e aceiași natură, un singur char, și acesta nu are nimic mai mult de cât acela, cum să nu se ridice»? Și tocmai pentru aceasta nu trebuie să te ridici contra aprópelei te. Pentru că dacă toate sunt comune și nimic mai mult nu are unul de cât altul, apoi de unde e această lipsă de minte? Ne împărtașim de aceiași natură, de același corp și suflet, respirăm același aer, întrebuintăm aceiași hrană; deci de unde

vine revolta dintre noi? Și cu toate acestea am putea ca prin virtute să ne ridicăm mai pre sus de puterile necorporale (ingeri și demoni) și să ne mândrim pentru aceasta, cu toate că nu ar fi aceasta mândrie cătuși de puțin. Așa bună-ură eu euget lucruri mari contra diavolului, ba încă foarte mari. Privește și pe Pavel cum și el eugeta lucruri mari contra diavolului, căci când demonul vorbea despre dânsul vorbe frumoase și admirabile. Pavel l-a închis gura, și nu l-a suferit nici măcar a-l linguși. Dîcînd servitorea aceea, care avea în ea duh pilonicesc: „Acești oameni robii lui Dumnezeu celui de sus sunt, care vă vestesc vouă calea mîntuirii” (Fapt. 16, 17), el l-a certat grozav și l-a astupat gura cea perșucată. Deasemenea și aiurea scriind dîce: „Eară Dumnezeu! păcei să zdrobească pe Satana sub picioarele vóstre curînd” (Rom. 16, 20). Nu cum-va óre el a făcut ce-va extraordinar și contra naturei? «Pentru voință, dîci, fiind-că cu voința lor cea liberă sunt cei mai rei dintre toți; dară contra ingerului nu mă ridic, fiind-că e mare deosebirea dintre mine și el.» Și cu toate acestea, cu atât mai mult nu trebuie să te ridici contra omului, de cât contra ingerului, pentru că ingerul prin natura sa se deosebește de tine, cea ce să nu fie nici spre lauda și nici spre hula lui; pe când omul se deosebește de om nu prin natură, ci prin intențiune rezultată din liberul lui arbitru. Dară și printre oameni pôte cine-va deveni inger, așa că dacă contra ingerilor nu te ridici, cu atât mai mult contra oamenilor, cari au devenit ingeri prin faptele lor, de și sunt de aceeași natură cu noi. Dacă unul dintre oameni s-ar face virtuos ca și ingerul, apoi unul ca acesta e cu mult mai superior fie de cât ingerul. Și de ce? Pentru că cea ce ingerul avea din natura lui, omul virtuos a reușit a le avea din intențiune și din voea lui cea liberă; și pe când ingerul locuiește departe de tine, în ceruri voiă să dîce, acesta (omul virtuos) trăiește la un loc cu tine, și prin faptele lui îți dă impuls spre zel. Dară ce dîce? Omul virtuos și devenit inger în trup, trăiește mai departe de noi de cât ingerul. „Pctrecerea noastră, dîce, în ceruri este” (Filip. 3, 20). Cum că unul ca acesta petrece mai departe, ascultă unde stă capul lui: în tronul împărătesc, dîce; dară pe cât de departe e tronul de noi, tot pe atîta și ingerul de tron.

„Dară, dîci tu, ved pe altul bucurîndu-se de cinste, și

sunt gelos de el.” Iată că aceasta a restituit totul, nu numai în lumea întreagă, ci și biserică a umplu-o cu miș de neorândueli. Dară după cum într'un port liniștit, suflînd un vînt sălbatec contrariu stîncilor și întregului chei, l-ar aduce în cea mai mare nesiguranță, înlocuim așa face și amorul de slavă când cuprinde pe cine-va; toate le restornă, toate le amestecă la un loc. Pôte vi s-a întîmplat de multe-ori să vedeți case mari ardînd; ați vedut cum fumul se ridică la ceri, și cum neapropiîndu-se nici unul ca să stingă focul, ci fie-care gîndindu-se la interesele lui, focul în totă linișcea cuprinde totul. De multe-ori totă populația din cetate stă împrejurul acelei case ce arde, mai mult ca privitori unor rele, de cât ca ajutóre. Vei vedea apoi cum cei de față nu fac nimic, ci fie-care din ei întîndînd mîna și arătînd celui venit acum la față locului, sau flacările ce prin vre-o ferestru se ved fălînd într'una, sau grîndi aruncate jos, sau vre'un zidiu întreg de dărîmături smuncit din locul lui și trînit la pămînt, și toți stau nepăsători. Sunt apoi și unia îndrăzneți cari se hazardează, și cari îndrăzuesc a se apropia chiar lângă casa cea în flacări, nu cu scop de a da ajutoriu și să stingă focul, ci ca priveștiștea să li fie mai plăcută, privînd cu atențiune mai de aproape și vedînd accia ce de departe nu ar fi putut vedea și distinge bine. De cum-va apoi a avut acea casă ziduri mari și frumoase, priveștiștea e de jelit și vrednică de multe lacrimi. Cu adevărat că e de jelit de a vedea capitulele colónelor prefăcute în praș, multe din colóne rupte și ele, auele din cauza focului, eară altele fiind împinse și prăbușite de inșeși mîinile celor ce le-au lucrat, ca nu mai mult să devină alimentație focului. Se pot vedea apoi și statuetele acelea,—care pe când era tavanul întreg stăteau în totă podoba lor,—descoperite acum, fiind-că acoperemîntul s-a nimicit, și asvirite sub cerul liber fără nici o rîndueală. Dară apoi bogăția dinăuntru casei cine ar putea-o povesti? acele baine aurite, acele vase de argint!... Dară acea cămară unde numai stăpînul de abea și cu soția lui intrau, acele cofere pline de haine și de aromate, de petre prețioase, toate acelea, dîce, prefăcute într'o flacără. Vei vedea apoi în limpot focului furnicînd înăuntru toți băeșii, și argații și în fine toți fugarii; vei vedea apoi acolo apă, foc, țerînă și cenușă, și în fine lemne pe jumătate arse. Dară de ce óre am desfășurat acest tablou mai mult pôte de cât trebuia? De sigur că nu am voit a descrie incendiul casei fără un anumit scop, pentru că în defoilitiv ce mă interesează ar-

derea unei case? ei am voit ca să represint ochilor voștri, ca ce-va apropiat, relele din biserică. Ca și un incendiu adevărat, saū ca un trăsnet venit de sus, așa a cădūt asupra bisericei și i-a răsturnat acoperământul, eară in acest timp nimeuf nu se ridică spre a da ajutoriū, ei pe când casa stremoșească arde, noi dormim cu somn profund și nesimțitoriu! De ce anume nu s-a alins acest foc? De care statuf din biserică nu s-a atins? Biserica ninie alt nu este, de cât acea clădire ridicată prin spiritele nōstre, saū mai bine ȃis întărireā credinței prin spiritele nōstre. In aceeaștă clădire însă, nu vei găsi totul de aceeașt valōre, ei dintre petrele care o compun unele sunt strălucite și luminoșe, altele mai inferioare acestora și de o colōre mai închisă, însă cu mult mai țart de cât cele-lalte. Vei vedea aici pe mulți cari țin locul aurului ce împodobeșce tavanul. Vei vedea pe alții mușți cari contribuiesc la podōba de pe statuf. Vei vedea pe alții că statuf și țin loc de colōne. Se obișnuiesc a se nuui și ōmenii colōne saū stâlpi, nu numai prin puterea lor, ei și din cauza frumuseței lor care împodobeșce mult clădirea, avēnd in acelașt timp capetele lor suflate cu aur. Vei vedea apoi și o mulțime mare, care mai mult saū mai puțin ocupă distanța și locul cel întins de prin împrejurimi. Acea mulțime mare ține locul petrelor celor clădite in ziduri. Dară trebue de a reprezenta o înagimă mai frumoșă. Această biserică nu a fost clădită din ast-feliū de petre, ei din aur și argint și din cele mai prețioșe, și într'un cuvēnt aici aurul e împrăsciat peste tot locul in abundență. Dară vai! lacrimi amare, căci tōte acestea aū fost pârjolite de tirania iubirei de slavă deșartă, această flacără ce consumă totul; eară in acest timp nimeni nu s-a arătat mai pre sus de marea nenorocire, ei tōți am stat piromiți pe loc admirând para focului, însă ne-puțēnd cătușt de puțin de a stinge rēul. Și chiar de l-am stinge pentru un timp scurt, earășt după două și trei zile,—intocmai ca și o scântee astupală de cenușă, care isbucneșce și se aprinde din nou, și câte mai rămasese ne-arse la început le-a prefăcut de astă-dată in cenușă,— se aprinde din nou, și ceia ce s-a petrecut acolo, se petrece și aici, căci acesta e rolul focului. Causa este că bazele colōnelor bisericei ne-aū ros pe noi, eară pe cei ce sustineau tavanul și acoperământul, și țineau la început întreaga clădire ț-aū împresurat cu foc. De aceia și la zidurile cele-lalte mai ușorā a fost întinderea focului. Chiar și la clădiri când focul a cuprins lemnăria, mai mult e

inarmat contra petrelor, eară când restōrnă colōnele și le aruncă jos, nu mai are nevoie de a'șt întinde flacările, pentru că odată cădute tōte acelea ce sprințiau și sustineau cele de sus, cele de jos in mod automatic și cu multă grabă urmează pe cele-lalte. Ast-feliū și in biserică se petrec lucrurile astă-đt. Tōte sunt cuprinse de foc. Căutăm onoruri din partea ōmenilor, eară pentru slavă suntem aprinși, și nu ascultăm pe Iob, care ȃice: „De și am păcătuit fără de voe și am ascuns păcatul meu, ca nu m-am rușinat de mulțimea glōtel, ca să nu mărturisesc înaintea lor” (Iob. 31, 33, 34). Ai vōđut suflet virtuos? «Nu m-am rușinat, ȃice, ca să spun păcatele mele cele fără de voe înaintea întregel mulțimii». Dară dacā acela nu se rușina, cu atât mai mult nu trebuie noi a ne rușina. „Spune tu, ȃice, fara-de-legile tale întēiū, ca să te îndreptezi” (Isaia 43, 26) Mult s-a întins grozăvenia acestui rēu, care a resturnat și a nimicuit totul! Am devenit robi ai onorurilor și am părăsit pe Dumnezeu. Nu mai putem dojeni pe subalternii noștri, pe câtă vreme și noi suntem cuprinși de aceeașt bolă, și noi avem nevoie de vindecare, noi carii suntem rânduți de Dumnezeu de a vindeca pe alții. Decī care speranță de mântuire ne-a mai rămas, când și noi, carii suntem puși spre a vindeca, avem nevoie de mână alior doctori?

Acestea însă nu le-am spus fără scop, ei pentru ca ea tōți in comun, împreună cu femeel și copii, preserându-ni pe cap cenușă, și încingēndu-ne cu sac să pustim timp îndelungat și să rugăm pe Dumnezeu de a ni da mână de ajutoriū, ca să putem stinge acest foc primejdios, pentru ca in adevēr avem nevoie de mână lui cea puternică și miraculoșă. Nouē ei se cere mai mult de cât ōre-cand Ninevitēnilor. „Incă trei ȃile, ȃice, și Ninevi se va prăpăci” (Iona 3, 5). Predica profetului a fost înfricoșală și plină de amenințare. Și cum să nu fie? când se așteptau ca după trei ȃile cetatea să devină mormēntel lor și tōți să se prăpădiasc cu aceeașt pedeapsă. Când se întâmplă ca într'o singură casă să se prăpădiasc odată doi copii, de sigur că durerea e nesuferită; dacā și lui Iob i s-a parut a fi nesuferită, atunci când a cădūt casa peste fii lui și l-a omocit, apoi ce s-ar părea ōre, când am vedea nu o casă, nici doi saū trei copii, ei o populație de două-spre-deci mii îngropată sub dărîmăturile caselor? Vē puteți închipui că de mare e nenorocirea. De

alt-feliu și noue ni s-a făcut altă-dată o ast-feliu de amenințare, nu prin vocea vre-unui profet, pentru că nu suntem vrednici de a auzi o ast-feliu de voce, ci prin aceea voce de sus, care resonă mai deslușit ca ori-ce altă trâm-biță. Dară să revin la ceia ce am dis: „Încă trei zile, dice, și Ninevi se va prăpădi”. Grozavă e cu adevărat această amenințare, dară astă-đi nu e nimic din acestea. Nu încă trei zile, și nici că se va prăpădi Ninevi, ci sunt multe zile de când biserica din lumea întreagă s-a fost prăpădit, și e cădută la pământ, fiind toți stăpâniți de același rău, și mai cu samă cei din dregătorii, ori cât de mult apasă asupra lor răspunderea ce o vor avea. Așa dară să nu vă mirați dacă v'am îndemnat de a face mai mult de cât Ninevitenii. Pentru ce? Eu nu predic acum numai postul, ci mai mult ce-va; vă arăt, dice, acel medicament, care a ridicat de la pământ și acea cetate cădută. Și care e acel medicament? „Și a vădit Domnul, dice, că s-a întors fie-care de la căile sale cele rele, și i-a părut rău lui Dumnezeu pentru răul care a dis să li facă lor, și n-a făcut” (Iona 3, 10). Aceasta să o facem și noi și voi. Să ne lepădam de dragostea banilor, și de a onorurilor, rugând pe Dumnezeu de a ni da mână de ajutoriu, și să ridice pe acei căduți. De alt-feliu frica noastră nu e din aceleași cause ca a Ninevitenilor. Pentru că atunci urmau a cădea petrele și lemnele și casele să se dărime, eară trupurile oamenilor să fie zdrobite; astă-đi însă, nimic din toate acestea, ci sufletele noastre vor li prădate focului gheencii. Să-l rugăm deci, să ne mărturisim pentru păcatele de dinainte invocând charul lui, eară pentru cele viitoare să-l rugăm a ne apăra de ele cu puterea lui, ca ast-feliu să ne invrednicim, — fiind apărați de această feară sălbăteacă, grozavă și primejdiosă, — a înalța mulțămire lui Dumnezeu și Tatălui celui iubitoriu de oameni, cărnă împreună cu Fiul și cu Sântul Duch, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea, și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XI.

„Un trup și un duch, precum și chemați sunteți într-o nădejde a chemării vóstre; un Domn, o credință, un botez; un Dumnezeu și Tata al tuturor, care este preste toate, și prin toate, și întru noi toți. Eară unuia fie-căruia din noi s-a dat charul, dupre măsura darului lui Christos” (Cap. 4, 4—7).

Dragoste cere de la noi Pavel, nu însă cum s-ar întâmpla, ci acea dragoste care ne unește la un loc și ne face nedeslipiți unul de altul, și care cu atâta precisiune ne leagă unul lângă altul, ca cum sunt conlegate membrele corpului între ele. O ast-feliu de dragoste este, care saversașee lucruri mari și frumoșe. De aceia și dice „un trup”, arătând prin aceasta simpatia reciprocă dintre membre, și că nu trebuie a ne amesteca în bunurile altora, ci a ne bucura încă de aceasta, și în fine arătând prin aceste cuvinte toate cele-l-alle datorit de reciprocitate. „Și un duch”. Bine a dis, căci prin aceasta arată că într'un singur trup e un singur duch; saū că pôte să fie un singur corp, și să nu fie un duch, — ca cum ar dice vre-un prieten al ereticilor; saū că prin duch se convinge și se conleagă, adecă, că cei ce primesc duchul și sunt adăpați din același isvor, nu trebuie a fi de păreți deosebite; saū că pôte aici prin cuvântul duch înțelege buna-voință. „Precum și chemați sunteți într-o nădejde a chemării vóstre”. «Dumnezeul vostru, dice, v-a chemat la aceleași bunuri, nimic mai mult nu a dat unuia ca altuia; tuturor a dat nemurirea, tuturor viața vecinică, tuturor slavă nemuritoare, tuturor fraternitatea, și în fine tuturor a dăruit moștenirea; s-a făcut cap comun al tuturor, pe toți i-a sculat din morți împreună cu el și i-a pus să stea împreună cu el». Deci dacă în cele spirituale aveți și vă bucurați de atâta egalitate, de ce cugetați întru voi lucruri mari? Că cutare e bogat, că acela-l-alt e puternic? Și cum să nu fie aceasta de ris? Căci spune-mi: dacă bună-ora împăratul ar lua odată dece persoane și le-ar îmbrăca pe toate cu porfira împărătească, și le-ar pune să stea pe tronul împărătesc, și în fine tuturor ar da aceeași cinste, ore ar îndrăzni vre-unul din aceia să ridiculizeze pe altul ca fiind mai bo-

gat, săd mai strălucit? Cătuși de puțin. Dară încă nu am spus totul, pentru că nu e atâta deosebire în ceriuri, cât e jos pe pământ. „Un Domn, o credință, un botez”. Iată speranța chemării noastre! „Un Dumnezeu și Tată al tuturor, care este preste toate, și prin toate, și întru noi toți”. Nu cum-va ai fost chemat tu ca mai mare, eară cela-l-alt ca mai mic? Nu cum-va ôre tu te-ai mântuit prin credință, eară acela prin fapte? Nu cum-va ție pôte, ți s-a iertat păcatele prin botez, eară acela nu s-a iertat nimic? „Un Dumnezeu și Tată al tuturor, care este preste toate, și prin toate, și întru noi toți”. „Care este preste toate”, adecă Domnul care este deasupra tuturor. „Și prin toate”, adecă care se îngrijește și guvernează, „și întru noi toți”, adecă cel ce locuiește întru noi toți. Cu toate că aceasta se atribuie lui, totuși dacă s-ar fi crezut ca o impușinare, nu s-ar fi dis aiel cu privire la tată. „Unuia fie-cărui din noi s-a dat charul”. Dară pôte vei dice: «Ce? de unde sunt atunci diferitele charuri? Această chestiune vecnic ducea pe Corintheni în descurajare și pe alții mulți în întristare și cărtire. De aceia deci peste tot locul apostolul ia corpul ca exemplu în argumentația lui, și pentru aceia tot acest exemplu l-a dat și acum, fiind-că trebuia a face mențiune de diversele charuri. Chestinnea aceasta o tratează mai precis în epistola către Corintheni, fiind-că mai cu samă acolo băntuia această hōlă, eară în cea de față numai cât a făcut alusiune. Și privește ce dice el. Nu a spus dupre credința fie-cărui, pentru ca să nu descurajeze pe arei carii nu ai reușit în succese mari, dară ce? „Dupre măsura darului lui Christos”. «Cele mai principate, dice, sunt comune tuturor, adecă a avea un botez, a se mântui cine-va prin credință, a avea tată pe Dumnezeu, și în sine a se împărtăși cu toți din același duh». De cum-va însă eulare are ce-va mai mult în char, nu te întrista, fiind-că și durerea lui e mai mare. De-la cel ce a primit cinei ta-lauți, cinei i s-a cerut, eară cel ce a luat dol, numai dol a inapoiat, și totuși nimic nu a avut mai puțin de cât cela-l-alt. Pentru aceasta și aiel apostolul încurajază pe auditoriū țol cu același reson. „Spre savârșirea sântilor, dice, spre lucrul slujbet, spre zidirea trupului lui Christos” (Vers. 12). De aceia și dicea el: „Amar

mie este, de nu voiū bine-vesti”! (1 Corinth. 9, 16). El luase darul apostoliei, și de aceasta amar lui, pentru că l-a primit; dară tu ai fost scutit de această primejdie. „Dupre măsura”. Ce înseamnă ôre această vorbă dupre măsura? Adecă, nu am primit charul pentru vrednicia noastră, căci atunci nimeni nu ar fi primit nimic, ei toți am primit din dar. Pentru ce însă unul are mai mult, eară altul mai puțin? «Aceasta nu e nimic, dice, faptul e indiferent, pentru că fie-care contribuie la clădire». Mai arată prin aceasta și un alt fapt, că dacă unul a primit mai mult și altul mai puțin, apoi aceasta nu a rezultat din propria noastră vrednicie, ci din alte cuvinte pe care el singur le-a măsurat, dupre cum și aiurea dice: „Eară acum a pus Dumnezeu mădulările, pre unul fiește-care dintrînsele în trup, precum a voit” (Ibid. 12, 18), și nu spune cuvântul de ce așa, pentru ca să nu slăbia-se eugelele auditorilor.

„Pentru aceia dice, suinduse la înălțime robit-a robime, și a dat daruri ômenilor” (Vers. 8), adecă, de ce eugeți lucruri mari? tot ceia ce s-a făcut e a lui Dumnezeu. Profetul dice în psalm: „A luat daruri de la ômeni” (Ps. 68, 18), eară apostolul dice a dat daruri ômenilor, ceia ce e tot una. „Eară aceia ce dice că s-a suit, ce este? fără numai că s-a și pogorit înainte la cele mai de jos laturi ale pământului. Cel ce s-a pogorit, aceia este care s-a și suit mai presus de toate ceriurile, ca să umple toate” (Vers. 9, 10). Acestea audind-le să nu-ți începui vre-o stramutare săd vre-o lăcrare de la un loc la altul. Ceia ce apostolul face și în epistola către Filipeni, tot aceia și aiel. Precum acolo, vorbind de smerenie, represintă pe Christos ca derival (*καρῆται εἰς ἕρπον*), tot așa și aiel, fiind-că dice că s'a pogorit până la laturile cele mai de jos ale pământului. Dacă nu ar fi fost așa, atunci e de prisos acest cuvânt, pe care l spune în alt loc: „Ascultatoriū făcându-se până la mörte” (Filip. 2, 8). De la faptul că s-a suit, face alusiune la pogorirea lui. Prin laturile cele mai de jos ale pământului el numește mörte, dicere luată din expresia ômenilor, după cum dicea și Iacob: „Vei pogori bătrânețele mele cu întristare în iad” (Faer.

44, 29), și earăși în psalmul 142, 7: „Și mă voiū asemena cu cei ce se pogorā în grópă“, adecā cu cei morți. „Robit-a robime“. Darā despre ce ore tratează acest pasaj? Și despre ce robire vorbește? Despre robirea diavolului. A luat rob pe tiran, voiū să ție pe diavol, pe mórte, blestemul și pēcatul. Ai vēdūt armele și prada din reshoiū, ce le-a luat cu sine? „Earā accia ce ție că s'a suit ce este? fără numai că s-a și pogorit“. Acest pasaj se adresează discipulilor lui Pavel al Samosatelor. „Cel ce s-a pogorit, acela este care s-a și suit mai presus de tóte ceriurile, ca să umple tóte“. S-a pogorit, ție, la marginile cele mai de jos ale pāmēntului, după care nu mai sunt altele, și s-a ridicat mai presus de tóte ceriurile, după care nu mai este alt-ceva mai presus de stāpānirea și activitatea lui, căci dórā și de demult tóte le-a fost umplut. „Și acela a dat pe unia Apostoli, pe alții Proroci, pe alții Evangheliști, earā pe alții Pāstori și Invāțatori, spre sāvērșirea sântilor, spre lucrul slujbei, spre zidirea trupului lui Christos“ (Vers. 11, 12). Ceia ce ție în alt loc: „Pentru care și Dumneđeu l-a prea înalțat pre el“ (Filip. 2, 9), aceasta o ție și aici: „Cel ce s-a pogorit, acela este care s-a și suit“. Nimic nu l-a vātāmat pentru că s-a pogorit până la marginele cele mai de jos ale pāmēntului, și nici că l-a împedecat de a se ridica mai presus de ceriuri. Așa că, cu cât cine-va se smerește, pe atāta se înalță mai mult. Intocmai după cum se petrece cu apa: cu cât ar apāsa-o cine-va în jos, cu atāt mai mult ea se ridicā la înālțime. Tot așa e și cu umilința. Când se vorbește de suirile lui Dumneđeu, mai'nleiu e necesar de a ne inchipui pogorirea lui, pe când pentru om nu este așa. Tot-odatā prin aceste cuvinte apostolul mai arată și purtarea de grijā a lui, cum și înțelepciunea, pentru că el, care a făcut atātea și nu s-a lasat până ce nu s-a pogorit pentru noi până la marginele cele mai de jos ale pāmēntului, nu ar fi făcut împārțirea charurilor fără nici un scop. În alt loc ție că acest act l-a făcut Duchul sânt, căci ție: „În care v-a pus pre voi Duchul sânt episcopi, spre a pāstori biserica Domnului“ (Fapt. 20, 28), în alt loc Fiul, în alt loc Dumneđeu, „Și pre unia a pus Dumneđeu în bisericā, ānteiū pre

Apostoli, al doilea pre Proroci“ (I Corinth. 12, 28). În aceeași epistolā către Corintheni (Ibid. 3, 6, 8) ție: „Eu am sādīt, Apollo a udāt, earā Dumneđeu a făcut creșcerea“, și earăși: „Cel ce sādēște și cel ce udā una sunt, și fie-care va lua plata sa după ostēneala sa“. Ast-feliū și aici. Căci ce este, dacă ai contribuit cu mai puțin? Atāta ai luat. „Mai'nleiu pre Apostoli“, căci acestia aveāu tóte charurile. „Al doilea pre Proroci“. Eraū ore cari profēți, nu dintre apostoli, precum Agab. „Al treilea pe Evangheliști“, nu acei cari umblāu peste tot locul, ci numai cari bine-vestiāu, precum Prischila și Achila. „Pre pāstori și invāțatori“, adecā pe acei incredințați națiunii întregi. Darā ce? Ore pāstori și dascalii eraū inferiori celor dintei? De sigur că cei ce stāu pe loc și se ocupā numai de afacerile unui anumit popor, precum Timotheiū și Tit, eraū mai inferiori celor-l-alti, cari cutrieraū și evanghelizaū pretutindēnea. De alt-feliū nu e posibil de aici de a concludē la vre-o dependēnță a unora și preferare a altora, ci aceasta se pōte vedea din alta epistolā. „Acela a dat“, ție, și deci să nu contradici de loc. Când ție „pe evangheliști“, pōte că înțelege și pe cei ce au scris evangheliile.

„Spre sāvērșirea sântilor, spre lucrul slujbei, spre zidirea trupului lui Christos“. Ai vēdūt care e rolul fie-cāruia? Fie-care zidește, fie-care sāvērșește, fie-care servește. „Până ce vom ajunge toți la unirea credinței și a cunoștinței fiului lui Dumneđeu, întru bărbat desāvērșit, și la māsura virstei plinirei lui Christos“ (Vers. 13). Numește virstā aici cunoștința desāvērșita, pentru că precum bărbatul e slatornic, earā la copil mințea se învērtește încōce și încolo, tot așa e și cu credincioșii. „La unirea credinței“, ție, adecā, până ce vom dovedi că avem o singură credință. Această e unirea credinței, când toți suntem una, când toți vom cunoște cu exactitate legătura ce ne unește; până atunci însă trebuie a lucra fie-care. Deci dacă pentru aceasta ai primit charul, ca pe alții să zidești, veđi ca nu cum-va să te destrugi însu-ți invidiind pe altul. Dumneđeu te-a cinstit, și te-a pus ca să desāvērșești pe un altul, pentru că și apostolul pentru aceasta a fost dat, și profetul ca

să profetiseze și să convingă, și evanghelistul ca să evangheliseze, pentru aceasta a dat și pe păstorii și dascăli; tuturor în fine li s-a încredințat același lucru. Să nu'mi spuie de deosebirea charurilor, căci cu toții aveau același lucru de îndeplinit. Când cu toții credem deopotrivă, numai atunci este unire. Cum că aceasta înțelege apostolul când ni spune despre bărbat desăvârșit, este mai presus de orice încredințat. Și cu toate acestea tot el în alt loc ne numește nevirstnici, chiar și când suntem desăvârșiți; însă atunci el are în vedere alt-ceva. Acolo el ne-a numit nevirstnici în raport cu cunoștința viitoare, căci dicând că „din parte cunoșcem“ (I Corinț. 13, 9) adăogă și cunoștința enigmatică ce o avem în prezent, și altele de acest felii; pe când aici el a vorbit cu privire la alt-ceva, adică la ușurința de a cădea din credință, după cum dică și aiurea: „Eară acelor desăvârșiți este hrana cea virtuoasă“ (Ebr. 5, 14). Veđi cum și acolo îi numește desăvârșiți? Privește acum, cum îi numește aici desăvârșiți prin cele ce urmează: „Ca să nu mai fim prunci“ (Vers. 14). «Aceasta, dică, este măsura, pe care nu de mult o am primit, ca să o stăpănim cu toată sirguinta, puterea și convingerea». „Ca să nu mai fim“. Acest cuvânt arată că mai înainte suferiam de acest neajuns. Se pune și pe el în rândul celor-l-alti, însă continuând cu scrierea el corectează aceasta: «De aceia, dică, au fost o-rându-iți atâția meșteri, pentru ca clădirea să nu se mișce, să nu se clatine într-o parte sau alta, pentru ca petrele să fie bine înțepenite». Pentru că în definitiv de petre depinde de a nu se învalui zidirea, de a nu se purta în tot locul și de a nu se clătina. „Ca să nu mai fim, dică, prunci, învalundu-ne și purtându-ne de tot vântul învățaturii, într-o amăgirea omienilor, într-o viclesug, spre meștesugirea înșelăciunii“. „Purtându-ne de tot vântul“. Tratează chestiunea și o desvoltă în mod alegoric, arătând spiritelor îndoelnice în ce felii de primejdie se găsec. „De tot vântul învățaturii, într-o amăgirea omienilor, într-o viclesug, spre meștesugirea înșelăciunii“. Amăgitori se numesc acei cari exercită meseria de jucători la noroc. De feliiul acesta sunt și șarlatanii în vorbă, fiind că prind în cursele lor pe cei mai ușori, și ca și cei dintei schimbă și îi și prefac totul. Aici apoi s-a alins și de viața noastră morală. „Ci ade-

ve-rați fiind într-o dragoste, să creșcem într-o tôte, care este capul Christos, din care tot trupul potrivit alcătuindu-se și încheindu-se prin tôte pipăirea darei, după lucrare într-o măsura fie-cărui mădulariu, face creșcerea trupului spre zidirea sa singur într-o dragoste“ (Vers. 15, 16). Fôrte întunecat și neclar a explicat lucrul, voind a le spune pe tôte la un loc. Ceia ce dică, așa și este. Că precum duchul pogorindu-se din crier prin nervi nu dă senzațiunea cum s-ar întâmpla fie-cărui membru, ci fie-cărui după analogie, adică celui ce pôte primi mai mult îi dă mai mult, celui mai puțin îi dă earăși mai puțin,—căci duchul este rădăcina,—tot așa și Christos. Pronia lui și acordarea de charuri însușirilor acelor spirite ce depind de densusul, se face după analogie fie-cărei însușiri în parte, spre creșcere, după măsura știută de el. Dară ce înseamnă „Prin pipăirea darei“? Adică prin simț. Pentru că acel duch care de la cap porcede și dă putere membrilor, o face aceasta atingând pe fie-care membru în parte; sau cum ar dică cineva, că creșcerea se face după analogia cu care membrele corpului primesc puterea acordată lor; sau alt-feliu: că fie-care membru după măsura puterii sale, prin analogie, primind puterea acordată, creșce în raport cu ce i s-a acordat; sau și altminterea: că duchul revărsându-se de sus cu îmbelșugare, și atingându-se de tôte membrele, și acordându-li cea ce fie-care pôte primi, face ca corpul să crească. Din ce causă ôre a adaos „într-o dragoste“? «Nu e posibil alt-feliu, dică, de a se pogori acel duch dacă nu este dragoste.» Tôte acestea sunt dică pentru umilință. Și ce este, dacă cutare a luat mai mult? căci și el a luat același duch, trimis de același cap, și care duch lucrează deopotrivă, și stimulează deopotrivă pe toți. „Potrivit alcătuindu-se și încheindu-se“, adică bucurându-se de multă îngrijire. Decă corpul trebuie a fi compus nu cum s-ar întâmpla, ci cu multă artă, căci dacă unul din mădulări nu e la locul său, întregul corp suferă. Astfel decă, nu numai că trebuie de a te uni cu corpul întreg, ci încă de a-ți ocupa locul tâu, căci de vei trece în alt loc, nu te-ai uni, și nici duchul nu te primește. Dară nu veđi ce se petrece cu schimbarea ôseilor întâmplată în anumite împrejurări, când unul din ele trecând din locul său ocupă alt loc? Nu veđi, dică, cum prin aceasta corpul întreg

se vațamă, și de multe ori pricinuișce chiar morțe, eară câte-odata bolnavul găseșce că acel os e nevrednic de a-l mai avea cu sine? De aceia mulți cred că e mai nimerit de a tăia asemenea oșe și a lăsa locul lor gol. Așa dară peste tot locul aviditatea e un mare rău. Tot așa se întâmplă și cu elementele naturii; când unul din ele își iese din simetria lui, totul se vațamă. Aceasta e cea ce dice prin cuvintele: „potrivit alcătuindu-se și încheindu-se“, adică ca fie-care să stea în locul său, și să nu treacă în alt loc, care nici nu i se cuvine pôte. Pricepe, deci, câtă tarie au cuvintele spuse de apostol. Tu compui membrele corpului, eară el acordă darurile de sus. Dupre cum în corp sunt organe accesibile de ast-feliu de daruri, tot ast-feliu și cu duchul, carele este rădăcina cea de sus a tuturor, precum: ibima este accesibilă duchului, maiul accesibil sângelui, splina veninului, și cele-l-alte altora. Töte acestea își au cauza în crier. Deci Dumneđu a făcut pe om ast-feliu, pentru că cinstindu-l mult și ne-voind a se depărta de el, și-au rezervat el cauza, eară omul a devenit conlucrătoriu cu Dumneđu, în care scop pe unul l-a pus în acest serviciu, pe altul în celăl-alt. De exemplu apostolul este vina cea mai principală a corpului, care primeșce de la corp totul; așa că, dupre cum prin vine și arteril circulă sângele, care e viața animalului, ast-feliu e și cu apostolul, prin al căruia cuvânt face de a se împărășcia la toți viața vecinică. Profetul proceșce cele viitoare, ast-feliu că și el același lucru il face. Tu deci compui membrele corpului, dară el li acordă viața. „Spre săvērșirea sântilor, spre lucrul slujbei“. Dragostea rezideșce, și face a se lipi între ele membrele; a se impu-ternici și a se combina împreună.

*) Deci dacă voim de a ne bucura de duchul, carele vine de la cap, apoi unii pe alții să ne ajutam și să ne îngăduim. Două sunt deviđerile din corpul bisericesc: una când ne rēcim cu dragostea unul cătră altul, eară a doua când îndrăznim de a săvērși în acel corp fapte nevrednice. În amândouē casurile ne desbinăm însi-ne de totalitatea credincioșilor. Dară dacă cei cari au fost orânduți de a zidi pe alții, din capul localul il nu numai că nu au zidit, ci chiar au desbinat, öre ce vor suferi? Nimic nu este ca-

*) Partea morală. Contra schismaticilor, cari s-au desmembrat din credința bisericeii, și cari săvērșesc fapte nelegale și neregulate (Veron).

re să desbine biserica mai mult, ca iubirea de stăpânire; dară în același timp nimic nu pôte irita pe Dumneđu mai mult, ca aceia de a împarti biserica. Chiar de ar săvērși mil de buhuri, totuși cei ce taie corpul bisericeii vor fi nu mai puțin răspundători ca și cei ce au crucificat corpul lui; căci faptul acela a fost cel puțin spre folosul omēnirii întregi, de și nu a fost săvērșit cu o ast-feliu de intențiune; pe când cea ce fac schismaticii, nu numai că nu aduce nici un folos, ci încă din contra multă vațamare. Aceștea nu le-am dis-nubiat cu privire la stăpânitori, ci și cu privire la cei stăpâniti. Un barbat öre-care sânt*) a spus ce va care s-ar părea că e îndrășnet, dară cu töte aceștea a spus. Și ce a spus? „Nici sângele martirului nu va putea șterge păcatul acesta“, dice. Ia spune-mi, în ce scop mărturișeșci? Nu öre pentru slava lui Christos? Deci tu care ți-ai predat sufletul pentru Christos, cum de jefuieșci acea biserică pentru care Christos și-a predat sufletul său? Ascultă ce dice Pavel: „Nu sunt vrednic a mă chema apostol pentru că am gonit biserica lui Dumneđu“ (I Corinth, 15, 9). Vațamarea aceasta, nu este mai mică de cât cea adusă de dușmanii bisericeii, ci încă cu mult mai mare, pentru că cea dintei o face și mai strălucită, pe când cea de a doua o necinșteșce în ochii dușmanilor ei, când ved că este alacată chiar de proprii sei fili. Un ast-feliu de fapt il il cred că o dovadă mare de înșelăciune, când ved că tocmai acei născuți și crescuți în biserica, și cari au fost inițiați cu exactitate în tainele ei, tocmai aceia, dic, schimbându-se fără de veste se pun în rândurile dușmanilor ei. Aceștea fie dise cătră acei ce se arată indēferenți față de cei ce se desbină de biserica; pentru că dacă schismaticii au pôte chiar dogme contrare, apoi tocmai pentru aceasta nu trebuie a se amesteca cu dēșii; dară dacă pôte cugetă că și noi, dară il totuși s-au desbinat, cu alai diat mult încă nu trebuie a se amesteca cu il. Și din ce causă s-au desbinat? Pentru resonul că sufer de bola iubirei de stăpânire. Nu sciti ce au pățimit cei de pe lângă Corē, Dathian și Abiron? Öre numai aceștia singuri s-au prăpădit, sau și cei împreună cu dēșii? Ce spui? „Aceiași credința au și aceia, dice, și il sunt ortodoxi.“ Dară atunci de ce nu sunt împreună cu noi? „Un domn, o credință, un botez“, dice Pavel.

*) Sf. Ciprian al Antiochiei, în scrierea sa: „De unitate ecclesiae“. Trad.

Dacă ale lor sunt bune, ale noastre de sigur că sunt rele; dară când ale noastre sunt bune, nu mai încapă îndoială că ale lor sunt rele. „Prunci, dice, învaluindu-ne și purtându-ne de tot vântul învățaturii“. E de ajuns oare a crede aceasta, spune-mi, că îi dic că sunt ortodoxi? Dară atunci cum de au înmormântat și au desființat cele atingerătoare de chirofonie? Care e folosul celor-lalte, dacă aceasta nu este transmisă în regulă? De aceia trebuie a ne lupta pentru această abatere ca și pentru credință. Pentru că dacă e permis, fie-cărui de a umplea mâna lui, după cum s-a petrecut în vechime (III. Impărați 13, 33), și a deveni preoți, apoi atunci tot să treacă pe aici; în zadar s-a mai zidit acest jertfelnic, în zadar mai e plinitatea bisericii, în zadar numărul preoților; atunci pe toate să le desființăm, pe toate să le anulăm. «Să nu fie una ca aceasta» dic tu. Voi faceți aceasta, și diceți «să nu fie»? Și cum de diceți «să nu fie», pe când faptele se petrec așa? Eu vă vorbesc și mă mărturisesc, nu doră gândindu-mă la interesul meu, ci la mântuirea voastră. Dacă cine-va se va arăta nepăsătoriu, el va vedea. Dacă pe altul nu-l interesează asemenea fapte, pe mine însă mă interesează. „Eu am sădit, dice, Apollo a udat, însă Dumnezeu a făcut creșterea“ (I. Corinth. 3, 6). Cum vom putea răbda risul Elinilor? Căci dacă îi ne acuză pentru eresuri, dară încă pentru acestea ce nu vor dice? «Dacă sunt a celeași dogme, aceleași misterii, de ce atunci un alt stăpân sare pe deasupra în altă biserică? Ia priviți, dic îi, cum în biserică creștinilor toate sunt pline de iubirea de slavă deșartă. Dară încă iubirea lor de stăpânire, și amăgirea? Luați-li mulțimea (glótele), dic îi, și nimic nu mai rămâne. Tăie-li hola din rădăcină, adică coruperea glótelor, și totul se va stinge». Voiți să vă spun și ce vorbesc îi despre cetatea noastră? și cum ne defaimă cu ușuricioșă? «E permis, dic îi, fie-cărui de a vedea, că dacă ar voi, ar putea dobândi în partea sa pe mulți dintre cei convinși și atrași în creștinism, și nu s-ar mira de loc de aceasta». Vai, câtă batjocură, și câtă rușine! Dară apoi și un alt ridic, și o altă batjocură. Dacă oare-care dintre noi creștinii ar fi prins în fapte uricioșe, și ar urma a fi certat cu vre-o pedeapsă, din toate părțile e mare teamă și mare spaimă ca nu cum-va acela să fugă din creștinism și să se dea de partea păgânilor. Fugă de o mie de ori unul ca acesta, și fie cu aceia. Nu dic de cel ce ar fi greșit, ci chiar de

ar fi cine-va nepăcătoș și nu ar fi greșit cu nimic, dară dacă voiește a fugi din creștinism, fugă. De sigur că mă dore, mă bat cu pumnii în pept, îl jelesc și mi arde inima, ca unul ce am fost lipsit de un membru al meu; de cât că nu mă dore într'atâta, în cât să fiu forsat de această teamă, de a nu mi face datoriile ce mă privesc. Acestea vi le-am spus, iubitorilor, nu ca cum ași fi stăpân pe credința voastră, sau ca în mod despotice vă poruncim aceasta, pentru că noi am fost proclamați pentru învățatura cuvântului, și nici de cum pentru stăpânire sau pentru vre-o autoritate oare-care; noi avem rolul sfetnicilor, cari sfătuiesc și îndeamnă. Cel ce sfătuiește spune ideile lui, și nu forsază pe auditoriu, ci lasă pe fie-care a fi stăpân ca să și aleagă ceia ce-i place din cele spuse, și numai atunci este răspundătoriu, când nu va spune cele convenite. Pentru aceia și noi spunem și vă vorbim acestea, pentru ca să nu vă fie vouă permis a dice în acea di înfricoșată: «dară nimeni nu ne-a spus, nimeni nu ne-a oprit, nu am știut și nici că am crezut că acesta e păcat». Pentru aceasta vă graiesc și mă mărturisesc, că a desmembra biserică lui Christos, nu este mai mic rău, ca a cădea în eres. Căci spune-mi, dacă cine-va ar fi din întâmplare vice-rege, eară venind regele adevărat el nu s-ar alipi de densul și nici nu i-ar da supunere și ascultarea convenită, ba încă i-ar și lua porfira regală și ar rupe-o în multe bucăți, apoi oare va fi el pedepsit mai puțin de cât cel-l-alti contrari și dușmani ai regelui? Dară ce? Dacă odată cu aceasta ar apuca încă de gât pe rege și l-ar sugruma, eară corpul lui bucățică cu bucățică l-ar desmembra, apoi oare cam ce pedeapsă după dreptate va lua el? Dară dacă cel ce face așa unui rege pământesc și-ar lua cea mai mare dintre toate pedepsile, apoi cel ce sugrumă pe Christos și-l desmembrează corpul lui, de ce gheenă nu va fi oare vrednic? Pote că vă închipuiți că de aceasta cu care ameninț? Eu nu cred aceasta, ci va fi demn de o altă gheenă cu mult mai grozavă. Ia spuneți-mi voi femeilor care sunteți de față, — pentru că acest defect e mai mult al femeilor, — și celor ce lipsesc povestiți-li exemplul și înfricoșați-le. Dacă poate unii își închipuiesc că prin acest fapt noi ne vom supăra, sau vom căuta să ne apărăm, apoi să scie bine că în zadar eugetă ast-teliu. Dacă poate voești ca să îți răsbuni pe mine, apoi eu singur îți dau mijlocul prin care vei putea, fără vre-o vătămare, a-ți răsbuna. Așa dară palmuiește-mă, scutpă-mă în față, bate-mă. A! poate te înfricoșezi auzind acestea? Când eu îi dic: palmuiește-mă, te înfricoșezi,

eară pe stăpânul il sugrumi, și nu te înfricoșezi? Membrele corpului stăpânului le rupi în bucăți, și nu tremuri? Biserica este casa părintască, un corp și un duch. Voesci alți răsbuna pe mine? Stai numai până la mine. De ce în locul meu îți răsbuni pe Christos? Mai mult încă; de ce lovesci cu piciorul împotriva boldurilor? Nici într'un cas nu e bine de alți răsbuna, eară a însulla pe cine-va, pe când un altul nedreptătește, e cu mult mai grozav. Ai fost nedreptățit de noi? Apoi de ce te înfuriezi pe cel ce nu te-a nedreptățit? Dară aceasta e cea mai de pe urmă nebunie. Nu că doră în mod ironic vă vorbesc acestea, și nu cum s-ar întâmpla, ci sunt rezultate din starea sufletească în care mă găsesc. Ași voi ca fie-care dintre cei supărați împreună cu voi, — de și prin această supărare se vatămă pe dânsii, când pleacă în altă parte, — așa voi, dic, ca fie-care din aceștia să mă bată peste obraz, sau desbrăcându-mă până la piele să mă bată cu biciul, fie că m-ar acusa pe dreptul, fie pe ne-dreptul, și în definitiv să-și arunce urgia lui asupra noastră, de cât să cuteze a face de acestea, pe care le face acum. Dacă s-ar face aceasta, nu ar fi vr-un lucru mare, fiind-că la urmă s-ar putea dice că a fost bătut și necinstit un om de nimic și nevrednic de vre-o atențiune. De alt-feliu chiar eă cel nedreptățit și insultat așa ruga pe Dumne-deu ca să vă ierte păcatul, și aceasta nu o dic ca să se creadă că eă am atăta trecere, ci fiind-că cel nedreptățit când se rogă pentru cel ce l-a nedreptățit, câștigă, mult curaj. „De va păcatui om asupra omului, se vor ruga pentru dânsul“ dice. (I Imparați 2, 25). Dară dacă nu așa putea eă, așa ruga pe alți sănti și ar face aceasta. Acum însă pe cine să rugăm, dacă Dumne-deu este insultat de noi? Privește câtă anomalie. Dintre cei ce participă la serviciul în această biserică, unia nu vin de loc, sau odată în an, și chiar atunci vin de formă numai și fără nici un folos, fiind-că în tot timpul cât stau aici conversază și glumesc pentru totă nimica; alții însă de și se par a fi serioși, dară tocmai aceștia sunt cari aduc această nenorocire asupra bisericei. Dacă însă vă arătați serioși și vă dați atăta silință pentru ast-feliu de lucruri, apoi e cu mult mai bine ca și voi să vă puneți în rândul celor lenesi de biserică, căci pôte atunci nici aceia n-ar mai fi neglijenți și nici voi n-ați mai fi ca acum. Nu vorbesc lucrurile acestea la adresa voastră celor presenti, ci pentru acei cari au dezertat din staul. Faptul acesta este un adevărat adulter. Dacă pôte nu primești ca să auți aceste

cuvinte de la dânsii, de sigur că nici din partea noastră. Dintre două fapte contrare, de sigur că unul trebuie a fi nelegal. Acum dacă voi o bănuiti aceasta asupra noastră, noi suntem gata a părăsi puterea ori-când veți voi, numai biserica să fie una; dară dacă noi suntem în legalitate, apoi convingeți pe cei ce ilegal s-au ridicat pe tron, ca să se depună singuri. Acestea le-am spus nu ca cum așa orđona, ci păzindu-vă și asigurându-vă pe voi de totă primejdia. Deci fiind-că fie-care dintre voi este în vîrstă, și va da samă pentru cele făcute de el, vă rog a nu arunca totul asupra noastră, și a vă crede nerespundători, ca nu cum-va înșelându-vă să vă văicărați fără nici un folos. Avem a da cuvânt pentru sufletele voastre, însă numai atunci când vom lipsi de la datoria noastră, când nu vom ruga, când nu vom sfătui și când nu vom protesta contra celor făcute de voi. Dară după toate acestea dați-mi voe și mie a dice: „Curat sunt eă de sângele tuturor“ (Fapt. 20, 26) și: „Sufletul meu mântui-l-va Dumne-deu“ (Iezech. 3, 19). Spuneți tot ceia-ce voiti; arătați cauza adevărată pentru care ați dezertat din staul, și eă mă voi apăra. Dară nu aveți ce spune. De aceia vă rog și pe voi de a sta cu bărbăție în staul, și pe cei ce au dezertat să se re-ntoracă înapoi, pentru ca ast-feliu într'un cuget să înălțăm mulțămire lui Dumne-deu, căruia se cuvine slava în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XII.

„Drept aceia aceasta dic și mărturisesc întru Domnul, ca să nu mai umblați voi, precum și cele-l-alte neamuri umbla, întru deșertăciunea mințelor, intunecați fiind la minte“ (Cap. 4, 17).

Dascalul nu trebuie numai ca să sfătuiască și să învețe, să formeze și să îndrepteze spiritele discipulilor, ci să fie în același timp temetoriu de Dumne-deu și lui să se predee. Fiind-că cele vorbite de omeni, ca vorbite de niște egali, nu sunt suficiente de a ne atinge spiritele, de aceea e necesar de a ne încredința voei Domnului și a ne predea lui. Tocmai așa face și Pavel. Discutând până acum despre umilință, și despre aceia ca nu trebuie a ne ridica

unii asupra altora, ascultă acum ce spune: „Aceasta dic și mărturisesc întru Domnul, ca să nu mai umblați voi precum și celelalte neamuri umblă”, și nu di-ce de loc: ca să nu mai umblați precum umblați acum, căci atunci cuvântul ar fi fost mai întepătoriu, ci plecând de la exemplul altora el a arătat același lucru. Chiar și Thesalonicenilor li spune același lucru, scriindu-li: „Nu întru patimă de poftă, ca și celelalte neamuri” (I Thesal. 4, 5). «Voi, dice, v-ați despărțit de credințele lor, de cât să știți că totul s-a făcut de Dumnezeu. Eū nu cēr de la voi de cât cele ce vе privesc, adecă ca viața și purtarea vōstră să fie dupre Dumnezeu. Aceasta vе aparține vouă. Invoc de martur la cele duse de mine pe Dom-nul, că eū nu v-am înjosit prin aceasta, ci v-am spus cum trebuie să umblați.» „Intru deșertăciunea minței lor”, adecă a se îndelețnici cu lucruri zădarnice și deșarte. Și care pot fi acele lucruri deșarte, dacă nu toate cele prezente? despre care și dice Eclesiastul: «Deșertăciunea deșertăciunilor, toate sunt deșertăciuni» (Ecles. 1, 2). Dară pōte va dice cine-va: «Dacă sunt deșerte și deșertăciuni, pen-tru ce s-au fost făcute? Eară dacă toate acestea sunt lucrurile lui Dumnezeu, cum de sunt deșerte?» În adevăr că multă vorbă se face asupra acestei chestiuni. Dară ascultă, iubitu-le: nu lucrurile lui Dumnezeu le-a numit el deșertăciuni, să nu fie una ca aceasta. Nici ceriul nu este deșertăciune, și nici pământul; nici sōrele, nici luna, nici stelele, nici corpul nostru, căci toate acestea după dicerea santei scripturi sunt bune fōrte (Facere 1, 31), însă ce este deșertăciune? Să ascultăm pe Eclesiast în explicarea acestor cuvinte: „Saditu'mi-am vil, dice, adunat-am pe lângă mine cântăreți și cântărete, facut-am lacuri de ape, ca să ud dumbrava, avut-am cireți și turme multe, adunatu'mi-am aur și argint, și am vedut că toate sunt deșertăciuni. Deșertăciunea deșertăciunilor to-te sunt deșertăciuni” (Ecl. 2, 4. și urm). Ascultă acum și pe Profetul David: „stringe comori și nu șcie cui le adună pre ele” (Ps. 38, 10). După toate acestea e cert, că deșertăciunea deșertăciunilor este aurul cel mult ce se varsă, zidirile acele strălucite, acele turme de robi care merg în târg după stăpân, mândria și slava deșartă, cugetele cele ușore și famfaronadele. Toate acestea sunt

deșertăciuni, pentru că nu de Dumnezeu sunt făcute, ci de noi. Și de ce ore sunt deșertăciuni? De aceia că nu aū mai nici-odată vre-un sfârșit bun. Bani, de exemplu, sunt deșertăciune, când sunt cheltuiți în desmerdări, când însă se imprășcie la sărați, atunci nu sunt deșertăciune. Când tu-i cheltuiești în imbuibări și desfrânări, iată care e sfârșitul: in-grășarea corpului, rigăiturile stomachului, secrețiuni multe, îngreuiarea capului, muiarea cărnei, căldura grozavă și în fine o slăbănogire totală. După cum cel care tōrnă apă într'un vas spart muncește în zadar, tot așa și cel ce tră-ieșce în imbuibări, tōrnă în pântecelul lui ca într'un vas spart. Deșertăciune deci se numește tot aceia ce se speră a fi ce-va, pe când în realitate nu este nimic, ceia ce se numește și deșert, sau speranțe deșerte. Deasemenea și tot ce este zădarnic și fără vre-un scop se numește deșert, adecă că nu e bun la nimic. Să vedem acum dacă cele omenesci nu sunt de felul acestora. „Să mâncăm și să bem căci mâine murim” (I Corinth. 15, 32). Care e sfârșitul, spune'mi? Destrugerea complectă. Ne îmbrăcăm și ne înfașurăm în haine scumpe, dară care e sfârșitul? Ni-mic. Iată acum și de ale Elinilor: aū filosofat, dară în ză-dar; aū arătat o viață aspră, însă fără folos, căci nu a-veaū în vedere un rezultat folositoriu, ci slava deșartă și onoruri din partea celor mulți. Dară slava din partea ce-lor mulți ce este? Nimic, căci dacă acei cari acordă ono-rurile pier, cu atât mai mult încă slava și onorurile ce ii le acordă. Cel ce acordă altuia onōre, trebuie ca mai'nțēiū să și-o acorde lui însuși; dară dacă el nu și-o acordă sie-și, cum va putea să o acorde altuia? Acum însă noi căutăm onoruri până și din partea celor mai necinstiți și mai de-desprețuiți. Dară ce felu de onoruri sunt acestea?

Ai vedut că toate sunt deșertăciunea deșertăciunilor? De aceia și dice apostolul: „Intru deșertăciunea min-ței lor”. Dară ore religiunea lor nu e de acēt felu? Nu e lemne și petre? Dumnezeu a făcut ca în locul lumină-rei din sfeșnic să ni se arate sōrele. Dară cine ore se in-chină luminărei din sfeșnic? Sōrele dă lumina; dară când el nu pōte din vre-o causă ore-care, atunci luminărea din sfeșnic ni dă lumina. De ce deci nu te închini luminărei din sfeșnic? «Da, dice, eū mă închin focului».—O! ce ri-di-lic, ce insultă. Priveșce acum și alta. De ce stingi ceia ce tu adori? De ce nimicești pe Dumnezeuul tēu? De ce nu permiti ca casa ta să se umple de magnificența lui? Dacă focul este Dumnezeu, apoi lasă-l ca să-ți consume corpul,

nu-l condamna să stea sub fundul ôlei și a căldăreț, ci bagă-l în cămara ta, bagă-l în bainele cele de mătase. Dară tu nu numai că nu faci așa, ci încă de s-ar întâmpla din vre-o cauză ôre-care ca să intre pe furis, alerți în toate părțile, pe toți îi chemi în ajutoriu, și ca cum ar fi filtrat în casa ta o feară salbatică, așa plângi și oftezi, și numești cea mai mare nenorocire faptul, că Dumneșteul tău îți stă de față. Ești ai Dumneșteu și faci totul ca să-l poți avea în mine, și m-ai crede în cea mai mare fericire, nu când îți va visita casa mea numai, ci când ești așa putea să-l atrag în inima mea. Atrage și tu focul în inima ta. Toate acestea sunt de ris și „deșertăciunea minții lor“. Focul este bun spre a te servi cu el, eară nu a i te inchina; este făcut ca ești să mă servească de el, eară nu ca el să mă stăpânească pe mine; el a fost făcut pentru mine, și nu ești pentru dânsul. Dacă te inchini focului, de ce ședî culcat pe pat și poruncești bucatariului ca să stea în fața Dumneșteului tău? Invață bucatăria, fă-te pitariu, și de voești fă-te chiar ferariu. Nimic nu poate fi mai onorabil ca exercitarea acestor meșteșuguri, cu care ocazie Dumneșteul tău te vizitează tot-deauna. Consideri ca o insultă arta, în care e de față Dumneșteul tău? De ce ordoni servitorilor tăi, eară tu nu te crești demn? Focul este bun și necesar, fiind-că e creațiunea unui bun creatoriu, însă nu este Dumneșteu; e lucrul lui Dumneșteu, dară nu Dumneșteu. Nu vești neorânduiala lui? Nu vești că de'ndată ce se lipesc de vre-o casă, el nu stă într'un loc? ci de va găsi vre-o continuitate totul dărîmă, și nici mânele constructorilor și nici ale altora nu sunt în stare ca să stingă furia lui; el nu cunoșce nici prieteni, și nici dușmani, ci pe toți îi tratează la feliu. Deci acesta este Dumneșteu? Și nu vești rușinați a o spune? Cu adevărat ca bine a dis apostolul: „Întru deșertăciunea minții lor“. «Dară, dă-i, sôrele este Dumneșteu». Dară, spune-mi, de ce, și pentru ce? Că dă lumină mare? Dară nu-l vești dese-ori învins de nori, și fără de voe servind naturii? Nu-l vești alta-dată în eclipsă și ascuns de lună și de nori? De și de alt-feliu norul e mai slab de cât sôrele, însă cu toate acestea de multe-ori îl stăpânește. Dară și aceasta e lucrul înțelepciunii lui Dumneșteu. Dumneșteu trebuie a fi în totul îndestulat, pe când sôrele e lipsit în multe, și aceasta nu e proba dumneșteirii lui. Pentru ca el să se arate și să fie vădut are nevoie de aer, și încă de aer ușor, pentru că, dacă e prea des, nu lasă razele lui ca să se transmită. Are nevoie și de apă, pen-

tru ca să nu ardă; pentru că dacă nu ar fi izvorele, lacurile, riurile, și marile, care prin aburii împrăsciați în ôre-care umedală, nimic nu l-ar putea împedeca de a arde totul. Vești acum ce feliu de Dumneșteu ai? O! câtă nebunie, și cât ridicol! «Dară, dă-i, e Dumneșteu prin faptul că poate vătămă». Și tocmai pentru că vătămă nu este Dumneșteu, prin faptul că unde el vătămă, nu are nevoie de ajutoriu nimănui, pe când în acele unde el folosește are nevoie de concursul multor elemente. Atributul lui Dumneșteu însă e de a folosi, și nu de a vătămă; dară când e contrariul, cum poate fi Dumneșteu? Dară nu vești că medicamentele otrăvitoare vătămă fără să mai aibă nevoie de ajutoriu altora, pe când acele ce folosesc au nevoie de ajutoriu multora? Pentru tine însă sôrele este și bun, în același timp și slab; este bun, pentru ca prin el să cunoști exact pe stăpânul a toate, și este slab, pentru ca să nu-l poți numi stăpân. «Dară, dă-i, el face ca să crească plantele și semințele». Inșă nu cum-va ôre pe lângă dânsul și băligariul este Dumneșteu? pentru că și el ajută la creștere. Nu cum-va ôre pe lângă aceștia sunt dumneșteii și fôrca și mânele agricultorului? Arată-mi, dacă poți, pe sôre crescînd plantele fără ajutoriu nimănui; fără ajutoriu pământului, sau a apei, sau a agriculturii; să și arunce singur semințele în pământ, arunce și apoi razele sale și la urmă să mi arate spicele de grâu. Dară dacă rezultatul acestă nu depinde numai de dânsul, ci și de ploii, apoi de ce să nu fie Dumneșteu și apa? De ce nu și băligariul și sapa? Așa dară la toate să ne închinăm? spune-mi, pe toate să le adorăm? Vai! câtă nerodie! Dealt-feliu spicele de grâu mai degrabă s-ar putea forma fără sôre, de cât fără pământ și fără apă, ca și toate celelalte plante. Dacă nu ar fi pământul, nimic din acestea nu s-ar vedea. Dacă pune cineva pământ într'un vas de lut, pământ, dă, amestecat cu băligariu mult, și-l pune sub streășina casei, după cum fac copiii și femeile, vor resări acolo niscăre-va plante, pôte slabe în feliu lor, însă plante; ast-feliu că după această experiență rezultatul depinde mai mult de pământ și băligariu, de cât de sôre, și prin urmare trebuie a ne închina mai mult acestora, de cât sôrelui. Sôrele are nevoie de eriu, de aer, de ape, ca să nu vătămă; are nevoie de toate acestea, dă, ca de un frâu, care să-i stăpânească salbaticia lui; ca și a unui cal salbatic, ca ast-feliu să nu-l lase de a și arunca razele după plac. Dară ia spune-mi, unde este el în timpul nopții? Unde s-a dus, să călătorească Dumneșteul tău? Nu e atributul lui Dumneșteu de a se în-

chide unde-va, sau de a se sfarsi; acesta cu adevărat e atributul corpurilor. «Dară, dici, în sîre este și o putere ore-care, și se mișcă». Deci aceasta putere e Dumnedeu? spune mi. De ce este impededată această putere, ca să nu stăpâneasca puterea lui cea ardătoare? Earăși ajungem la vorba dintelui. Dară ce este apa? Nu cum-va și ea este Dumnedeu, prin faptul că este elementul cel mai indispensabil vietii animale și vegetale? Și adevă până când ne vom învîrta în acest labirint? Cu adevărat dice apostolul: «Întru deșertăciunea minții lor, întunecați fiind la minte».

Dară cu aceștia cum e posibil de a discuta bună-ora despre înviere? când îi nici nu pot suferi să audă, din cauză că sunt întunecați la minte. De aceia și viața lor este atât de desfrănată; de aceia curvesc și comit cele mai grozave necuviinți. Și cu drept cuvînt; căci cei ce și-au croit Dumnedeu după plăcerea lor, negreșit că toate le fac, și dacă vor putea să se ascundă de ochii omienilor, îi se cred fericiți, caei nimeni nu este care să-i stăpânească. Cu ce va putea deci să influențeze asupra lor vorba despre nemurire, care după densii e un mith în tota puterea cuvîntului? Dară încă să li spuî despre cele din iad? După densii și acesta e un mith. Privește acum și ideea lor satanicească: când îi și făuresc deî desfrănați, nu dici că sunt mithuri, ci cred în ei; eară când discută despre iad, dici că poezii vorbesc de aceasta spunînd povești, ca ast-feliu să se restorne de pretulindenea ideea de viață fericită. «Dară, dici îi, filosofii au descoperit ce-va mai onorabil și mai bun de cât acestea». Cum? Cei ce au introdus destinul, și spun că totul este lipsit de ori-ce îngrijire, că de nimică să nu-i pese cui-va, și că el este compus din atomuri? Sau acei cari dici că Dumnedeu este corp? Sau acei cari transformă sufletele omenești în cănești, și voesc a convinge pe omeni, că omul odinioară a fost căne, sau leu; sau pește? Dară când ore-veți înceta de a bârbi întunecați fiind cu mintea? Cu adevărat că îi vorbesc despre dogme și despre viață și fac totul nai și cum pare-că ar fi în întunec. Cel întunecat nu vede nimic din cele ce stau de față, ci de multe-ori vedînd o funie, o ia drept șerpe ce se mișcă, sau dacă cade sub un gard, crede că vre-un om sau vre-un demon îl stăpânesce, și de aici apoi tulburare și vuet mare. De ast-feliu de lacrimi se tem-ii, ca să se adeverească dicerea profetului: «Acolo s-au temut de frică, unde nu era frică» (Ps. 52, 6), pe când de cele

demne de temut îi nici că se sfiesc măcar. Intocmai ca și copiii, cari purtați în brațe de mance ating focul cu mânele fără să se gândiască, sau lumina aprinsă din sfeșnic fără nici-o frică, eară când ved vre-un bărbat îmbrăcat cu o haină mițosă (din pîr de capră, sau oie) îi tremură de frică. Tot așa și Elinii aceștia, după cum în adevăr sunt copiii, pentru care dealt-feliu chiar unul din ai lor (Platon, Tim. p. 22. 13.) a dici că „Elinii pururea sunt copii”, pentru că se tem de acele ce în realitate nu sunt păcate, precum: murdăria corpului, îngroparea morților, nunta, observațiunea dililor, și altele de acest felii, pe când de acele ce cu adevărat sunt păcate, precum: pederaștia, cîrvia, precurvia, etc. de acestea nici vorba măcar nu fac. Îl vei vedea că după ce se întorce de la vre-o înmormîntare se spală, dară de păcatele cele de mîrte nici-odată; îl vei vedea încă punînd mult interes pentru bani, îl vei vedea apoi superstitios până la ridicol, bună-ora credînd că la cîntarea vre-unui cucos va veni sau va plecă cine-va! Cu adevărat că sunt întunecați cu mintea. Spiritul lor e încărcat de multe spaima, ca de exemplu: «Astă-di, după ce am ieșit din casă, m-a întîlnit X. cel întîi; deci numai de cât mi se va întîmpla multe rele. Mișelul de servitoriu aducîndu-mi ciubotele mi-a dat mai întîi cea stîngă; dară aceasta înseamnă că vor veni asupra-mi nenorociri mari și insulte. Chiar eî apoi ieșind din casă am pășit cu piciorul stîng mai întîi; deci e semn de nenorociri». Acestea sunt relele cele de pe lîngă casă. «Ieșind astă-di din casă, mi s-a bătut ochiul stîng de desupt; aceasta e semn de lacrimi». Femeile apoi, dacă clănțanesc trestile când isbesc cu spata ia țesutul pânzei, sau că și consumă mult timp la peptănă-tul lănei, scot de aici vr'un semn. Deasemenea când tortul sbîrnăie în stative, sau când dinții de sus ai stativiei scârțiesc și fiind întinși prea tare se rup, scot și de aici vr'un semn, și în fine miî de acestea, care sunt demne de ris. Dacă rage măgariul, sau dacă cîntă cucosul, sau de ștrepătă cine-va, sau alt-ceva, apoi ca și cum ar fi legați cu miî de legături, sau după cum am dici, ca stăpâniți de întuneric, pe toate le bănuiesc, făcîndu-se prin aceasta de miî de ori mai sclavi de cât sclavi. Nu așa însă suntem noi, cari ridem de toate acestea, ca unia ce trăim în lumină, și suntem inscriși ca cetățeni ai ceriului, neavînd nimic comun cu pămîntul. Noi un singur lucru îl credem

ca spaimă, adevăratul păcatul, și să nu aducem vre-o su-părare lui Dumnezeu. Ne fiind acestea, noi rîdem de toate celelalte, ca și de diavolul, care a introdus toate a-cele suverstițiuni ridicole. Pentru toate acestea să mulțămim lui Dumnezeu. Să căutăm ca nici-odată să nu fim prinși în această robie, și dacă vre-unul din prietenii noștri a fost prins, să rupem legăturile lui, să-l eliberăm din această închisoare uricioasă și de ris. Să-l facem sprinten în călătoria cea spre ceruri, să-l ridicăm în sus aripele cele îngreutate, și să-l învățăm a filosofa asupra vieții și asupra credinței. Să mulțămim lui Dumnezeu pentru toate. Să-l rugăm ca să nu ne arate nevrednicii de darul lui cel făgăduit nouă. Chiar și noi să ne încercăm de a contribui cu cele ce se cer de la noi, ca astfel să învățăm nu numai vorbind, ci și făcând cele ce vorbim, căci numai așa ne vom bucura de milele de bunătați făgăduite nouă. Căroră fie ca cu toții să ne învrednicim, prin Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl și cu Sănu-tul Duch, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XIII.

„Drept aceea, aceasta dic și marturisesc întru Domnul, ca să nu mai umblați voi, precum și celelalte neamuri umblă, întru deșertăciunea minții lor, întunecați fiind la minte, înstreinați de viața lui Dumnezeu, pentru necunoștința care este întru ei, pentru impetirea inimii lor: cari întru nesimțire petrecând s-au dat pre sine înverșunării, spre lucrarea a totă necurația, întru lacomie” (Cap. 4, 17-19).

Nu numai către Efezenii sunt dese acestea, ci și către voi, și nu sunt dese de noi, ci de Pavel, sau mai bine dese nici de călca noi și nici de către Pavel, ci de către toșuși Charul Duchului. Deci astfel trebuie a vă purta, după cum vorbește charul. Ascultă însă și ce amare vorbește el: „Drept aceea, aceasta dic și marturisesc întru Domnul, ca să nu mai umblați voi, precum și

celelalte neamuri umblă, întru deșertăciunea minții lor, întunecați fiind la minte, înstreinați de viața lui Dumnezeu, pentru necunoștința care este întru ei, pentru impetirea inimii lor”. Dară dacă este necunoștință, și dacă este impetire, pentru ce acuzi? Cel care nu cunoștee e mai drept de a fi învățat, de cât de a fi acuzat și pedepsit. Privește însă, cum apostolul imediat îi ridică lor orîce idee de iertare: „cari, dice, întru nesimțire petrecând s-au dat pre sine înverșunării, spre lucrarea a totă necurația, întru lacomie”, și apoi imediat adăoge: „Eată voi nu așa ați cunoscut pre Christos” (Vers. 20). Aici deci arată, că numai viața lor a fost cauza impetirii inimii lor, că viața aceasta a rezultat din propria lor trândăvie și nesimțire. „Cari, dice, întru nesimțire petrecând s-au dat pre sine”. Deci când tu auzi dicind: „I-a dat pre ei Dumnezeu întru minte neiscusită (nepricepută)” (Rom. 1, 28), amintește-ți de cuvintele acestea că s-au dat pre sine. Dară ce înseamnă aceste cuvinte? Căci dacă ei de bună voea lor s-au dat pre sine, cum se dice că Dumnezeu i-a dat? Și dacă Dumnezeu i-a dat, cum atunci de s-au dat ei pro sine? Vezi tu aici păruta contradicere? De cât prin dicerea i-a dat pre ei Dumnezeu înseamnă că a îngăduit, a permis Dumnezeu. Vezi deci cum viața necurată este și ea obiectul și unor astfel de dogme? „Că tot cela ce face rele, urășce lumina, și nu vine la lumină” (Ioan 3, 20). Și în adevăr, cum ar putea un bărbat scelerat, și mai cu samă dintre acei ce se lăvălesc în murdăria luturilor corporilor femeiești, și care nici măcar idee nu are de sobrietate, cum ar putea, dic, unul ca acesta să arate o astfel de viață nepricepută? «Dara, dic, omia ca acestia și-au pus corpul în mișcare». Și de aici apoi vine impetirea inimii, și întunecarea eugelului. Se întâmplă câte-odată ca să se întunece ce-va chiar pe când strălucește lumina, cum bună-ora cu ochii când sunt slabi, care slabi devin sau prin influența vre-unor unedeli vală-mătoare, sau prin vre-un curent mare. Tocmai așa și în cazul de față, când înclinarea cea mare către lucrurile pămîntului și întunecă intelectul nostru și ni acopere eugelul cu desăvîșire. După cum când suntem în fundul apei nu putem vedea soarele, din cauza apei ce e deasupra capului

nostru ca un gard puternic, tot ast-feliu se petrece și cu impetrea inimei din cauza întunecării ochilor cugetului nostru, adică o complectă nesimțire, când nici-o teamă nu mai clatină sufletul nostru. „Nu este frica lui Dumnezeu înaintea ochilor lui” (Ps. 35, 1), și earășt: „Dis-a cel nebun intru inima sa, nu este Dumnezeu” (Ps. 13, 1). De nicăiri nu vine impetrea, de cât numai din nesimțire, pentru că numai aceasta astupă porii. Când un curent înghețat se concentrează într'un singur loc, partea aceea a corpului devine mörta și fără simțire, și chiar de ai arde-o, sau ai tăia-o, sau de i-ai face ori-ce, ea nu simțesce. Tot așa și aceia carii s-au fost predat odată desfrânării; chiar de ai arunca asupra-li cuvinte de foc, sau tari ca ferul, nimic nu se atinge de ei, pentru că nimic nu poate ajunge până la ei, și aceasta din causă că deja a murit conștiința lor. Deci dacă nu vei combate nesimțirea, ea ast-feliu să te poți atinge de părți și de organe sănătoase, vei munci în zadar. „Intru lacomie” dice. Prin aceste cuvinte mai cu samă li-a rapit ori-ce speranță de justifi-care. «Li-ar fi fost posibil, dacă ar fi voit, dice, nici de a fi lacomi, nici de a fi desfrânați, nici de a-și îmbuiba pântecetele și a căuta numai de plăceri; ar fi fost posibil a se împărtași și de averi, și de plăceri și de desfătări în mod compătat, dară fiind-că au usat de acestea fără măsură, totul au corupt». „Spre lucrarea a totă necurațenia”, dice. Ai vădut cum îi lipsește de ori-ce iertare dicând lucrarea a totă necurațenia? Adică nu pentru că îi au cădut, au păcătuit; ei lucrau, sau mai bine dis săvârșiau aceste rele, și făceau us de ele cu intențione. „In totă necurațenia”, eară totă necurațenia nu e alt-ceva, de cât curvia, precurvia, pederastia, invidia, totă desfrânarea și murdăria spiritului.

„Eară voi nu așa ați cunoscut pre Christos, de vreme ce pre el l-ați auzit, și intru densusul v-ați învățat, precum este adevărul intru Iisus” (Cap. 4, 20, 21). Dicerea de vreme ce pre el l-ați auzit (ἐξ ἧς ἀκοῆς ἠγνοοῦσθε=afară numai dacă l-ați auzit) nu este a unui om ce se îndoișce, ci a unuia care e foarte convins, dupre cum și în alt loc dice: „De vreme ce cu dreptate este la Dumnezeu a răsplăti necaz celor ce ve necăjesc pre voi” (II Thes. 1, 6). „De vreme ce

pre el l-ați auzit, și intru densusul v-ați învățat, precum este adevărul intru Christos, ca să lepădați voi, dupre cea mai înainte viețuire, pre omul cel vechiu” (Vers. 21, 21). Așa dară a cunoșce pe Christos, constă și în a viețui cu dreptate, căci cel ce viețuiesce cu viclenie și cu răutate, nu cunoșce pe Dumnezeu, și nu este cunoscut nici el de Dumnezeu. Ascultă pe apostol ce spune în alt loc: „Marturisește îi că pre Dumnezeu îl șciu, eară cu faptele îl tagaduiesc” (Tit. 1, 16).

„Precum este adevărul intru Iisus ca să lepădați voi, dupre cea mai înainte viețuire, pre omul cel vechiu”, adică să nu viețuiți cu aceștia, căci adevărul e printre noi, și nu desfrânarea. Dupre cum credința noastră este adevărată, tot așa e și viața noastră. Desfrânarea și minciuna sunt păcate, pe când viața cea dreaptă este adevărată. Sobrietatea de sigur că este adevărul, pentru că are un stăruț mare și frumos, pe când desfrânarea nu duce la nimic. „Pre omul cel vechiu, care se strică după poftele înșelăciunii”, dice; adică, că precum poftele lui sunt stricate, sunt corupte, tot ast-feliu e și densusul. Și cum are se strică poftele lui? Cu mörtea toate se nimicesc, căci ascultă ce spune Profetul: „În ziua aceea vor pieri toate gândurile lui” (Ps. 145, 4). Dară nu numai prin mörte, ci și prin altele multe, precum: frumuseța corporală a disparut de'ndată ce a venit peste el vre-o hoiă sau bălăucețe, a murit cu un cuvânt și s-a stăruț; puterea lui corporală se nimicesc earășt, și chiar plăcerile nu mai au la bătrânețe aceeași dulceață ca la tinerețe. Aceasta ni este învederată din istoria lui Bezzelein, pe care o cunoșceți. Dupre cum lăna se distruge de către chier tot ce o fabrică, tot ast-feliu și omul cel vechiu și iubirea de slavă, și plăcerile au perdut de multe ori pe om, eară poftele lui înșelă în tot-deamna. Pentru că în adevăr faptul în sine nu este vre-o plăcere, ci mai mult amarăciune, înșelăciune, ipocrizie și minciună, ca și la t-ai, omie persoană care joacă roburile pare a fi frumôsă, — în timp ce schimbele ce le face sunt deamne de despret și deșgăf, — dară când da ce ve ridica masca și'i vei descoperi lăna, vei vedea înșelăciunea în totă golăciunea ei. Și în adevăr ce înșelăciune este, când nu îi se arată cum ce este ce ade-arat, ci cum ce nu este. Ast-feliu se fac ștreleurile. De aieri de-ai, apostolul ni prescrie

patru feluri de ument, adică două feluri în viațele următoare: „Lepadând pre omul cel vechiu... să vă înmăști de iznoavă cu duchul minții vóstre, și să vă îmbrăcați în omul cel nou”, care cele-ialte două în epistola către Romani, unde dice: „Ved altă lege într-o mădularile mele, resbându-se împotriva leget minții mele, și dându-mă pre mine rob leget păcatului, care este într-o mădularile mele” (Rom. 7, 23). Și aceștia sunt în afinitate cu cei doi diavoli, adică omul cel nou față de cel dinăuntru, și omul cel vechiu față de cel de dinafară, sau mai bine zis trei sunt și a-nume: omul cel nou, omul cel vechiu, și acesta care e și cel mai principal și firesc: „Să vă înmăști de iznoavă cu duchul minții vóstre” dice. Pentru ca să nu creadă cine-va că introduce un alt om, spunând de cel vechiu și de cel nou, privește ce dice el: „Să vă înmăști”, dară a se reînnoi nu este alt-ceva, de cât a reînnoiri cel bătrân, făcându-se sau devenind alt-ceva din ceea ce era. Astfel că subiectul e același, pe când schimbarea făcuiă e accidentală; informa cum se înmăști și cu corpul, când același corp trece prin multe schimbări fortuite. Și cum s-ar face ore acea reînnoiri? „Cu duchul minții vóstre”, dice, adică, cel ce are duchul în sine, nu să-vérșiască nimic vechiu, pentru că duchul nu suferă faptele cele vechi. „Cu duchul minții vóstre” dice, adică cu spiritul din mintea vóstră. „Și să vă îmbrăcați în omul cel nou, care după Dumnezeu s-a zidit” (Vers. 24). Ai vedut cum subiectul e unul și același, că el este care se desbracă și tot el care se îmbracă? „In omul cel nou, dice, care după Dumnezeu s-a zidit, într-o dreptate și într-o sântenia adevărului.” Dară pentru ce el numește virtutea om? Pentru ce numește răutatea om? sau mai bine zis de ce sub chipul omului reprezintă aceste două acțiuni pe care omul le poate săvârși? Pentru că fără vre-o acțiune sau vre-o energie în care nici ea se poate omul manifesta, astfel că numai acțiunile lui îl pot arăta ca om, fie bun, fie rău. Așa dară după cum e ușor omului de a se desbracă sau îmbracă, tot așa de ușor e de a practica virtutea sau răutatea. Tânerii este puternic; deci și cu sântem puternic în lucrarea faptelor bune. Cel tâner nu are șabărituri pe

obraz; deci nici noi nu avem. Cel tâner nu cade ușor în bolt; deci nici noi. Aici tu privește, cum el numește virtutea creațiune adusă din neșință la viață. Dară ore ceea-ialtă acțiune a omului (răutatea) nu este creațiune după Dumnezeu? Cătuși de puțin, ci este creațiune după diavolul, căci el este creatorul păcatului. Omul cel nou deci, nu s-a creat din apă și din pământ, ci „s-a zidit de Dumnezeu într-o dreptate și într-o sântenia adevărului”. Aceste cuvinte sunt zise și spre combaterea minciunii, pentru că mulți dintre cei profani se par a fi drepti, în realitate însă totul e o minciună și amăgire. Sub nume de dreptate se înțelege și aici virtutea în general, adică totalul virtuților. Ascultă ce spune Christos: „De nu va prisosi dreptatea vóstră mai mult de cât a carturarilor și a fariscilor, nu veți intra într-o împărăția cerurilor” (Math. 5, 20). Drept se numește încă și acela care nu dă nici un motiv de acuzare; așa bună-ora și la tribunale noi numim drept pe cel nedreptățit, pe cel ce a suferit, și nu și-a resbunat cu nedreptate asupra contrariului. Deci, dacă și noi vom putea să ne arătăm drepti unui câtra altii la infimosatul tribunal al stăpânului nostru, vom putea în același timp a ne bucura și de filantropia lui. În adevăr, că față de Dumnezeu, ori și câte am face, nu ne vom putea arăta că suntem drepti în perfecțiune, căci el pretutindenea covârșiască pe cel drept, după cum dice și Profetul; „Și să biruiești când vei judeca tu” (Ps. 50, 6); însă dacă noi nu vom vieia dreptatea ce datorim unui câtra altii, atunci vom fi drepti. De vom putea dovedi că suntem nedreptățiti, atunci vom fi drepti. Dară de ce li dice îmbrăcați-vă, pe când li erau deja îmbrăcați? Dicerea aceasta se raporta la viața și la faptele lor. Atunci (la botez) li au îmbrăcat haina botezului, care acum li iudeamnă de a îmbrăca haina vieții și a faptelor, nu după poftele înșelăciunii, ci după Dumnezeu. Dară sântenia ce înseamnă? Căci sântenia vieții, pe carea noi suntem dator a o avea. De aceea ne și amintim de sântenia celor mutați de la noi (τῆς ἁγίας τοῦ ἀποστόλου πατρὸς), și dicem după cum ni este obiceiul: „am săvârșit datorile religioase pentru X. sau Z. (ἀποστολικὰ καὶ καθολικὰ), și altele de acest felii, adică, nimic nu li mai datorose, nu mai sunt răspundători” etc.

*) De noi depinde așa dară, iubiților, ca să nu ne desbrăcăm de haina dreptății, pe carea și Profetul o numește haina mântuirii (Is. 61, 10), pentru ca ast-feliu să ne putem asemăna cu Dumnezeu, pentru că și El s-a îmbrăcat cu dreptatea. Cu aceasta haină să ne îmbrăcăm și noi. A ne îmbrăca însă, nimic alt nu învederează, de cât a nu lepăda aceasta haină nici-odată, căci ascultă ce dice Profetul: „S-a îmbrăcat cu blestemul ca cu o haină, și a intrat ca apa în mațele lut, și ca untul-de-lemn în oșele lui” (Ps. 108, 17), și cașă: „Cel ce se îmbrăca cu lumina ca cu o haină” (Ps. 103, 2). Chiar și printre noi este obiceiul de a dice: «cutare s-a îmbrăcat cu cutare» (ὁ δὲν ἐνδύσαστο τὸν δένον), și nu pentru un timp ôre-care, ci pentru tot-deauna. Ast-feliu deci, El voește de a fi îmbrăcați noi cu virtutea nu o di, nici două sau trei, ci pentru tot-deauna, și nici-odată să nu fim goți de ea. Nu este atât de slut omul chiar când ar fi cu pielea golă, pe cât de slut și de deformat se arată fiind lipsit de virtute. Aici îl ved în această stare de slăbiciune numai țovarișii lui, pe când acolo îl vede stăpânul a toate și îngeri. Când tu ai vedea pe cine-va trecând prin țerg gol și desbrăcat, spune-mi, nu te-ar dura, sau nu ai simți nici-o compătămire la această privești? Deci, ce vom dice și noi când tu ai trece la deal și la vale prin oraș desbrăcat și gol de haina virtuții? Nu vești pe cei cari cerșese, pe cari noi obiinuim ai numi colindatoci (ἀόρτοις), cum cutrieră stradele și cum noi îi miluim? Ei bine, când chiar și acești nenorociți își perd hainele de pe deșit în jocuri de noroc, noi nici nu vom să-i mai scim, și nici o iertare nu mai pot avea din parte-ni. Cum deci ne va ierta și pe noi Dumnezeu, când am perdut haina virtuții? Când diavolul vede pe cine-va desbrăcat de virtute, imediat îi negreșce cu fumigină față, îl rănesc, și îl forsază la relele și păcatele cele mai mari. Să devenim deci desbrăcați și goți de avere, ca să nu fim desbrăcați și goți de dreptate. Imbrăcarea cu haina bogăției valama haina virtuții, pentru că accia e făcută din spint. Ast-feliu sunt spintii, și ori-cât de multe haine de acest felii am îmbrăca, cu atât mai mult încă ne vom arăta goți. Desfrânarea bună-ôra desbrăcă pe cine-va de haina virtuții, pentru că desfrânarea este foc, cără focul acesta mănuie

*) Partea morală. Indemnare către supla bună, și povestire asupra femeilor, care au ales viața ascetică. (Veron).

o asemenea haină. Bogăția e o molie, și după cum molia totul strică, necrușând nici chiar hainele de mătase, tot ast-feliu și bogăția. Deci toate acestea să le lepădăm, pentru ca să devenim drești, și pentru ca să ne îmbrăcăm în omul cel nou. Nimeni vechi, nimic din cele părute, nimic din cele ce se strică și se perd, să nu mai fie pe lângă noi sau în stăpânirea noastră. Virtutea nu este grea, și nici ea este grea de practicat. Nu vedeti pe cei de prin mușii? Acela și casile le-ai parasit și femeile, și copiii, și ori-ce prolecțiune; s-au sustras singuri din lume, și îmbrăcându-se cu sac și preserându-și ceaușă pe cap și-au atârnat lanțul de gramaz, s-au închis în nișce căsuți mici, și încă nu s-au marginit aici, ci singuri s-au dat la posturi și ajunări încontinue. Dacă aș porunci cu unele ca acestea astă-di, ôre nu ați fugi cu toții, ca nici macar să auziți? Nu ați dice că laputul acesta e prea grea? Nimeni de acest felii nu dice că trebuie a face; voese a fi cine-va așa de virtuos, însă nu legiferez. Dară ce dice ești? Usază și de hă, îngrijește-ți corpul, du-te și în țerg, ai și casă, și servitorii serviască-te, fă us și de mâncări și de băuturi, însă de peste tot locul alungă lăcomia, căci accia este care face păcatul. Acciași lucru întrebuintat cu lăcomie, a devenit păcat, așa că lăcomia nu este alt-ceva, de cât însuși păcatul. Privește; când de pildă mânia se va întinde mai mult de cât trebuie, atovei ieșind din marginele permise latjocureșce și insultă, atovei cel stăpânit de ea toate le face cu nedreptate; tot așa e și cu amorul, cu dragostea de bani, cu dragostea de slavă și de toate cele-lalte. Să nu-ți spu, cu accia ai putul, pentru ca mulți chiar mai slabi ca tine, bogăți și deprinși în dezmerdarile vieții, și-au luat asupra-li o ast-feliu de viață aspră și amvoioșă. Si ce vorbese ești de bărbăți? Fete care încă nu implicise două-deci de ani; fete care și petrecuseră timpul în salône și în umbra, salône pline de mirodenii, care se culcaseră pe așternuturi moi și delicate, după cum și ele erau delirante de la natura; fete care din cauza marelui îngrijii devenise ca totul lucrului, care totă ziua nu aveau alta treabă, de cât să se infrumusețeze, să se imbrace cu haine aurite, și să se bucare de cea mai mare dezmerdarie: fete care nici măcar pe ole nu se serviau, ci aveau multe servitoare ce li stău de față; fete care aveau hainele cu mult mai fine și mai moi chiar de cât corpul, cu cămășile lor cele fine, care încontinuu se ocupau cu frândăria și cu cele-lalte flori mirositoare; et bine, iată că de-

odată asemenea feciōre, aprinse de focul lui Christos, lepădând de la ele toată trândăvia și molăcițina de matănaite, uitând de dezmerdările cum și de vîrsta lor cea fragedă, întocmai ca și nișce lupțatoari voinici, desbracându-se de acele dezmerdări, s-au aruncat cu curaj în luptele contra diavolului. Pōte s-ar părea că ei vorbesc lucruri de ne-credut, și cu toate acestea sunt adevărate. Eu însuși am auzit de nișce astfelii de feciōre delicate, că s-au datat unii așa vieți aspre, în căl căpurile lor te-au îmbrăcat cu haine făcute din părul colțului aspru, că moșia desuțle, și că se culca pe așternut făcut din crengi de copaci; dară încă ce este mai mult că privighizăzau noaptele, și nu mai întrebunțază nici măcar și unii alții din cele vechi, și că chiar capul lor e aproape înghețat, îmbrăcându-și părul simplu și fără prelucționi, purtând încă să nu cadă în slăbici. Singura lor masă este sara, masă nu consistînd dōră din verdeluc sau pînă, ci lăuta, bob, năut (noheli), mazăre și smochine; în fine e mizeria inegalității, și ocupaționi cu treabă mai grea, de căl nă servitōrele de prin case. Și de ce? Pentru că îngrijese de cele bobăve, li pēta paturile lor, li spăta nișcele, și multe din ele pregătose bucatela. Iată căle pōte săvērșii feciōri de dragostea lui Christos! Iată cum buna voință se pōte ridica mai pre sus de natură! Dacă cu voință nu vō pōtēti din acestea; de voiți însă, întorcūți pe locuri în a astfelii de viață. Săvērșii mîncare din acele ce nu sōnt ațai de grele. Stăpînii-vē mîncare ca să nu mai respice, stăpînii-vē de privirele desfrōante.

Care e grădina? spune-mi. Faceți bădăstare cele drepte, nu nedreptățiți pe nimeni, nici cel sara, nici cel bucat, nici orășorul și nici cel ce lucrează cu brațele, pentru că dese-ori se întâmplă ca nedreptele să curcile și pe cel sara. Pōte nu vedea cele lupte și corle ce pōtrec printre cōșetori, și cum toate le respicim pe jos? Eu us de căsătorie, ai și copii, căci și Pavel măca ce mōdora li ordona, măca ca acestora li scrie. Lăta acela este pōte mare, stăna e pōte pōte înălță și vōlul e pōte pōte de cerin, și în un noțt sîngere, sau li e așa înălțime? Apoi atunci li pe cele mai mici, ațai pōtēti ațai la cele mai de jos. Nu pōți ca să li gōreșe pînăle de hant? Cel puțin nu răpi averile altora, nu nedreptățiți pe alții. Nu pōți postii pōte? Cel puțin nu te da pe sine-ți îmburbaritor. Nu pōți să te culca pe așternuturi făcute din ațele de copaci? Nu-ți arata paturi argintate sau lucruri din

os de elefant, ei întrebunțază pōt și așternut făcute nu pentru ochii lumii și pentru paradă, ci pentru odihna ta. De ce îți umpli corabia cu marfuri de acelea, care te îngreunază în călătorie? Dacă ai fi sprinten îmbrăcat, nu te-ai teme de nimic, nici de invidie, nici de lălbări și nici de cei ce unellesc viclenii asupra ta. Nu te îmbogățesci atăta în bani, cât te îmbogățesci în griji; nu te îmbogățesci atăta în poprietăți și moșii, pe cât te îmbogățesci în primejdii și multe agonii de mōrte, care toate la un loc îți aduc multe ispite, și multe pōtē. Acestea și atele ca acestea sufer acei ce vorse a stăpāni taulie bogății. Nu-ți dicit serveșco pe cel boinav; cel puțin însē pōtēșco servitorului tōu să facă aceasta. Veți așa dară că nu e ceva greu? Cum se face 6ră, că fete în vîrsta fragedă să ne mireșcă pe noi și să se gasască atăi de departe de noi? Să ni fie aceasta spre rușinea nōstrē, vē rog, că pe cānd în plăcerile lumeeșci nu vōim cu nici un preț a li permite să ia parte, nici în resbōe și nici la premiile acordate luptătorilor, iată ca în luptele duhovniceșci ele sunt mult de căl noi sufle, și ele cele ațai răpese premiul, și stōrca în iustitiile cele mai de sus ca nișce vulturi, cară noi bărbății ne învērșim ațai jos, după cum se învērșese într-una corlei prinprejural fāmăiun de grāsime ce lesa de la bogogal bucatăriei. A se gā-di cine-va numai la pāntec, a pōtēti într-una cum ar putea să aibă sobaci și bucatărie, este în adevēr faptul unor crococi (corbi) și a unor căci hāmāndi. Agudă, 6ră! vōiți spune despre fāmelle din vechine, Mări ce adevērați au fost acele fāmelle, mări și mīscătoare, ca de pildă Sara, Rebeca, Rachela, Debora, Ana, și celea de pe tîmpul lui Christos, iose nōi mīrō privința ele nu sūnt întrecut pe bărbăți, ei ocupă rāndul de pe urma al luptătorilor. Astăd iose cu toată din contra; fāmelle ne întrec pe noi în luptele duhovniceșci și ne covārșese. Căi rădile! Căi rușine! Noi cu bărbăți suntem—după ordinea stabilită de Dumnezeu—cap ai femeet, și suntem biruiți de dēnsa? Suntem biruiți de corp? Am fost rānduți de Dumnezeu să predominăm pe femeet, însē nu numai în privința corporată, ci și în privința spiritală; adică să fim premergătorii lor și în virtuti, să fim cu un cuvēt exemple bune de imitat pentru ele. Cel ce stăpāneșco, este întoriu, mai ales în aceasta a stăpāni, în a birui cu fapta cea buna pe cel stăpāniți, cară dacă cum-va este biruit, apoi atunci el nu mai este stăpān. Ațai vēșul căl de mare e puterea venirei lui Christos? Ațai vē-

dat cum a deslegal blestemul? În acea viață îngerească
 au intrat mai multe feciore, mai multe celibatare, de cât
 femei măcitate, și deci e mai mare sobrietatea și înțelep-
 cimea la acelea, de cât la acestea. De ce vorbești cuvinte
 proste? Femeea nu ar scote din gură nici un cuvânt cu
 alăta ușurință. De ce 'mî sput, de ce 'mî vorbești despre
 acele desnădejdate? Sexul femeesc este iubitorul de po-
doabe, și locuitor aici este defectul cel mare al lor. Dară
 măcar în această voi bărbații biruți-le, voi cei împodobiți
 de dăsele ca cu propria vōstră podoba. Eu nu cred atât
 de vinovată pe femeea care se împodobește cu scutele și
 cele aurite, pe cât cred de vinovată pe bărbatul, care se
 împodobește cu lucrul femeesc; nici nu condamn alăta
pe femeea care se gândește numai în colanul ei cel aurit,
pe cât condamn pe bărbatul, care se gândește cum să își
imbrace femeea cu haine aurite. Ast-feliu că și în această
 privință voi bărbaților sunteți vinovații. Voi sunteți ca și
 puneți scutele, și tot voi ca și aprindeți focul. De alt-feliu
 nici nu e atât de mare păcat pentru femei, pe cât e pen-
 tru bărbați. Tu ai fost orânduit de Dumnezeu ca să derijezi
 și să administrezi pe femei, peste tot locul în preluință a
 avea înțeleptă; deci arată și în aceasta, că nici un cuvânt
 nu'ți iesă din gură cu privire la luxul dorit de ea. Femeea
 mai ales n este senșată de a se împodobi, dară nu bărbatul.
 Și când însuși tu nu eviți răul, cum ore îl va evita ea? Fe-
 meile au și orice-vare vanitate în ele, de cât acest păcat este
 comun și bărbaților. Femeile sunt orice-cum iritabile, dară
 și aceasta este comun și bărbaților; însă în cele ce ele
 prisosesc și întrec pe bărbați, nici de cum nu mai sunt
 comune. Voi să a dice de serioșitatea, de calmura și de evla-
via lor, cum și de dragostea lor pentru Christos. De ce
 însă au fost excluse din locul de învățare cel' aveau pe
 atunci? Și aceasta e un semn de deosebirea lor de băr-
 bați, și o probă vedită despre inseparabilitatea și marea fe-
meilor de pe atunci. Căci în timp ce Pavel sau Petru în-
 vățați, sau și toți acei sfinți, era ore drept, era ore posibil
 ca femeea să fugă și să se depărteze prin fapte de învă-
 țatura lor? Acum însă am ajuns într'atâta răutate, în cât
 se cere cu dreptate rezolvarea problemei, de ce femeile
nu mai învăță? Dară cu această ocazie să recunoștem că
 și noi am ajuns în aceiași slăbăciune cu dăsele. Acesta
 le-am spus nu cu scop de a le înălța pe ele, ci ca noi înși-
 ne să ne rușinăm, să ne învățăm și să ne îndemnăm ca
 să reluăm dreptul de înțeleptate ce se cuvine nouă bărba-
 ților, nu duple puterea fizică, sau în raport cu ea, ci drep-

tul de înțeleptate în privința îngrijirii, protecțiunii și virtu-
 ței. Pentru că ast-feliu și corpul va fi atunci în ordine,
 căci numai atunci se va bucura de cel mai bun stăpân și
 protector. Fie ca și femeile și bărbații să viețuiască după
 voința lui Dumnezeu, pentru ea cu toții să ne încredin-
 căm în dăna cea înfricoșată a ne bucura de iubirea de oment
 a stăpânului nostru, cum și de bunurile făgăduite nouă, prin
 Iisus Christos Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl și
 cu Duchul Sânt, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, a-
 cum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XIV.

„Drept aceia lepadând minciuna grații adevă-
 rul fie-care cu aprópele lui, căci suntem unul al-
 tuia madulari. Măriați-ve, și nu greșiți, sórele să
 nu apuc întru mânia vōstră. Nu dați loc diavolu-
 lui“ (Cap. 4, 25-27).

Vorbim despre omul vechiu în general, la urmă îl și
 descrie în paria. De alt-feliu atunci învățatura e știută
 mai bine, când luăm cunoștință și de amănunțim. Deci
 ce dice el? „Drept aceia lepadând minciuna“. Care
 minciună? Ore despre idoli vorbește el aici? Nu despre
 aceasta spune, de și de alt-feliu și idoli sunt minciuna, și
 acum nimic nu mai este comun cu aceia, ci vorbește de
 minciuna dintre dăseți, adică de violenție și de batnala
 reciproca. „Grații adevăral fie-care cu aprópele lui“,
 dice, după care apoi adăoge ceia cel' putea atîta pe dăseți
 la o mai mare similitudine „căci suntem unul altuia madu-
 lari“. Nimeni să nu amăgiască pe aprópele lui, ceia ce și
 Psalmistul dice: „Perle-va Domnul buzele violente“
 (Ps. 11, 3). Nu este, și nimic nu poate provoca dușmania,
 ca a amăgi pe alii și a-i înșela cu vorbe false. Privește
 cum el peste tot locul a îndemnat la dragoste reciprocă
 și la concordie, făcând us de exemplul cu membrele cor-
 pului. „Să nu amăgiască, dice, ochiul pe picior, și nici pi-
 ciorul pe ochiu“. De exemplu: dacă ar fi o grăpă adâncă,
 și deasupra ei ar fi pusă niscare-va trestii acoperite cu
 pământ, ceia ce de alt-feliu ar putea înșela pe ochi, ore

própele, dară când lu strici in loc sa edificat, mai bine este a făcea și nict-odată a nu mai vorbi. Căci și mâinile zidariului sunt demne de lăial, dacă in loc să se învețe a clădi, ele s-ar învața a strica. Aceasta dice și Psalmistul: „Perde-va Domnul tóte buzele cele violente” (Ps. 11, 4). Gura deci este cauza tuturor relelor, și nu alătu ea, pe cât col ce usază de ea rău. De aici apoi insultele, de aici bârfelele, blestemurile, de aici apoi isvorăse indemnurile spre plăceri, de aici omorurile, desfrânările, furturile, și cu un cuvânt tóte relele de aici se nase. Dară óre cum gura nașce omorurile? Incepând cu insulta, ajungi la mânia, de la mânia la rănire, eară de la răniri ai sfârșit cu omorul. Cum gura nașce desfrânările? «Cutare, dice, te iubește, a vorbit despre tine plăcut», eară tu auzind fi-ai dămolit mâna, și dejă a și început a se aprinde in sufletul tău pofta de acea persoană. Pentru aceia dice Pavel: „ci numai care este bun”. Fînd-că mulțimea cuvintelor e prea mare, de aceia cu drept cuvânt ei a đis in mod neholărit, ordonând de a vorbi numai de acelea, ai căror tip l-a indicat in general. Și care e tipul indicat? „ci numai care este bun”, dice, „spre zidirea trebuinței”. Său póte că vorbește și de acele cuvinte, care ar putea aduce vre-o mulțămire ascultătorului. De pildă: fratele tău a curvit; ei bine, nu asvirli asupra-ti insulta, nict să te fășești pentru că nu ai cădut ca și el, căci prin aceasta, cu nimic nu ai folosit pe auditoriu, ei chiar l-ai valămat, și cu drept cuvânt, căci l-ai băgat in inimă un cui. Deci când tu sfătuiesti pe altul, ce trebuie să faci, adresază-te lui cu multă grație; când voesti a-l învăța, albi gura placută in vorbă; când il învești bună-ora că pe aumeni să nu vorbiască de rău, prin aceasta înaf mult de cât ori-ce al l-ai învățat un mare adevăr și l-ai dat dar neprețuit: „Spre zidirea trebuinței, dice, ca să dea dar celor ce aud”. Deci dacă tu conversezi despre pietate, despre evlavie, despre bine-făcere și milostenie, tóte acestea vorbire grațios vor muii spiritul auditoriului, și-t vor da dar. Dacă dacă póte ar mișcat buzele in semn de rîs, dacă ai vorbit ce-va necuviincios, mai mult ai alătu sare mâinile pe auditoriu; de cum va ai modul violență, apoi totul ai stricat, totul ai năruit. Prin cuvintele: „ci numai care este bun spre zidirea trebuinței, ca să dea dar celor ce aud”, póte că tînde și la aceia, cum ar putea să-t facă

grațios față de auditoriu. După cum aromatele dau grații celor ce le întrebuițază, tot ast-feliu și cuvântul bun. De aceia și dice cine-va: „Mir vărsat este numele tău” (Cânt. Cântărilor 1, 2). Ca alte cuvinte apostolul i face pe dănsii ca să respire din acel miros plăcut. Ai vedut cum el îndeamnă și de astă-dată, după cum face pretutindeni, ca fie-care să contribuie la edificarea aprópelui, după puterea sa? Cel ce îndeamnă pe alții de a face acestea, cu atât mai mult se va indemnă pe sine. „Și să nu întristați pre Duchul cel sânt” dice. Aceasta e cu mult mai infricoșat și mai grozav, ceia ce de alt-feliu o spune și in epistola către Thesaloniceeni, unde dice: „Cel ce defăimează, nu defăimează pe om, ci pe Dumnezeu” (I. Thes. 4, 8), adecă, dacă ai pronunțat vr'un cuvânt insultătoriu, dacă ai atacat pe fratele tău, nu pe el l-ai atacat, ci pe Duchul Sânt, pe carele l-ai întristat. Apoi adăoge și bine-făcerea căpătată de la el, pentru ca ast-feliu mai mare să li fie și acușățiunea. „Și să nu întristați pre Duchul cel sânt, dice, intru care v-ați pecetluit spre dăoa rescumpărării”. Acest Duch ne-a arălat pe noi turmă împărătească; acest duch ne-a depărtat pe toți de la faptele cele dinainte; acest duch este carele nu ne-a părăsit a fi împreună cu cel căduti in urgia lui Dumnezeu, și tu încă il întristezi? Ai vedut cum acolo el exprimă cea mai mare frică, dicend: „cel ce defăimează, nu pre om defăimează, ci pre Dumnezeu”? pe când aici el se pronunță intr'un mod indemnătoriu: „Să nu întristați pre Duchul cel sânt al lui Dumnezeu, intru care v-ați pecetluit”.

*) Această pecete să fie pusă pe gura ta, și să nu o ridici nict-odată. Gura duhovnicească nu pronunță cuvinte próste și insultătoare. Să nu dici: «cu e nimic dacă voii spune ce-va uricios, dacă voii batjocuri pe cutare». Pentru arcaia rău este mare, fiind-că se crede că nu e nimic. In adevăr, cele ce se cred a nu fi nimic, ușor sunt și desprețuite, eară cele desprețuite odată, cu trecerea timpului căpăta mai mult despreț, și ast-feliu devin nevindecabile. Al gură spirituială. Judecă deci, ce fel de cuvinte ies din ea, și care anume sunt demne de dănsa. Tu numești pe Dum-

*) Parlea morală. Nu trebuie a insulta pe alții și a vorbi cuvinte próste. (Veron).

nedeu' tată, și cu toate acestea insultă pe fratele tău? Judecă singur, din ce cauză și de unde tu numești tată pe Dumnezu? Pote că de la natură? dară nu o poți dice aceasta; pote că prin virtutea ta? dară nici aceasta nu o poți sustine. Așa dară de unde? De nicăire, de cât numai din filantropia lui, din iubirea lui cea părintască, din mila lui cea mare. Deci când tu numești tată pe Dumnezu, nu numai aceasta să o ai în vedere, că insultând tu comiți fapte nedemne de acea înrudire nobilă, ci încă și aceia că înrudirea cea nobilă, tu o ai capătat prin filantropia lui. Deci dacă tu ai primit înrudirea din filantropia lui, nu neciști acea filantropie, purtându-te către frații tei cu crudime. Chemă pre Dumnezu tată, și tu insultă? Dară această purtare nu este demnă de fiul lui Dumnezu, ci departe de demnii ast-feliu de necuviinți grave. Care e anume lucrul fiului lui Dumnezu? Acela de a ierta păcatele dușmanilor lui, a se ruga pentru cei ce l-au răstignit, a și vărsa sângele lui pentru cei ce-l urău. Acestea cu adevărat că sunt demne de fiul lui Dumnezu, adevărat pe dușmani, pe cei nerecunoscători, pe tâlhari, pe cei obraznici, pe intriganți și în fine pe toți de acest feliu, pe aceștia, dic, 'i-a făcut frați ai lui și chironomi, eară nu i-a insultat ca pe niște robi. Judecă singur ce feliu de cuvinte a pronunțat gura ta, și care din ele sunt demne de masa cea duhovnicească; de care anume bucate se atinge ea, pe care anume le-a gustat, și de care hrană se bucură. Credei că nimic nu ai făcut, dacă ai insultat pe fratele tău? Cum deci îl mai numești frate? Și dacă nu 'ți este frate, cum de dici: „Tatăl nostru“? pentru că vorba „nostru“ semnifică mai multe persoane. Judecă singur, cu cine ai stat împreună în timpul sântelor taine? Cu cherubimii și cu serafimii. Dară serafimii nu insultă, ci și deschid gura numai la o singură trebuință, la a înălța doxologii lui Dumnezu, la a-l glorifica. Deci cum vei putea să dici cu aceia: «Sânt, Sânt, Sânt», dacă cu aceiași gură tu pronunți insulte? Spune-mi, te rog: dacă bună-ora în curtea împărătească ar fi un vas împărătesc de mare preț, destinat anume pentru bucate împărătești, și dacă unul dintre servitorii ar întrebuința acel vas la scoterea gunoanelor, ore după aceia ar mai îndrăzni cine-va să-l întrebuințeze earăși pentru păstrarea bucatelor împărătești, și a-l pune lângă cele-lalte vase, pe câtă vreme a fost deja murdarit? Cătuși de puțin, nu se va întâmpla una ca aceasta. Ast-feliu e și cu vorba cea rea, așa e și cu insulta. „Tatăl nostru“ dici,

și apoi imediat adaogi: „carele ești în ceriuri“, eară acest cuvânt te-a și înălțat, a înaripat cugetul tău, și 'ți-a arătat că tu ai tată în ceriuri. Deci nimic să nu faci, nimic să nu pronunți din cele de pe pământ. Te-a aședat în rândul celor de sus, te-a primit în corul ingerilor, și tu te pogori jos? Stai pe lângă tronul împărătesc, și tu încă insultă? Nu te temi că împăratul a toate va considera faptul acesta ca insultă adusă lui? Dacă unul din servitorii noștri ar lovi pe un altul, sau l-ar insulta, chiar de ar avea dreptate, ore nu l-am pedepsi imediat, nu am considera faptul ca insultă contra noastră? Tu însă stai împreună cu Cherubimii pe lângă tronul împărătesc, și încă insultă pe fratele tău? Nu privești aceste vase sântile? Ore nu spre unul și același scop este întrebuințarea lor? Nu cum-va ore ar îndrăzni cine-va a le întrebuința în alt scop? Dară tu ești încă cu mult mai sântit de cât toate vasele acestea; de ce dară te murdărești pe sine-ți? Te-ai ridicat la ceriuri, și încă insultă? Trăiești împreună cu ingerii, și încă insultă? Te-ai învrednicit de sărutarea stăpânului, și încă insultă? Ți-a împodobit Dumnezu gura cu imnuri ingerești, cu haină nu numai ingerească, ci chiar mai presus de ingerească—cu sărutarea lui, și tu încă insultă pe fratele tău? Nu, vă rog, faptul acesta este cauza multor rele, deci departe fie de sufletul creștinului. Pote că nu vă putem convinge vorbindu-vă acestea, și nu vă putem întorce din calea apucată? Apoi atunci ni se impune de a vă infricoșa. Ascultă deci ce spune Christos: „Cine va dice fratelui său, nebune, vinovat va fi de focul gheenei“ (Math. 5, 22). Deci dacă o ast-feliu de vorbă, care e mai ușoră de cât cele-lalte atrage după sine gheena, dară cel care pronunță mai grele cuvinte, de ce ore nu va fi vrednic? Să învățăm deci gura ca să se deprindă a vorbi și a pronunța cuvinte plăcute, pentru că de aici vom avea un mare câștig, pe când de la insulte ne vom alege cu mari pagube. Pentru a ajunge la această țintă, nu ni se cer cheltueli mari. Să punem gurei ușă și încuietore. Să mușcăm limba, când va scote vr'un cuvânt nepotrivit; să ne înădușim pe noi înșine, când vr'un cuvânt greu va ieși printre dinți. Să rugăm pe Dumnezu, să rugăm pe cel insultat ca să nu pătimim și noi pe nedreptul. Pe noi înșine ne-am lovit, eară nu pe acela, pe noi ne-am rănit, eară nu pe el. Pe ranele lui sângerânde să punem ca doctorie rugăciunea și împăcarea cu cel insultat. Dacă noi avem atâta grijă când e vorba de cu-

vinte, apoi cu atât mai mult, când e vorba de fapte noi trebuie a ne impune legi puternice. Chiar prietenii de am avea săi rude, săi în fine orîcine, și'i vom spune ce-va rău, săi îl vom batjocuri, pe noi înși-ne să ne dăm de vinovați, și vom lua iertare. Să aflăm în fine ce feliu de păcat este acesta, și când vom afla bine, să ne depărtăm în grabă de el. Eară Dumnezeu păcei să vă păzască pre voi și limba voastră, și să o îngrădiască cu zidiul temerei de dēnsul, prin Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl și cu Sântul Duch, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XV

„Tóta amarăciunea, și mânia, și iuțimea, și strigarea, și hula să se lepede de la voi, împreună cu tóta răutatea“ (Cap. 4, 31).

Dupre cum într'un știubeiū necurat nu ar putea nici odată ca să stea albinele,—pentru care cei cunoscători curăță de la început cu mirodenii și cu plante mirositoare, sau cu vînături aromate, sau și cu altele de acest feliū, știubeile în care vor a pune roiī cei liniți, ca ast-feliū albinele să nu găsască în ele vr'un miros desplăcut și să fugă,—tot ast-feliū se întâmplă și cu Duchul Sânt. Spiritul nostru este ca un feliū de știubeiū, sau ca un feliū de roiniță, ce e destinată de a primi în ea roiī charurilor spirituale, însă dacă este înăuntru amarăciune și mânie, roiī aceia fug. Pentru aceia acest fericit și înțelept agricultor, ni curăță mai înainte bine vasul în care vom primi pe Duchul Sânt, nu cu cōsa sau cu vr'un alt object de fer, și ne chiamă de a primi acest roiū duhovnicesc în el, după ce e deja curățit/cu rugăciunile, cu ostenelele și cu altele de acest feliū. Privește cum el ni curăță mai înainte inima. Deja ne-a scăpat de minciună și de urgie; acum ni arată earășī cum am putea ca să smulgem răul din rădăcină, adecă dacă ne vom sili a nu fi amăriți cu cugetarea. Dupre cum se întâmplă cu veninul, când fiind chiar puțin, și făcēndu-se o mică mișcare numai, amenință de a sparge beșica, dară când ar fi încă în cantitate mai mare și mai amar de cât trebuie, așa că vasul (beșica) care'l conține să nu'l mai pōtă purta în marginele hotărîte, se spar-

Curățirea
inimii :

ge beșica din cauza prea marel cantități, și iese și se imprășcie în tot corpul vătămându-l, fără a-l putea împedeca cu ce-va, dupre cum vătămă focul cel pustiitoriu,—intocmai așa se petrece și cu amarăciunea, iuțimea, mânia, și cu cele-l-alte patimi ale sufletului. Când într'un oraș e introdusă vre-o feară sălbatecă, pe nimeni nu pōte vătama întru cât e închisă în cușcă de fer, ori cât ar răcni ea și ori cât ar fi de sălbatecă; dară când infuriată peste măsură ar reuși să rupă gratiile cele de fer de la cușcă și ar putea să fugă de acolo, la moment ar umplea de grōză întregul oraș și toți ar fugi. Ast-feliū se întâmplă și cu natura veninului și a amarăciunii din noi. Pe câtă vreme e stăpânit în limitele sale, nu face nici un rău mare; când însă se sparge membrana care îl conține și nu mai este nici o pedecă care să-l opriască de a se imprășcia în tot organismul, atunci chiar de ar fi foarte puțin ca cantitate, va molipsi însă tōte cele-l-alte elemente prin propria sa răutate, din cauza prea marel puteri ce o are ca calitate. Căci aflāndu-se de același feliū cu sângele, în același loc și de aceeași calitate, și producēnd în el o căldură mai mare ca de ordinar, și tot sângele ce este primprejur trecēnd într'o temperatură peste marginele simetriei, din cauza liquidității lui, produce chlorosa (gălbănarea); deci împreună cu acest sânge stricat, el (veninul) se imprășcie prin tōte membrele corpului, fiind-că totul a viciat deja, eară pe om îl face fără voce, îl face de ași da duchul. Dară pentru ce ore vi s-au spus vouē cu atāta amănunțime aceste împrejurări? Pentru ca din povestirea amarăciunii sensibile să ajungem la acea a amarăciunii morale, care vătămă mai înainte spiritul ce o a născut, resturnānd totul pe dos, după care apoi simțind răutatea ei cea nesuferită, să fugim de dēnsa. Dupre cum aceia vătămă întregul organism, ast-feliū și aceasta vătămă tōte facultățile intelectului, și duce pe cel stăpânit de ea în prăpastia gheenei. Vi s-au spus acestea, dic, ca examināndu-le cu precisiune, să fugim de acest rău, să înfrānām această feară sălbatecă, și chiar să scōtem răul din rădăcină, dānd ascultare lui Pavel, care dice: „Tóta amarăciunea“ nu să se tempereze, ci „să se lepede de la voi“. Pentru că de ce imi trebuie mie ast-feliū de lucruri rele? De ce'mi trebuie să am în stăpânirea mea o ast-feliū de feară sălbatecă, carea la urmă sfărșășce în a'mi abate spiritul din calea binelui, și a-l trage după sine în exilul perpetuu?

Să dām ascultare lui Pavel, carele dice: „Tóta a-

mărăciunea să se lepede de la voi". Dară vai! câtă denaturare în noi! Unia sunt atât de simpli, în cât chiar se fericesc pe dânsii pentru aceasta, se fălesc cu acest rău, se mândresc; de și e necesar de a face totul ca noi să ne mândrim, și să ne fericiim pentru altele, eară nu pentru aceasta. «Cutare om, dicit tu, este veninos, este scorpie, e un șerpe, o adevărată viperă, pentru care toți îl cred de teribil.» Dară de ce te temi de cel veninos, omule? «Să nu mă vatăme, dicit, să nu'mi pricinuiască vre-un rău, căci eu sunt fără experiență în aceste lucruri. Mă tem ca nu cum-va să mă iee pe mine, om simplu și fără să fi prevădut vicleniile lui, să mă prindă în cursele lui, și să mă incurce în mrejele lui, cele pregătite spre amăgirea noastră»... Acum chiar mi-a venit a ride, căci în adevăr acestea sunt vorbe de copii, ce se tem de acelea de care nu trebuie a se teme. Nimeni nu merită mai mult despret, și de nimeni nu trebuie a ride mai cu poftă, ca de omul veninos și viclean, pentru că nimic nu e atât de slab, ca amarăciunea, carea face pe oameni proști și fără de minte. Dară nu vedeți că răutatea e orbă? Nu ați audiat că cel ce sapă gropă altuia, singur cade în ea? «Dară cum să nu ne temem de un spirit plin de tulburare»? dicit tu. Dacă e vorba ca noi să ne temem de cei veninoși ca de demonizați și de cei nebuni, cari fac totul fără conștiință, sunt de acord și eu; dară ca să ne temem de dânsii pentru că ar putea face lucruri mari contra noastră, aceasta nicădată nu va fi. Nimic nu e mai propriu pentru economisirea lucrurilor, ca înțelepciunea noastră, și tot-odată nu poate fi vre-o altă pedecă înțelepciunii noastre, ca viclenia, răutatea și bănuiala. Nu vedeți corpurile celor cholerică (care au prea mult venin în ele) cât sunt de desgustătoare, și cum s-a vestețit în ele ori-ce urmă de înflorire? cum sunt slabe, bicisnice, și neapte de ori-ce? Intocmai așa sunt și spiritele celor veninoși. Chlorosa (gălbănarea) spiritului nu e alt nimic, de cât răutatea. Nu este puternică răutatea dicit, nu este de loc. Voiți pute ca ceia ce dicit să o probez prin exemplu, punându-vă față în față icăna omului răutăcios cu a celui sincer? Abesalom era răutăcios și căuta ca pre toți să-i atragă în partea sa. «Și a mânecat Abesalom, dicit, și a statut spre mâna căei porței, și a fost când venia la împăratul la judecată ori-ce om, carele avea judecată, striga cătră el Abesalom și dicită lui: din care cetate ești

tu?», voind prin aceasta a'și apropia pe fie-care. Privește, cât vicleșug avea. David însă era sincer. Și acum privește și stârșitul amândurora, privește de câtă răutate era plin sufletul aceluia, care fiind-că nu avea în vedere de cât cum ar putea să vatăme pe tatăl său, era orbit în toate cele-l-alte. Nu însă așa făcea David, ci duple cum dicit scriptura: „Cel ce umblă drept, umblă cu nădejde, eară cel ce strimbează căile sale, se va cunoșce” (Pilde 10, 10), și cu drept cuvânt, căci cel ce umblă drept, nu spionează, nu se uită cu curiositate în toate părțile, nu se gândește să facă nici un rău. Deci să dăm ascultare și să credem pe fericitul Pavel, să jelim și să plângem pre cei veninoși, să facem tot posibilul ca să scotem răutatea din spiritul lor. În adevăr că fie-care om are în sine venin, element de alt-feliu folositoriu; vorbesc de veninul cel indispensabil, fără de care omul nu poate trăi. Dară dacă de multe-ori noi scotem afară chiar din acest venin, de și poate ne folosește mult, apoi cum nu este cu adevărat absurd, ca să nu facem nimic cu veninul din spirit, nici să ne încercăm de a-l deșerta, ca pe un element nu numai nefolositoriu, ci încă mult vătămătoriu chiar?

„De i se pare cui-va între voi, că este înțelept în veacul acesta, nebun să se facă, ca să fie înțelept” (I Corinth. 3, 18), dicit acest fericit. Acum ascultă și pe Luca, carele dicit: „Și frângend în casă pâne primiaă hrana cu bucurie și cu prostimea inimii, laudând pre Dumnezeu, și avend char cătră tot poporul” (Fapt. 2, 46. 47). Dară nu vedem noi și astăzi pe cei sinceri și simpli bucurându-se de cinste din partea tuturor? Nimeni nu invidiește pe unul din aceștia când face bine, nimeni nu intervine când el greșăște în ce-va, ci toți se bucură când el face bine, precum și când face vr-un rău toți îl compățimesc. Dacă însă vr'un om veninos ar prospera vre-odată, ca de o întâmplare rea toți sunt triști, pe când dacă face vre-o faptă urită, toți se bucură. Deci să-i jelim și să ni fie milă de dânsii, căci în ori ce parte se vor întorce îi vor găsi numai dușmani. Și Iacob era sincer, și tocmai prin această calitate a invins pe răutăciosul Isav. „Înțelepciunea nu locuiește în sufletul răutăcios”, dicit Solomon în pildele sale.

„Tată amarăciunea să se lepede de la voi” adevă să nu mai rămână nimic. O dicită aceasta apostolul

căci el cunoștea bine, că odată mișcată ea va aprinde întregul interior al omului, după cum se aprinde o șură de paie numai de la o simplă scântee. Ce anume este amărăciunea, vom pricepe exact, când vom examina. Bărbatul bănuitoriū, perfid, carele vecinic e pregătit de a face rău, carele toate le vede și le bănuiește în rău, unul ca acesta e stăpănit de amărăciune, și din el nu se naște de cât numai mânia și iușimea. Intr'un ast-feliū de suflet nu locuiește mulțămirea și veselia cea spirituală, căci rădăcina mâniei și a iușelei este amărăciunea. Un ast-feliū de om vecinic e trist, vecinic gânditoriū, vecinic cu fruntea încrețită, și nici-odată nu are sufletul liniștit. Dară, după cum am dis, singurii îi culeg mai 'ntăiū rōdele rēutășilor lor. „Și strigarea“, dice mai departe. Dară de ce împedecă ōre strigarea? Pentru că chrestinul adevērat trebuie a fi tot-deauna calm. «Dupre cum calul pōrtă în spete pe călăreț, tot așa și strigarea duce în spete iușimea. Dect împedecă calul, dice, și atunci ai nimicit pe călăreț.»

*) Audă acestea mai cu sāmă femeile, care pentru fie-ce lucru tipă și rēcnesc. Intr'un singur cas e folositoriū de a striga și a rēcni, în a predica și a învăța; aiurea de loc, și nici chiar în rugăciunī. Dacă voeșci să afli din chiar firea lucrurilor, ei bine, nu rēcni nici-odată, și să șcit că nici-odată nu te vei iuși. Iată leacul calmărei. Dupre cum nu e posibil ca cel ce nu rēcnește să se iușiască, tot așa nu e posibil ca cel ce strigă și rēcnește să nu se iușiască. Să nu'mi spuī de cel ce ține minte rēul, de cel ce'și resbună, să nu'mi spuī de amărăciunea și de veninul ce de la natură il avem în noi, căci noi discutăm cum am putea scōte din rădăcină această pașimă. Așa că nu puțin contribuie la ajungerea scopului propus, dacă noi ne vom deprinde de a nu mai striga nici-odată, și de a nu mai tipa. Când tu vei lepăda de la tine țipetul și rēcnetul, prin aceasta tai aripile iușelei, și împedeci de a se mai umfla buba din inima ta. Dupre cum nu e posibil de a te lupta cu cine-va, fără să ridici mânele în sus, tot așa nu e posibil ca țipând să nu te iușeci. Leagă mânele luptătoriului cu pumnul, și apoi ordonă'i ca să se lupte; dară nu va putea să o facă. Tot așa e și cu mânia și iușimea. Strigarea și țipetele iritează chiar și pe cel ce de feliul lui nu este pōte iritabil. De aici mai ales vine iușimea la unia, de

*) Partea morală. Nu trebuie a se iuși cine-va, și stăpânele nu trebuie a bate pe servitōrele lor fără rāndueală (Veron.)

aici și femeile se infuriază pe servitōrele lor, umplu tōtă casa lor de țipete și rēcnete, și de multe-ōri chiar cei ce trec pe uliță, dacă casa e la stradă, aud țipetele stăpānei și plānsetele servitōrei. Ce pōte fi, cu adevērat, mai uricios ca acest fapt? «Audi tu bocetele? se întreabă vecinele: ōre ce s-a întâmplat acolo?» și tōte imediat se lupilează și se uită prin gard să vadă ce este. «Cutare, dice, i-și bate servitōrea». Repet încă: ce pōte fi mai uricios și mai fără rușine? Dară ce? Nu trebuie a lovi ōre? Nu dic aceasta; trebuie de sigur, însă nu incontinuu și nici fără măsură, nici din cauza unor greșeli ōre-care, ca bună-ōră dacă ar lipsi de a face vre-un serviciū, ci, după cum dic în tot-deauna, numai atunci când servitōrea își valāmă sufletul sēu. Dacă pentru această causă o bați, tōți te vor lāuda, și nimeni nu te va acusa; dară dacă o bați numai din causă ambișionilor sām și a nedreptăței tale, tōți te vor desaproba pentru crușime și neomenie. Și ceia ce este mai uricios, că sunt unele stăpāne atât de sălbaticе și neomenōse, că bat intr'atāt de mult, în cât vinătāile nu se trec de pe corp timp de mai multe zile. Desbrăcând pe bietele fete servitōre, le leagă de multe-ōri de picitōrele paturilor, și chiamă și pe bărbat ca să vadă acest fapt. Vai! și cum nu-ți trece prin minte în acel timp amintirea gheenel? spune-mi; căci după ce desbraci pe servitōre, apoi o mai arăți încă și bărbatul? Și nu te rușinezi dacă el te desaproba? Și ceia ce este mai mult încă, că îl ațiși și pe dēnsul și îl forsezi ca să o lege, după ce mai întâi ai ocārit pe acea nenorocitā cum ți-a venit la gură, numind'o Thesalidă, fugară și altele de acest feliū. Mânia ta nu 'ți mai crușă nici chiar gura, ci are în vedere numai un singur lucru, cum să 'ți satisfaci contra acelei nenorocite, fie chiar că te necinsteșci singură. Și după aceasta apoi se pune pe scaun, întocmai ca și un tiran, chiamă pe copil, chiamă pe cel-l-alti servitorī, și în fine pe bărbatul ei cel lipsit de minte il face ca un feliū de calău. Dară ōre de acestea trebuie să se petreacă în casele chrestinilor? «Dară sunt viclene servitōrele, dicī, și impertinente, sunt nerușinate și incorigibile». Șciū și eū, însă e posibil de a le îndrepta pe altă cale, cu amenințările, cu infricoșările, cu cuvintele care pot a o mișca mai mult, și pe tine te apără de rușine. Tu care ești liberă, ai pronunțat vorbe uricioșe, și nu te rușinezi ōre mai mult, de cât voești să o rușinezi pe ea? Dară apoi dacă ea trebuie a se duce la baie, va purta pe spetele ei vinătāile ce i-ai făcut, care vor fi dovada cea mai evidentă despre crușimea ta.

«Dară sunt de nesuferit, ȃic, și nu merită nici-o iertare». Șciū și eū, insē, dupre cum am mai ȃis, intȃrce-o din ca-
lea cea retăcită prin alte mijlȃce, și nu numai cu bătăile
și cu grȃza, ci mai intrebuintăză și vorba bună, mai intreb-
uintăză și blăndețā. Dacă ea este credinciosă, inchipui-ȃi
cā a devenit sora ta. Tu ești stăpānă, earā ea te serveșce.
Dacă e bețivă, impedecā ocasiile beției, cheamā pe bārba-
tul tēū și sfătuiți-o impreună. Pȃte nu veđi și nu pricepi
cāt de uricios lucru e de a vedea pe o femeie bătēnd? Cei
ce aū legiferat asupra bārbaților diferitele munci, fȃrte rar
aū ajuns la cruđimea de a ordona sā se batā vre-o fe-
mee, ci mânia lor s-a intins pȃnā la a dispune
ca sā se loveascā cu piciorul. Atāta sfiālā aū avut
cātrā natura femeilor, in cāt chiar dacă era vre-o ne-
cesitate absolută, totuși nu se atingeau măcar de femeie,
dacā mai ales era și ingrecatā. Prin ast-feliū de purtare
femeile se fac urite bārbaților lor. «Dară ce e de făcut, dacă
ea curveșce»? Mărit'o după bārbat, impedecā ocasiunile
curviei, nu da voe ca sā se facā necuviinți in casa ta.
«Dară dacă este tālharitā, ȃic, ce sā fac»? Păzeșce-te și
priveghiazā. Dară tu ȃic: «apoi eū sā o păzesc, eū sā fiū
păzitorul ei»? O! cātā lipsă de minte! Și de ce, mē rog,
nu ai fi păzitorul ei? ȃre nu are și ea același spirit ca
și tine? Nu a invrednicit'o Dumneđeū și pe ea de a avea
aceleași însușiri ca și tine? Nu din aceiași masā duhov-
niceascā se împărtășesce ca și tine? Nu este și ea părtașā
aceliași binefaceri? «Dară ce sā fac, ȃic tu, dacă e rea
de gurā, dacă rēspunde și e bețivā»? Așa va fi; de cāt
eū te intreb, cāte femei libere, voiū sā ȃic cāte stăpāne
nu sunt ȃre de acest feliū? Darā Dumneđeū a poruncit
bārbaților ca sā sufere tȃte defectele femeilor, numai sā
nu fie curvā, ȃice, earā cele-l-alte defecte suferi-le. Chiar
de ar fi femeia bețivā, sau rea de gurā, sau pismașā, sau
luxȃsā și prin luxul ei 'ȃi cheltuieșce averea ta, tu formeazā-o,
cāci de aceia ești capul ei; pe dēnsa o ai de to-
varăș vieței, și de dēnsa ai nevoe. Așa darā formeazā-o
dupre cum trebuie, fă in fine cele ce depind de tine. Chiar
de ar rēmānea necorejatā, chiar de ar fura din casā, tu
păzeșce-ȃi ale tale; dacă este rea de gurā, astupā-i gura,
ad-o la tăcere, insē nu prin batae. Aceasta e cea mai
inaltā filosofie. Acum insē vedeți la cātā absurditate aū
ajuns unele dintre stăpāne, cā descoper capul servitȃrelor
și le trag de pēr prin casā... De ce v-ați inroșit tȃte la
audul acestora? Cuvēntul meū nu e indreptat asupra tu-
tutor stăpānelor, ci numai asupra acēlora care aū căđut in

ast-feliū de sālbatăcie. „Femeie cu capul desvălit sā
nu fie“, ȃice Pavel, și tu descoperi capul ei de brobȃdā?
Veđi cum te insulti singurā? Cānd tu te arăți cu capul gol,
consideri faptul ca o insultā, și cānd apoi singurā desgolești
pe servitȃre, nu ȃi se pare a fi insultā? Și apoi ȃic cā nu
se cumițeșce, cā nu se indreaptā? Cumițeșce-o cu bā-
țul și cu loviturile cumpātate. Darā tu cāte defecte nu ai,
și totuși nu te indreptezi? Acestea nu le ȃic dȃrā pentru
acelea, ci pentru voi, care sunteți libere, cā nimic nedemn,
nimic uricios sā nu faceți, ca sā nu vē vătămăți pre voi
inși-vē. Dacă te vei deprinde de a te purta cu blăndețā
cātrā servitȃre și nu cu rēutate, cu atāt mai mult față de
bārbatul tēū vei fi așa. Așa darā filosofia purtării vȃstre
cātrā servitȃre, vē va folosi fȃrte mult in a vē atrage fa-
vȃrea bārbaților. „Cu ce măsurā veți măsurā“, ȃice
Măntuitorul, cu aceia vi se va inapoia (Math. 7, 2).
Pune frīū gurei. Chiar dacă servitȃrea 'ȃi rēspunde cānd
tu o povățuiești, sā nu ȃi se parā greū de reușit; nepā-
rēndu-ȃi-se greū acest lucru, tu ai ajuns la cea mai 'naltā
filosofie. Sunt unele stăpāne care pe lāngā altele mai a-
daogā incā și blestemuri asupra servitȃrelor. Nimic nu e
mai uricios de cāt ca cine-va la mânia sā blesteme. «Dară
ce sā fac, ȃic tu, dacă servitȃrea se impodobeșce și cautā
sā se facā plăcutā»? Impedec-o de la aceasta, pentru care
sunt de acord; insē impedec-o incepēnd cu tine mai 'n-
tēiū, nu atāta prin grȃzā, cāt prin exemplu. Fiū in tȃte
model de exemplu bun.

„Și hula sā se lepede de la voi“. Priveșce cum
progresazā rēul. Amărăciunea nașce mânia, mânia nașce
iuțimea, iuțimea nașce strigarea, și din strigare se nașce
hula, adecā vorbele cele prȃste, hula nașce bătăile, bătăile
aduc rāni, earā ranele cauzazā mȃrtea. Darā Pavel nu a
voit sā le inșire și pe aceste din urmā, ci a ȃis numai
in general: „Sā se lepede de la voi, impreună cu
tȃtā rēutatea“. Și ce este ȃre: „impreună cu tȃtā
rēutatea“? Sunt unii ȃmeni cari mușcā pe furiș ca și
cāni, cari nici nu hāmăiesc și nici nu supără pe cel ce
trece pe lāngā dēnșii; cānd insē sunt neteđiți cu mână și
li se aratā un feliū de blăndețā, ii luāndu-l ca nepāsato-
riū și fără bāgare de samā, se repēd și 'și inșing dīnți. Aceștia sunt cu mult mai primejdiȃși, de cāt acei cari ȃi
se daū pe față de dușmanī. Niște ast-feliū de ȃmeni sunt
in tȃtā puterea cuvēntului cāni, cāci nici nu strigā, nici nu

se iuțesc, nici nu amenință pe cine-va când sunt neliniștiți, ci pe furie impletesc tot felul de viclenii, fauresc miș de rele, și și răsbună prin fapte pipăite. Pe unia ca aceștia 'i vizază apostolul. „Să se lepede de la voi, împreună cu totă răutatea“, adică păzește-le nu numai de vorbele cele pröste, ci și de faptele cele vrednice de hulă. «Eü, pare că dice apostolul, de aceia am pedepsit limba ta, și am oprit strigarea și rēcnetul, pentru ca să nu se aprindă focul mai tare; dară dacă tu încă întreții înăuntrul tēu cărbunii și flacăra, apoi la ce 'ți va fi de folos tăcerea? Său pöte nu știi că focurile atunci sunt mai grozave, când ard înădușit și nu sunt vedute de cei ce stău afară? Nu știi că și plagele sunt mai primejdiöse, pe câtă vreme nu au început a se usca la suprafață? Nu știi că și frigurile acelea sunt mai primejdiöse, care ard așa dicēnd interiorul omului? Ast-feliu și iuțimea e mai grozavă ca toate cele-l-alte, căci ea prăpădește spiritul omului. Dară și aceasta „să se lepede de la voi, dice, împreună cu totă răutatea“, fie mare, sau mică».

Să ascultăm deci pe Pavel, și totă amărăciunea cum și totă răutatea să o alungăm de la noi, ca să nu intris-tăm pe Sântul Duch. Să scötem din rădăcină amărăciunea, și să o tăiem cu totul, pentru că din amărăciune nu iesă nimic bun, nimic sănătos pentru suflet, ci toate nenorocirile, lacrimile, plânsetele și suspinele. Dară nu vedeți voi, cum simțim repulsiune cătră acele feare sălbaticе, ce rēnesc și urlă, cum de exemplu e leul, ursul, lupul și altele de acest feliu? Nu însē tot așa și öea; de ce? pentru că din gătul ei nu iesă rēcnet sau urlare, ci o voce blajină. Chiar și dintre instrumentele musicale, acele care țipă sunt despiăcute urechei, ca de pildă: timpana, trimbitele, etc., pe când acele care au un sunet mai dămol, ca de exemplu: chitara, fluerul, flautul, naiul, etc. acestea sunt plăcute la auz. Deci așa să ni exercităm spiritul nostru, ca să nu țipăm, și cu acest metod noi vom scapa de iuțime. Când noi am reușit de a tăia din rădăcină această patimă, singuri mai întēiu ne vom bucura de liniștea sufletească, și cu mulțămire vom pluti pe marea acestei vieți spre limanul cel fericit; căruia fie a ne invrednici, prin Christos Iisus, Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl și cu Duchul Sânt, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pūrura și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XVI.

„Totă amărăciunea, și mânia, și iuțimea, și strigarea, și hula, să se lepede de la voi, împreună cu totă răutatea. Fiți unul cătră altul buni, milostivi, iertând unul altuia, precum și Dumneđeu v-a iertat vouē întru Christos“ (Cap. 4, 31. 32).

Nu e deajuns numai de a te lăsa de răutate, dacă voești a te bucura de împărăția ceriurilor, ci e necesitate și de săvērșirea multor fapte bune. Pentru ca să scăpăm de gheena, trebuie a ne depărta de răutăți, dară de voim a ne bucura de împărăția ceriurilor, e absolut necesar de a ne ținea strinși legați de virtute. Său pöte nu știți, că și în judecățile lumești, când se examinează cu amănunțime fie-care din faptele săvērșite, și când ia parte la aceasta întreaga cetate, nu știți, dic, că așa se procedează? Căci era un vechiu obicei și la cei lumești de a incununa cu cunună de aur, nu pe cel care nu a făcut nici un rău cetăței,—căci pentru aceasta ajungea faptul că nu era responsabil de nimic,—ci pe acela, care era dovedit că a făcut cele mai mari binefaceri. În acest mod numai unul ca acesta se cădea de a se bucura de cinste. Dară nu știu cum se face, că puțin trebuia ca eü să ufi tocmai aceia ce era necesar de a vă spune. Partea aütēi a acestei omilii o resum aici, avēnd nevoie numai de o mică corectare. Deci fiind-că diceam, că spre a nu cădea în gheena ajunge depărtarea de rele, pe când vorbeam mi-au trecut prin minte o amenințare grozavă, carea aduce după sine pedeapsa nu asupra celor ce au cutezat de a face vr'un rău öre-care, ci asupra acelor care au lipsit de a face binele, sau mai bine dic, asupra celor ce au neglijat de a face chiar una dintre faptele cele bune ordonate nouē. Și care este acea amenințare? «Sosind di-ua cea infricoșată, dice, și judecătorul stănd pe tron, oile le-a pus deadreapta, eară caprele deastânga, și cătră oi a dic: „Veniți bine-cuvēnțați parintelui meu, de moșceniți împărăția cea gătită vouē de la întemeerea lumēi, că am flământit și mi-ați dat să mănânc“ (Math. 25, 34. 35). Aceasta e și bine; pentru că trebuia ca îi să primiască rēsplata filantropiei lor. Înșē ca acei ce nu au împărțit pe cei lipsiți din ceia ce aveau, să fie

pedepsiți nu numai cu lipsirea bunătăților, ci încă să fie și trimiși în focul gheenei, ce rațiune poate avea? Are o rațiune foarte însemnată, și încă nu mai mică ca cea dintâi. Prin acestea noi învățăm, că cei ce fac binele se vor bucura de bunătățile cele din ceruri, pe când acei ce de și poate nu pot fi acuzați pentru vr'un rău, dară totuși fiindcă au neglijat de a practica fie chiar una din faptele bune, vor fi târâți în focul gheenei împreună cu cei ce au făcut totă viața lor numai rele. Ar putea dice cine-va, că chiar numai de nu ar face binele, — de și poate nu face fapte rele, — și totuși faptul acesta e în sine o parte din răutate, pentru resonul că este rezultat din trândăvie, eară trândăvia e o parte din rău, sau mai bine zis, nu numai o porțiune, ci chiar cauza și rădăcina răului, pentru că în definitiv trândăvia învață pe om toate relele. De cât e mai bine ca să nu ni mai punem niște ast-feliu de întrebări necugetate, ca de exemplu: cel ce nu a făcut nici un rău în viața sa, dară în același timp nu a făcut și nici un bine, în care anume loc va sta?... pentru că chestiunea e limpede. A nu face cine-va binele, este același lucru cu a face răul. Căci spune-mi: de ar avea cine-va un servitoriu, care nu ar fura, nu ar insulta, și nici nu ar răspunde stăpânului, însă ar fi bețiv poate, și ar sta totă ziua fără să facă vre-o treabă, și nu ar face nimic din cele ce ca servitoriu e datoriu de a face, ei bine, ore pe unul ca acesta nu l-ar biciui stăpânul, nu l-ar bate? spune-mi; și cu toate acestea el n-a făcut nici un rău. Însă chiar faptul că nu a făcut nimic, este în sine rău. Dară să inlindem vorba mai departe, să ne raportăm și la viața de toate zilele. Fie un agricultor, bună-ora, care întru nimic nu ni vatămă interesele noastre, nici nu ne hulește, nici nu fură, ci numai că își leagă mânele sale, șede acasă totă ziua, nici nu ară, nici nu samănă, nici nu injugă boii, nici vie nu lucrează, și în fine nici nu se dedă la munca pământului; ei bine, ore nu pedepsim noi pe unul ca acesta? De și pe nimeni nu a nedreptățit, totuși el nedreptățește, duple vorba comună, prin faptul că cu nimic nu contribuie din parte-i la prosperarea comunității în general. Dară ce? spune-mi: dacă unul dintre meseriași, bună-ora, nu ar vatăma pe vr'un tovarăș de aceeași meserie, sau și pe altul care are altă meserie, dară totuși prin faptul că el nu lucrează nimic, nu ore ni se vatămă interesele întregii comunități? Voești să inlindem vorba și asupra corpului nostru? Iată, bună-ora, că mâna nici nu lovește capul, nici nu taie limba, nici nu scôte ochii, și nici nu face vr'un alt rău de

acest feliu, ci numai că stă nelucrătoare, și nu și îndeplinește serviciul ei față de întregul corp; ei bine, ore nu merită de a fi tăiată mai bine, de cât se mai fie purtată în uemișcare și vatămând corpul în general? Dară ce? Dacă gura de pildă, nu ar mușca mâna, nici peptul, și cu toate acestea ar lipsi de a și face datoriile ei, apoi nu ar fi mai bine ore de a o astupa cu totul? Deci, dacă fiind vorba de servitori, de meseriași, și de corpul nostru, și noi găsim că este o mare nedreptate, nu numai de a nu face vr'un rău, ci încă chiar și când lipsește de a face vr'un bine ce-i este impus prin firea lucrului, cu atât mai mult se poate dice aceasta, când e vorba de corpul lui Christos. Pentru aceia și fericitul Pavel, trăgându-ne de la faptele cele rele, ne duce spre fapta bună.

*) Ce folos este, spune-mi, dacă tu ai scos din pământ toți spinii, dară nu ai aruncat în ogor semintele cele bune și trebuitoare? Osteneala ta rămânând zadarnică, te va reîntorce earăși la paguba dintâi. Pentru aceia și Pavel purtându-ni de grijă, nu a mărginit ordinațiunile sale numai la sustragerea și tăierea din rădăcina a releur, ci ne indeamnă ca cât mai grabnic să ne înfătoșăm cu plantațiunea complectă a bunătăților. Dicând el: „Totă amarăciunea, și mânia, și iuțimea, și strigarea, și hula sa se lepede de la voi împreună cu totă răutatea“, a adăogat imediat: „Și fiți unul cătră altul buni, milostivi, iertând unul altuia“, căci acestea sunt porniri sufletesci și dispozițiuni lăuntrice bune și cu adevărat chrestinesci. Nu e de ajuns de a ne scăpa de o aplecare ore-care a spiritului, și apoi a cădea earăși în alta, ci e nevoie ca să fim vecinic în mișcare, și însuflețiți de dorința de a fugi de rele, ca ast-feliu să ajungem în deplina stăpânire a bunătăților. Căci dacă și corpul s-ar putea izbăvi vre-odata de culorea cea neagră, nu de odată însă ar putea deveni alb. Dară e mult mai nimerit ca să scotem exemplele din faptele cele pendinte de voința noastră, de cât din acele naturale. Cel ce nu este dușman, nu se poate dice că este prieten în totul, ci este, așa dicând, neutru, adecă nu arată nici dușmănie, nici prietenie, duple cum se găsește față de noi cei mai mulți dintre omeni.

*) Partea morală. Cum că trebuie a săvârși cele contrare răutății, care deja a fost îndepărtată; pentru că nu este nici un folos, dacă iuțimea a fost desrădăcinată, și cu toate acestea dragostea nu e totuși cu imbelșugare (Veron).

ari sufletesti, dispoziții lăuntrice bune ce aducărat creșterea: buni, milostivi, iertători

Cel ce nu lăcrămează, nu se poate dice că în general el ride, ci este, așa dicând, în starea de mijloc. Tot asemenea și în cazul de față. În adevăr, că cel ce nu este veninos, nu se poate dice că în general el este bun, după cum nu s-ar putea dice nici de cel ce nu este furios, că în general el este milostiv. Și privește cum fericitul Pavel, în puterea celei mai eminente legi de agricultură, curăță și lucrează pământul încredințat lui de marele agricultor. A nimicuit semințele cele false și vătămătoare, după care apoi el se roagă și îndeamnă, ca să se planteze numai plantele cele veritabile. „Fiți unul cătră altul buni”, dice, căci dacă vei lăsa nelucrată țearina din care ai smulț spinii, tu singur vei suferi earăși din cauza plantelor nefolositoare ce vor resări. De aceea e necesar ca tu să preîntinpi această nelucrare și nerodire a țearinei tale cele duhovnicești, prin aruncarea semințelor, plantarea și cultivarea plantelor bune, adecă a faptelor bune. A nimicuit iuțimea, și în locul ei a sădit bunătatea; a nimicuit amarăciunea, și în locu-i a pus milostivirea; a smuls din rădăcină răutatea și hula, eară în locul lor o plantat iertarea, căci, când el dice: „iertând unul altuia”, la aceasta se raportă; adecă ni dice: «fiți iertători, fiți îngăduitori unul altuia». Darul acesta e cu mult mai mare de cât darul în bani. Cel ce iartă datornicului datoria bănească ce o are la dânsul, face de sigur un lucru frumos și admirabil, însă darul acesta se mărginește numai în corp, de și el își atribuie o resplată în cele duhovnicești și în acordarea darurilor spirituale; însă cel ce iartă greșalele altuia, folosește și sufletul său, cum și sufletul celui ce a primit iertarea. Cu modul acesta, el a făcut mai blând și mai îngăduitoriu nu numai spiritul său, ci și al aceluia. Nu aruncându-ne cu furie asupra celor ce ne-au nedreptățit, noi vom putea vreodată a-i imblândi și a-i umili alăta, pe cât le atingem sufletele lor iertându-i. Cu modul acela noi nu am folosit nici nouă, și nici acelora, ci pe ambii am vătămât,—pe deoparte noi imitând pe mai marii Iudeilor în răsbunarea lor, eară pe de alta aceia mai mult aprindându-se în mânia lor. Pe când dacă noi vom resplăti nedreptatea cu blândeta, li-am dămolit totă iuțimea lor, am aședat chiar înăuntrul lor un tribunal, carele ni va da nouă votul, adecă ne va ierta, eară pe dânsii îi va pedepsi mai grozav, de cât cum i-am pedepsi noi chiar. Singurii îi se vor osindi și se vor desaproba, căutând ori-

ce ocașie, prin care să-și plătească datoria lor cu o mai mare măsură, știind bine că a resplăti în mod egal, e tot una cu a rămănea mai pe jos, și de aceea vor lua exemplu de la noi purtându-se cu blândeta. Se vor încerca prin urmare ca să covirșască în măsură, pentru ca ast-feliu paguba ce au causat-o altora să o ascundă printr'o mai mare resplată făcută celor ce au pățimit din cauza lor, și ast-feliu îi vor usa de cea mai mare blândeta. Căci oamenii când sunt recunoscători, nu atăta se mahnesc pentru cei rei, cât se mahnesc pentru cei buni, cari pățimesc rele din partea celor ce-i nedreptătesc. Cu adevărat că e culmea răutăței, a hulei și a desprețului de a te arunca asupra celui ce pățimește, în loc să-l ajuți și să-i faci bine; pe când purtându-te așa, adecă dacă nu te vei porni cu răutate asupra-i, vei avea laudă și aprobare din partea tuturor. Deci de voiești a-ți resbuna, resbună-ți în acest mod: resplătește cu bine pe cei rei, pentru ca ast-feliu să-i faci datornici ție, și să câștigi o biruință strălucită.

! Ai suferit vr'un rău? Resplătește-i cu binele, pentru că ast-feliu îți vei resbuna pe dușman. Dacă tu te arunci asupra lui, toți te vor desprețui tot așa ca și pe dânsul, eară dacă tu ai răbdat, se va întâmpla din contra, căci pe tine toți te vor aproba și te vor admira, eară pe acela toți îl vor acusa. Ce suferință mai mare ar putea fi pentru un dușman, de cât de a vedea cu ochii lui pe victimă, cum este aprobată și admirată de toți cei-l-alți? Ce poate fi mai amar pentru un dușman, de cât de a se vedea hulit de toată lumea în fața victimei lui? Dacă tu te aperi și îl și pirăști poți, apoi și tu singur ți-ai resbunat, pe când dacă îl ierți, în locul tei toți te vor apăra contra lui. Aceasta este mai grozav de cât ori-ce suferință, adecă de a vedea pe contrariul său că are alăția apărătorii. De vei deschide tu gura contra lui, aceia vor tăcea, pe când dacă tu faci, nu numai cu gura ta, ci cu a multora îl vei acusa și ast-feliu mai mult ți vei resbuna. Mulți te vor acusa, dacă tu îl insolți, pentru că vor lua cuvintele tale ca isvorite din patimă, pe când dacă tu cel nedreptățit nu îl vei vorbi de rău, apoi mai cu samă atunci resbunarea ta va fi scutită de ori-ce bănuială și va fi curată. Când cei ce nu au pățimit nici un rău suferă totuși și compătimesc și îi ca nedreptățiti, așa dicând, din cauza blândetei tale cele exagerate, o asemenea răsbunare pentru tine e curată de ori-ce bănuială.

«Dară ce? dicei tu, dacă nimeni nu mă va apăra»? Află însă, că nu sunt atât de petrificați oamenii, în cât vedem-

Deși răzbu
(fumo)

Răbda
tăcerea
nedrept

Deși iertare

Blândetea

du-te înzestrat de atâta filosofie, să nu te admire. Chiar de nu ți-ar lua apărarea atunci, o vor face aceasta mai în urmă, când îl vor judeca mai amănunțit împrejurările; atunci îl formându-și convingerea nevinovăției tale, vor critica aspru și vor acusa pe acela. Si chiar dacă nimeni nu te-ar admira, tu singur te vei admira de răbdarea ta, de și nu ai spune poți nimănui. Judecata binelui, care este sădită în noi,—chiar de am ajunge la răutatea cea mai mare,—este nepărtinitoare și nu se abate din calea cea dreaptă. Pentru ce credeți că Domnul nostru Iisus Christos a spus vorbele acestea: „De te va lovi cine-va peste fața obrazului cea dreaptă, întorcede-ți lui și pe cealaltă”? (Math. 5, 39). Nu oare pentru aceea, că cu cât cine-va este mai mult răbdătoriu, cu atât mai mult se va folosi și pe dânsul, cum și pe adversariul său? De aceea a și ordonat ca să întorci și obrazul cela-l-alt, ca ast-feliu să satisfaci pofta celui mâniat. Dară apoi cine e atât de sălbatec, ca să nu se rușineze după aceasta? Câni, se vorbește că fac ast-feliu: când cânele latră și se repede asupra cui-va, dacă acesta se aruncă jos la picioarele cânelui, l-a temperat totă furia, și după aceea cânele nu mai face nimic. Deci dacă câni se imblânzesc cu cel ce era gata de a fi sfâșiat de ei, cu cât mai virtuos omul care e din fire ființă cugetătoare. Dară e demn de a nu trece cu vederea o mică aluziune, care mi-a fost venit în minte mai adineo, și pe care o am fost adus de mărturie. Și care este aceasta? Diceam de Iudei și de mai marii lor că erau acușați de răsbunători. De și legea li permitea, căci dice: „Ochiu pentru ochiu, și dinte pentru dinte” (Levit. 24, 20), însă nu ca să-și scotească ochii unii altora, ci ca prin frică de a nu suferi, să-și opriască de a face ce-va rău, cu alte cuvinte să nu facă rău altora, ca nu cum-va să sufere de la dânsii. A spus deci: „Ochiu pentru ochiu”, pentru ca să lege mânele aceluia, și nu ca să le îngăduie pe ale tale de a-l lovi, nu numai să apere ochii tăi de vre-o vătămare, ci și ai aceluia să-și păstreze sănătos. Dară ceia ce căutam să aflăm, era aceasta: de ce, fiindu-li permisă apărarea, erau acușați când făceau așa? Ce înseamnă aceasta? Aici se vorbește de răutatea inimii. Căci în adevăr, e de ajuns unui om de înțelegere de a vedea că a covârșit pe un altul cu puterea lui, pentru ca imediat să ierte pe contrariul său pentru ceia ce i-a făcut; pe când ținând ură pentru răul cauzat, omul vindicativ niciodată nu iartă.

Deci faptul răsbunării nu este rezultatul mâniei, sau al unei iuțimi necumpătate, ci al răutății inimii cu premeditare. Dumnezeu îngăduie, poate, numai celor prinși fără de veste în vre-o primejdie, ca să se apere, și să alerge și la răsbunare, și pentru aceea dice: „Ochiu pentru ochiu”, pe când aiurea dice: „Căile celor ce țin minte răul, sunt spre moarte” (Prov. 12, 29). Deci dacă acolo, unde era îngăduit de a vătăma ochiul în locul celui vătămat, și atâta pedeapsă se dădea celor vindicativi, cu cât mai mult nu vom fi oare pedepsiți noi, căroră ni s-a poruncit de a ne preda pe noi înșine suferințelor?

Deci să nu fim răutăcioși și răsbunători, ci să stingem din noi iuțala, ca să ne arătăm vrednici de filantropia lui Dumnezeu. „Cu ce judecată veți judeca, veți fi judecați; și cu ce măsură veți măsura, se va măsura vouă” (Math. 7, 2). Așa dară să fim către alții filantropi și îngăduitori, pentru ca să putem înlătura cursele din viața aceasta, și tot-odată pentru ca să ne bucurăm și noi de iertare în ziua cea viitoare, prin charul și iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Christos, căruia, împreună cu Tatăl și cu Sântul Duch, se cade slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XVII.

Și fiți unul către altul buni, milostivi, iertând unul altuia, precum și Dumnezeu v'a iertat vouă întru Christos. Fiți dară următori lui Dumnezeu, ca niște fiți iubiți, și umblați întru dragoste, precum și Christos v-a iubit pre voi, și s-a dat pre sine pentru noi aducere și jertfa lui Dumnezeu, întru miros cu bună mireasmă” (Cap. 4, 32 și Cap. 5, 1.2).

Faptele cele trecute au mai multă putere, și se par a fi mai minunate și mai de crezut. Pentru aceea și Pavel își însoțește sfaturile sale cu fapte de acelea ce deja s-au petrecut. Niște ast-feliu de fapte au o mare putere, fiind-că e vorba de Christos, carele le a săvârșit. A zice simplu: «iartă, și ți se va ierta, sau de nu veți ierta, nu se va

ierța nici vouă», au mare putere asupra omienilor filosofi și asupra celor ce urmează a crede, pe când Pavel nu îndeamnă numai cu de acestea, ci și cu cele ce deja au existat. Prin vorbele de mai sus îi vor putea să fugă de pedeapsă, pe când prin cele ce ni spune Pavel, vor putea a se face părtași binelui Să imitezi pe Christos. Este de ajuns numai aceasta ca îndemnare spre virtute, de a imita adecă pe Dumnezeu. Aceasta e cu mult mai mare de cât ori-ce, pentru că „El resare sôrele preste cei răi, și preste cei buni, și plouă peste cei drepti, și peste cei nedrepti“. (Math. 5,45). Nu dice simplu, că să urmăim, adecă să imităm pe Dumnezeu, ci că să-l imităm chiar când am primit de la el binele. El voescé ca noi să avem unii câtră alții iubire părintească. O ast-fel de iubire e aceea ce se numește filantropie și îndurare. Și fiind-că nu e posibil ca omienii existând să nu supere și să nu se supere, de aceea a găsit al doilea medicament, acela adecă de a ierța unul altuia. De și de alt-feliu nu e tot una, căci dacă tu ai ierțat pe fratele tău, și el te-a ierțat la rândul lui, pe Dumnezeu personal cu nimic nu l-ai îndatorit. Tu însă, ai ierțat pe tovarășul tău de suferinți, pe cel împreună, sclav, pe dușman, și în fine pe cel ce-l ura pe densus. „Precum și Dumnezeu v-a ierțat vouă întru Christos“, dice, punându-ni înainte prin aceste cuvinte o mare enigmă. «El ni-a ierțat nouă nu fără primejdie, dice, ci cu pericolul fiului său. Pentru ca să te ierțe pe tine, el a sacrificat pe fiul său, tu însă de multe-ori nu ierți pe tovarășul tău, de și nu veți vre-o primejdie sau vre-o cheltueală dacă ai ierța». „Fiți dară următorii lui Dumnezeu, ca niște fiți iubiți, și umblați întru dragoste, precum și Christos v-a iubit pre voi, și s-a dat pre sine pentru noi aducere și jertfă lui Dumnezeu, întru miros cu bună mireasmă“. Pentru ca să nu crezi că faptul acesta s-a petrecut în mod silnic, ascultă ce dice el, că s-a dat pre sine pentru noi. Deci, dupre cum stăpânul a toate te-a iubit pe tine, iubește și tu tot așa pe prietenul tău. Pote că nu vei putea a-l iubi întocmai așa, însă tu iubește-l pre cât poți. Vai! ce ar putea fi ore mai fericit ca asemenea voce? De ai vorbi chiar de împărăție, sau de ori-ce din lume, nimic nu este egal. [Când tu ierți fratelui tău, prin aceasta imitezi pe Dumnezeu și te asemenezi lui. Trebuie a ierța fratelui tău gre-

Imitarea lui
Dumnezeu

șalele, mai mult de cât l-ai ierța datoria bănească, pentru că dacă l-ai ierțat datoria bănească nu ai urmat pe Dumnezeu, pe când dacă l-ai ierțat greșalele, pe densus l-ai imitat. Și cum vei putea să dici «sunt sarac și nu pot ierța», pe când tu nu ierți chiar aceea ce îți stă prin putință? Nu cum-va aici e vr'o pagubă pentru tine? Nu cum-va aici e vorba de bogăție multă, de averea ta, sau de prosperitatea ta? Iată acum și altă povățuire mai nobilă: „Ca niște fiți iubiți“ dice, adecă „sunteți datorii și din alt punct de vedere de a imita pe Dumnezeu, căci pe lângă că ați luat bine-facerile acordate de el, vă numiți și fiți lui cei iubiți“. „Ca niște fiți iubiți“. O dice aceasta, pe resonul că nu toți fiți imitează pe părinții lor, ci numai acei iubiți. „Și umblați întru dragoste“. Iată basă tuturor, căci unde este dragostea, acolo nu poate fi nici iuțime, nici mânie, nici hulă, ci toate sunt alungate. Pentru aceea și pune el la urmă capitalul tuturor bunătăților, adecă dragostea, ca și cum pare că ar dice: «cum ai devenit tu fiu al lui? Prin faptul că îți s'au ierțat păcatele. Deci dară porcedând de la același princip, prin care tu te-ai învrednicit de o ast-feliu de cinste, iartă și tu aprôpelui tău» Spune-mi, te rog, dacă tu fiind legat și răspundătoriu de multe rele, te-ar lua cineva și te-ar duce în palatele împărătești... de cât e mai bine să lăsăm aceasta, și să luăm alt exemplu. Dacă tu bună-ora ai fi bolnav de friguri și chiar aprôpe de mörte, și te-ar lua cineva și îți-ar da vr'un medicament folositoriu, ore nu ai prefera pe bine-făcătoriu tău înaintea tuturor? ba încă și numele medicamentului bine-făcătoriu, nu l-ai avea vecinic în minte? Deci dacă noi păstrăm în sufletele noastre până și timpurile, locurile și împrejurările prin care ne-am folosit, apoi cu atât mai mult trebuie a păstra în sufletul nostru faptele petrecute cu mântuirea noastră. Fiți așa dară ca amoretat după dragostea evanghelică. Prin dragoste tu te-ai mântuit, și tot prin ea ai devenit fiu al lui Dumnezeu. Chiar și tu dacă ai putea să mântuești pe un altul, ore nu ai întrebuinta tot același medicament, și nu ai da aceleași povățuiri tuturor: ierțați și se va ierța vouă? Acest fapt de a îndemna ast-feliu, este isvorit din suflete recunoscătoare, libere și nobile. „Precum și Christos ne-a iubit pre noi“. Tu cruți și iubești pe prietenii tăi, pe când el cruță și iubește pe dușmanii; de unde e cert, că faptul săvârșit de stăpânul a toate e cu mult mai mare. Dară de ce este pusă aici acea particulă „precum“, de

dragoste

cât că numai atunci ne vom bucura de charurile sale, când și noi vom face bine vrăjmașilor noștri? Și s-a dat pre sine pentru noi aducere și jertfă lui Dumnezeu, intru miros de bună mireasmă". Vedî, așa dară, că a suferi pentru vrăjmași este miros de bună mireasmă și jertfă bine primită? Chiar de ai muri pentru densus, atunci este jertfă adevărată, atunci vei fi cu adevărat următorii al lui Dumnezeu.

„Eară curvia, și totă necurația, sau lăcomia, nici să se numiască întru voi, precum se cuvine sântilor“ (Vers.3). Mai sus a vorbit despre patima cea veninosă, mânia, eară aici a ajuns la expunerea unui rău mai inferior. Cum că pofta e un rău mai inferior, ascultă cum și Moisi vorbește mai întâi în lege ca „să nu uciđi“, ceia ce purcede din manie, și apoi dice: „Să nu precurvești“, ceia ce isvorăște din poftă. Dupre cum amărăciunea, și strigarea și în fine totă răutatea și hula sunt rezultate din manie, tot așa și din poftă rezultă curvia, necurația și lăcomia, căci prin acestea dovedim că iubim banii și corpurile. Dară dupre cum acolo el a nimicit strigarea, care este echipajul, așa dis, în care se preumblă iuțimea, tot așa și aici el a reșturnat vorba nebunească și măscărăciunea, care sunt echipajul în care se resfață curvia, căci dice: „Și măscărăciunea, și vorba nebunească, și glumirea care nu se cuvine, ci mai virtos mulțemita“ (Vers. 4). Să nu spui glume proste, nici măscările, și atunci tu ai stins flacăra poftel.

„Nici să se numiască între voi“, dice, adecă nici măcar să faceți vr'o amintire de ele. Această scriind și Corinthenilor, dicea: „Cu adevărat că se aude între voi curvie“ (I Corinth. 5, 1), adecă, «să nu mai fie așa, ci faceți-vă toți curați, căci vorbele sunt căile pe care călătoresc faptele». Apoi ca să nu se pară că cuvântul este prea aspru și anevoios, interdicând gluma a adaos și causa, spunând: „care nu se cuvine“, adecă, care față de voi este nepotrivită. „Ci mai virtos mulțemita“, adecă cu aceasta să vă indeletniciți, căci aceasta e potrivită chreștinului adevărat. Căci în adevăr, ce folosești spunând glume? Dora numai că ai provocat risul. Spune-mi, te rog, ore curelariul va putea face vr'un object atingătorii de meștesugul său din materii ce nu aparțin curelăriei? De sigur că nu. Așa dară cele ce nu sunt spre folosul nostru, sunt considerate de nimicuri.

*) Nici un cuvânt, deci, să nu ni fie zădarnic, pentru că de la vorbe zadarnice lesne cădem la absurdități. Timpul present nu ni este dat pentru petreceri, ci e timp de jale, de necazuri și de dureri, și tu încă vorbești glume proste? Dar care luptătorii intrând în stadiu (locul luptelor olimpice) își părăsește lupta începută cu antagonistul lui, și se dedă la glume? Diavolul stă de față, el se învârtăște răcnind pri'mprejurul tău ca să te răpiască, toate le mișcă și toate le întorțe asupra capului tău, întrebuintază toate mijlocele ca să te scotă din templu, scrișnește cu dinți, mugește, scote din nările lui foc și pară contra mântuirii tale, și tu încă mai stai pe loc vorbind glume, și vorbe nebunești, și cu un cuvânt vorbe de acele ce nu se cuvine a le vorbi? Dară atunci el te va putea lua în stăpânire cu multă ușurință. Ne jucăm, iubitorilor. Voești să afli conduita sântilor fiind în viață? Ascultă pe Pavel, care dice: „Trei ani ziua și noptea n-am încetat cu lacrimi învățând pre unul fie-care dintre voi“ (Fapt. 20, 31). Deci dacă el a pus atâta interes pentru Efesenii și acei din Milet, și a întrebuintat atâta timp, nu vorbind glume, ci indemnându-i cu lacrimi, apoi ce ar putea dice cine-va despre cei-l-alti mulți, pe cari acest fericit i-a atras la chreștinism? Ascultă-l încă, ce spune Corinthenilor: „Din multa scârbă și necaz al inimei am scris voue cu multe lacrimi“ (II Corinth. 2, 4), și earăști: „Cine este neputincios, și eă să nu fiu neputincios? Cine se smintește, și eă să nu mă aprind“? (Ibid. 11, 29). Ascultă-l încă ce vorbește în alt loc: „Că cei ce suntem în cortul acesta suspinam îngreindu-ne“ (Ibid. 5, 4), și cum s'ar dice, în fie-care di il vedî dorind ca să iasă din această lume, și tu încă riđi și te joci? E timpul luptei, și tu încă întrebuintezi cele de ale dăntuitorilor? Nu vedî fețele resboinicilor cât sunt de triste și de abătute? Cum li sunt de increșite sprincenele și încărcate de frică? Privește ochiul lor cel aspru, inima lor care saltă și se sbate cu putere, mintea lor cea abătută, tremurândă și în agonie; privește apoi și ordinea lor, disciplina și tactul lor ostășesc, în același timp însă și tăcerea lor, când în tabăra sunt puși în rând de bătae; și nu dic ca să nu pro-

*) Partea morală. Nu trebuie a vorbi în zadar. Contra celor glumești, celor caraghioși și flusturatici, și că în toate acestea numai evlavie covârșitoare câștigă. (Veron).

nu spui glume proste, nici măscările, și at. ai

nunțe nici o vorbă măscărăciósă, ci încă că nici așa degeaba să nu vorbiască. Ei bine, dacă aceia aflându-se în fața unor resboinici vėduți și simțiți, și totuși întrebuintază alăta lăcere, de și nu pot fi vătămăți din cauza vorbelor, apoi tu, care ai luptă și în cuvinte, și încă mai mult de cât luptă, lași descoperită această parte a ta? Sau poți nu ști, că de aici vine, că noi ajungem la a ne gândi cum să facem rău altora? Te joci și te desfătezi, vorbești caraghiozități, cu care provoci risul altora, și crezi că lucrul acesta e o nimică? Câte jurăminte false nu vin de la glume, câte pagube, câte vorbe murdare nu ies de acolo? «Dară, dicit tu, glumele nu sunt de acest felii». Ascultă însă cum el a scos tótă gluma. Acum e timp de rėsboi și de luptă, timp de privighere și de pază, timp de înarmare și de punere în ordine de bătae. Ascultă, dicit, pe Christos, care dicit: „Lumea se va bucura, eară voi vė veți întrista“ (Ioan 16, 20). Christos a fost rės-tignit pentru tine, și tu ridi? El a fost bătut și a pătimit alătea din cauza nenorocirei tale și a strimtorării ce te cuprinsese, și tu încă te dezmerdi în petreceri? Și cum nu-l vei întărita mai mult asupra ta? Dară fiind-că unora se pare faptul acesta a fi indiferent, și că ar fi greu de a se păzi cine-va de această obicinuință, să discutăm puțin asupra lui, și să aflăm cât de mare e răul provenit de aici. De alt-feliu și aceasta e opera diavolului, de a face ca noi să desprețuim faptele ca indiferente. Mai 'ntăiu chiar de ar fi indiferent faptul acesta, totuși nu trebuie a-l desprețui, știind bine că de aici se nasc și se înmulțesc cele mai mari rele, care la urmă se sfărșesc cu curvie, de unde se și invederează că nu este indiferent. Să vedem acum de unde se nasc acele rele, sau mai bine dicit, să vedem ce felii trebuie a fi omul sânt, liniștit, blând, omul măhnit și scărbit de greutatea ce apasă asupra-i. Cel ce vorbește glume, nu poate fi cuvios, nu poate fi sânt; chiar Elin de ar fi, unul ca acesta este ridicul, căci numai celor de pe scena teatrului li se îngăduie aceasta. Unde este gluma, acolo este și măscărăciunea, unde este ris fără timp, acolo este și vorba murdară. Ascultă pe profetul ce dicit: „Slujiți Domnului cu frică, și vė bucurați lui cu cutremur“ (Ps. 2, 11). Vorba murdară face spiritul ușurel și trândav; ea de multe-oră a născut insultele, și tot din cauza ei se întâmplă lupte între indiviți și chiar resbõe între popore. Dară ce? Încă nu ai ajuns cu totul în virsta bărbătească? Dacă ai ajuns, apoi leapădă-te de cele ale co-

Despre
indiferența

piilor. Tu nu voești ca servitoriul tău să vorbiască în peată cuvinte fără vr'un folos, și cu tóte acestea tu, care știi că ești servitoriul lui Dumnezeu, vorbești glume și caraghiozități în peată? E plăcut lucru a nu se înșela un spirit privighetoriu; pe când pe un spirit ușurel și neprevedătoriu cine nu-l va putea vina și prinde în cursă? El însuși se va slăbi cu totul, și nu va mai fi nevoie de cursa și de siluirea diavolului. Pentru ca să cunoști, apoi privește și chiar numele ce se dă unui ast-feliu de om. Glumeț înseamnă un om nestatornic, un om lesne schimbăcios (εὐτράπελος), ușurel, și care se face de tóte; însă o ast-feliu de purtare departe fie de cel ce se numesc creștini. Un ast-feliu de om iute se schimbă în ideile lui, iute sare din una'n alta. El trebuie ca să-și schimbe necontenit și schimele (gesturile), și vorbele, și risul, și umbletul, și în fine totul imitează, și gândul se u e preocupat vecinic, cum ar putea să inventeze mai multe comicii, căci de ele are nevoie. Prin forța lucrurilor el își atrage multe dușmăni din partea celor luați în ris de dēnsul, fie că au fost față și au vėdut, fie că dacă nu au fost față, au auzit de la alții. Dicit, departe de creștin de a-și bate joc de cine-va. Dacă lucrul acesta e bun, de ce simțiți un felii de repulsiune cătră mimici? Te faci mimic (imitatoriul al altora) și nu te rușinezi? Pentru ce nu permiteți femeilor vóstre de a face aceasta? Ore nu e acesta un obicei nedemn, și un fapt nepotrivit unui om cuminte? Intr'un spirit glumeț multe și mari rele locuiesc, mare ușurință și un pustiul complet de idei sănătose. Intr'un ast-feliu de spirit s-a slăbit armonia generală, a devenit șubredă întreaga clădire, frica de Dumnezeu a fost alungată, evlavia a fost depărtată. Limba o ai nu ca să te momitărești și să batjocurești pe altul, ci ca să mulțămesci lui Dumnezeu. Nu veți pe bufoni și pe șarlatani, sau scamatori? Aceștia sunt așa diși glumeți. Alungați, vė rog, din spiritele vóstre o ast-feliu de patimă respingătoare, pentru că este fapt de parasiți, fapt al mimicilor, al paiaților și al femeilor desfrănate. Departe fie de spiritele femeilor măritate, departe de spiritele nobile, sau și ale sclavilor. Când cine-va este necinstit, când este desfrănat, acesta forsamente este și măscărăcios. Mulți iaă aceasta faptă ca o virtute, și cu tóte acestea e mai demnă de jelit. Dupre cum poftă treptat și câte puțin duce la curvie, tot așa și cu glumele. La început se par a fi plăcute, dară mai apoi nimic nu e mai uricios ca ele. Căci ascultă ce dicit scriptura: „Îna-

intea tunetului trece fulgerul, eară pe dinaintea omului rușinos trece charul" (Sirach. 32, 10). Nimic nu este mai nerușinat, ca măscărările și glumele próste. Gura omului glumeț nu este plină de char (grații), ci de dureri. Să alungăm acest obicei de pre la mesele noastre. Sunt unia, cari învață și pe cerșitori ca să facă așa. Vai! câtă ticăloșie, ca să facă pe acești menorociți și amăriți de a spune glume uriciose! Dară apoi, la urmă unde nu se găsește această bolă? Dejá ea a intrat și în biserică, ba încă s-a atins și de scripturi. Să vă spun ce-va ca să vă probez cât e de mare acest rău? Mă-e rușine, de sigur, dară cu toate acestea am să spun. Voesc a arăta de unde a venit răul, ca să nu se pară că vorbesc nimicuri, și că am poftă de a discuta cu voi nimicuri, ci ca să vă pot depărta cu chipul acesta de o asemenea rătăcire. Și să nu creadă cine-va că eu inventez, vă voi spune exact ceia ce am auzit. S-a întâmplat ca cine-va să se găsască la masa unuia dintre acei ce se cred că știu lucruri mari... dară simț că v-am provocat risul, și cu toate acestea am să spun. Ei bine punându-se masa cu bucatele, gazda dice celor de față: «luați, copii, ca nu cum-va să se mânia burta» (parodie asupra textului din Psalmul 2, 8. unde se dice: *δράξασθε παιδείας, μή ποτε ὀργισθῆ ὁ κύριος* = «luați învățatură, ca nu cum-va să se mânia domnul», care parodiat dice: *δράξασθε παιδία, μή ποτε ὀργισθῆ κοιλία* = luați, copii, ca nu cum-va să se mânia burta. Trad). Alții earăși dic: «Vai ție mamona, dară mai vai de cel ce nu te are». Și în fine au introdus multe de aceste glume próste și absurdități, ca de exemplu când ved stelele resărind se întreabă: acum ore nu este vre-o naștere? Le spun acestea contra absurdității, și contra obiceiurilor rele, pentru că, în adevăr, asemenea vorbe ies dintr'un spirit pustiū de evlavie. Ore niște ast-feliū de cuvinte nu sunt demne de trăsnetele ceriului? Și multe ar găsi cine-va de acest felū, care se vorbesc de unia. De aceia vă rog, ca alungând de pretutindene acest obicei, să vorbim numai de acelea ce sunt convenabile, și nici de cum gurile sante să nu mai rostiască cuvintele ómenilor necinstiți și desfranați. „Ce împărtașire are dreptatea cu fără-delegea? Sau ce împreunare are lumina cu întunecul“? (II Corinth. 6, 14). E de dorit decī, ca să fugim de toate aceste absurdități, și să ne păstrăm cugetul nevătămat de ast-feliū de lucruri, ca ast-feliū să ne putem bu-

cura de bunurile făgăduite nouē. Omul glumeț iute devine și ocăritoriū al altora, dară ca batjocuritoriū și bārfitoriū al altora el își ingrămădește asupra capului mi de rele. Decī, iubiților, punēnd în rânduială cele două aplecări ale spiritului nostru, voiū să dic pofta și mânia, și legându-le la un loc cu dreapta judecată, ca pe nișce cai iuți de la trăsura, să le dăm ca vizitiū mintea noastră, ca ast-feliū să putem lua premiul chemărei noastre de sus. Căruia fie ca să ne invrednicim cu toți, prin Christos Iisus Domnul nostru, căruia, împreună cu Tatăl și cu Sântul Duch, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XVIII.

„Că aceasta să știți, că tot curvariul, sau necuratul, sau lacomul, care este slujitoriū idolilor, n-are moșcenire întru împărăția lui Christos și Dumneđeu. Nimeni pre voi să nu vă înșale cu cuvinte deșarte, că pentru acestea vine mânia lui Dumneđeu preste fii neascultarei“ (Cap. 5, 5. 6).

Au fost, după cât se pare, și la strămoșii noștri unia, cari deslegaū mânele poporului, și puneau în practică cele spuse la Iezechiil (cap. 13, 19), sau mai bine dis cei ce săvârșau cele ale pseudoprofeților, cari pentru un pumn de orz spurcaū pe Dumneđeu în fața poporului său. Aceasta mi se pare că și acum se practică de unia. Când noi dicem, că cel ce chiamă pe fratele său nebun, se duce în gheena, alții spun: «da? cel ce chiamă nebun se duce în gheena? nu, nu se póte», dic ii. Deasemenea când noi dicem că lacomul este idololátru, și aceasta earăși o resping cu despreț, spunēnd că acest cuvēt este exagerat, și cu acest chip ii își bat joc de toate poruncile. La unia ca aceștia făcēnd alusiune Pavel, scrie Efesenilor: „Aceasta să știți, că tot curvariul, sau necuratul, sau lacomul, care este slujitoriū idolilor, n-are moșcenire întru împărăția lui Christos și Dumneđeu“, după care apoi adaoge: „Nimeni pre voi să nu vă înșale cu cuvinte deșarte“. Așa dară acestea sunt cuvinte deșarte,

care au ore-care grații momentane, însă nu se pot reprezenta în realitate, căci nu e de cât o înșălăciune. „Pentru acestea vine mânia lui Dumnezeu preste fiii neascultării“, adică pentru curvie, pentru lăcomie, pentru necurăție, sau că poate pentru acestea, și pentru înșălăciune, fiind că sunt înșălătore. Fii ai neascultării numește pe cei ce nu ascultă de el. „Deci să nu vă faceți împreună părtași ai acestora, că erați ore-când întunec, eară acum lumina întru Domnul“ (Vers. 7, 8). Privește cu câtă înțelepciune l-a îndemnat. Mai înainte începe cu Christos și le dice: «să vă iubiți unul pe altul și pre nimeni să nu nedreptățiți», apoi îi îndeamnă cu frica de pedeapsă și de gheena. „Erați ore-când în întunec, dice, eară acum lumina întru Domnul“, ceia ce dice și în epistola către Romani: „Care dară ródă ați avut atunci întru acelea, de care acum vă rușinați“ (Rom. 6, 21)? și li aduce aminte de răutatea lor cea mai dinainte, ca cum li-ar dice: «pricepeți deci, ce erați voi odinioară, și ce ați devenit acum; nu vă întorceți înapoi la răutatea de mai înainte, nici nu abusați de charul lui Dumnezeu. „Erați ore-când întunec, eară acum lumina întru Domnul“, nu dóră prin meritul vostru, ci prin charul lui Dumnezeu acordat vouă, căci voi nu ați fost vrednici de el». „Că fii luminei să umblați“. Dară ce înseamnă: „fii luminei“? Aceasta o arată mai departe. „Că ródă Duchului este întru tótă bunătatea, și dreptatea, și adevărul. Cercând ce este bine plăcut Domnului“ (Vers. 9, 10). Când el dice: „întru tótă bunătatea“, face alușiune la cei ce se iușesc și la cei veninoși; eară când dice: „și dreptatea“, are în vedere pe cei lacomi, și când dice: „și adevărul“, el se rapórtă la plăcerile cele minciunóse. «Deci nu acelea pe care vi le-am spus mai sus, dice, trebuie a le practica, ci cele contrare lor, și în tóte acestea să aduceți ródă duhovnicească» Așa dară, acelea sunt isvorite dintr'o minte copilărească. „Și nu vă amestecați cu faptele cele fără de ródă a le întunerecului, ci mai virtos și le defăimați“ (Vers. 11), eară mai departe adaoge: „Că cele ce se fac întru ascuns de către dênșit, rușine este a le și grai. Eară tóte vâdindu-se de lumina, se

arată, că tot ce se arată, lumina este“ (Vers. 12, 13). A đis că lumina sunteți, dară lumina vâdește cele ce se fac într'ascuns. „Dacă voi, dice, ați fi virtuoși și admirați, de sigur că ce-i rău nu s-ar putea ascunde. Căci precum sfeșnecul aprins luminează pe toți și pe tóte din casă, eară hoțul nu ar putea intra, tot ast-feliu și lumina vóstră strălucind, cei rei vor fi vadiți și prinși“. Așa dară trebuie a muștra pe alții pentru faptele lor. Dară atunci cum de dice Mântuitoriul: „Nu judecați, ca să nu fiți judecați.“ (Math. 7, 1)? El a permis a muștra, dară nu a condamna, adică a învăța, și a mai đis aceasta cu privire la cele mai mici greșale, de pildă: „Ce veți paiul în óchiul fratelui têu, eară bârna care este în óchiul têu, nu o simți“ (Ibid. 7, 3)? Și ce este aceasta ce el spune? Dupre cum rana, pe cât timp stă ascunsă și curge pe de sus—fiind acoperită deasupra—nu se bucură de nici-o îngrijire, tot ast-feliu și păcatul: întru cât timp este ascuns, ca cum ar fi în întunec, el cutează mult în liniște, dară când se dá pe față, se face lumina, nu dóră că păcatul devine lumina, ci cel ce l-a făcut, se arată la lumina. Când el este adus la mijloc, când a căpătat povețe, când s-a pocăit, și câștigat iertarea, ore nu ai alungat întunerecul de la dênșul? Nu ai vindecat atunci rana lui? Nu ai prefăcut nerodirea lui în rod bun? Sau că spune aceasta priu vorbele de mai sus, sau că dice, că viața vóstră fiind arătată, este lumina, pentru că în definitiv nimeni nu'și ascunde viața cea nepătată, pe când cele dosite se ascund tocmai spre a fi la întunec. „Pentru aceia dice: „deșteaptă-te cel ce dormi, și te scólă din morți, și te va lumina Christos“ (Vers. 14). Prin cel ce dorme și este mort, el înțelege pe omul aflat în păcate, pentru că și acesta emană din el duhóre rea, ca și omul mort, și acesta e nedeșceptat, ca și cel ce dorme, nu vede nimic, ca și acela, ci numai că visază și își inchipuie. „Și te va lumina Christos“ (καὶ ἐπιφάσει σοι ὁ Χριστός), ceia ce este mai exact, pe când alții dic: „Și te vei atinge de Christos“ (καὶ ἐπιφάσεις τοῦ Χριστοῦ). Depărtează-te de păcat, și vei putea vedea pe Christos. „Tot cel ce face rele urășce lumina, și nu vine la lumina“, (Ioan 3, 20), dice Mântuitoriul, pe când cel ce nu face rele, vine. Aceste vorbe nu le spune numai cu privire la cei necre-

dincioși; mulți și dintre cei credincioși chiar, se dedau la răutăți mai mari de cât cei necredincioși. De aceia se pot spune și celor credincioși: „Deșteaptă-te cel ce dormi, și te scôla din morți, și te va lumina Christos“. Cătră unia ca aceștia se potrivește a li se spune și aceasta: „Dumnezeu nu este al morților, ci al viilor“ (Math. 22, 32).

*) Deci, dacă Dumnezeu nu este Dumnezeul morților, să viem. Unia dic, că lacomul nu este idololatriu, și că dicerea aceasta é exagerată. Dară vorba nu e de loc exagerată, ci adevărată. Cum însă, și în ce mod? Ascultă. Omul lacom s-a depărtat de Dumnezeu, intocmai ca și idololatriul. Și ca să nu cređi că vorba e spusă fără rost, ascultă hotărîrea lui Christos, care spune: „Nu puteți sluji lui Dumnezeu, și lui mamona“ (Math. 6, 24). Deci dacă nu e cu putință a sluji și lui Dumnezeu și lui mamona în același timp, apoi cei ce slujesc lui mamona, singurii s-au scos din slujba lui Dumnezeu; cei ce au tăgăduit stăpânia lui și slujesc aurului ne'suflețit, e cert că sunt idololatri. «Dară, dic, apoi dora n-am făcut idol, nici nu am ridicat templu, nici nu l-am sacrificat oi, nici nu am vărsat vin ca semn de libațiu, ci am intrat în biserică, și mi-am ridicat mâinile cătră fiul lui Dumnezeu cel unul născut, și mă împărtășesc cu sântele taine, iaŭ parte la rugăciuni, și în fine fac toate cele-l-alte după cum se cade unui Creștin. Așa dară cum eŭ mă închin idolilor?» Apoi tocmai aceasta e mai de minunat, că după ce ai căpătat deja experiența și ai gustat din filantropia lui Dumnezeu, după ce ai aflat că bun este Domnul, tu ai lăsat pe cel bun, și ai primit în brațele tale pe tiranul cel crud, și te prefaci că slujești lui Dumnezeu, pe când de fapt tu ți-ai băgat gâtul în jugul cel greu și uricios al iubirei de argint. Nu mi-ai spus nimic despre faptele tale, ci numai de darurile stăpânului. Spune-mi, te rog, pe ostaș de unde îl judecăm noi? Când e de gardă pe lângă împărat, când se hrănește de dânsul, și e chemat de dânsul, sau când cugetă aceleași ca și dânsul? A se preface că este pentru împărat și că execută ordinele lui, eară pe de altă parte a încuraja uneltirile dușmanilor, dicem că faptul acesta e mai uricios,

*) Partea morală. Trebuie a ne lepăda de faptele cele rele, de lumina faptelor bune a ne apropia, și a nu trece cu vederea pe frații ce păcătuiesc. (Veron).

de cât dacă s-ar fi desfăcut singur de slujbă și s-ar fi pre-dat acelor dușmani. Și tu acum insultă pe Dumnezeu ca și un idololatriu, nu numai cu gura ta, ci și cu ale miilor de ómeni nedreptățiți de tine. Inse, dic, că nu este idololatriu. Dară când îi vorbesc: ah! creștinul, lacomul, etc. atunci nu insultă numai cel care face aceasta, ci silește de multe-ori și pe cei nedreptățiți de a face același lucru, și dacă pôte nu vorbesc, apoi aceasta să se atribuie mai mult e-vlaviei lor. Sau pôte că nu vedem petrecându-se așa lucrurile? Ce altă face idololatriul, de cât că se închină patimilor, de care e stăpănit de multe-ori? Când noi dicem că se închină idolilor, el răspunde: «nu, ci mă închin Afroditei sau lui Aren» (Marte). Îi întrebăm apoi, ce este cea Afrodita? la care cei mai marcanți dintre dânsii răspund, că este plăcerea. Noi îi întrebăm ce este acel deŭ Aren, la care ni răspund, că este mânia. Tot ast-feliu te închini și tu lui mamona. Dacă dicem, cine este mamona? răspunsul e: lăcomia. Și tu te închini ei? «Nu mă închin», dic. Dară de ce óre? pôte pentru că nu ți pleci genunchile înaintea ei? Dară tu cu atât mai mult te închini ei prin lucrurile și faptele ce le săvârșești, și aceasta e cea mai mare închinare. Și pentru ca să afli că este așa, privește la închinarea lui Dumnezeu. Cine óre i se închină mai mult? Acei cari staŭ la rugăciune regulat, sau acei cari fac voea lui? E invederat că acești din urmă. Tot ast-feliu sunt și acei ce se închină lui mamona, căci îi făcând voea lui mamona, mai mult lui se închină, de și aceia închinându-se patimilor, de multe ori sunt afară de acele patimi. Așa bună-óra ar putea vedea cine-va de multe-ori un închinătoriu a lui Aren abținându-se de mânie, pe când tu nu faci nici odată așa, ci te-ai aservit cu totul patimei. Nu sacrifici oi? În schimb inse sacrifici ómeni, suflete cugetătoare, pe unele prin fôme, pe altele prin blestemuri. Nici o jertfă nu e mai demnă de bachus (Διόνυσος), deŭ beției și al orgiilor. Cine a vedut vre-odată suflete sacrificate? Blăstemat să fie templul lăcomiei! Dacă te-ai duce la templul idolilor, ai vedea sângele caprelor și al boilor vărsat pe altare și infectat, eară de te-ai duce la templul celui lacom, vei vedea sângele ómenilor turnat pe jos; vei vedea acolo nu aripă de paseră ardând, nu fum ieșind și împrăștiindu-se în aer, ci corpuri de ómeni nimicite. Unia s-au aruncat de pe stânci în prăpastie, altii și-au pus lațul în gât, eară alții și-au petrecut sabia prin grumaz. Ai vedut jertfe crude și neomenóse? Voesci a vedea mai grozave ca acestea? Eŭ îți voi arăta nu

corpuri de oameni, ci suflete de oameni sfășiate acolo. Pentru că este posibil de a se sfășia și sufletele, negreșit cu o sfășiere potrivită lor, după cum este și mórtea sufletelor. „Sufletul care păcătuieste, acela va muri“ (Iezech. 18, 4). Mórtea sufletului nu este ca a corpului, ci e cu mult mai grozavă. Mórtea corpului despărțind corpul de suflet, pe corp l-a liniștit de multele griji și dureri, eară pe suflet l-a trimis la locul cunoscut; apoi corpul descompunându-se cu timpul și risipindu-se în mai multe părți, acestea earăși se unesc împreună cu aceiași rândueală ca și mai înainte, și așa feliu corpul își reia sufletul său. Mórtea sufletului însă e cu mult mai înfricoșată și mai grozavă, pentru că după ce se desparte de corp, earăși se unește cu acesta la timpul hotărît, după care apoi este aruncat în focul cel nestins. Așa dară după cum este mórte sufletească, tot așa este și sfășiere sufletească. Care este sfășierea corpului? Aceia că el móre, și este despărțit de energia sufletului. Care este sfășierea sufletului? Și aceasta este mórte, căci după cum corpul atunci móre, când sufletul îl părăsăște de energia sa, așa și sufletul atunci móre, când îl părăsăște Sântul Duch de energia sa. Niște ast-feliu de morți se petrec mai ales la templul lăcomiei. Ele nu se satură, nici că sunt mulțamite numai cu sângele oamenilor, ci dacă nu vor jertfi chiar sufletul, sau mai bine ȳis, dacă nu vor lua în stăpânirea lor ambele suflete—al celui ce a jertfit și al celui ce a fost jertfit—nu se satură templul lăcomiei. Mai nteiu este necesitate de a fi sacrificat cel ce a sacrificat (lacomul), eară acesta sacrifică la rândul său pe cel ce era viu până atunci, căci când acesta scóte din gura lui blestemuri, când batjocurește, și când își perde cumpătul, óre aceste rane ale sufletului nu sunt incurabile?

Ai vedut deci că cuvântul nu este exagerat? Voești a aȳdi și alt-ceva, și a afla cum lăcomia este idololatrie, ba încă chiar mai uriciósă de cât aceasta? Idololatrii adorează și se închină fapturilor lui Dumneȳeu, căci ascultă: „Și aȳ cinstit, ȳice, și aȳ slujit fapturii de cât făcătorului“ (Rom. 1, 25), eară tu te închini fapturii tale, pentru că Dumneȳeu nu a creat lăcomia, ci a fost inventată de nesățul teȳ cel necumpătat. Privește acum risul și nebunia celor lacomi. Cel ce se închină idollor, cel puțin respectă pe idoli, și de ar vorbi cine-va de rău contra acestora, sau l-ar insulta, îi se infuriază și se răscolă asupra lui, pe când tu, stăpânit ca de o beție, te închini

unui lucru, care nu numai că nu este scutit de acușatiuni, ci încă e încărcat de necucernicie. Ast-feliu deci, tu ești cu mult mai rău de cât idololatrii, și nu ai nici un cuvânt de apărare, ca să ȳici, că faptul acesta nu este rău. Dacă și aceia sunt fără scusă, cu atât mai mult tu, care de mi de ori ești acusat pe la judecatoriȳ din cauza lăcomiei, și vorbești de rău pe toți. Dacă voești, să cercetăm și de unde a intrat în lume idololatria. Un bărbat înțelept (Înțelepciunea lui Solomon, Cap. 14, 15) ȳice, că un om bogat măhnit de mórtea cea fără de timp a fiului său, și negăsind nici-o mângăere în jalea lui, a făcut chipul fiului său, la care uitându-se neconținut i se părea că îl are prin acea icónă. Lingușitorii însă, al căror Dumneȳeu este pântecule, încunjurând cu stimă acea icónă în respectul tatălui, aȳ transformat obiceiul în idololatrie. Așa dară idololatria a fost introdusă din cauza slăbăciunii spiritului, dintr'o obiceiuință neresonabilă, dintr'o necumpătare lipsită de ori-ce rațiune. Dară lăcomia nu așa. De sigur că a intrat și ea în lume din cauza slăbăciunii spiritului, și chiar s-ar putea ȳice că dintr'o împrejurare cu mult mai rea, căci nu a scos cine-va pe fiul său mort din casă, nici n-a căutat mângăere în jalea sa, nici lingușitorii nu l-au împins de a-i face icónă, însă cum? Vē voiȳ spune îndată. Cain a înșălat pe Dumneȳeu, căci oprind pentru dēnsul ceia ce trebuia să se dea ca sacrificiȳ lui Dumneȳeu, a sacrificat aceia ce trebuia să fie al său, adică ce a fost mai rău, și cu chipul acesta răul s-a început cu Dumneȳeu. Dacă noi suntem al lui Dumneȳeu, apoi cu atât mai mult a lui Dumneȳeu este și protia asupra averilor noastre. Încă și aplecarea femeilor spre poște a venit tot din lăcomie. Am vedut fetele oamenilor, ce aȳ cădut în poște, și cum din acestea aȳ cădut earăși în iubirea de bani. A dori ca să ai mai mult de cât aprópele, pentru satisfacerea poștelor lumești, de nicăiri nu vine, de cât că s-a rēcit iubirea. A voi ca să ai mai mult, de nicăiri nu vine, de cât din prostie, din misantropie și din mândrie. Nu vești pământul cât e de mare? și cu tóte acestea cu cât mai trebuitorȳ este aerul, și ceriul? Pentru ca Dumneȳeu să-ȳ stingă lăcomia, privește în ce măsură a făcut el creaturile sale; eară tu încă și așa rāpești? Auȳ că lăcomia este idololatrie, și nici așa nu tremuri? Voești a clironomisi pământul? Ei bine, nu vei avea clironomie în ceriuri. Te grābești să lași altora clironomie, ca pe tine să te lipsești de ea? Spune-mi, dacă cine-va

corpuri de oameni, ci suflete de oameni sfășiate acolo. Pentru că este posibil de a se sfășia și sufletele, negreșit cu o sfășiere potrivită lor, după cum este și mórtea sufletelor. „Sufletul care păcătuieste, acela va muri“ (Iezech. 18, 4). Mórtea sufletului nu este ca a corpului, ci e cu mult mai grozavă. Mórtea corpului despărțind corpul de suflet, pe corp l-a liniștit de multele griji și dureri, eară pe suflet l-a trimis la locul cunoscut; apoi corpul descompunându-se cu timpul și risipindu-se în mai multe părți, acestea earăși se unesc împreună cu aceiași rândueală ca și mai înainte, și așa feliu corpul își reia sufletul său. Mórtea sufletului însă e cu mult mai înfricoșată și mai grozavă, pentru că după ce se desparte de corp, earăși se unește cu acesta la timpul hotărît, după care apoi este aruncat în focul cel nestins. Așa dară după cum este mórte sufletească, tot așa este și sfășiere sufletească. Care este sfășierea corpului? Aceia că el móre, și este despărțit de energia sufletului. Care este sfășierea sufletului? Și aceasta este mórte, căci după cum corpul atunci móre, când sufletul îl părăsăște de energia sa, așa și sufletul atunci móre, când îl părăsăște Sântul Duch de energia sa. Niște ast-feliu de morți se petrec mai ales la templul lăcomiei. Ele nu se satură, nici că sunt mulțamite numai cu sângele oamenilor, ci dacă nu vor jertfi chiar sufletul, sau mai bine ȃis, dacă nu vor lua în stăpânirea lor ambele suflete—al celui ce a jertfit și al celui ce a fost jertfit—nu se satură templul lăcomiei. Mai nteiu este necesitate de a fi sacrificat cel ce a sacrificat (lacomul), eară acesta sacrifică la rândul său pe cel ce era viu până atunci, căci când acesta scóte din gura lui blestemuri, când batjocurește, și când își perde cumpătul, óre aceste rane ale sufletului nu sunt incurabile?

Ai vedut deci că cuvântul nu este exagerat? Voești a auzi și alt-ceva, și a afla cum lăcomia este idololatrie, ba încă chiar mai uriciósă de cât aceasta? Idololatrii adorează și se închină fapturilor lui Dumnezeu, căci ascultă: „Și au cinstit, ȃis, și au slujit fapturile de cât făcătorului“ (Rom. 1, 25), eară tu te închini fapturi tale, pentru că Dumnezeu nu a creat lăcomia, ci a fost inventată de nesațul teú cel necumpătat. Privește acum risul și nebunia celor lacomi. Cel ce se închină idollor, cel puțin respectă pe idoli, și de ar vorbi cine-va de rău contra acestora, sau l-ar insulta, îi se infuriază și se răscolă asupra lui, pe când tu, stăpânit ca de o beție, te închini

unui lucru, care nu numai că nu este scutit de acușatiuni, ci încă e încărcat de necucernicie. Ast-feliu deci, tu ești cu mult mai rău de cât idololatrii, și nu ai nici un cuvânt de apărare, ca să ȃici, că faptul acesta nu este rău. Dacă și aceia sunt fără scusă, cu atât mai mult tu, care de mi de ori ești acusat pe la judecatori din cauza lăcomiei, și vorbești de rău pe toți. Dacă voești, să cercetăm și de unde a intrat în lume idololatria. Un bărbat înțelept (Înțelepciunea lui Solomon, Cap. 14, 15) ȃice, că un om bogat mahnit de mórtea cea fără de timp a fiului său, și negăsind nici-o mângăere în jalea lui, a făcut chipul fiului său, la care uitându-se neconținut i se părea că îl are prin acea icónă. Lingușitorii însă, al căror Dumnezeu este pântecel, încunjurând cu stimă acea icónă în respectul tatălui, au transformat obiceiul în idololatrie. Așa dară idololatria a fost introdusă din cauza slăbăciunii spiritului, dintr'o obiceiuință neresonabilă, dintr'o necumpătare lipsită de ori-ce rațiune. Dară lăcomia nu așa. De sigur că a intrat și ea în lume din cauza slăbăciunii spiritului, și chiar s-ar putea ȃice că dintr'o împrejurare cu mult mai rea, căci nu a scos cine-va pe fiul său mort din casă, nici n-a căutat mângăere în jalea sa, nici lingușitorii nu l-au împins de a-l face icónă, însă cum? Vă voi spune îndată. Cain a înșălat pe Dumnezeu, căci oprind pentru densusul ceia ce trebuia să se dea ca sacrificiu lui Dumnezeu, a sacrificat aceia ce trebuia să fie al său, adică ce a fost mai rău, și cu chipul acesta răul s-a început cu Dumnezeu. Dacă noi suntem al lui Dumnezeu, apoi cu atât mai mult a lui Dumnezeu este și protia asupra averilor noastre. Încă și aplecarea femeilor spre poște a venit tot din lăcomie. Am vedut fetele oamenilor, ce au cădut în poște, și cum din acestea au cădut earăși în iubirea de bani. A dori ca să ai mai mult de cât aprópele, pentru satisfacerea poștelor lumești, de nicăiri nu vine, de cât că s-a răcit iubirea. A voi ca să ai mai mult, de nicăiri nu vine, de cât din prostie, din misantropie și din mândrie. Nu vești pământul cât e de mare? și cu toate acestea cu cât mai trebuitoru este aerul, și ceriul? Pentru ca Dumnezeu să-ți stingă lăcomia, privește în ce măsură a făcut el creaturile sale; eară tu încă și așa răpești? Auzi că lăcomia este idololatrie, și nici așa nu tremuri? Voești a clironomisi pământul? Ei bine, nu vei avea clironomie în ceriuri. Te grăbești să lași altora clironomie, ca pe tine să te lipsești de ea? Spune-mi, dacă cine-va

ți-ar hărăzi totă puterea, oare nu ai primi-o? Eată că e cu puțință acum, dacă tu ai voi. De și unia ție că se scârbesc când lasă altora averile, și că ar fi voit, ca mai degrabă să le mănânce ei, de cât să vadă pe alții devenind stăpâni pe ele, iată că nici eu nu te voi scote din această idee, care nu este, de cât a unui suflet slab; dară cel puțin macar aceasta să se facă: prin testamentele tale lasă pe Christos clironom. Aceasta ar fi trebuit ca să o faci pe când erai în viață, căci atunci ai fi probat buna ta dispozițiune, dară cu toate acestea fă-te generos măcar silit de împrejurări. Chiar și Christos de aceia a poruncit de a da eleimosină la săraci, ca să ne facă filosofi fiind noi în viață, ca să ne convingă de a desprețui averile, de a ne învăța ca să ne ridicăm mai pre sus de cele pământești. Dară ca tu să dai averea ta când deja ești în gura morții și când nu mai ești stăpân pe sine-ți, aceasta nu înseamnă că ai desprețuit averile. Atunci tu nu dai din a le tale cu propria ta voință, ci împins de necesitate; atunci mulțămirea se cuvine morții, eară nu ție; aceasta nu rezultă din afecțiunea ta către cei cărora li ai lăsat averea, ci din siluirea morții. Dară cel puțin fă-se aceasta măcar, fă, ție, ca macar atunci să te scapi de patimă. Aminteste-ți ceia ce ai răpit de la alții, aminteste-ți de cele cu care ai înșalat pe alții, lóte înapoese-le împătrit, și așa te vei justifica înaintea lui Dumnezeu. Dară sunt unia cari ajung la atâtă nebunie și împetrire, în cât chiar nici atunci nu vor să înțeleagă frica de răspundere, ci ca cum pare că s-ar sili ca să-și atragă asupra-li o mai grozavă pedeapsă din partea lui Dumnezeu, totul fac ca să și îngreuiere pozițiunea lor. De aceia fericitul Pavel scria Efesenilor: „Ca fiii luminei să umblați“. Cel lacom însă, trăiește mai mult în întunec, eară întunecul cel mare prăpădește totul.

„Si nu vă amestecați, ție, cu faptele cele fără de ródă ale întunecului, ci mai virtos și muștrați. Că cele ce se fac întru ascuns de către dênșii, rușine este ale și grai“. Audeți, vă rog, toți câți aveți ca princip practic al vieții, de a nu fi urți de nimeni, ci încă chiar de a fi iubiți de toți. Iată că acela răpește diua-miada mare, și tu te temi de a-l muștra, căci ție: «ce folos voi avea, dacă el mă va uri»? Te temi de ură dacă tu îl vei muștra după dreptate? Dară aceasta nu este o ură zadarnică. Muștră pe fratele tău, ia-ți

asupra ta dușmănia lui provenită din dragostea ce tu ai către Christos, și împedecă-l de a cădea în prăpastia spre care se duce. A te împărtăși din masa lui, a pronunța cuvinte bune, a-l încărca de salutări și de laude, pe care nu le merită, lóte acestea nu dau dovada unei prietenii mari. Noi trebuie de a presenta niște ast-feliu de daruri prietenilor noștri, ca prin ele să smulgem sufletele lor de sub mânia lui Dumnezeu, să-i ridicăm când îi vedem zăcând în cuptorul răutății. «Dară nu se îndreaptă», ție tu. Nu face nimic, tu fă-ți datoria ce te privește, spre a te justifica înaintea lui Dumnezeu. Nu ascunde talantul în pământ. De aceia ai cuvântul, de aceia ai limbă și gură, ca să îndrepti pe aprópele. Singure animalele nu se îngrijesc de aprópele lor, eară tu, care chemi tată pe Dumnezeu, și frate pe aprópele tău, îl vești pe acesta făcând o mulțime de rele, și taci preferând mai mult dragostea de cât folosința lui sufletească? Nu, vă rog, căci nu póte fi o altă probă mai mare de iubire adevărată, de cât aceia de a nu trece cu vederea pe frații, cari greșesc. Ai vedut póte pe unia dușmânindu-se; ei bine, intervină între dênșii și rupe dușmănia. Ai vedut pe alții răpind cu lăcomie averile streine; împedecă-l de la aceasta. Ai vedut póte nedreptății; ia-li apărarea, căci prin aceasta nu li-ai folosit lor atâtă, pe cât ție singur. De aceia suntem prieteni, ca să ne ajutăm și să ne folosim unii pe alții. În alt mod vei asculta cele ce ție spune prietenul, și în alt mod cele spuse de cine s-ar întâmpla, pentru că pe unul ca acesta póte îl bănuiești, după cum bănuiești póte și pe dascal, însă pe prieten nici de cum. „Că cele ce se fac întru ascuns de către dênșii, ție, rușine este ale și grai. Eară toate vădindu-se de lumină, se arată, că tot ce se arată lumină este“. Dară ce voește să spună aici? El voește a ție, că unele păcate se fac aici pe ascuns, eară altele pe față, acolo însă nu va fi așa, căci nimeni nu va fi care să nu-și cunoască greșalele sale. De aceia ție: „Eară toate vădindu-se de lumină, se arată“. Dară ce? Oare vorbește aici despre idololatrie? Nu, ci este vorba de viață și de păcate. „Că tot ce se arată, lumină este.“

De aceia vă rog, ca nici să nu vă leneviți muștrând pe alții, și nici să nu vă supărați când sunteți muștrați. Pe cât timp se face ce-va la întunec, se săvârșăse cu mai mare nepăsare, eară când mai sunt și alți marturi,

atunci faptul se scote la lumină. De aceia noi să facem totul ce ni stă prin pulință, ca să scăpăm pe frații noștri de mórtea sufletească; să li imprăștiem întunerecul di'm-prejurul lor, ca ast-feliu să pôlă vedea sórele dreptăței. Când sunt mai mulți luminători, calea virtuței li va fi mai lesnicioasă, căci lumina se întinde tot mai mult, imprăștiind întunerecul, eară cei din întunerec mai mult încă vor fi stăpâniți de el. Dară dacă s'ar întâmpla din contra, adecă dacă grosimea, sau mai bine dis desimea păcatelor și a întunerecului vor stăpâni lumina, și-i vor nimici strălucirea ei, apoi e teamă ca nu cum-va să se stingă și acești luminători. Așa dară, pentru ca să putem folosi altora, și să ne folosim și pe noi în același timp, e necesar de a sta așa, adecă de a rămânea în lumină, ca ast-feliu pentru fóte să înălțăm slavă lui Dumneđeu, prin charul și filantropia unuia născut al seú fiú, căruia împreună cu Tatăl și cu Duchul Sânt, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XIX.

„Socotiți drept aceia cum să umblați cu pază, nu ca niște neînțelepți, ci ca cei înțelepți, răscumpărând vremea, că zilele rele sunt. Drept aceia nu fiți nepricepuți, ci cunoscând ce este voea lui Dumneđeu“ (Cap 5, 15—17).

Earăși curăți rădăcina amarăciunei, earăși taie din fund ocașia iuțelei, căci ce dice? „Socotiți cum să umblați“. Printre lupi îi sunt ca niște oi, drept care li poruncește de a fi ca porumbii, „Și fiți proști ca porumbii“ (Math. 10, 16). După ce îi erau printre lupi, și li era poruncit a nu se apăra, ci a suferi réul, de și ar fi fost de ajuns ca să devină destul de slabi prin cele țise mai înainte, cu toate acestea privește exagerația apostolului, când mai adaege încă în a-l sfătui și a se asigura ast-feliu și pe el, și pe dênșii. Cetăți întregi purtau resboiú cu dênșii, ba încă resboiul a intrat și în casa familiară, unde se răsculase tatăl contra fiului, fiul contra tatălui, muma

contra fiicei, și fiica contra mumei. Și de unde proveniaú aceste desbinări? Aú auđit pe Christos spunénd: „Care nu se leapada de toate avuțiile sale, nu pôte fi vrednic de mine“. (Luca 14, 33), și earăși: „Cel ce iubesc pre tată și pre muma mai mult de cât pre mine, nu este mie vrednic“ (Math. 10, 37). Deci ca să nu creadă că introduce resbóe și lupte fără scop, de unde urma a se naște o mare mânie asupra lor, de și erau cauza dușmăniei tocmai ii, apostolul li spune: „Socotiți cum să umblați cu pază“, adecă, «afară de predică de nicăiri aiurea să nu dați ocașie de dușmănie contra vóstré; numai aceasta să vă fie motiv de dușmănie. Nimeni dintre voi să nu acuse pe un altul, ci să-i arătați totă cinstea și supunerea vóstré, când cu nimic nu se vátămă predica, când cu nimic nu sunteți împedecați în evsevia vóstré, căci dice: „Dați dară tuturor cele ce sunt cu datorie; celui cu dajdia, dajdie, celui cu dijma, dijma“ (Rom. 13, 7), pentru că dacă în toate cele-l-alte vă vor vedea blândi și ascultători, se vor rușina». „Nu ca niște neînțelepți, ci ca cei înțelepți, rescumpărând vremea“. Prin aceste cuvinte el nu voește a ne sfătui ca să fim nestatornici și lesne schimbători în afacerile nóstre, ci ca cum ar dice: «timpul nu este al vostru; voi acum sunteți bejenari și trecători, sunteți străini și necunoscuți aici; nu căutați cinste, nu căutați slavă, nu căutați stăpânie și nici răsbunare; toate le răbdați, și cu aceasta rescumpărați vremea; plătiți ori-ce v-ar cere, fie chiar că ați da totul.» Gândește-te la cele ce ți spun: cine-va are o casă strălucită și într'una din zile intră acolo tâlharii, cu scop de a-l omori; de cât acela dând mulți bani tâlharilor a scăpat teafăr, cu care ocașie noi țicem, că el s-a rescumpărat. Ei bine, iată și tu ai o casă mare, și o credință adeverată. Intr'una din zile vin réu-făcătorii ca să ți iee totul; dară eú ți dice: dá ori-ce ar cere ii, numai capitalul scapă, voiú să țic credința ta. „Că zilele sunt rele“. Care este réutatea țilei? Réutatea țilei trebuie a dura în acea țic. Ce este réutatea corpului? Bóla. Ce este réutatea spiritului? Violenia lui. Ce este réutatea apei? Amarăciunea ei. Și în fine réutatea fie-cărui lucru, este inșeși firea aceluși lucru. Deci dacă réutatea este în țic, apoi trebuie a fi numai în acea țic, în acele ore, în fine în acea lumină a țilei. Și Christos dice: „Ajunge țilei réutatea ei“

(Math. 6, 34). De aici noi vom putea cunoaște și semnificația dicerei apostolului. Deci cum el numește zilele rele? Cum numește timpul rău? El nu numește rea ziua în sine, sau esența zilei, și nici nu numește rele creaturile lui Dumnezeu, ci ceia ce se petrece în ele, după cum și noi avem obiceiul de a dice: «ați am petrecut o zi rea și prostă»; de și de alt-feliu cum ar fi fost prostă, dacă nu din cauza celor ce s-au petrecut în cursul ei? Dară cele petrecute în cursul ei, sunt unele bune, și acestea sunt de la Dumnezeu, pe când acele rele sunt de la oameni răi. Așa dară oamenii sunt creatorii relelor întâmplare în timpuri, și de aceia prin abus se numesc timpurile rele, după cum și noi obișnuim a le numi. „Drept aceia nu fiți nepricepuți, dice, ci cunoscând ce este vocea lui Dumnezeu.“

„Și nu vă îmbătați de vin, întru care este curvia“ (Vers. 18). Necumpătarea vinului face pe oameni furioși, îndrăzneți și lesne a greși, iuți și de nesuferit. Vinul s-a dat spre a înveseli inima omului, eară nu pentru beție; dară acum dacă nu se îmbată cine-va, e crezut faptul acesta ca rezultatul nevoiniciei și de ris. Care speranță de mântuire vom avea? E de ris, spune-mi, de a nu se îmbăta cine-va? pe când e cu totul contrar, căci a se îmbăta trebuie a fi de risul și desprețul tuturor. Chiar și omul ordinar trebuie a sta departe de beție, dară cu cât mai mult încă ostașul, care se învârtește printre spade, sânge și masacruri; cu atât mai mult, dic, ostașul, când și din altă parte este stăpânit de mânie, voiți să dic, din cauza puterii și a stăpânirii pe care le reprezintă, și pentru că încontinuu el este băgat în certe și intrigi. Voești să afli în ce împrejurare vinul este bun? Ascultă scriptura, care dice: „Dați băutura, care îmbată, celor ce sunt în supărări, și vin să bea celor ce sunt în dureri“ (Pilde 31, 6), și cu drept cuvânt, căci vinul moie pe omul aspru și posomorit, și-l împrășcie norii mâniei. „Vinul înveselește inima omului“ (Ps. 103, 16). Deci cum vine beția din vin, pe câtă vreme nu e posibil ca vinul să lucreze asupra omului cele contrare destinațiunii sale? Așa dară e cert, că beția nu derivă din vin, ci din necumpătarea celui ce-l bea. Vinul nu ni-a fost dat pentru alt-ceva, de cât numai pentru sănătatea corpului, însă, necumpătarea împedică și aceasta. Ascultă pe acest fericit ce scrie și vorbește lui Timothei: „Puțin vin primește pentru

stomachul tău, și pentru cele dese slăbaciunile tale“ (I Thimoth. 5, 23). Pentru aceia Dumnezeu a făcut corpurile noastre cu atâta simetrie, ca să ne săturăm cu puțin, învățându-ne de aici, că el ni-a făcut sprinteni pentru o altă viață. El voia ca de la început să ni dea acea viață, dară fiind-că ne-am făcut nevrednici de ea, a amânat-o; însă chiar în timpul acesta de amânare nu ne-a permis ca să usăm de vin în mod necumpătat. Un pahar mic de vin și o pâine e deajuns spre a umplea pântecul omului. Dumnezeu a făcut pe om mai cumpătat, de cât toate celelalte viețări pe care el le stăpânește, și prin analogie și corpul său e cu mult mai mic de cât al multora, ceia ce nimic nu învederează, de cât că ni s-a înlesnit puțința de a călători cu ințime către o altă viață. „Nu vă îmbătați de vin, dice, întru care este curvia“, pentru că beția nu numai nu salvează ci și prăpădește, și nu numai corpul, ci și sufletul. „Ci vă umpleți de Duchul, vorbind întru voi în psalmi, și laude, și cântări duhovnicești, laudând și cântând întru inimile voștre Domnului; mulțamind pururea pentru toate, întru numele Domnului nostru Iisus Christos, lui Dumnezeu și Tatăl, plecându-vă unul altuia întru frica lui Dumnezeu“ (Vers. 19—21). «Voești, dice, să te veșelești? Voești să-ți petreci ziua cum se cade? Ei bine, eu ți dau băutura spirituală. Beția taie chiar vocea cea mai armonioasă, gângăvește și impletecește limba noastră, strimă ochii, și în fine schimonosește totul din noi. Învăță a cânta, și vei vedea câtă plăcere vei simți, pentru că cei ce cântă cântări duhovnicești se umplu de Duchul Sânt, pe când cei ce cântă ode satanicești se umplu de duchul cel necurat.» Ce înseamnă ore: „întru inimile voștre Domnului“? Adecă a fi cu atențiune la ceia ce cântă, a fi cu înțelepciune, pentru că cei ce nu iaș sama, ci cântă cum s-ar întâmpla, li rătăcește inima și cugetul în timpul pe când pronunță vorbele. „Mulțamind pururea pentru toate, dice, întru numele Domnului nostru Iisus Christos, lui Dumnezeu și Tatăl, plecându-vă unul altuia întru frica lui Dumnezeu“, adecă, după cum dice tot acest fericit: „Întru toate prin rugăciune cu mulțamita cererile voștre să se arate lui Dumnezeu“ (Filip 4, 6), căci nimic nu înveselește

atât pe om, ca atunci când el este recunoscătoriu. Mai cu samă noi putem a mulțami lui Dumnezeu, depărtând spiritul nostru de la cele spuse mai'nainte, și curățindu-l prin cele arătate. „Ci vă umpleți de Duchul“, dice. Așa dară, e în noi acest Duch? Negreșit că este în noi, saū că mai drept vorbind pôte fi în noi, căci dacă alungăm ori ce minciună de la noi, dacă îndepărtăm amarăciunea, și mânia, și iuțimea, curvia și tótă necurăția; când în fine devenim bun, milostiv, și iertăm unul altuia; când măscărăciunea și glumele próste nu sunt cu noi; când noi inși-ne ne pregătim de a fi vrednici, apoi ce pôte impedecca pe Duchul Sânt de a nu se pogori asupra noastră? Și nu se pogorâ încă, cum s-ar întâmpla, ci umple inimile noastre. Când interiorul nostru are atâta lumină, la urmă nici nu ni se pare a fi atât de grea practicarea virtuței, ci lesniciosă și ușoră. «Mulțamind pururea», dice. Adecă ce? Noi trebuie a-I mulțami pentru tóte cele ce se întâmplă? Da; chiar de am fi în vre-o bôlă, și chiar de am fi în sărăcia cea mai mare; căci dacă chiar în legea veche un înțelept sfătuieșce și dice: „Tot ce se va întâmpla ție, primeșce, și întru schimbările smereniei tale depărteaza de la tine mânia“ (Sirach 2, 4), adecă rabdă îndelung, apoi cu atât mai mult noi cei din legea nouă trebuie a-I mulțami pururea chiar în suferințele noastre. Chiar de nu șciți cuvântul pentru care suferi, tu mulțameșce-I lui, căci aceasta este adevărata mulțamire. Dacă tu-I mulțameșci când prosperezi și îți merg bine tóte afacerile, nu e nimic de mirare; ceia ce se cere, este de a-I mulțami când ești în scârbe, în supărări și în necazuri. Nu vorbi nimic mai mult, de cât acest cuvânt scurt: mulțamescu-ți ție Stăpâne. Și ce dic eū despre scârbele de aici? Noi trebuie a mulțami lui Dumnezeu chiar pentru gheena, pentru suferințele și pedeapsa de acolo. Acest fapt ne va folosi mult, fiind cu băgare de samă, căci vom avea, ca în loc de frâu, pusă în inimile noastre frica de gheena.

*) Deci, noi să mulțamim lui Dumnezeu nu numai pentru binefacerile cele șarătate ce le primim de la densusul, ci și pentru cele nearătate, și chiar pentru acelea care ni le acordă fără voea noastră, pentru că de multe-ori fără

*) Partea morală. Nu trebuie a examina cu minuțiositate greșalele altora, ci a ne pleca unii altora întru frica lui Dumnezeu, și lui a-I mulțami pentru tóte. (Veron.)

să voim noi și fără să șcim, el ni face bine. Dacă pôte nu credeți, eū vă voi clarifica acest fapt. Elinii cei necurați și necredincioși nu óre atribuie sórelui totul, cum și idolilor lor? Dară ce? Nu óre el li face bine și acestora? Nu óre e rezultatul același pronit că aceia trăiesc, sunt sănătoși, fac copii, și cele-l-alte? Dară așa numiți Marcioniști? Nu și aceștia hulesc pe Dumnezeu ca și Manicheii? Și cu tóte acestea nu și lor li face bine pe fie-ce di? Dacă însē el face bine și acelora, cari nu-l cunosc, cu atât mai mult nouē. Ce altă îndeletnicire e mai demnă de Dumnezeu, de cât de a face bine neamului omenesc, fie prin pedeapsă, fie prin iertare? Așa dară nu numai când suntem în prosperitate să-I mulțamim, căci aceasta nu e vre-o treabă mare. Aceasta o șcia și diavolul, pentru care și dicea: „Aū dóră în zadar se teme Iob de Domnul? Aū n-ai îngrădit tu tóte cele dinafara și cele dinauntru ale casei lui? Și tóte cele ce sunt pri'mprejurul lui?... ci trimite mâna ta, și te atinge de tóte câte are el, și nu te va bine-cuvēnta“ (Iob. 1, 9—11). Și cu tóte acestea nimic mai mult n-a câștigat spurcatul, și nici să fie de a câștiga vre-odată ce-va de la noi, ci chiar când suntem în sărăcie, când suntem în bóle și în strimtorări, să-I adresăm mulțamiri lui Dumnezeu. Când dic mulțamire nu înțeleg numai cu cuvintele și cu limba, ci cu faptele, cu cugetul și cu inima noastră. Să-I mulțamim din tot sufletul nostru, pentru că el ne iubeșce mai mult de cât născătorii noștri, și pe cât de mare este deosebirea între bunătate și réutate, pe atât de mare e deosebirea între iubirea lui Dumnezeu și cea a născătorilor noștri. Aceste cuvinte nu sunt ale mele, ci ale lui Christos, care ne-a iubit pre noi, căci ascultă ce dice el: „Care om este dintre voi, de la care de va cere fiul său pâne, aū dóră peatră-I va da lui?... Decti dacă voi réi fiind, șciți să dați daruri bune fiilor voștri, cu cât mai virtos Tatăl vostru cel din ceruri, va da cele bune, celor ce cer de la densusul“? (Math. 7, 10—12). Și earăși ascultă ce dice aiurea: „Aū dóră va uita femeia pe pruncul său, saū nu-I va fi mila de fiul pântecelului său? că de va și uita femeia pre aceștia, dară eū nu te voi uita pre tine, dice Domnul“ (Isaia 49, 15). Dacă el nu ne-ar iubi, apoi pentru ce

ne-a făcut? Nu cum-va avea el vre-o trebuință? Nu cum-va noi îndeplinim vre-o necesitate a lui, sau vre-o slujbă? Nu cum-va are vre-o nevoie de noi? Dară ascultă ce dice Profetul: „Dis-am Domnului: Domnul meu ești tu, că bunătățile mele nu-ți trebuiesc“ (Ps. 15, 2). Dară nerecunoșcătorii și nesimțitorii dic, că dacă Dumneșu este bun, apoi de bunătatea lui este absolut necesar a fi legată egalitatea către toți. Dară spune-mi nerecunoșcătorii: Ce anume dicit tu că nu este din bunătatea lui Dumneșu, și de ce egalitate vorbești? «Cutare, dicit, e beteag din copilărie, un altul se infuriază și este demonizat, un altul a petrecut totă viața în sărăcie și a ajuns la adânci bătrânețe tot în sărăcie, un altul și-a consumat totă viața în boale; apoi aceasta, dicit, e faptul proniei lui? Unul este surd, altul mut, unul sărac, pe când un altul, de și stricat și spurcat cu desăvârșire se bucură totuși de averi, ține și întreține amante și paraziți, are casă strălucită, și în fine trăiește o viață trândavă». Și cu alte cuvinte bolborosesc multe de aceste acușări contra proniei lui Dumneșu. Dară ce am putea dice noi către aceștia? Dacă ar fi Elini și ne-ar întreba: de cine se guberează lumea? și noi 'i-am întreba earăși același lucru. Dară ce? Oare toate ce se ved, sunt fără nici o îngrijire din partea cui-va? Dară cum cinstiți voi deii, și vă închinați demonilor și eroilor? căci dacă este pronie, apoi acea pronie adumbrește pe toți. Dacă unia ar fi nemulțămii în sufletul lor, fie îi Chreștini sau și Elini, și s-ar clătina în toate părțile, ce am putea să li spunem? Ia spune-mi, te rog: oare atâtea bunătăți, ce le vedem, ar putea să se desfășure în mod automat? Lumina de toate zilele, ordinea și pronia, drumul stelelor, succedarea regulată a zilelor și a nopților, continuitatea naturii în plante, în vietăți și în oameni, de unde vin acestea? Cine, spune-mi, este, care guberează toate acestea? Dară dacă nu se interesază nimeni, ci totul se mișcă automat, apoi cine învârtind această camară frumoasă și mare,—voi să dic ceriul—a așezat-o deasupra pământului, sau și pe ape? Cine dă timpurile cele fertile și trimite ploile cele îmbelșugate? Cine a așezat în seminturi și în plante atâtea putere creatoare? Căci tot ceia ce vine automat, e fără rândueală, pe când ordinea și buna rândueală se face numai cu artă. Dară spune-mi, oare în lucrurile de pre lângă noi, care se fac așa dicând automat, nu vedem noi multă nerândueală, mult vuet și tulburare? Și nu dic de acel fapt întâmplat automat, ci de

un lucru făcut de cine-va, însă fără vre-o artă. De exemplu: fie bună oară lemne și petre, fie și var grămădite toate la un loc; apoi apuce-se un om fără experiență de clădire; clădească el, dic, și ridice casa. Ei bine, nu ar strica el totul? Fie, apoi, o corabie și aibă toate cele trebuitoare, afară de căpitanul care să o cărmuiască; ei bine acea corabie—bine lucrată de all-feliu—va putea ea oare pluti singură? Dară apoi pământul acesta atât de mare, cum de stă el pe ape, și cum de s-a învârtit în trecerea timpului, fără de vr'o putere, care să-l combine și să-l întărească în așa fel? Care ar fi explicarea la toate acestea? Dară dacă pământul sprijine și ceriul, iată și o altă greutate asupra lui, pe când dacă ceriul ar fi pus pe ape, iată și o altă nedumerire. În adevăr că nedumerirea aceasta încețază din moment ce noi vom vedea aici rezultatul proniei divine. Faptul e cert, că cele ce se pörtă pe ape nu trebuie a fi convexe, ci concave. Și pentru ce aceasta? Pentru că întregul corp al obiectului concav se acufundă în apă, după cum e cu corabia, pe când corpul convex este cu totul afară, și numai marginile lui se sprijinesc, ast-feliu că are nevoie de un alt corp întocmai, puternic și greu ca și el, ca așa să pötă purta greutatea de pe el. Dară oare aerul pörtă ceriul? Însă aerul e cu mult mai ușurel și mai rar, și nu pote să supörte chiar o mică greutate, ne cum o greutate atât de mare ca a ceriului. Dară aici care pöte fi răspunsul? Oare nu e de o mie de ori ridicul de a cugeta ast-feliu de lucruri, și a cere rațiunea de ce și pentru ce? În general vorbind, dacă am voi a cerceta cu amănunțime și am scărmana cuvântul de ce și pentru ce, asupra proniei divine, ei bine, secole întregi nu ni-ar ajunge, pentru că vom întreba, ceia ce cercetăm mai adineoarea: toate acestea sunt rezultatul proniei, sau al ne-îngrijirii? Dacă nu sunt al proniei divine, earăși vom întreba: dară cum s-au făcut? Însă nu ai ce răspunde. Veii dice pöte, că nu știi? Ei bine, cu atât mai mult nu trebuie ca să cercetezi despre lucrurile omenești, și nici să le vânturi fără folos. Și de ce oare? Pentru că omul este cea mai cinstită faptură dintre toate cele l-alte; pentru că toate acestea s-au făcut pentru densusul, și nu el a fost făcut pentru densesle. Dacă tu nu știi și nu pricepi chiar înțelepciunea proniei lui și a iconomiei lui, apoi cum vei putea și rațiunile cele atingătoare de persoana lui? Spune-mi, te rog, de ce părțile de nord a le pământului sunt nelocuite? de

ce cele de sud? De ce a făcut pe om atât de mic, și atât de departe de ceri, în cât mai că se îndoiește despre fenomenele de sus? Spune-mi, de ce în timpul iernei noaptea e mai mare, și în timpul verii e mai mică de cât ziua? Pentru ce atâta frig, atâta ferbințală? Pentru ce corpul e muritoriu? Și altele mi se întrebări îți fac, și dacă voești, nu voi înceta a te întreba, și tu nu vei ști ce să răspunzi nimic, ast-feliu că chiar din faptul acesta, că nu ni sunt cunoscute cuvintele de ce și pentru ce, noi putem vedea rezultatul proniei divine. Ar putea crede cine-va pe om ca pricină a toate, dacă nu cum-va aceasta ni-ar mângâia cugetarea noastră. «Dară cutare, dicit tu, este sărac, și sărăcia e rău lucru. Altul e bolnav, eară bôla e greu de suportat». Ce este bôla? Ce este beteșugul la om? Nimic nu sunt acestea, omule; un singur rău există: a păcatui și numai acest rău suntem datorii a-l examina. Noi însă, lăsând la o parte adevăratele cauze ale relelor, în adevăr demne de cercetat, ne amestecăm fără reson în alte chestiuni. Pentru ce nici unul dintre voi nu cercetează, de ce a păcatuit? Ore în mine stă a păcatui? Ore nu în mine? Și de ce am nevoie ca să rătăcesc în multe cuvinte? Ci să caut mai bine răul chiar în mine. Ore m-am stăpânit de mânie? Ore m-am stăpânit de iuțala? sau că poți am făcut aceasta de rușine, sau de frica oamenilor? Apoi după ce voi găsi obârșia răului, voi afla, de sigur, că a păcatui zace în mine însu-mi. Dară nimeni nu examinează aceste fapte, nimeni nu le censurează cu minuțiositate, ci simplu și mai mult la suprafață, după cum dice și Iob: „Omul înt'alt chip înôta cu cuvintele“ (Iob. 11, 12). Ce-ți pasă ție, dacă cutare e orb, dacă altul e sărac? Dumnezeu nu ți-a ordonat ție de a pludi pe alții, ci de a te pîndi pe tine singur ce faci. Dacă poți te îndoiești că ar fi vre-o putere care privighează și diriguiește totul din lume, de sigur că ești cel mai prost dintre toți oamenii; eară dacă crești și ești convins de aceasta, apoi de ce te îndoiești, că trebuie a mulțami lui Dumnezeu? „Mulțamind pururea pentru toate lui Dumnezeu și Tatăl“ și tu de ce te îndoiești? Du-te la doctor acasă, și vei vedea cum el taie și arde rana bolnavului ce se găsește acolo. Du-te la atelierul de lemnărie, și nu ai să cercetezi cu atâta amănunțime, de și poți că nu știi nimic din cele ce se fac acolo, de și multe ți se par cu anevoe de explicat, ca de pildă când sculptează lemnul și-l transformă în ob-

ject de artă. Dară te voi duce la un alt meșteșug mai lesnicios, și acolo mai mult încă te vei confuza: de pildă pictura. Ei bine, nu ți se pare că ceia ce pictorul face, este fără scop? Ce înseamnă acele linii trase, și acele învîrtituri de linii? Dară dacă se pun culorile necesare, atunci arta aceasta ți se pare frumoasă, și cu toate acestea nici așa nu vei putea afla exact. Dară de ce să vorbesc de lemnari și pictori? Albina cum 'și face fagurul? spune-mi, și atunci vei vorbi și de Dumnezeu. Află mai înteu cu exactitate despre activitatea furnicilor, a paianjenului, a rândunelei, și atunci vei vorbi și de Dumnezeu. Spune-mi despre acestea, dară nu poți răspunde. Așa dară nu ai să încetezi, omule, de a căuta cele de prisos? pentru că cu adevărat că toate acestea sunt de prisos; nu vei înceta de a cerceta în zadar? Nimic nu este mai înțelept ca această neștiință, când acei ce spun cu glas mare că nu știu, sunt mai înțelepți ca toți cei-l-alți, pe când cei ce cercează cu minuțiositate sunt mai proști de cât toți. Ast-feliu deci, a trimbița cine-va cu glas mare că știe, nu este tot-dea-una fapt de înțelepciune, ci câte-odată e chiar nebunie. Când un om ar spune în gura mare, că el întindând funii a măsurat aerul de la pământ la ceri, și un altul ar ride cu sgomot, și s-ar arăta că el nu știe, pe care din doi am ride? spune-mi; pe cel ce spune că știe, sau pe cel ce dice că nu știe? De sigur că pe cel ce dice că știe. Așa dară cel ce dice că nu știe, e mai înțelept de cât cel ce se laudă că știe. Când cine-va ar spune în gura mare, că el știe câte vedre de apă sunt în marea, eară un altul ar dice că nu știe, ei bine, ore neștiința acestuia nu este mai înțeleaptă de cât știința aceluia? De sigur că da. Și de ce? Fiind că neștiința unui lucru este scusabilă; fiind că cel ce dice că nu știe, cunoște deja o parte a acelui lucru. Și care e acea parte? Că faptul e nepriceput de mintea omului, și aceasta nu e puțin lucru. Cel ce dice că el știe un fapt ore-care, mai presus de mintea lui, apoi tocmai acela este care nu știe ce vorbește, și de aceia se face de ris.

Vai! prin câte nu ne învățăm noi de a înfrâna curiozitatea și vorba cea multă și fără rândueală, și cu toate acestea tot nu ne stăpânim, ci censurăm viața altora, de ce cutare e beteag, de ce cela-l-alt e sărac? Și cu chipul acesta, tot vorbind în zadar, noi am putea să cădem într-o nesfârșită aiurare: de ce cutare, bună-ora, este fe-

mee, și nu bărbat, sau de ce nu sunt toți bărbați? de ce boi, de ce asin, de ce câne, de ce lup, de ce peatră, de ce lemn, și în fine cuvântul s-ar întinde la infinit. De aceea și Dumnezeu a pus hotare și măsură cunoștințelor noastre, pe care le-a așezat în natură. Și privește cât e de mărginită curiozitatea omului, căci când noi privim înălțimea și distanța de la pământ la ceriu nu pătimim nimic, de'ndată însă ce ne suim într'un turn înalt, și voim ca să ne uităm puțin în jos plecându-ne capul, imediat ne cuprinde o amețială și întunecime a vederilor. Spune-mi acum cauza acestui fapt; însă nu o vei găsi. Pentru ce ochiul are cea mai mare putere, și este stăpânit de lucrurile cele mai depărtate? Ar putea vedea cine-va același fapt petrecându-se și cu urechea. Nu ar putea să strige însă atât de tare, ca să se umple aerul de strigarea lui, nici nu ar putea să audă dintr'o depărtare atât de mare, pe cât poate să o cuprindă ochiul. De ce deci nu sunt egale toate membrele corpului? De ce unul din ele nu a căpătat același serviciu ca altul, și nici nu este în același grad de necesitate cu acela? Și Pavel a cercetat acestea, sau mai bine ȕis nu a cercetat, căci era înțelept, ci a ajuns la acea concluziune înțeleaptă din pasajul unde ȕice: „A pus Dumnezeu madularile, pre unul fie-care dintr'in-sele în trup, precum a voit“ (I Corinth. 12, 18), adecă a atribuit voinței lui Dumnezeu totul, rămânând ca noi să-l mulțămim lui pentru toate. De aceea și ȕice: „Mulțamiți pururea pentru toate“. Aceasta e datoria servului recunoscătoriu, aceasta a înțeleptului, aceasta a omului cumințe, eară aceea a omului flecariu, a celui ce nu are nici o ocupațiune și a celui curios pentru ori-ce. Nu veȕi cele ce se petrec cu servitorii? Nu veȕi că acei ce sunt flecari și vorbesc multe, acei cari examinează cu curiozitate faptele stăpânilor, pe care dênșii vor pôte a le ascunde, nu veȕi ȕic, că aceștia sunt desprețuiți și considerați ca netrebniici? pe când pe cei cuminți și recunoscători, pe cei cari numai un lucru vȕd înaintea ochilor lor,—cum să și îndeplinească serviciul lor—nu veȕi cum stăpânii sunt mulțamiți de ii? Cel ce vorbeșce multe, nu face nimic, pe când cel ce lucrează mult, nu vorbeșce nimic fără timp și fără rost. De aceea Pavel ȕicea despre vȕduve: „Nu numai că se învață a fi fără de lucru, umblând din casă în casă, ci și limbute, grăind cele ce nu se cade“ (I Timoth. 5, 13). Spune-mi, care este cea mai mare deosebire: aceea

a virstei nōstre cātră virsta copiilor, sau aceea a lui Dumnezeu cātră virsta ómenilor? Deosebirea nōstră de ȕințari, sau aceea a lui Dumnezeu față de noi? Faptul e lămurit. De ce deci tu cerni cu atāta curiozitate lucrurile? Mulțameșce lui Dumnezeu pentru toate. Dară ce? «Cum voiȕ respunde Elinului, ȕic, care mē va întreba despre pronie»? El voeșce a afla de la mine, dacā este pronie, căci nu crede că este cine-va care să se preocupe de lume». Ei bine, întorcând cuvântul întrebā-l și tu pe el dacā este pronie, pe care el o tȕgăduieșce, și spune-i: «cum că este pronie, e cert din cele ce ai ȕis; dară cum că acea pronie e nepricepută de mintea ómenească, e cert din aceea că nu gāsim cuvântul de ce așa, și nu altminterea.» Dacā noi ómenii nu șcim de multe-ori modul de administrare în afaceri de ale nōstre, și multe din împrejurări ni se par de cele mai multe-ori absurdități, și de multe-ori ne plecăm și concedăm acelor împrejurări, apoi cu atāt mai mult suntem datorii de a ne pleca și a conceda proniei Dumnezeesci, mai ales că nici nu rezultă din aceea pronie ce-va absurd—dupre credința creștinească. De aceea deci să-i mulțămim pentru toate, și earăși pentru toate să-l proslăvim. „Plecându-vē unul altuia, ȕice, întru frica lui Dumnezeu“. Dacā tu te pleci de multe-ori stăpânitoriului, fie pentru șfiala ce o ai cātră dênșul, fie pentru interesele tale materiale, apoi cu atāt mai mult ești datoriu să te pleci pentru frica de Dumnezeu. Această supunere s-ar pārea că este consecința vre-unei scālvi, însă în cazul de față ea nu este sclăvie, căci nu dōră unul se pune în rândul celor liberi, eară cela-l-alt în rândul sclavilor, ci stăpânii și sclavi sunt la un loc, și e mult mai bine de a se servi unii pe alții. Cu chipul acesta e cu mult mai de preferat de a fi sclav aici, de cât liber în altă parte. Cum că este așa, ascultă: fie de exemplu, cine-va, care ar avea o sută de servitori, și nimeni să nu li serviască lor cu ce-va; fie apoi alți o sută de prieteni, cari s-ar servi unii pe alții la toate nevoile lor; ei bine, cari din aceștia vor vieȕi cu mai multă plăcere, și cu mai mare veselie sufletească? Aici nu vei vedea iuțală, nici mānie, sau alt-ceva de acest feliu, pe când la cei dintēi vei vedea stăpânind frica și grōza. Acolo totul se face din poruncă, pe când la aceștii din urmă din bună-voință; acolo se servesc și servesc din silă, pe când aici se servesc unii pe alții din dragoste. Ast-feliu voeșce Dumnezeu; de aceea a spălat picioarele ucenicilor sēi. Mai mult încă: dacā voeșci a cerceta cu exactitate, apoi vei

vedea și la stăpâni multă asemănare cu sclăvia. Pentru că în adevăr ce este, dacă fudulia lui nu-l lasă de a da pe față acea sclăvie? Când tu îi dai serviciul tău corporal, eară el ți îngrijașce corpul și-l hrăneșce cu mâncări, cu haine, cu încălțăminte, și altele, apoi aceasta nu este oare proba sclăviei lui? Când tu nu-i dai serviciul tău, și nici el nu-l dă pe al său, atunci el este liber și nici o lege nu-l poate obliga de a te servi fără să fie răcompensat. Deci dacă aceasta se petrece când e vorba de sclavi, apoi ce absurditate poate fi când faptul acesta se petrece între cei liberi? „Plecați-vă unul altuia, dice, întru frica lui Dumnezeu“. Câtă mulțămire sufletească nu simțim, când șcim că avem și plată pentru aceasta! Dară el nu voeșce a se pleca ție? Ei bine, pleacă-te tu lui; și vești că nu dice numai ca să ascuți, și ca să te pleci și să te supui lui, adecă să te găsești față de toți ca cătră niște stăpâni, căci cu modul acesta ți vei face pe toți cât mai curând sclavii tăi, legați cu cea mai grozavă putere a sclăviei. Atunci mai cu samă îi vei supune, când tu ne-foșosindu-te cu nimic de la denșii, li vei da cu toate acestea serviciul tău. Aceasta este „Plecându-vă unul altuia, întru frica lui Dumnezeu“, adecă să ne stăpânim de toate patimile, să servim lui Dumnezeu, și să întreținem dragostea unul cătră altul. Pentru că numai atunci vom putea să ne învrednicim de filantropia lui Dumnezeu, prin charul și îndurarea unuia născut al său fiu, căruia, împreună cu Tatăl și cu Duchul Sânt, se cuvine slava, stăpânirea și cinștea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XX

„Femei, plecați-vă bărbaților voștri ca Domnul, pentru că barbatul este cap femeii, precum și Christos cap bisericii, și acesta este mântuitoriu trupului. Ci precum Biserica se supune lui Christos, așa și femeile bărbaților săi întru toate“ (Cap. 5, 22—24).

Un bărbat înțelept (Sirach. 25, 1. 2) punând mai multe fapte în rândul fericirilor, a pus printre altele și aceasta:

„Bărbatul și femeia, dice, care se înțeleg bine unul cu altul“, și earăși în alt loc (Cap. 40, 23) pune tot în rândul fericirilor conviețuirea femeii cu bărbatul în cea mai mare concordanță. Dară apoi chiar din început se pare că Dumnezeu a pus o deosebită îngrijire în această conviețuire, căci vorbind de amândoi, ca de unul singur, dicea ast-feliu: „Barbat și femeie I-a făcut pre ii“ (Facere 1, 27), și earăși în alt loc prin gura apostolului Pavel dice: „Nu este parte barbatescă sau femească“ (Galat. 3, 28). Nu poate fi atâta familiaritate între doi bărbați, pe câtă poate fi între o femeie și bărbatul său, dacă sunt însoțiți după cum trebuie. De aceia și acel bărbat fericit (David) jelind pe unul dintre prietenii săi, și dând pe față marea lui iubire, nu a spus nici de tată, nici de mamă, nici de fiu, nici de frate, nici de prieten, dară ce? „A cădut asupra mea dragostea ta, dice, mai mult de cât dragostea femeilor“ (II Impărați, 1, 26). Cu adevărat că această dragoste e cu mult mai tiranică de cât ori ce tiranie. Și cele-l-alte dragoste sunt puternice, dară dragostea femeilor și dorința de ele are în sine ardorea violentă, în același timp și continuitatea neamului omenesc. E posibil că un amor oare-care este ascuns în natură, care fără știința noastră ne uneșce corpurile acestea. De aceia chiar de la început femeia a fost făcută din bărbat, eară după aceasta din bărbat și femeie se nasc ambele sexe. Vești legătură nedeslegată, și cum nu a lăsat ca să se introducă vre-o altă esență de dinafară? Și priveșce câte a iconomisit Dumnezeu la început. A îngăduit lui Adam ca să aibă de soție pe sora sa, sau mai bine dis, nu pe sora, ci pe fiica sa, și mai mult încă, nu pe fiica sa, ci ce-va mai pre sus de fiică, adecă chiar corpul său, eară totalul l-a făcut din început, reunindu-i pe amândoi într'un singur corp, după cum a făcut cu petrele. Nu a plăsmuit pe femeie din altă materie afară din cea a lui Adam, ca nu cum-va el să o considere de străină. După cum se petrece cu arborii, că aceia sunt mai frumoși, carii au un singur trunchiu (buștean) și la vîrf se desfac în mai multe ramuri,—pe când dacă au mai multe trunchiuri ieșite din rădăcină, care în loc să se urce în sus se învêrlesc mai mult pri'mprejurul rădăcinii, nu-i face de loc demni de admirat,—tot așa și în cazul de față. Dintr'un singur om (Adam) a făcut ca să se planteze întregul gen omenesc, hotărind ca absolută necesitate, de a nu se des-

membra, ci încă mai mult l-a concentrat prin căsătorie. A hotărît apoi de a nu lua în căsătorie surorile și fiicele noastre, ca nu cum-va prin aceasta să ni concentrăm iubirea noastră numai într'un punct, și pe de altă parte să ne separăm de lumea ceia-l-altă. De aceea a și dis: „Ceia ce a făcut dinteiu, barbat și femeie i-au făcut pre ii“ (Math, 19, 4). Multe și mari rele se nasc de aici, dară multe și mari bunuri în același timp, și în cetăți ca și în case. Nimic nu reunește viața noastră atât de strîns și de puternic, ca amorul dintre barbat și femeie. Pentru amor mulți iaă chiar arma'n mîni și se luptă; pentru amor mulți și dau și sufletul. De aceea și Pavel, dacă nu ar fi fost lucrurile așa, nu ar fi făcut atîta vorbă, fără scop, asupra acestei chestiuni. „Femei, dice, supuneți-vă barbaților voștri, ca Domnului“. Pentru ce? Pentru resonul, că dacă barbatul și femeia sunt în comun acord, și copiii se cresc bine, și servitorii sunt în bună rîndueală, și vecinii se împărtășesc din aroma ce emană din acea casă, și prietenii și rudele; dară dacă e contrariul, apoi totul e resturnat pe dos, totul e în confușiune. Când generalit armatelor sunt în pace desăvîșită, toate merg în ordine; dară când îi sunt tulburați, totul e în mare desordine. Intocmai așa este și aici. „Femei dice, plecați-vă barbaților voștri ca Domnului.“ Dară apoi cum de se spune în alt loc: „Cine nu urășce pre tatăl său, și pre mamă, și pre femeie, și pre feciori... și care nu se leapăda de toate avuțiile sale, nu pôte fi ucenic al meu“? (Math. 14, 26. 33) căci dacă trebuie a se pleca ca și Domnului, apoi cum trebuie de a se leapăda de barbat pentru Domnul? Și cu toate acestea trebuie, afară numai că acea particulă „ca“ nu este de aceeași valoare peste tot locul. Sau dice aceasta: «ca cunoscînd voi, că prin această supunere serviți Domnului», ceia ce și aiurea dice, că dacă tu pentru barbat, dară mai cu samă pentru Domnul; sau că dice, că pe cît timp te pleci barbatului, servești lui ca Domnului, pentru că dacă cel ce se împotrivesce autorităților lumesci se împotrivesce poruncei lui Dumnezeu, apoi cu atît mai mult se împotrivesce femeia, care nu se pleacă barbatului. Așa a bine voit Dumnezeu din început, căci pe barbat l-a pus ca cap al femeii, eară pe femeie ca corp al barbatului. Apoi continuând apostolul, produce și resone, căci dice:

„Pentru că barbatul este cap femeii, dupre cum și Christos este cap bisericii, și acesta este mîntuitoriu trupului. Ci precum biserica se supune lui Christos, așa și femeile barbaților sei intru toate“. «Barbatul, dice, este cap al femeii, dupre cum și Christos este capul bisericii, și acesta este mîntuitoriu trupului, căci ce alt este capul, de cît mîntuirea corpului? Deja mai dinainte s-a incredințat barbatului obiectul iubirei și i s-a impus îngrijirea de el, cu alte cuvinte s-a dat fiecărui rolul cuvenit, barbatului rolul de guvernare și de preingrijire, eară femeii rolul supunerii.» „Precum biserica se supune lui Christos“. Ce alta este biserica, de cît totalul barbaților și al femeilor? Decî așa să se plece și să se supună și femeile barbaților sei, ca lui Dumnezeu.

„Barbați! iubiți-vă femeile voștre, precum și Christos a iubit biserica, și pre sine s-a dat pentru dînsa“ (Vers. 25). Ai audît felul supunerii? Ai laudat și ai admirat pe Pavel, ca pe unul ce a reunit într'un mod puternic viața noastră, ca pe un barbat în fine minunat și duhovnicesc? Bine ai făcut. Dară acum ascultă și ceia ce pretinde de la tine, cu care ocazie el face us de același exemplu: „Barbați, dice, iubiți-vă femeile voștre, precum și Christos a iubit biserica“. Ai audît mai sus măsura supunerii? Ei bine, ascultă acum și măsura iubirei. Voesci ca femeia să te asculte, dupre cum biserica ascultă de Christos? Ingrijasce-te și tu de dînsa, dupre cum și Christos s-a îngrijit de biserică. Chiar de ar trebui să-ți dai sufletul leu pentru dînsa, chiar de ai pătimi mil de rele, sau în fine de ai suferi ori-ce, tu nu te da în laturi, căci de ai pătimi ori-ce, totuși nimic nu ai făcut în raport cu ceia ce a făcut Christos pentru biserică. Tu faci acestea fiind că ești însoțit și legat de dînsa, pe cînd el a suferit pentru biserica, care-l ura și-l respingea. Dupre cum el a adus la picioarele sale acea biserică, care-l ura, îl respingea, și care trăia în desmerdări, și a făcut aceasta nu cu amenințări, nici cu insulte, nu cu frica, sau și cu alte mijloce violente, ci numai prin marea lui îngrijire, tot așa și tu să te porți față de femeia ta. Chiar de ai vedea-o infumurată, sau aplecată la prea multe desmerdări, sau desprețuindu-te, tu o vei putea aduce la picioarele tale cu o îngrijire mare, cu dragostea și cu prietenia ta cătră ea. Pe un servitoriu ar putea pôte cine-va să-l lege de sine

prin frică, și p^ote că nici pe acesta nu ar putea, căci iute ar fugi din casa stăpânului; dară tovarășul vieții, muma copiilor, obiectul ori-cărei plăceri și mulțămiri, nu trebuie a fi legată cu frică și amenințări, ci cu dragoste. Cu adevărat că nici o legătură nu e atât de tiranică, ca legătura dragostei dintre bărbat și femeie. Dară apoi, ce feliu de însoțire p^ote fi, când femeia tremură de frica bărbatului? Ce feliu de plăcere va simți și bărbatul, când el trăiește cu o sclavă, și nu cu o femeie liberă? Chiar de ai suferi ce-va din partea ei, tu să nu o batjocurești, căci nici Christos n-a făcut așa față de biserică. „Și pre sine s-a dat pentru d^{en}sa, și dice, ca pre ea să o sântască, curățind-o“. Așa dară era necurată, așa dară avea defect, așa dară era desfigurată, așa dară era urită. Ei bine, ori și ce feliu de femeie ai lua tu, de sigur că nu va fi așa, după cum era mireasa lui Christos, biserică, și nici că va fi atât de depărtată de tine, pe cât a fost biserică de Christos, și cu toate acestea el n-a hulit-o și nici n-a urit-o din cauză slujeniei ei. Voești p^ote să auzi ce feliu era slujenia ei? Ascultă pe Pavel, carele dice: „Erați o^{re}-când întunerec“ (Efes. 5, 8). Ai văd^ut întunecimea și negreata de pe față ei? Ce p^ote fi mai negru de cât întunerecul? „Eram o^{re}-când, dice, întru re^utate și pismă viețuind“ (Tit 3, 3). Ai văd^ut necurațenia ei? „Fără de minte, și ce, neascultători, rătacindu-ne, slujind postelor și multor feliuri de desfătări“ (Ibid). Dară ce să mai spun? Era și fără de minte, și blasfemătoare, și totuși cu atâtea lipsuri fiind, el n-a hesitat a se da pre sine pentru cea slută, ca și pentru una frumoasă, iubită și admirată. De aceea și Pavel minunându-se de aceasta, dicea: „Că abea va muri cine-va pentru cel drept“ și earăși: „Și încă păcătoși fiind noi, Christos pentru noi a murit“ (Rom. 5, 7, 8). Deci luând-o așa cum era, el a imfrumusețat-o, și a curățit-o, și în fine nu a trecut cu vederea de a face și aceasta „ca pre ea să o sântască, curățind-o cu baea apei în cuvânt, ca să o pună înainte pre ea lui-și marita biserică, neavând înținaciune, sau sbărcitură, sau alt-ceva de acest feliu, ci ca să fie sântă și fără prichană“ (Vers. 26, 27). Și noi dară să căutăm o ast-feliu de frumuseță, și vom putea negreșit a ne face creatorii ei. Nu cere tu de la fe-

me, ceia ce nu este ai ei. Ai văd^ut că biserică toate le a avut numai de la stăpânul a toate, de d^{en}sul a fost slăvită, prin el a devenit curată, prin el s-a făcut fără de prichană. Nu respinge pe femeie din cauză că nu este frumoasă, căci ascultă ce dice scriptura: „Mică este între sburătoare albina, și începutul dulceților este rodul ei“ (Sirach. 11, 3). A lui Dumnezeu creatură este și ea, și nu o batjocurești pe ea, ci pe cel ce a făcut-o. Cu ce este vinovată ea dacă e urită? Nu lauda pe femeie pentru frumusețea ei. Acest fapt este al sufletelor desfrânate. Tu caută frumusețea sufletului, și imitează pe mirele bisericei. Frumusețea exterioară e plină de mândrie și ușurință, te duce de multe ori la gelosie, bănuiești și de multe ori comiți absurdități. Dară p^ote că are voluptate? Luna întâia și a doua, sau cel mult un an întreg, eară după aceea de loc, căci ceia ce era o minune de frumuseță, se vestejește în trecerea timpului, după regulă, însă relele ce mai înainte se acoperise prin frumusețea, ca de pildă mândria, ușurința și aroganța, rămân la locul lor. Nu tot așa însă este cu frumusețea sufletului, unde amorul odată început rămâne în vigore pentru tot-deauna, căci e vorba de tandrețea și de frumusețea sufletului, eară nu a corpului. Ce e mai frumos de cât ceriul? spune-mi; ce e mai frumos de cât stelele? Ori și ce corp ai numi, nu p^ote fi atât de alb și de curat ca stelele, ori și ce ochi ai arăta, nu pot fi atât de senini și atât de frumoși ca ele. Când ele au fost făcute de Creatoriu, și ingerii le-au admirat, după cum le admirăm și noi acum, p^ote nu tot așa, după cum erau admirate la început, căci ast-feliu ni este deprinderea, că nu ne impresionăm tot într'un feliu asupra aceluiasi lucru. Dacă deci ast-feliu se petrece cu frumusețea stelelor, apoi cu cât mai mult când e vorba de cea a femeilor? Dacă mai ales survine și vre-o b^olă, apoi imediat a sburat totul de la ea. Noi să căutăm la femeie dragostea, modestia și blăndețea caracterului, căci acestea sunt semnele distinctive a frumuseții adevărate. Frumusețea corpului să nu o căutăm, nici să o acuzăm pentru lipsa unor ast-feliu de calitate, pe care ea nu este stăpână, și chiar nici să o condamnăm în totul, sau să ne descurajăm și să ne imputinăm pentru aceasta, căci e ce-va prea îndrăzneț din partea-ni. Nu ați văd^ut căli bărbați și-au prăpădit viața într'un mod de jeli după ce și-au luat de soții femei frumoase? Căli apoi, după ce și-au luat de soții femei nu tocmai frumoase, nu au ajuns la adânci bătrânețe petrecându-și viața în cea mai

mare mulțămire? Pata dinăuntru să o ștergem, sbârcitura din interior să o smulgem, defectele din suflet să le desrădăcinăm. O ast-feliu de frumuseță caută Dumneșu, și deci noi să formăm pe femei ast-feliu, nu atâta pentru noi, ci pentru Dumneșu. Să nu căutăm bani, să nu cerem nobleța exterioară, ci acea a sufletului. Nimeni să nu așepte a se îmbogați de la femei, căci o ast-feliu de bogăție este necurată și nedemnă de bărbat; în fine să au caute cine-va a se îmbogați din căsătorie, pentru că iată ce spune Pavel în alt loc: „Cel ce vor să se îmbogațască, cad în ispite, și în curse, și în poște multe fara de socoteală și vatamătoare, care cufundă pre oameni în peire și în perdere” (I Timoth. 6, 9). Nu căuta deci la femei avere în bani, și atunci toate celelalte le vei afla cu ușurință. Cine, spune-mi, lăsând la o parte cele principale, se ocupă de cele secundare? Dară vai! peste tot locul noi suferim de acest rău. De câștigăm copil, noi nu ne îngrijim cum să-l facem bun, ci cum să li dăm de soții femei bogate. Nu ne batem capul ca să-l facem pe copil de a fi cu purtări bune în lume, ci cum ar putea să devină bogat. Chiar dacă-l formăm pentru vre-o profesiune oarecare, nu ne îngrijim ca el să fie scutit de greșeli, ci cum să ni aducă un mai mare câștig, și cu chipul acesta toate s-au transformat în bani. De aceea s-au și corupt totul, pentru că ne stăpânește amorul de bani.

„Așa sunt datorii bărbații să-și iubiască femeile lor, ca și trupurile sale” (Vers. 28). Dară ce este aceasta? Cum de a ajuns la acest exemplu—care e și cel mai principal—ca la cea mai însemnată figură, după ce până acum a vorbit atâtea de Christos și de biserică? Cu drept cuvânt a făcut el aceasta, căci un ast-feliu de exemplu e și mai apropiat, și mai clar, și în același timp prin el se învederează și o altă obligațiune asupra bărbatului. Exemplul dinții nici nu era atât de necesar, căci acolo e vorba de Christos, care a fost și Dumneșu, și de bună voie s-a predat pentru biserică. În acest de pe urmă însă, el cercetează mai metodic faptul, căci dice: „Așa sunt datorii”, adică că faptul iubirei nu e ce-va din grație, ci o datorie a bărbatului. Spunând apoi că sunt datorii să-și iubiască femeile ca și trupurile lor, adăogă: „Că nimeni nici-odata nu și-a urit trupul său, ci-l hrănește și-l

incalzește pre el” (Vers. 29), adică se îngrijașce de el cu multă sirguintă. Și cum de este ea trupul bărbatului? „Aceasta acum este os din oșele mele, și carne din carnea mea” (Facer. 2, 23). Așa dară ea a fost făcută din materia corpului nostru. Și nu numai aceasta, ci încă: „Și vor fi amândoi un trup” (Fac. 2, 24). Mai departe apostolul dice: „Precum și Christos biserică”, cu care ocazie s-a reîntors la întâiul exemplu. „Că mădulării suntem ale trupului lui, din carnea lui și din oșele lui” (Vers. 30). Dupre cum din Adam a fost făcută femeia, din oșele lui și din carnea lui,—căci acestea sunt cele mai principale în noi, oșe și carne, cele dinții servind ca temelie, eară cea de a doua ca clădire,—intocmai așa și în cazul de față. Dară faptul cu Adam este cert; acest din urmă cum însă? «Dupre cum acolo, dice, este o apropiere atât de mare, tot așa și aici». Și ce înseamnă „din carnea lui”? Adică dintrânsul cu adevărat. Și cum suntem mădulării ale lui Christos? Adică că ne-am renăscut printrânsul prin botez. Și cum din carnea lui? O știți aceasta voi toți căți vă împărtășiți cu sântele taine. „Os nu se va zdrobi dintrânsul”, dice în altă parte (Ioan 19, 36); din acesta deci imediat ne replăsumim. În ce felii? Ascultă earăși pe acest fericit apostol spunând: „De vreme ce s-au făcut pruncii părtași trupului și sângelui, și același asemenea s-a împărtășit acelorași” (Ebrei 2, 14). Aici însă el s-a făcut părtaș nouă, și nu noi lui, și deci cum suntem os din oșele lui, și carne din carnea lui? Unia vorbesc de sânge și apă, însă nu este așa, ci precum el s-a născut fără amestecare de bărbat, și numai din Duchul Sânt, tot așa și noi ne nașcem prin baea botezului. Priveșce câte exemple ni aduce, ca să ne incredințăm de acea renaștere. Vai! câtă prostie la eretici! Cel deși născut se renașce prin apă, și devine produs al lui adevărat. Cum că devenim corpul lui, îi (ereticii) nu primesc aceasta. Dară dacă nu devenim corpul lui, apoi cum se potriveșce ceia ce se dice, că suntem trup din trupul lui și os din oșele lui? Dară tu cugetă la aceasta: Adam a fost creat, Christos s-a născut; din cōsta lui Adam a intrat stricăciunea în lume, eară din cōsta lui Christos a isvorit viața în lume; în paradis a răsărit mōrtea, eară pe cruce a fost desființată. Deci dupre cum fiul lui Dumneșu a fost părtaș al naturei

nóstre, așa și noi suntem părtași ai esenței lui, și după cum el ne are pe noi în sine, tot asemenea și noi îl avem pe el în noi înși-ne. „Pentru aceea va lăsa omul pre tatăl său și pre muma sa, și se va lipi de femeia sa, și vor fi amândoi un trup“ (Vers. 31). Iată și al treilea decret legal, că adevărat bărbatul părăsește și pe nașcătorii săi, se însotește cu femeia, eară după aceea tatăl, muma și copilul sunt un trup, combinat din esența fiecăruia din ei, pe resonul că amestecându-se semințele lor se naște copilul, ast-feliu că câteși trei formează un singur corp. Pentru ce așa? Pentru că din început s-a urmat ast-feliu. Să nu-mi spuți că e așa, sau altminterea. Nu vezi că chiar în corpul nostru avem multe defecte? Unul este schiop, altul are picioarele strâmbe, un altul mânele uscate, eară cela-l-alt vr'un alt membru al corpului slab și netrebnic, și totuși nu se scârbește pentru aceasta, nici nu-l taie, ci încă de multe-ori îl preferă înaintea altora, și cu drept cuvânt, căci dără e al său. Așa dară pe câtă iubire are cine-va cătră sine, tot pe atâta voește Dumnezeu ca să avem cătră femeie. Suntem părtași aceluiași naturi, dară eu tóte acestea dreptul și datoria noastră cătră femeie ni impune încă ce-va mai mult. De și sunt două corpuri, totuși unul e capul, și cela-l-alt corpul. Capul lui Christos este Dumnezeu. Aceasta și eu o țin, că dupre cum Christos și Tatăl sunt una, tot așa și bărbatul cu femeia sa una sunt. Așa dară și Tatăl este capul nostru. Apostolul ni pune înainte două exemple, acel al corpului, și acel al lui Christos, și de aceea ca complectare a ideii introdusă el adăoghe: „Taina aceasta mare este, eară eu țin de Christos și de biserică“ (Vers. 32). Dară de ce această taină este mare? Pentru că fericitul Moisi, sau mai bine țin însuși Dumnezeu, a făcut alusiune la ea, ca de ce-va mare și miraculos. «Acum, țin, eu vorbesc de Christos, căci și el lăsând pe tatăl s-a pogorit pe pământ, și a venit la mireasa sa, și a devenit cu ea un duch», după cum țin: „Cel ce se lipește de Domnul, un duch este cu dânsul“ (I Corinth. 6, 17). Bine a țin că taina aceasta este mare, ca și cum pare că ar țin: «am vorbit în alegorii, însă cu tóte acestea taina căsătoriei mare este, și nu alegoria póte resturna iubirea». „Deci dară și voi unul fie-care așa sa'și iubiască pre femeia sa, ca și pre sine; eară femeia să se teamă de bărbat“

(Vers. 33). Cu adevărat că aceasta este o taină, și încă mare, pentru că lăsând cine-va pe nașcătorii săi, pe cel ce l-a crescut și l-a hrănit, lăsând pe ceia ce a avut dureri și s-a necăjit cu creșterea lui, lăsând pe cei ce l-au făcut atâtea bine-faceri, pe cei cu cari se obișnuise de a conviețui, și să se lipească de o ființă pe care nici macar că a vedut-o de mai multe-ori, cu care n-a avut nimic de comun până atunci, și pe dânsa să o prefere înaintea tuturor, cu adevărat că este mare taină! Dară apoi și părintii nu se scârbesc când se petrec asemenea lucruri, ci se mahnesc când nu se petrec, și cu tóte că chețuiesc bani, și fac diferite pregătiri, costisitoare póte, it sunt mulțămii. Cu adevărat că mare taină e la mijloc, care are în sine o înțelepciune negrăită. Aceasta profetezând-o apostolul țin mai sus: „Eară eu țin de Christos și de biserică“. Si cu tóte acestea el nu vorbește numai de Christos, ci și de aceea, că bărbatul să hrăniască și să încălăscă pe femeia sa, după cum și Christos biserică.

„Eară femeia să se teamă de bărbat“. El nu pune înainte numai datoriile iubirei, ci încă mai adăoghe: „să se teamă de bărbat“. Femeia este al doilea princip în creațiune, deci să nu pretindă egalitatea față de bărbat, pentru că este sub cap; dară nici bărbatul să nu desprețuiască pe femeie, căci ea este corpul lui, și dacă capul desprețuiescă pe corp, apoi și el se perde împreună cu corpul. Deci ca contra-balanță la supuerea femeii, bărbatul să introducă dragostea. Așa dară mânele, picioarele și cele-l-alte membre ale corpului, să serviască capului, eară capul să se îngrijască de membrele corpului, ca cel ce are în sine tóte simțirile. Nimic nu e mai bun și mai plăcut ca o ast-feliu de însotire prin căsătorie. «Dară cum ar putea să fie dragoste, acolo unde este frica?» țin tu. Mai cu samă atunci este iubirea, căci ceia ce se teme, și iubește în același timp, ceia ce iubește, se și teme; se teme de bărbat ca cap al ei, iubește pe bărbat ca membru al ei, fiind-că și capul este membru al întregului corp. De aceea pe femeie o a supus, eară pe bărbat l-a suprapus, pentru ca să fie pace. Unde este egalitate, nici-odată nu va fi pace, nici în cea mai democratică casă, nici în casele celor mai mari, și nici în altă parte. De aceea e necesar de a fi o singură autoritate, un singur cap. Dară acestea trebuie a se petrece numai în afacerile pământesci, de vreme ce acolo unde sunt bărbați duhovnicesci, va fi pacea. Cinci mi de suflete erau, și nimeni nu țin că este

ce-va al său din averea comunității, ci se supuneau unii altora. Aceasta este dovada prudenței și a înțelepciunii, cum și a temerei de Dumnezeu. Modul iubirii ni l-a arătat apostolul, dară modul temerei ce trebuie să o aibă femeia de bărbat, nu l-a arătat de loc. Și privește cum el mărește și înlățește modul iubirii, prin povestirea celor ațingătoare de Christos și de biserică, și prin povestirea celor cu privire la propriul corp al bărbatului, și cum apoi adaogă: „Pentru aceasta va lăsa omul pe tatăl său și pe muma sa”, pe când modul temerei femeii nu l-a arătat câtuși de puțin. Și de ce oare? Pentru aceia că voește a stăpâni mai mult iubirea. Unde este iubire, toate celelalte urmează de la sine; dară unde este frica, în general se întâmplă cu totul contrariu. Cel ce iubesc pe femeia sa, chiar de nu ar fi ascultătoare, o va supune totuși prin iubire. Concordia este greu de introdus numai atunci, când soții nu sunt legați cu dragostea înfocată, dară în asemenea cas frica nu folosește la nimic. De aceia el stăruiește mai mult asupra iubirii, căci ea este cea mai puternică. Femeia s-ar părea că este asuprită, prin faptul că i s-a ordonat de a se supune bărbatului; dară tocmai pentru aceasta ea covârșește pe bărbat. Principalul e, că bărbatului i s-a poruncit de a o iubi. «Dară ce? dăci tu, dacă ea nu se teme de mine?» Tu iubesc-o, împlinește-ți datoria ta, căci dacă nu ascultă de cele ce-i spun alții, cel puțin va trebui să înțeleagă cele ce-i spunem noi. Așa bună-ora ascultă ce dăce Apostolul: „Plecați-vă unul altuia, dăce, întru frica lui Dumnezeu”. Dară dacă unul nu se pleacă? Tu supune-te legii lui Dumnezeu. Femeia chiar de nu este iubită, totuși să se supună, ca să nu dea nici un motiv de nemulțămire din parte-i; deasemenea și bărbatul, chiar de nu s-ar teme femeia de el, totuși să și-o iubiască, ca ast-feliu cu nimic să nu lipsască; și cu un cuvânt fie-care să-și îndeplinească datoria sa. Așa dară, aceasta este căsătorie după Christos, căsătorie duhovnicească, și naștere duhovnicească. Nașterea noastră nu este din sânge, nici din durere, și nici din pofta corpului. Ast-feliu a fost nașterea lui Christos, nu din sânge, și nici din durere; ast-feliu a fost și nașterea lui Isaac, căci ascultă ce dăce scriptura: „Și încetase Sarei a se face cele femeiești” (Facer. 18, 11). Deci și nunta nu este din poftă corporală, ci este cu totul spirituală, sufletul conlegându-se cu Dumnezeu prin o legătură, pe care el singur o știe. De aceia

ne no-
datoria

Căsătoria duhovnicească
ta nu e din poftă corporală și e cu totul spirituală

dăce: „Cel ce se lipește de Domnul, un duch este cu dânsul”. Privește cum se încearcă să uniască corpurile, ca și spiritele. Unde sunt acum ereticii? Căci dacă nunta ar fi fost dintre faptele condamnate, nu ar fi vorbit de mire și de mireasă, nu ar fi pus la mijloc acele cuvinte: „Va părăsi omul pe tatăl său, și pe muma sa”, după care earăși adaoge, «că acestea le-a dăce de Christos și de biserică.» Despre această mireasă vorbește și psalmistul: „Ascultă fiică și veđi, și pleacă urechia ta, și uită pe poporul tău și casa părintelui tău, și va pofti împăratul frumuseța ta” (Psalm. 44, 12. 13). De aceia și Christos a dăce: „Eū de la Dumnezeu am ieșit, și earăși merg la tatăl” (Ioan 16, 28. 29). Dară când dăce că a lăsat pe tatăl, să nu ți închipui vre-o schimbare de loc, după cum se întâmplă la omeni, pentru că dacă se dăce că a «ieșit», aceasta e cu privire la corpul lui. Tot ast-feliu trebuie a înțelege și dăcerea a părăsit pe tatăl. Dară de ce n-a dăce și despre femeie, că se va lipi de bărbatul său, și vor fi doi un trup? De ce? Fiind-că aici el vorbește despre iubire, și se adresază bărbatului, pe când cu ea vorbind despre frică, dăce: „Bărbatul este cap femeii”, și Christos earăși este cap bisericii. Deci bărbatului i vorbește despre iubire, și lui l-a încredințat iubirea, și deci pe dânsul îl stringe mai mult și-l lipește de femeia sa. Pentru că în adevăr, cel ce pentru femeie părăsește pe tatăl său, dacă la urmă o părăsește și pe ea, de ce iertare poate fi vrednic? Nu veđi de căta cinste voește Dumnezeu a se bucura ea, de vreme ce tu te-ai despărțit de tatăl tău, ca să te lipești de ea? «Dară dacă, dăci tu, eū fac tot ceia ce sunt datoriu, și ea nu mă urmează?» Ei bine, ascultă ce dăce tot Pavel: „Eară de se desparte cel necredincios, despartă-se, că nu este robul fratele său sora într'unele ca acestea” (I Corinth. 7, 15). Când tu auđi că se vorbește de teamă, pretinde o ast-feliu de teamă ca de la o femeie liberă, eară nu ea de la o sclavă, căci doră este corpul tău, și dacă faci așa îți batjocurești singur corpul tău necinstindu-l. Care este acea teamă? Sau mai bine dăce, de ce anume să se teamă ea? Să nu se împotrivască bărbatului, să nu-l contradică la fie-ce pas, să nu iubiască întâelatea; până aici să se mărginiască teama ei. Dacă tu o iubești cu a-

Până unde se mărginează teama femeii:
o nu se împotrivescă bărbatului

barbatul nu numai ca trebuie a avea pe femeie in a o forma

deverat, vei face și mai mari de cât ti-a pretins ea. Sexul femeesc este oarecum mai slab, și are nevoie de mult ajutoriu, de multă îngăduință. Ce ar putea dice cel ce contractează a doua căsătorie? Nu vorbesc acestea ca cum ași condamna; să nu fie una ca aceasta, căci și apostolul din spirit de toleranță a permis. Tote să le faci pentru femei, toate cele necesare să i le procuri, căci datorie te face. Aici el nu are pretenție de a ti proba asemenea datorie prin introducere de exemple exterioare, duple cum face in multe locuri, căci era deajuns exemplul acela cu Christos. „Va parasi omul, dice, pe tatăl său și pe muma sa”. El nu a dis va conviețui, ci se va lipi de femeea sa, arătând prin aceasta adevărata iubire, iubirea cu pasiune. Si nu s-a multămit nici cu aceasta numai, ci prin inducțiune a arătat o astfel de supunere, in cât să nu se mai pară că sunt doi, ci unul singur. Nu a dis un duch, un spirit, căci aceasta e in totul posibil, ci ca să fie un singur corp. Acesta este al doilea princip, care conține in sine multa egalitate, dară totuși barbatul are ce-va mai mult, și aceasta este cea mai mare mântuire a unei case. A luat acel exemplu cu Christos și cu biserica, nu numai ca să arate că trebuie a iubi, ci, că trebuie de a și forma pe femeie. „Ca să fie, dice, sântă și fara prichană”. Dacă o vei forma sântă și fără de prichană, toate cele-l-alte vor urma de la sine. Caută mai înainte cele ale lui Dumnezeu, eară cele omenești vor urma cu multă ușurință. Formează-ți femeea, căci numai astfel se întepenesc temelile casei. Ascultă pe Pavel, carele spune: „De voesc să se învețe ce-va, acasă să și întrebe pe bărbații lor” (I Corinth. 14, 35). Dacă deci in acest feliu administrăm casele noastre, vom fi destoinici de a avea privighere și asupra bisericilor, căci și casa este o mică biserică. Numai astfel și bărbații și femeile se fac buni, și se întrec unii pe alții. Gândește-te la Abraam, la Sara, la Isaac și la acele trei-sute opt-spre-dece capete de familie (Facer. 14, 14), cum întreaga casă era bine gubernată, cum era in ea multă evlavie, și cum îndeplinea porunca apostolică. Și Sara se temea de barbatul său, căci ascultă-o pe ea ce dicea: „Încă nu mi s'a făcut aceasta până acum, și Domnul meu este bătrân” (Facer. 18, 12), dară și el o iubia într'alăta, că ascultă de tot ce spunea ea. Și copilul lor a fost virtuos, și servii lor au fost admirabili, căci nu au hesitat de a se primejdui împreună

cu stăpânul lor, nu au amânat îndeplinirea poruncii lui, și nici nu au cerut să li se spună cauza, ci unul chiar dintre dânsii, care era ca căpitanie a celor-l-alți, a fost atât de admirat, in cât i s-a încredințat grija pentru căsătoria fiului lor, și îndatorirea de a călători peste hotare. Duple cum se petrece și cu un general, care și are concentrată totă armata într'o tabără bine înfărită, — din care cauză inamicul nu poate pătrunde prin nici-o parte, — tot așa și aici, când barbatul, și femeea, și copiii, și servitorii, sunt cu totii stăruitori in datorii lor reciproce; atunci mare este și concordia in acea casă; eară dacă nu este așa, apoi de multe-ori chiar print'un singur servitoriu stricat totul se restornă și se nimiceșcă, unul singur, dic, este in stare de a strica totul.

*) Deci să avem multă îngrijire de femei, de copii, și de servitori, cunoscând că numai cu modul acesta ni vom putea ținea cu ușurință autoritatea de bărbați și răspunderile ni vor fi mai blânde și mai cu îngăduință, căci vom putea dice: „Iată eu și pruncii cari mi i-a dat Dumnezeu” (Isaia 8, 18). Dacă barbatul nu este vrednic de respect, dacă in sine capul nu este bun, apoi corpul nu va putea infrunta nici chiar cel mai mic atac. Deci cu mult reson a spus apostolul că barbatul să și iubiască pe femeie, eară femeea să se teamă de barbat, ca de cap. «Și cum s'ar putea aceasta?» dice tu. Cum că trebuie a fi așa, apostolul a arătat clar, dară modul cum și in ce feliu, il voi arăta eu voue. Dacă vom despretui averea, dacă vom avea privirea îndreptată numai asupra unui singur lucru, adică asupra virtutei spirituale, dacă in sine vom avea inaintea ochilor frica de Dumnezeu, ei bine, atunci numai căsătoria ni va fi fericită. Ceia ce spunea servitorilor către cari se adresază: „Sciind ca ori-ce bine va face fie-care, aceia va lua de la Domnul, ori robul, ori cel slobod” (Efes. 6, 8), aceasta se aplică și aici. Tu nu iubești alăta pe femeie pentru cuvântul că e femeie, cât o iubești pentru iubirea ce trebuie să o ai către Christos. Aceasta a și dat'o a se înțelege, cind el dice: „Ca Domnului”. Așa dară ca și cum ai asculta pe Domnul facând totul pentru dânsul, tot așa și in cazul de față.

*) Partea morală. Trebuie a avea barbatul multă îngrijire de femei, de copii și de servitori. Despre supunerea femeii și despre onorea ei, cum și despre viața demnă și simplitate in îmbrăcăminte (Veron).

Un nr. psale armon

fă totul ca pentru dânsul. Aceasta e de ajuns de a te îndemna și a te convinge, și tot-odată a nu lăsa ca să se introducă vre-o birfire asupra ei, și a se furișa vrajba în casa ta. Nimeni să nu fie lesne credetoriu și să birfiască pe bărbat din cauza femeii, dară nici bărbatul să nu creadă cu ușurință tot ce se vorbește contra femeii. Nici femeea apoi, să nu censureze cu amănuntime intrările și ieșirile bărbatului de acasă, dară apoi nici bărbatul să nu se facă vrednic de vre-o bănuială. Căci de ce, spune-mi, totă ziua tu ești la dispoziția prietenilor tăi, pe când la dispoziția femeii deabea seara, și nici atunci nu voesci a-i spune adevărul, ca ast-feliu să fii curat de bănuială? Chiar de te-ar acusa femeia, tu nu te supăra, căci aceasta o face din iubire și nu din ușurință. Acusările ei sunt isvorite din iubirea ei cea inferbântată, din predispoziția ei cea inflăcărată și din frica ce o are de tine, ca să nu te peardă. Ea se teme—și aceasta este teama ce trebuie să o aibă—ca nu cum-va cine-va să-i fi răpit favoarea ei ce o avea la tine, ca nu cum-va să o fi păgubit de capitalul bunurilor ei, ca nu cum-va să-i fi furat bărbatul—capul ei—, să nu-i fi săpat viața ei conjugală. Este apoi și o altă chestiune, care negreșit că e semnul unui suflet mic. Nimeni să nu se ocupe de servitori mai mult de cât trebuie, nici bărbatul de fată, și nici femeea de servitori, căci toate acestea sunt indeajuns de a deșcepta bănueli. Gândește-te la omenii aceia drepti. Inseși Sara îndemnase pe Abraam de a lua pe Agar, însăși ea poruncise patriarhului; nimeni nu a silit-o la aceasta, sau măcar i-a trecut prin minte, căci bărbatul, de și petrecuse mult timp din viața sa fără copii, toluși ar fi preferat ca mai bine nici-odată să nu fie fată de copii, de cât să intristeze pe femeea lui. Dară după toate acestea, ce dice Sara? „Judece Dumneșeu între mine și între tine” (Fac. 16, 5. 6). Dacă Abraam ar fi fost ca mulți alții, ore nu s-ar fi mâniat pe dânsa? Nu ar fi ridicat mânele în semn de mirare, ca cum ar fi voit să spună: «ce dici? eu nu voiam a mă apropia de femeie, și-am făcut gustul tău, și acum mă învinovățești»? Nimic din acestea n-a spus, dară ce? „Iată slujnica ta în mânele tale, fă cu dânsa cum va plăcea ție”. A predat deci pe acea femeie, ca să nu supere pe Sara, arătând prin aceasta că ceia ce s-a petrecut, nu a fost din cauza lui. Și ceia ce este mai mult că a îndepărtat-o de la casa sa fiind ea îngrecată. Cine nu s-ar fi milostivit asupra celei îngrecate, cum și asupra pruncu-

lui său? Dară dreptul Abraam nu s-a încovoiat de loc, căci înaintea tuturor el punea iubirea către femeea lui legiuită.

Pe acesta deci să-l imităm și noi. Nimeni să nu de-faime sărăcia aprôpelui, nimeni să nu fie împătimit de bani, și atunci toate se resolvă cu bine. Femeea să nu dică bărbatului: «Prostule și fricosule, ești plin de trândăvie și de somn mult; iată cum cutare, care este umilit și dintre cei umiliți, infruntând primejdiile și făcând multe călătorii ați reușit ași face avere, și femeea lui poartă aurarii, și se preumblă peste tot locul purtată de catări albi, având primprejurul ei o sumedenie de servitori și de eunuchi,—eară tu, sermane, te-ai pitulat și trăiești degeaba!»! Să nu vorbiască femeea de acestea, căci ea este corpul bărbatului, și corpul nu poruncește capului, ci e supus și ascultătoriu. «Dară cum va putea suporta sărăcia? dici tu, și unde va găsi ea încurajare?»! Ei bine, gândească-se la cele mai sărace de cât ea; gândească-se apoi câte fete nobile și din nobili, nu numai că nu au primit ce-va de la bărbați, dară chiar li-au adus zestre prin măriș, și cu toate acestea li-au cheltuit totul. Cugete apoi la diferitele primejdii rezultate din niște ast-feliu de bogății, și atunci de sigur că va îmbrătoșa viața liniștilă și fără de șgomot. Dară dacă ea are adevărată iubire către bărbat, nu-i va dice nimic, ci va prefera ca să-l aibă lângă dânsa, chiar de nu i-ar procura nimic, de cât mii de talanți de aur, adunate din călătorii cu multe griji și necazuri spre a le aduce femeilor. Dară nici bărbatul când aude ast-feliu de mustărâri—ca și cum ar avea vre-o stăpânire asupra femeii—să nu alerge la insulte și bătăi, ci să o sfătuiască, să o mângâie, ca pe una ce este imperfectă, să o convingă prin răsone, și nici-odată să nu întindă mâna asupra ei. De parte acestea de un suflet liber. Nici insulte, nici batjocuri, ci să caute mai bine a o forma, ca pe una ce este mai ușoră cu cugetarea. Și cum ar putea fi aceasta? Dacă ea va cunoșce care e adevărată bogăție, dacă va afla filosofia cea înaltă, nu va mai acusa nici-odată pe bărbat pentru unele ca acestea. Să o înveți deci, că sărăcia nu este vre-un rău; să o înveți nu numai cu vorba, ci și cu fapta; să o înveți a desprețui slava deșartă, și atunci de sigur că nici-odată femeea nu-ți va vorbi de acestea și nici că va dori bogăția. Dupre cum cine-va ducând în casa sa o statuie, din primul moment caută să o așeze bine, ca să fie plăcută la vedere, tot așa și tu din sara întâia când

ai primit pe femei în casa ta, învaț-o să fie moderată în pretențiuni, să fie blândă; învaț-o cum să trăiască; chiar din capul locului, chiar de la început învaț-o și convinge-o ca să alunge de la ea dragostea de bani. Învaț-o să filosofeze, povăluiește-o ca să nu aibă nici-odată aurării atârinate pe umeri și pe lângă obraz, sau pri'mprejurul grumazului, nici spânzurate în salon, și nici haine aurite și prețioase, ci căsuța voastră să fie veselă, eară acea veselie și serenitate să nu se pogore în insulte. Tote acestea lăsându-le pe sama celor din șatră, tu înfrumusețează-ți casa ta cu cea mai mare podoba, suflând în ea vântul moderațiunii, care va purta cu sine și cea mai plăcută mireasmă. Din aceasta rezultă două, sau mai bine dis. trei bunuri mari. Mai întâi că mireasa nu se va întrista dacă se desfac acele galerii de tablouri de prin odăi, dacă din fiecare odă se alungă acele îmbrăcăminti prețioase, acele vase de argint și de aur. Al doilea, că mirele nu se va mai îngriji de pierderea lor, sau chiar și de paza lor. Al treilea și care este chiar principalul bunurilor, că din toate acestea se arată părerea lui, că adevă de nimic din acestea el nu simte vre-o mulțămire deosebită, și că și celelalte toate el le va îndepărta din casa sa, că nici dansuri, nici cântări desfrânate nu va permite vre-odată a se petrece sub acoperământul casei sale. Cunoșc bine, că voiți părea ridicul poți unora, când ești legiferer de acestea; dară dacă mă veți asculta, cu trecerea timpului dându-se pe față folosul rezultat, veți cunoșce și câștigul. Atunci risul se va sfârși, veți rida poți de obiceiul de acum; veți vedea în fine că ceia ce se petrece acum este cu adevărat faptul unor copii sburdalnici, a unor omeni beți, pe când ceia ce ești îndemn este faptul prudentei, al unei filosofii și a unei vieți cu adevărat înalte.

Așa dară ce ție ești că trebuie a face? Tote acele cântece urile, satanicești, toate acele ode necuviincioase, toate acele sburdări ale tinerilor desfrânați alungă-le de la nunta ta, și toate acestea vor putea să cumintască din capul locului pe mireasă, căci imediat își va dice în sine: «ce felii de bărbat este acesta atât de filosof? el nu consideră întru nimic viața presentă, eară pe mine m-a adus în casa sa numai pentru facere și îngrijire de copii, și pentru ca să-l administrez casa». Poți că aceste vor fi desgustătoare miresei? Numai în ziua întâi și a doua, eară la urmă nu vor mai fi, ba încă va simți cea mai mare mulțămire, căci se vede scăpată de ori-ce bănaeală. Cel

ce chiar în timpul nunței lui nu a suferit cântecele din fluere, nici jocurile sau acele frinturi de cântice, e mai mult că sigur că unul ca acesta nu va suferi nici-odată chiar de a vorbi ce va uricios, dară de cum de a face. După aceasta apoi, când ai îndepărtat totul de la nunta, luându-ți femeia pe lângă tine, formează-o bine, scotând pentru mult timp la iveală faptele cele rușinoase, în conversațiunile ce le ai cu ea. Dacă ea ar fi chiar cea mai nerușinată dintre toate fetele, totuși se va deprinde a tăcea știindu-se de tine ca bărbat, și în definitiv se va deprinde cu împrejurările. Tu deci, să nu îndepărtezi de la ea curând sentimentul de rușine și de sfială, după cum fac bărbații cei desfrânați, ei întreține-l pe mult timp, căci mare folos vei avea de aici. Atunci ea nu te va acusa și nici nu te va muștra pentru ceia ce ai hotărî. Așa dară toate le legiferează în acel timp, când rușinea și sfiala de tine, ca și un frâu, nu o va lasa ca să te dojeniască sau să te acuse pentru cele petrecute, căci când ea se bucură de sinceritate și de curaj față de tine, atunci cu multă ușurință toate le restornă. Când poți fi un timp mai oportun spre a forma pe femeie, dacă nu acela, când ea se știe de bărbat, se teme și se rușinează încă de dânsul? Atunci deci stabilește-i legile după care are a se povătui, și te va asculta în totul, cu voe sau fără voe. Dară cum să nu îndepărtezi de la ea sentimentul rușinei? Când te vei arăta și tu nu mai puțin rușinos ca ea, conversând puține cu ea, și chiar acelea spunându-le cu multă serioșitate și conșienșă. Atunci stabilește în ea cuvintele filosofiei celei înalte, căci sufletul ei primește; atunci introdu-i cea mai bună și mai frumoșă predispoziție sufletească, voiți să ție rușinea. Dacă voiți, ești ve voiți vorbi și cu exemple, cam ce felii trebuie a conversa cu ea. Pentru că dacă chiar Pavel nu s-a dat în latură de a spune: „Să nu opriți datoria unul altuia, fără numai de bună voință până la o vreme” (I Corint. 7, 5), și vorbea către femei măritate de curând, sau mai bine dis nu femeilor tinere, ci sufletelor duhovnicești, apoi cu atât mai mult noi nu ne vom da în latură de a spune de acestea. Așa dară ce trebuie a conversa cu ea? Trebuie a-i spune cu multă grație: «Ești copilul meu, te-am luat de tovarășă vieții, și te introduc ca pe tovarășă mea în cele mai cinșite și mai necesare datorii, — în facerea și creșcerea de copii și în administrarea casei mele. Deci ce te rog ești? Ca acestea să le știi de la început, și să mulțamești, lui Dumnezeu,

Viata înaltă

Cum să fie nunta?

carele a legiuit ast-feliu». De cât mai înainte de aceasta e mai bine de a-i vorbi de dragoste, pentru că nimic nu contribuie atât de mult de a o convinge că cele vorbite sunt adevărate, ca atunci când îi vorbești de dragoste. Și cum îi vei arăta dragostea ta? Dacă 'i vei spune «că eu puteam să iau în căsătorie și pe altele, pôte și mai bogate sau și mai nobile ca tine, însă nu am luat pe nici una, ci te-am preferat pe tine, pentru că m-am îndrăgostit de tine și de educația ta, de demnitatea ta, de blândetea și de prudența ta». Apoi imediat prepară calea cuvintelor celor cu privire la înalta filosofie, și acuză bogăția după cât-va timp. Dacă tu 'i vorbești cum s-ar întâmpla de bogăție și apeși cuvântul asupra ei, vei deveni greoiu; dară dacă vei proceda sistematic, toate le vei reuși. De alt-feliu vei părea în ochii ei ca un om aspru, neplăcut și micrológ, dacă vei acuză fără rost bogăția, și vei face apologia sărăciei. Dară când vei lua subjectul din ineseși inconveniente bogăției, ea va fi mulțamită. Deci vei dice: «E necesar a relua earăși vorba începută, că adecă eu nu am primit a lua în căsătorie femeie bogată. Și de cê? De sigur că nu am făcut aceasta din întâmplare, ci m-am convins eu bine, că bogăția nu este nimic alt de cât un lucru de desprețuit; ea este caracteristica tâtharilor, a femeilor desfrânate și a profanatorilor de morminte. Și de aceea eu, lăsând la o parte pe toate femeile bogate, am avut în vedere virtutea ta spirituală, pe care o prefer înainte orî-cărei bogății, și te-am luat pe tine, căci o fată ténéră, inteleaptă și liberă de prejudițiile altora, o fată care se indeletnicește cu evlaviază, este mai demnă și mai de respectat de cât lumea întreagă. Tocmai pentru aceasta eu te-am ales, te-am luat, te iubesc și te prefer sufletului meu. Viata prezentă nu este nimic. Eu doresc, mă rog și în fine totul fac ca noi să ne învrednicim de a trăi în această viață ast-feliu, în cât să putem și dincolo în viața viitoare de a fi împreună și a ne bucura de cea mai mare linisce. Timpul prezent este scurt și vremelnic; dară dacă ne vom învrednici ca să fim plăcuți lui Dumnezeu și să petrecem ast-feliu această viață, apoi vecinic ne vom găsi cu Christos și vom fi împreună cu mai multă plăcere. Eu pun iubirea ta mai presus de orî-ce, și nimic nu 'mi va fi atât de greoiu și desplăcut, ca a mă certa cu tine. Chiar de ar trebui să perd totul, chiar de ași deveni mai sărac ca Iru (un cerșetoriu în Itaca pe timpul lui Odiseu), chiar de ași trece prin cele mai mari primejdii, sau ași pătimi orî-ce, toate 'mi vor fi suportabile și ușore, dacă eu mă

găsesc bine față de tine. Și copii 'mi vor fi doriți într-atât numai, întru cât și tu te vei găsi bine față de mine. De aceea va trebui ca și tu să faci tot așa». Apoi amestecă și cuvintele apostolice, arătând că ast-feliu voește Dumnezeu de a se stabili dragostea între noi. Ascultă ce dice scriptura: „Pentru aceasta va lasa omul pre tatăl său și pre muma sa, și se va lipi de femeia sa“. Așa dară să nu fie la mijloc nici un pretext, care să ni dea pe față micimea noastră de suflet. «Peară banii, lipsască mulțimea sclavilor, lipsască toate onorurile din lume, căci mie de cât toate acestea e mai de preferat dragostea ta». Ore niște ast-feliu de cuvinte nu vor fi mai plăcute femeii înainte aurului și a multor tesaure? Nu te teme, că fiind iubită ea își va perde rușinea față de tine, tu mărturisește-i că o iubești, căci dacă femeile pierdute, care astă-dî sunt lângă un bărbat, mâine lângă un altul, cu drept cuvânt ar deveni impertinente auzind ast-feliu de cuvinte, o femeie liberă și o fată nobilă nici odată nu se va îngâmfa la auzul unor cuvinte de felul acesta, ci încă mai mult s-ar pleca. Probează-i conviețuirea cu ea într'un mod sincer, silește-le de a sta mai mult acasă pentru dânsa de cit în lerg; prefer-o mânia tuturor prietenilor și chiar copiilor ce-i naște; dară și pe aceștia tu să-i iubești pentru dânsa. Dacă face vre-o faptă bună și măreață, tu laud-o și admir-o; eară de comite vre-o absurditate, cum se întâmplă tinerelor, tu sfătuește-o și amintește-i cele din început. În tot-deauna acuză averile și luxul, și dă-i a înțelege că ornamentul unei femei e acel isvorit din prudență și demnitate, și în fine învaț-o încontinuu cele convenabile.

Rugăciunile vâstre să se facă în comun. Fie-care să se ducă la biserică, eară despre cele ce au auzit acolo vorbindu-se sau cetindu-se să se întrebe acasă, bărbatul pe femeie și femeia pe bărbat. De cum-va vă stăpânește sărăcia, tu pune la mijloc pe bărbatul sânt, pe Petru și pe Pavel, cari au reușit mai mult de cât toți împărații și bogății pământului, cu toate că și-au petrecut viața în fâme și sete. Invaț-o că nimic nu pôte fi mai grozav în viața aceasta, ca a se pune cine-va contra poruncilor lui Dumnezeu. Dacă se însoră cine-va ast-feliu și sub ast-feliu de condițiuni, apoi nu va fi mai pre jos de cât cei ce duc o viață singularică, sau de cât cei ne'nsurați. Dacă voești a face și ospete sau a da mese, bine, însă nimic necuviincios, nimic nedemn să nu se petreacă la ele, ci dacă vei găsi vr'un sărac sânt, care v-ar putea binecuvânta casa, și

De a însoră cineva astfel apoi nu 'trebuie să
mai fie mai puțin decât cei ce duc viața singularică

A prefera o femeie liberă și o fată nobilă nici odată nu se va îngâmfa la auzul unor cuvinte de felul acesta, ci încă mai mult s-ar pleca. Probează-i conviețuirea cu ea într'un mod sincer, silește-le de a sta mai mult acasă pentru dânsa de cit în lerg; prefer-o mânia tuturor prietenilor și chiar copiilor ce-i naște; dară și pe aceștia tu să-i iubești pentru dânsa. Dacă face vre-o faptă bună și măreață, tu laud-o și admir-o; eară de comite vre-o absurditate, cum se întâmplă tinerelor, tu sfătuește-o și amintește-i cele din început. În tot-deauna acuză averile și luxul, și dă-i a înțelege că ornamentul unei femei e acel isvorit din prudență și demnitate, și în fine învaț-o încontinuu cele convenabile.

care prin intrarea lui ar introduce și binecuvântarea lui Dumnezeu în casa voastră, pe acela cheamă-l. Să mai spun și alt-ceva? Ei bine, nimeni dintre voi să nu caute a lua în căsătorie femeie bogată, ci mult mai săracă ca el, pentru că dacă e cu avere, apoi nu va intra în acea casă atâta mulțămire provocată de banii ei, pe cât desgust provocat de batjocurile ei, pe câtă pretențiune din parte-i de a cere mai mult de cât a adus ca zestre; în fine desgust din cauza insultelor, a luxului celui mare, și a vorbelor greoe pe care le pronunță. Dară poate va dice: «N-am cheltuit din al tău nimic, căci stau de față cele ale mele, pe care mi le-a fost dăruit părinții mei». Dară ce spui, femeie? Stau de față ale tale? Și ce cuvânt poate fi mai uricios ca acesta? Tu nu ai alt corp propriu al tău, și apoi ai avere proprie a ta? După însurătoare nu mai sunteți două corpuri, ci unul singur; și dacă e așa, apoi averile sunt două și nu una singură? Vai, la câtă ușurință duce pe cine-va dragostea de bani! Un singur om, o singură ființă ați devenit amândoi prin însoțire, și tu încă dici ale mele? Blestemat fie acest cuvânt necurat, care a fost introdus de diavolul în gura ta. Tote cele trebuitoare nouă le-a făcut Dumnezeu comune, și banii nu sunt comuni? Nu poți dice nici-odată: lumina mea, sorele meu, apa mea, căci toate sunt ale noastre tuturor, și banii nu sunt comuni? Peară banii de o mie de ori, și nu alăta banii, pe cât acele intențiuni josnice, care nu știu a întrebuița banii dupre cum trebuie, ci-i preferă înaintea tuturor bunurilor. Și acestea învaț'o, pe lângă toate cele-l-alte, însă cu multă grație. Și fiind-că îndemnul spre virtute are prin sine ce-va posomorit, și mai cu samă făcut cătră o față fragedă și ténără, când i se spune cuvinte de o filosofie înaltă, inventează modul cum să poți a fi mai grațios în vorbă, și sileșce-te de a desrădăcina din sufletul ei vorbele acelea „al meu” și „al tău”. Când ea ar dice cele ale mele, tu răspunde-i: «care ale tale? căci eu nu cunosc. Eu nu am nimic propriu al meu, și cum tu de dici ale mele, de vreme ce toate sunt ale tale»? Răspunde-i acest cuvânt grațios. Nu vezi că și cu copiii facem tot așa? Când îi ni smuncesc ce-va din mână, și apoi voesc a avea încă și ce a mai rămas, noi li permitem dicend: «da, copilul meu, și aceasta este a ta, ca și ceia-l-altă». Ei bine, aceasta să o facem și față de femeie, de vreme ce cugetarea ei e mai copilărească. De ar dice „cele ale mele”, tu res-

punde-i «da, toate sunt ale tale, și chiar eu sunt al tău». Vorba aceasta nu este din lingușire, ci are în sine multă prudență. Cu modul acesta vei putea muia mânia ei, și-i vei șterge desgustul. Lingușire poate fi când cine-va ar comite ce-va nenobil pentru un rău ôre-care, pe când aici e o mare filosofie. Di-i deci: «Si eu sunt al tău, copilul meu! Aceasta mi-a ordonat mie Pavel dicend: „Barbatul, trupul său nu-și stăpânește, ci femeia” (I Corint. 7, 4), de unde urmează că dacă eu nu am stăpânire pe corpul meu, ci tu, apoi cu alăt mai mult ai stăpânire pe bani.»—Vorbind așa feliu tu ai liniștit'o, ai stins focul, ai rușinat pe diavolul, o ai făcut sclavă cumpărată cu bani, o ai legat cu ast-feliu de vorbe. Deci din cele ce-i vorbești învaț'o ca nici-odată să nu mai dică: al meu și al tău. *Tand* Nici-odată apoi să nu te adresezi ei cum s-ar brodi, ci totdeauna să-i vorbești cu multă tandrete, cu multă cinste, și cu multă dragoste. Cinstește-o, și atunci nu va avea nevoie de cinstea altora, nici nu va avea nevoie de slava altora, pe câtă vreme se bucură de slava ta. Pune-o pe dânsa mai presus de orî-ce, prefer'o înaintea tuturor, și laud'o pentru frumuseța sufletului și prudența ei. Cu modul acesta o vei convinge fără de alte mijloce exterioare, și vei face haz de toți cei-l-alti. Invaț'o frica de Dumnezeu, și atunci toate vor curge ca din isvor, eară casa-ți va fi plină de miș de bunătăți. Dacă noi căutăm cele nestricăcioase, vor veni după acestea și cele ale lumii, voi să dic cele peritoare. „Căutați mai înteiu, dice, împărăția lui Dumnezeu și dreptatea lui, și acestea toate se vor adaoge vouă” (Math. 6, 33). Ce feliu vor fi copiii unor ast-feliu de părinți? Ce feliu vor fi servitorii unor ast-feliu de stăpâni? Ce feliu în fine toți acei cari se apropie de îi? Ôre nu vor avea aceștia sufletul lor împodobit cu miș de bunătăți? Cele mai multe obiceiuri servitorii și le formează după acele ale stăpânilor, căci se identifică cu dorințele lor, și iubesc tot aceiași ca și dânsii, aceleași vorbesc, și în același mod trăiesc. Tot așa și cu copiii, cari nu vor face în viața lor, de cât ceia ce au vedut la părinții lor. Deci dacă noi ne formăm în așa mod, și dacă dăm atențiune sântelor scripturi, cele mai multe le vom învăța din ele; și cu chipul acesta noi vom putea mulțami pe Dumnezeu, viața presentă o vom petrece întregă în virtute, și ne vom învrednici de bunurile făgăduite celor ce-l iubesc pe

el. Cărora, fie a ne învrednici prin charul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia, împreună cu Tatăl și cu Duhul Sânt, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XXI.

„Fiilor, ascultați pre părinții voștri întru Domnul, că aceasta este cu dreptate. Cinstește pre tatăl tău și pre mama ta, care este porunca cea dintâi întru făgăduința, ca să îți fie ție bine, și să fii cu zile multe pre pământ“ (Cap. 7, 1-3).

Dupre cum când cine-va plâsmuind un corp mai înțeu pune capul, apoi brațele, și după aceia picioarele, tot ast-feliu înaintează cu cuvântul și fericitul Pavel. A vorbit despre bărbat, apoi despre femeie, ca de a doua creatură; acum trece mai departe la a treia, adică la aceia a copiilor. Asupra femeii stăpânește bărbatul, eară asupra copiilor bărbatul și femeia, căci privește ce spune: „Fi, ascultați pre părinții voștri întru Domnul, că aceasta este cu dreptate... Aceasta este cea întâi poruncă într'u făgăduința“. Nimic nu vorbește aici de Christos, nimic de cele înalte, căci se adresează unor cugete fragede, fapt pentru care și indemnarea o face scurtă, de vreme ce copii nu pot să-l urmeze cu atențiunea pentru mult timp în vorba lui. De aceia nici că spune ce-va despre împărăția cerurilor, nefiind potrivit cu vârsta lor de a auzi de acestea, ci li spune ceia ce sufletul copilului dorește a auzi, că să facă așa, dacă voește să fie cu zile multe pe pământ. Dacă cine-va ar examina, de ce ore nu vorbește el copiilor despre împărăția cerurilor, ci pune de față numai ceia ce se poruncește în lege, ar găsi că apostolul a procedat foarte logic, căci dacă bărbatul și femeia vor trăi conform principiilor stabilite de el, nici că vor avea osteneala mare de a supune pe copiii lor și a-i face ascultători. Când de la început lucrul are o basă bună, puternică și bine întocmită, pe urmă toate merg regulat pe calea legiului cu multă ușurință. Lucrul cel mai greu e de a se așeza temelie, și a se pune o basă puter-

nică. „Fi, dice, ascultați pre părinții voștri întru Domnul“, adică după Domnul. «Dumnezeu, dice, așa a poruncit» Dară dacă părinții poruncesc lucruri absurde? dici tu. Părintele nu poruncește nici-odată lucruri absurde, chiar de ar fi el absurd, de cât apostolul s'a asigurat și în această privință, căci dice „întru Domnul“, adică ascultați-l în cele ce nu se împotrivesc lui Dumnezeu; dacă însă ar fi părintele Elin, sau eretic, nu trebuie a da ascultare de loc, căci porunca lui atunci nu este întru Domnul. Dară cum de dice „care este porunca cea dintâi“, pe când cea întâi este „să nu uciți“? Apoi el n-a vorbit de ordinea în care sunt trecute poruncile din lege, ci a numit-o întâi după făgăduința. Pentru cele-lalte porunci nu se promite nici-o recompensă, ca unele ce poruncesc paza și părăsirea de rele, pe cind aici fiind vorba de practicarea celor bune, e pusă și recompensa, sau mai bine dis făgăduința. Privește ce basă admirabilă a pus la calea virtuții, — respectul și sfiala către părinți. Depărtându-i de fapte rele, și urmând a-i duce spre practicarea celor bune, mai întâi a poruncit ca să deie respectul convenit părinților, fiind-că după Dumnezeu aceștia au fost cauza existenței lor. Ast-feliu deci e lucrul stabilit, că dacă cei dintâi părinți se vor bucura de rōdele copiilor lor, atunci de sigur că și toți cei-l-alți oameni. De nu va fi cine-va supus și respectuos către părinții sei, nici-odată nu va fi blând și îngăduitoriu către alți oameni.

După ce sfătuiește pe copii atâta cât trebuia, imediat trece la părinți, și li dice: „Părinți, nu vă urgisiți pre fiii voștri întru mânie, ci-l creșteți pre il întru învățatura și certarea Domnului“. (Vers. 4). Nu dice iubiți-l, căci aceasta și fără vrea lor o vor face fiind împinși de natură, și deci ar fi fost prisoselnic de a legifera și aceasta, ci; „nu vă urgisiți pre fiii voștri“, ceia ce mulți fac, desmoșcenindu-l și lipsindu-l de cliromie, purtându-se către il cu asprime, nu ca către ființi libere, ci ca către sclavi. De aceia și dice: „Nu vă urgisiți pre fiii voștri“. Apoi arată și cum ar trebui să procedeze părinții față de copiii lor, și ridică earăși întreaga chestiune aședându-o în locul ei firesc. Și după cum a arătat că femeia trebuie să se supună bărbatului, ca cauză a ei, drept care cele mai multe lui îi vorbește, indemnându-l de a o incunjura cu dragoste, tot așa și aici, earăși la densus duce cauza, dicând: „ci-l creșteți

pre ii intru învățatura și certarea Domnului“. Vezi deci, că existând cele spirituale, vin după ele și cele corporale? Voești să fie copilul tău ascultătoriu? De la început chiar crește-l intru învățatura și certarea Domnului. Să nu îți inchipui că ar fi de prisos de a pune pe copilul tău ca să asculte și să învețe sântele scripturi, pentru că acolo va auzi mai întâiu spunându-se: „Cinstește pre tatăl tău și pre muma ta“, încât aceasta se face pentru tine. Să nu dici: «apoi aceasta este treaba călugărilor. Nu cum-va am să fac copilul meu călugăr? Nu e nici-o nevoie de a-l călugări». De ce te sperii de un fapt care e amestecat cu un mare câștig? Fă-l pe copil creștin. Mai ales celor din lume li e necesar de a ști asemenea învățături folositoare, mai ales copiilor, cari la acea vîrstă fragedă au multă nestatornicie și ușurință în judecata lor. Pe lângă sântele scripturi e bine încă ca să li se adauge și exemple din împrejurările profane, ca să aflu acolo pe acei așa diși eroi admirați de scriitori, cari erau sclavi ai patimilor și fricoși inaintea morții, precum Achileu când se căiește că morie pentru concubină, precum când un altul se îmbată, și multe altele de acestea. Are nevoie deci copilul și de medicamente de acestea. Dară apoi, cum nu poate fi absurd de a da pe copil la meșteșuguri, sau a-l trimite la școlă, și în fine a face totul pentru dînsul, și în același timp a neglija ca să fie crescut intru învățatura și certarea Domnului? Tocmai din această cauză, cum am dis, noi cei întâi, părinții, vom culege rîdele, dacă creștem pe copii obraznici, nerușinați, neascultători și grosieri. Să nu facem așa, deci, ci să ascultăm pe acest fericit care ne povățuiește să-i creștem intru învățatura și certarea Domnului. Să li dăm exemple noi, făcându-i a se ocupa cu cetirea sântelor scripturi din cea mai fragedă vîrstă. Dară vai! că de ore-ce eu vorbesc incontinuu asemenea lucruri, sunt crezut că spun nerozii. Dară eu nu voi conțeni a-mi face datoria ce mă privește. Din ce cauză, spune-mi, nu imitați voi pe cei vechi?... și mai cu samă voi femeilor, ar trebui să imitați pe acele femei minunate. S-a născut copilul?... tu imitează pe Anna; află exact ce a făcut aceia; du și tu copilul tău imediat la biserică. Care dintre voi nu ar dori ca copilul său să devină un Samuil, mai degrabă de cât împărat al întregii lumi? «Și cum e cu putință, dici, de a deveni ast-feliu.»? Dară de ce nu ar fi posibil? Nu se poate, fiindcă nu voești, fiindcă nu dai copilul tău acelor cari pot să-l formeze ast-feliu. „Și cine

ar putea fi acela? întrebă tu. Ei bine, acela este Dumnezeu, pentru că și Anna lui i-a încredințat copilul său. Nici Ili, cel vestit, nu a putut să-l formeze. Și cum ar fi putut, el, care nu a putut forma chiar pe fiii lui? Dară credința Annei și buna ei voință a făcut totul. Acel copil a fost cel întâiu născut de Anna, care nici nu știa dacă va mai naște sau nu alții. Ea nu a dis: «voiă așcepta ca să crească copilul, ca să se mai familiarizeze cu lucrurile omenești, voiă permite ca să-și petreacă puțin timp în vîrsta copilărească», ci toate acestea femeia trecîndu-le cu vederea, a făcut un singur lucru, acela adecă ca de la început să afierosască lui Dumnezeu această statue spirituală. Să ne rușinăm noi bărbații de filosofia acelei femei, care a încredințat copilul ei lui Dumnezeu, și acolo l-a și lăsat. De aceia și căsătoria ei a fost mai strălucită ca a altora, fiindcă ea a căutat mai întâiu cele spirituale, fiindcă a afierosit lui Dumnezeu pîrgă (*ἀπαρχή*) pe fiul său cel întâiu născut. De aceia și pîntecele ei a fost productiv, căci a născut și alți copii; de aceia a vedut pe Samuil prosperând în lume. Dacă chiar omenii ciustesc pe cei ce-i cinstesc, ore nu o face aceasta cu atât mai mult Dumnezeu, celor ce-l cinstesc pre el din adîncul sufletului lor? Până când deci vom fi stăpâniți de corp? Până când ne vom pleca spre pămînt? Toate să ni fie secundare față de îngrijirea copiilor și față de datoria de a-i crește intru învățatura și certarea Domnului. Dacă copilul se va învăța a fi filosof încă din început, atunci el a câștigat o bogăție mai mare de cât ori-ce bogăție din lume, și o slavă mai puternică ca ori-ce. Nu va face pe copil atât de mare și slăvit chiar de l-ai învăța vre-un meșteșug sau totă învățatura profană, prin care să se priceapă a câștiga bogății, pe cât dacă l vei învăța arta de a desprețui averile. De voești ca să-l faci cu adevărat bogat, apoi fă-l ast-feliu, căci nu este bogat cel ce are nevoie de mulți bani, ci cel ce nu are nevoie de nimic. Aceasta să înveți pe copilul tău, cu aceasta deprinde-l, și atunci el va fi cel mai bogat de pe fața pămîntului. Nu căuta cum să-l faci de a fi slăvit prin învățăturile profane, și cum să fie lădat, ci îngrijește-te cum să-l înveți de a desprețui slava cea din viața presentă, căci atunci el va fi mai strălucit și mai slăvit. Aceasta e cu putință de a o infiltra atât în cel sărac, cât și în cel bogat; aceasta o învață cine-va nu de la dascăl, și nici din vr'un meșteșug ore-care, ci din învățăturile dumnezeiești aflate în sânta scriptură. Nu căuta

cum el să trăiască aici pe pământ viață îndelungată, ci cum să trăiască acolo o viață nemărginită și fără de sfârșit. Dă copilului cele mari, eară nu cele mici. Ascultă pe Pavel când dice: „Creșteți copiii întru învățatura și certarea Domnului“. Nu te preocupa cum să-l poți face un mare orator, ci cum să filosofeze, căci nefiind orator nu este nici o pagubă, pe când dacă-i lipsește arta a filosofa, nu va putea avea nici un câștig din oratoria lui. Necesitatea cea mare este nu de cuvinte frumoase, ci de feliul de viață; de moravuri bune, eară nu de iscusință oratorică; de fapte, și nu de vorbe, căci numai acestea ni procură împărăția cerurilor, numai acestea ni pot chărăzi adevăratele bunătăți. Deci nu te gândi cum ai putea să-i asculți limba lui, ci cum să-i curăți sufletul. Acestea le vorbesc nu cu scopul de a împedea învățatura, ci vă stătuiesc de a fi cu băgare de samă mai mult la cele ce vă spusei. Să nu credi că numai monachilor sunt trebuitoare învățămintele din sânta scriptură, căci ast-feliu de învățăminte sunt trebuitoare mai cu samă copiilor cari intră în lume. Corabia care stă necontenit în port, nu are atâta nevoie de o confecționare deosebită, nu are nevoie de căpitan, și nici de marinari, după cum are nevoie aceia care vecinic plutește pe mări. Tot așa este cu omul din lume, și cu monachul. Unul stă nemișcat, ca corabia din port, trăiește o viață fără grijă și ocupațiunii grele, scutit, așa dicând, de orice furtună; cela-l-alt însă e vecinic pe mare, și vecinic plutește în mijlocul ei luptându-se cu multe valuri și furtuni. Chiar de nu ar avea el nevoie de cunoșterea sântelor scripturi, totuși e necesar de a fi pregătit, ca la ocazie să pôlă astupa gurile altora, așa că oricât de fericit ar deveni în viața prezentă, el cu atât mai mult are nevoie de învățatura sântelor scripturi. De și-ar întorce privirea în palatele împărătești, ar vedea acolo mulți Elini, mulți filosofi, cum și mulți curteni îngâmfăți și umflăți în pânțele de slava prezentă. Ar vedea în fine un loc plin de oameni ca hidropicați, căci ast-feliu sunt palatele împărătești; toți sunt acolo infumurați și umflăți de mândrie, eară cei ce nu sunt, se ocupă cum să se facă așa. Pricepe acum ce ar putea face fiul tēu intrând acolo, cum el, ca și un doctor eminent, ar intra înăuntru cu aparatele care pot modera fudulia fie-căruia, cum apropiindu-se de fie-care i-ar vorbi și i-ar însănătoșa corpul lui cel umflat ca de hidropică, punându-i medicamentele acele din sântele scripturi, și vărsând pe partea cea bolnavă cuvinte de

filosofie înaltă. Dară monachul cu cine are a conversa? Cu zidurile și cu plafonul chiliei lui? Cu pustietatea și cu văile păduroase? Cu paserile și cu copacii? El nu are mare trebuință de o ast-feliu de învățatură, și totuși nevoea îl face și pe dēnsul, nu atâta ca să învețe pe alții, cât pe sine singur. Deci, celor cari trăiesc în lume e cu mult mai trebuitoriu de a învăța și a șci sânta scriptură, de cât celui ce duce o viață singuratică, căci omul din lume e cu mult mai aplecat de a greși, de cât monachul. Dacă voești să afli, apoi chiar în lumea eceasta va fi mai destoinic cel ce cunoșce sânta scriptură, căci toți s-ar rușina de cuvintele acelea pronunțate de el, când mai ales îl vād că el nu arde în foc pentru slavă, și nu dorește întēetate. De alt-feliu dacă el nu o dorește, totuși o va avea, și atunci va fi mai respectat de cât chiar împăratul. Nu e cu puțință ca să greșască unul ca acesta. Cel ce e sănătos ar putea să facă greșeli când se găsește între mulți oameni sănătoși, dară când el se găsește între mulți bolnavi, apoi vestea de el iute ajunge până la urechea împăratului, și peste multe națiuni îl va pune să stăpâniască.

*) Deci șciind voi acestea, creșteți pe copiii voștri întru învățatura și certarea Domnului. Dară pôte e sărac? Ei bine, cu nimic nu va fi mai sărac de cât cel ce se învērtește prin palatele împărătești, prin faptul că nu este în palaturi, ci încă va fi admirat, și iute va ajunge la întēetate, chiar fără voea lui. Pentru că dacă unii bărbați Elini în valoare de trei oboli (un obol era a șesa parte din drachmă=16 bani), și ciniți, căci ast-feliu era filosofia lor, sau mai drept vorbind nu atât filosofia, cât numele ei; dacă, dic, unii ast-feliu de oameni îmbrăcați cu mantaua filosofică, și cu părul lung, fac pe mulți de a-și pleca ochii în jos înaintea lor, apoi cu cât mai mult cel ce cu adevărat că este filosof? Dacă un chip de filosof minciunos, dacă umbra unei părute filosofii supune în așa mod pe alții, apoi ce va fi când noi vom iubi filosofia cea adevărată și sinceră? Nu ôre se vor îndrepta cu toții? Nu ôre cu toții vor încredința unor ast-feliu de adevărați filosofi și casele lor, și femeile și copiii lor? Dară din nenorocire nu este astă-dî un ast-feliu de filosof. De aceia nici exemplu nu putem găsi printre oamenii din lume, pe când prin-

*) Partea morală. Despre creșterea copiilor întru frica de Dumnezeu, despre blândețā și cât respect produce ea aici; pentru desprēuirea slavei și a averei. Despre Abraam, și cum că fapta bună este după asemēnarea sufletului. (Veron).

tre cei cu viața monachală, am putea să găsim multe exemple. De aceea voiți vorbi de unul dintre cei mulți. Póte, că știți, sau póte ați auzit, sau că póte unia chiar ați și vădut pe bărbatul, despre care voiți a vă vorbi; dic de Iulian cel minunat (Biserica-l serbează la 21 Iunie). Acesta a fost bărbat de țeară, lucrător de pământ, smerit și dintre cei smeriți; era în totul necunoscutoriu de filosofia profană, pe când de filosofia cea neplăsmuită de mintea omenească el era inzestrat cu imbelșugare. Când el intra în cetăți,—și foarte rar se petrecea faptul acesta,—se făcea pri'mprejurul lui atâta ingrămădire și îmbulzeală de popor, cum nu s'ar fi făcut nici ritorilor celor mai renumiți, sofistilor, sau ori-cărui altul. Și ce să mai spun? Óre numele lui nu este mai strălucit de cât a tuturor împăraților, de vreme ce se laudă cu cântări și astă-đi? Dacă deci toate acestea se petrec în lumea aceasta, lume în care nimic nu ni-a făgăduit stăpânul a toate, lume în care ni-a spus că suntem streini, apoi să pricepem câte bunuri nu ni vor fi acordate în ceriuri. Dacă în această lume, unde îi erau ca bejenari, s-au bucurat de atâta cinste, dară acolo, unde îi sunt cetățeni, de ce slavă óre nu se vor învrednici? Dacă aici, unde el a arătat că ne așceaptă necazuri, și au avut îi atâta considerație, dară acolo, unde el făgăduiește onoruri, câtă mulțămire nu va fi? Voiți póte să vă arătăm și ómeni din lume ajunși la această filosofie înaltă? În ziua de astă-đi nu avem, căci dacă póte se găsesc unia îngăduitori și blândi, totuși încă n-au ajuns la cea mai 'naltă filosofie. Pentru care vă voiți spune exemple de ale sântilor din vechime. Câți din aceia având femei, și crescând copii, și cu toate acestea nu au fost mai pre jos de cei ce duceau viața monachală? Astă-đi însă nu se găsesc „pentru nevoea de acum“ (I Corinth. 7, 26), dupre cum dicte acest fericit. Pe cine voiți să vă arăt? Pe Noe, sau pe Abraam, sau pe Isaac, sau pe fiul acestuia? Póte pe Iosif? Póte voiți să venim la Profeti? La Moisi, sau la Isaia? Dacă credeți, să vorbim de Abraham mai ales că toți ceștia-l-alți neconțin ni-l pun înainte. Ei bine, nu avea el femei? Nu avea el copii? Vă spun și eu voue această, cea ce dealt-feliu și voi ni spuneți noue. Avea femei, de cât nu a fost miraculos fiind-că avea femei; a avut și copii, dară nu a fost fericit pentru că a avut copii; au avut și averi, însă nu din cauza averilor lui a mulțămit pe Dumnezeu; a avut sub ascultarea lui trei-sute opt-spre-đece capi de familie, și cu toate acestea

nu pentru aceasta era admirat. Póte că voești a cunoșce, din ce cauză a fost el cinstit și slăvit de toți? Ei bine, pentru iubirea lui de străini, pentru desprețuirea banilor, pentru demoitatea lui. Care este caracteristica filosofului adevărat? Nu óre de a desprețui averile și slava, și în definitiv de a fi mai pre sus de ori ce invidie și patimă? Aide deci, să-l aducem la mijloc, și desvelindu-l să vi-l arăt ce feliu de filosof era el. Mai 'nteiú că el nu considera întru nimic patria: „Ieși, dicte, din pământul tēu, din rudenia ta, și din casa tatălui tēu“ (Fac. 12, 1), și imediat a ieșit. Nu era legat de casă, căci dacă era, nu ar fi ieșit; nu era legat cu vre-o prietenie ca de obicei, și nici cu alt-ceva. Apoi el desprețuia slava în toate celelalte, desprețuia averile, pe dușmanii punēdu-i pe fugă în resbóe și putēnd a se folosi de pradă, el a desprețuit și nu a făcut aceasta. Apoi chiar copilul lui nu s-a făcut admirat pentru averi, ci pentru ospitalitatea lui, nu pentru copiii ce-i avea, ci pentru supunerea lui, nu pentru femeea lui, ci pentru stărpiciunea ei. El nu considera întru nimic viața presentă, nu stringea averi, ci toate le desprețuia. Spune-mi, care dintre plante este cea mai bună? Óre nu aceia care are puterea în sine însēși, care nu póte fi vătămata nici de secetă, nici de grindină, nici de furia vēnturilor, nici în fine de vre-o altă anomalie, ci stă expusă desprețuind ori-ce, fără a avea nevoie de vr'un acoperemant sau ingrăditură? Ei bine, ast-feliu este filosoful, ast-feliu este acel bogat: toate le are și nimic nu are, sau mai bine ăis, nimic nu are, și toate le are. Zidul lui de apărare nu e pe din afară, ci pe dinăuntru. Dară ce? Care corp e puternic? spune-mi; nu óre acela care e sănătos, și nu se vatămă nici la fóme, nici la mâncare peste măsură, nici la frig, și nici la arșița cea mare a sórelui? sau că póte acela, care, pentru ca să fie sănătos, are nevoie de baucher, de fabricanți de diferite materii, de vinători și de doctori? Acela este bogat, acela este cu adevărat filosof, care nu are nevoie de nimic. De aceia acest fericit apostol dicte: „Creșceți copiii voștri întru învățatura și certarea Domnului“. Nu 'i îmbrăcați cu acopereminte exterioare atât, pe cât cu de cele interioare, pentru că aceasta este adevărata bogăție, adevărata slava. Când acoperemintele cele de pe dinafară vor cădea, voiți să dic de ingrădirea de pri'mprejurul plantei, atunci și planta va cădea la pământ și se va nimici; nu numai că nu s-a fo-

losit cu ce-va, ba încă s-a vătămat, pentru că toate acele îngrădituri erau mai mult puse ca să o apere de furia vânturilor, și odată cu căderea lor la pământ au tras cu ele și planta. Deci bogăția mai mult vătămă, de vreme ce face pe om neingrijitor față de anomaliiile vieții. Ast-feliu dară să pregătim pe copil, ca să poată rezista la toate împrejurările contrare, și de cele ce vor veni să nu se sperie. Să-l creștem întru învățatura și certarea Domnului, și mare resplata vom avea. Dacă cei ce fac statuetele împăraților, sau zugrăvesc chipurile lor, se bucură de multă cinste, apoi noi, cari înfrumusețăm chipul împăratului cereșc,—pentru că omul e după chipul și asemănarea lui Dumnezeu—, oare nu ne vom bucura de mult de bunătați, când îl vom inapoia chipul său întocmai, adevărat duple asemănarea sa? Căci aceasta e de a fi duple asemănarea sa, adevărat de a fi virtuoz. Dară virtutea sufletească numai atunci o vor avea, când vom învăța pe copiii noștri a fi buni, nestăpâniți de iuțime, când vor fi filantropi, fără de răutate, bine-făcători către alții, pentru că toate aceste calități sunt proprii ale lui Dumnezeu; când în fine îl vom învăța ca viața prezentă să nu o considere întru nimic. Așa dară aceasta să ni fie preocupățiunea noastră, ca și pe dânsul și pe noi înși-ne să ne formăm duple cum trebuie, fiind-că de alt-feliu cu ce curaj oare ne vom găsi înaintea tronului lui Christos? Dacă cel ce are copil neascultător și nesupuș nu este demn de episcopie, cu atât mai mult nu va fi demn de împărăția lui Dumnezeu. Ce spuți? Chiar de am avea femeie nestătornică, chiar de am avea copil nestătornic, vom da oare sama, vom fi răspunzători înaintea lui Dumnezeu? Da, dacă nu vom contribui cu ceia ce suntem datorți, adevărat dacă nu li vom da învățătura cuvenită. Nu ni este de ajuns pentru mântuire numai propria noastră virtute, căci dacă cel ce a primit un talant l-a îngropat în pământ și n-a câștigat nimic, și totuși a fost pedepsit, e cert că nu este de ajuns numai propria noastră virtute pentru mântuirea noastră, ci se cere de a face virtuoz și pe alții. Să avem deci mare îngrijire de femeie, de copil și de servitor, să avem mare îngrijire și de noi înși-ne; și fie că i-am forma pe dânsul, fie că pe noi înși-ne, să rugăm pe Dumnezeu ca să ne dea mâna de ajutoriu în această faptă măreață. Dacă el ne va vedea că ne ocupăm de aceasta și ne îngrijim, ne va ajuta; eară de va vedea că nu facem nimic, nu ni va da nici un ajutoriu, căci el nu vine în ajutoriu celor ce dorm, ci a celor cari

să obosească și muncesc. Ajutoriu se dă tot-deauna nu celui ce șede în trândăvie, ci celui ce muncește ca și cel ce vine în ajutoriu. Eară la urmă, bun și puternic este Dumnezeu ca lucrul să-l ducă la un bun sfârșit, ca ast-feliu să ne învrednicim bunurilor făgăduite, prin charul și îndurările a unuia născut al său fiu, căruia, împreună cu Tatăl și cu Duchul Sânt, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XXII.

„Slugi! ascultați pre stăpânii voștri cei duple trup, cu frică și cu cutremur, întru dreptatea inimii voștre, ca și pre Christos; nu numai înaintea ochilor slujindu-li, ca cei ce vor să placă oamenilor, ci ca slugile lui Christos făcând voea lui Dumnezeu din suflet. Cu bună-voință slujindu-li ca Domnului, eară nu ca oamenilor; știind că ori-ce bine va face fie-care, aceia va lua de la Domnul, ori robul, ori cel slobod“ (Cap. 6, 5—8).

Așa dară e mai presus de ori-ce îndoială, că în compunerea și în mersul regulat al unei case contribuie nu numai bărbatul, femeia și copiii, ci și vrednicia servitorilor. De aceia fericitul Pavel nu a neglijat nici această parte, ci mai la urmă vine și asupra acestei chestiuni, fiind că și servitorii se găsesc la urma tuturor cu serviciul lor. Multe li vorbește și lor, nu însă duple cum vorbește copiilor, ci cu mult mai complet, căci făgăduința nu li o dă pentru timpul prezent, ci pentru viitoriu. „Știind, dice, că ori-ce bine va face fie-care, aceasta va lua de la Domnul“, și-l învață a filosofa. Dacă îi sunt mai inferiori chiar și de cât copiii în privința serviciului lor, totuși cu cugetarea sunt cu mult mai superiori. „Slugi, ascultați pre stăpânii voștri cei duple trup“. Privește cum din capul locului înaltă sufletul întristat, cum de la început-l mângăie. «Nu te scârbi, dice, că ești mai inferior și de cât femeia, și de cât copiii, pentru că numai numele este de sclăvie; stăpânia asupra ta este duple

tre cei cu viața monachală am putea să găsim multe exemple. De aceea voiți vorbi de unul dintre cei mulți. Puteți să știți, sau puteți ați auzit, sau că puteți unia chiar ați și vădut pe bărbatul, despre care voiți a vă vorbi; dic de Iulian cel minunat (Biserica-l serbează la 21 Iunie). Acesta a fost bărbat de țeară, lucrător de pământ, smerit și dintre cei smeriți; era în totul necunoscătoriu de filosofia profană, pe când de filosofia cea neplăsmuită de mintea omenească el era inzestrat cu îmbelșugare. Când el intra în cetăți,—și foarte rar se petrecea faptul acesta,—se făcea pri'mprejurul lui atâta ingrămădire și îmbulzeală de popor, cum nu s'ar fi făcut nici ritorilor celor mai renumiți, sofistilor, sau ori-cărui altul. Și ce să mai spun? Oare numele lui nu este mai strălucit de cât a tuturor împăraților, de vreme ce se laudă cu cântări și astă-đi? Dacă deci toate acestea se petrec în lumea aceasta, lume în care nimic nu ni-a făgăduit stăpânul a toate, lume în care ni-a spus că suntem streini, apoi să pricepem câte bunuri nu ni vor fi acordate în ceriuri. Dacă în această lume, unde îi erau ca bejenari, s-au bucurat de atâta cinste, dară acolo, unde îi sunt cetățeni, de ce slavă oare nu se vor învrednici? Dacă aici, unde el a arătat că ne așceaptă necazuri, și au avut îi atâta considerație, dară acolo, unde el făgăduiește onoruri, câtă mulțămire nu va fi? Voiți pute să vă arătăm și omeni din lume ajunși la această filosofie înaltă? În ziua de astă-đi nu avem, căci dacă puteți se găsesc unia îngăduitori și blânđi, totuși încă n-au ajuns la cea mai înaltă filosofie. Pentru care vă voiți spune exemple de ale sântilor din vechime. Câți din aceia având femei, și crescând copii, și cu toate acestea nu au fost mai pre jos de cei ce duceau viața monachală? Astă-đi însă nu se găsesc „pentru nevoea de acum“ (I Corinth. 7, 26), dupre cum dicte acest fericit. Pe cine voiți să vă arăt? Pe Noe, sau pe Abraam, sau pe Isaac, sau pe fiul acestuia? Puteți pe Iosif? Puteți voiți să venim la Profeți? La Moisi, sau la Isaia? Dacă credeți, să vorbim de Abraham mai ales că toți ceștia-l-alți necontenit ni-l pun înainte. El bine, nu avea el femei? Nu avea el copii? Vă spun și eu vouă această, cea ce dealt-feliu și voi ni spuneați nouă. Avea femei, de cât nu a fost miraculos fiind-că avea femei; a avut și copii, dară nu a fost fericit pentru că a avut copii; au avut și averi, însă nu din cauza averilor lui a mulțămit pe Dumnezeu; a avut sub ascultarea lui trei-sute opt-spre-dece capi de familie, și cu toate acestea

nu pentru aceasta era admirat. Puteți că voești a cunoște, din ce cauză a fost el cinstit și slăvit de toți? El bine, pentru iubirea lui de străini, pentru desprețuirea banilor, pentru demnitatea lui. Care este caracteristica filosofului adevărat? Nu oare de a desprețui averile și slava, și în definitiv de a fi mai pre sus de ori ce invidie și patimă? Aide deci, să-l aducem la mijloc, și desvelindu-l să vi-l arăt ce feliu de filosof era el. Mai înteu că el nu considera întru nimic patria: „Ieși, dicte, din pământul tău, din rudenia tă, și din casa tatălui tău“ (Fac. 12, 1), și imediat a ieșit. Nu era legat de casă, căci dacă era, nu ar fi ieșit; nu era legat cu vre-o prietenie ca de obicei, și nici cu alt-ceva. Apoi el desprețuia slava în toate celelalte, desprețuia averile, pe dușmani punându-i pe fugă în resbœ și putând a se folosi de pradă, el a desprețuit și nu a făcut aceasta. Apoi chiar copilul lui nu s-a făcut admirat pentru averi, ci pentru ospitalitatea lui, nu pentru copiii ce-l avea, ci pentru supunerea lui, nu pentru femeea lui, ci pentru stărpiciunea ei. El nu considera întru nimic viața presentă, nu stringea averi, ci toate le desprețuia. Spune-mi, care dintre plante este cea mai bună? Oare nu aceia care are puterea în sine însăși, care nu poate fi vătămăta nici de secetă, nici de grindină, nici de furia vânturilor, nici în fine de vre-o altă anomalie, ci stă expusă desprețuind ori-ce, fără a avea nevoie de vr'un acoperământ sau ingrăditură? El bine, ast-feliu este filosoful, ast-feliu este acel bogat: toate le are și nimic nu are, sau mai bine ăis, nimic nu are, și toate le are. Zidul lui de apărare nu e pe din afară, ci pe dinăuntru. Dară ce? Care corp e puternic? spune-mi; nu oare acela care e sănătos, și nu se vătămă nici la fôme, nici la mâncare peste măsură, nici la frig, și nici la arșița cea mare a sôrelui? sau că puteți acela, care, pentru că să fie sănătos, are nevoie de baucherii, de fabricanți de diferite materii, de vinători și de doctori? Acela este bogat, acela este cu adevărat filosof, care nu are nevoie de nimic. De aceea acest fericit apostol dicte: „Creșceți copiii voștri întru învățatura și certarea Domnului“. Nu i îmbrăcați cu acoperimente exterioare atât, pe cât cu de cele interioare, pentru că aceasta este adevărata bogăție, adevărata slavă. Când acoperimintele cele de pe dinafară vor cădea, voiți să dicte de ingrădirea de pri'mprejurul plantei, atunci și planta va cădea la pământ și se va nimici; nu numai că nu s-a fo-

losit cu ce-va, ba încă s-a vătămat, pentru că toate acele îngrădituri erau mai mult puse ca să o apere de furia vânturilor, și odată cu căderea lor la pământ au tras cu ele și planta. Deci bogăția mai mult vătămă, de vreme ce face pe om neingrijitor față de anomaliiile vieții. Ast-feliu dară să pregătim pe copil, ca să poată rezista la toate împrejurările contrare, și de cele ce vor veni să nu se sperie. Să-i creștem întru învățatura și certarea Domnului, și mare resplata vom avea. Dacă cei ce fac statuile împăraților, sau zugrăvesc chipurile lor, se bucură de multă cinste, apoi noi, cari înfrumusețăm chipul împăratului cereșc,—pentru că omul e după chipul și asemănarea lui Dumnezeu—, oare nu ne vom bucura de mult de bunătăți, când îl vom inapoia chipul său întocmai, adevărat duple asemănarea sa? Căci aceasta e de a fi duple asemănarea sa, adevărat de a fi virtuoz. Dară virtutea sufletească numai atunci o vor avea, când vom învăța pe copiii noștri a fi buni, nestăpâniți de iuțime, când vor fi filantropi, fără de răutate, bine-făcători către alții, pentru că toate aceste calități sunt proprii ale lui Dumnezeu; când în fine îi vom învăța ca viața prezentă să nu o considere întru nimic. Așa dară aceasta să ni fie preocupățiunea noastră, ca și pe dânsii și pe noi înși-ne să ne formăm duple cum trebuie, fiind-că de alt-feliu cu ce curaj oare ne vom găsi înaintea tronului lui Christos? Dacă cel ce are copil neascultător și nesupuș nu este demn de episcopie, cu atât mai mult nu va fi demn de împărăția lui Dumnezeu. Ce spuți? Chiar de am avea femea nestatornică, chiar de am avea copil nestatornic, vom da oare sama, vom fi răspunzători înaintea lui Dumnezeu? Da, dacă nu vom contribui cu ceia ce suntem datorți, adevărat dacă nu li vom da învățătura cuvenită. Nu ni este de ajuns pentru mântuire numai propria noastră virtute, căci dacă cel ce a primit un talant l-a îngropat în pământ și n-a câștigat nimic, și totuși a fost pedepsit, e cert că nu este de ajuns numai propria noastră virtute pentru mântuirea noastră, ci se cere de a face virtuoz și pe alții. Să avem deci mare îngrijire de femeii, de copil și de servitorii, să avem mare îngrijire și de noi înși-ne; și fie că i-am forma pe dânsii, fie că pe noi înși-ne, să rugăm pe Dumnezeu ca să ne dea mâna de ajutoriu în această faptă măreață. Dacă el ne va vedea că ne ocupăm de aceasta și ne îngrijim, ne va ajuta; eară de va vedea că nu facem nimic, nu ni va da nici un ajutoriu, căci el nu vine în ajutoriu celor ce dorm, ci a celor cari

să obosească și muncesc. Ajutoriu se dă tot-deauna nu celui ce șede în trândăvie, ci celui ce muncește, ca și cel ce vine în ajutoriu. Eară la urmă, bun și puternic este Dumnezeu ca lucrul să-l ducă la un bun sfârșit, ca ast-feliu să ne învrednicim bunurilor făgăduite, prin charul și îndurările a unuia născut al său fiu, căruia, împreună cu Tatăl și cu Duchul Sânt, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XXII.

„Slugi! ascultați pre stăpânii voștri cei duple trup, cu frică și cu cutremur, întru dreptatea inimii voștre, ca și pre Christos; nu numai înaintea ochilor slujindu-li, ca cei ce vor să placă oamenilor, ci ca slugile lui Christos făcând voea lui Dumnezeu din suflet. Cu bună-voință slujindu-li ca Domnului, eară nu ca oamenilor; știind că ori-ce bine va face fie-care, aceia va lua de la Domnul, ori robul, ori cel slobod” (Cap. 6, 5—8).

Așa dară e mai presus de ori-ce îndoială, că în compunerea și în mersul regulat al unei case contribuie nu numai bărbatul, femeia și copiii, ci și vrednicia servitorilor. De aceia fericitul Pavel nu a neglijat nici această parte, ci mai la urmă vine și asupra acestei chestiuni, fiind că și servitorii se găsesc la urma tuturor cu serviciul lor. Multe li vorbește și lor, nu însă duple cum vorbește copiilor, ci cu mult mai complect, căci făgăduința nu li o dă pentru timpul present, ci pentru viitoriu. „Știind, dice, că ori-ce bine va face fie-care, aceasta va lua de la Domnul”, și-i învață a filosofa. Dacă îi sunt mai inferiori chiar și de cât copiii în privința serviciului lor, totuși cu cugetarea sunt cu mult mai superiori. „Slugi, ascultați pre stăpânii voștri cei duple trup”. Privește cum din capul locului înalță sufletul întristat, cum de la început-l mângăie. «Nu te scârbi, dice, că ești mai inferior și de cât femeia, și de cât copiii, pentru că numai numele este de sclăvie; stăpânia asupra ta este duple

corp, temporală și scurtă, căci tot ce este corporal, este schimbăcios și trecătoriu». „Cu frică și cu cutremur”. Ai vădut că el nu pretinde tot aceeași frică de la femeie și de la copil? căci acolo a dis simplu: „Eara femeia să se teamă de bărbat”, pe când aici cu intensitate, „cu frică și cu cutremur”. Apoi adaugă: „Intru dreptatea inimei vóstre, ca și pre Christos”. Incontinuu el pune această formulă, și ordonă a se executa. Dară ce spui, fericite Pavele? Servitoriul este și el frate, sau mai bine dis a devenit frate, și se bucură și el de toate cele-l-alte, și apoi dică; «ascultați pre stăpânii voștri cei duple trup, cu frică și cu cutremur»? «Toema pentru aceasta, dică, am poruncit așa, căci dacă poruncesc și celor liberi de a se supune unul altuia intru frica lui Dumneđu: „Plecați-vă unul altuia intru frica lui Dumneđu” (Cap. 5, 21), dacă poruncesc și femeii de a se teme de bărbat, de și ea este egală în cinste cu bărbatul, cu atât mai mult o dică aceasta servitoriului.» Faptul că cine-va este servitoriu nu este injositoriu, ci este chiar cea mai antei nobleță ca cine-va să se injosască pe sine, să fie cumpătat, și să se umiliască față de aproapele său. Dară apoi chiar și cei liberi altă dată serviau cu frică și cu cutremur pe cei liberi. „Intru dreptatea inimei vóstre” dică cu drept cuvânt, fiind-că e posibil a servi cine-va cu frică și cu cutremur, însă nu cu dragoste și cu bună voință, ci cu răutate, ca și cum l-ar fi permis și lui de a face rele. Mulți dintre servitori greșesc că se pórta rău față de stăpânii lor, și de aceia apostolul li distruge această răutate, dicând: „Intru dreptatea inimei vóstre, ca și pre Christos”, adică servindu-l nu numai în ochii lor, ca să se facă plăcuți ómenilor, ci ca servitori ai lui Christos, cari fac voința lui Dumneđu din tot sufletul lor, „cu bună voință slujindu-li ca Domnului, eară nu ca ómenilor”. Vedă, cât a trebuit ca să li sădiască în inimă acest bine, adică serviciul lor să-l facă cu dragoste și din suflet? «Vedem pe mulți servitori făcându-și serviciul lor de frică, la care nu puțin contribuie și amenințările stăpânilor; dară tu aratămă, dică, că servești ca lui Christos, eară nu ca omului, și că-ți faci datoria din dragoste, și nu silit». Dupre cum pe cel ce pătimește il sfătuiește și-l învață ca să rabde, tot așa sfătuiește și pe servitori ca să-și facă datoria lor cu bună-voință. Fiind-că cel ce lovește pe un altul peste obraz, nu

a făcut aceasta pentru că cel lovit o dorea, ci din cauza propriei lui răutăți, apoi privește ce dică Mântuitoriu: „Întoarcă-l și cela-l-alt obraz” (Math. 5, 39), ca să arăți prin aceasta că nu fără voe ai suferit. S-ar părea că pôte ai făcut aceasta de frică, însă e aici o mare filosofie, și ai dovedit că ai suferit din această cauză, adică din dragostea ta cătră filosofia cea înaltă. Arată decă și acum, că cu bună voea ta porți serviciul. Cel ce caută a se face plăcut ómenilor, nu este servul lui Christos, eară servii lui Christos nu caută ca să placă ómenilor. În adevăr, cine óre fiind servul lui Dumneđu, voește să placă ómenilor? sau cine plăcând ómenilor pôte să serviască lui Dumneđu? „Din suflet, dică, cu bună-voință slujindu-li”. Fiind-că se pôte ca cine-va să serviască pe un altul mai mult de formă, adică să îndeplinească numai ceia ce e datoriu, însă nu cu toată puterea și cu toată dragostea, de aceia dică ca să o facă aceasta cu bună-voință, nu silit, din dragoste și nu din silă. Dacă ast-feliu servești, adică dacă-ți porți serviciul cu dragoste, cu bună voință din tot sufletul tău, ca și cum ai servi lui Christos, apoi atunci tu nu ești serv. Un ast-feliu de serviciu făcea și Pavel, cel liber, care și strigă dicând: „Că nu pre noi ne propoveduim, ci pre Christos Iisus Domnul, eară pre noi slujitori vouă prin Iisus”. (II Corinth. 4, 5). Privește de aici, cum el îți sustrage injosirea părută că ești serv. «Servim pe stăpânii, dică, pentru Christos.» „Șciind că ori-ce bine va face fie-care, aceia va lua de la Domnul, ori robul, ori cel slobod”. Fiind-că e firesc ca mulți dintre stăpânii să nu se rușineze, ca unia ce sunt necredincioși, și să nu resplătiască pe servii lor pentru supunerea ce li o arată, privește cum el mângăe pe servitori ca să nu se indoiască de resplată, ci să aibă curaj și să fie incredințați de resplată. Precum cei ce au primit vr'un bine de la alții, dacă nu resplătesc pe binefăcători, apoi pe însuși Dumneđu l-au făcut datoriu acelora, tot ast-feliu și stăpânii; dacă nu te resplătesc pentru serviciul cel bun ce l-ai dat lor, prin aceasta încă mai mult ai fost resplătit, căci îi prin aceasta a făcut pe Dumneđu datoriu tie.

„Și stăpânii, dică, aceiași să facă cătră dênșii” (Vers. 9). Ce înțelege apostolul prin vorba „aceiași”? Adică cu bună voință servind și îi pe servii lor. Nu a dis pe față serviți și voi pe servii voștri, de și prin vor-

ba «aceiași» a arătat destul de clar că aceasta înseamnă, pentru că și stăpânul servește. «Nicî voi, dice, nu pentru ca să plăceți oamenilor să o faceți aceasta, ci să fiți stăpâniți de frică și cutremur ca nu cum-va Dumnezeu să vă acuse pentru negrijirea voastră către servitori». „Slăbind îngrozirea“, adică nu fiți de nesuferit, să nu fiți greoi prin purtarea voastră față de ei. „Șciind că și al vostru, și al lor, Domnul este în ceriuri“. Vai! la ce a făcut el aluziune, și cum a infricoșat de grozav! Adecă mai lămurit „Cu ce măsură veți măsură se va măsură vouă“. Cu alte cuvinte să te temi de a nu auzi: „Slugă vicleană, totă datoria aceia ți-am iertat ție, pentru că m-ai rugat“ (Math. 7, 2. 18, 32), căci la dănsul nu este părtinire. «Să nu crești, dice, că cele ce ai făcut servitoriului pe nedreptul ți se vor ierta, pentru că dacă legile lumescii fac vre-o deosebire între oameni, ca fiind și ele omenești, nu e tot așa cu legea stăpânului obștească, care nu prevede nici o deosebire, ci făcând binele deopotrivă tuturor, li înapoiește după faptele lor». Dară dacă cine-va ar întreba: de unde ôre a venit în lume sclăvia, și pentru ce a intrat în moravurile vieții omenești? mai ales că știu pe mulți cari întreabă și voese a cunoșce faptul,—eu vă voi spune. Lăcomia a născut sclăvia, barbaria și nesațul de averi a zămislit acest păcat, fiindcă Noe n'a avut nici un sclav, nici Abel, nici Sith și nici cei după aceștia. Păcatul a născut acest fapt, insulta către părinți, voiți să dice, a fost obârșia răului. Audă această copiii, că dacă îi sunt nerecunoscători către părinții lor, apoi sunt vrednici de a fi sclavi, sunt vrednici de a fi servitori altora. Copilul nerecunoscătoriu către părinții lui singur și-a distrus nobleța sa, căci cel ce insultă pe tatăl său, nu mai este fiu. Dară dacă cel ce insultă pe tatăl lui nu mai este fiu al aceluia, apoi cel ce insultă pe tatăl nostru cel ceresc cum va mai putea fi fiu? Singur s-a pogorit, singur a ieșit din nobleță, pentru că a insultat pe Dumnezeu, a insultat natura lui. Mai pe urmă însă s-a obișnuit a se lua prizonieri în resbóele dintre popóre. Va dice cine-va însă, că și Abraam avea servitori; dară el nu-i întrebuința ca pe niște servitori, după cum vedem din sânta scriptură. Acum lu privește, cum apostolul pune sub dependența bărbatului, ca cap, totul din casa lui, căci li ordonă de ași iubi pe femei, de a crește copii întru învățatura și certarea Domnului, de a se purta cu blânde-

ță și dreptate față de servitori „știind, dice, că și al vostru, și al lor, Domnul este în ceriuri“. «Ast-feliu, dice, și voi stăpânilor, ca cei ce sunteți înși-vă servitori, fiți filantropi și îngăduitori către dănsii».

„Deci frații mei, întăriți-vă întru Domnul și întru puterea tarii lui“ (Vers. 10). Dacă puteți voiți să auziți despre datoriile stăpânilor către servitori, apoi de puteți audi mai sus, unde se vorbește de copii. Învățați-l a fi evlavioși, eară cele-l-alte vor veni de la sine fără îndoială. Astăzi însă ducându-se cine-va la theatru sau la baie, duc cu sine pe toți copiii și pe toți servitorii, pe când la biserică nici-odată, și nici nu-i silește de a veni și a asculta sântele rugăciuni. Și cum va fi el ascultătoriu, dacă lu ca stăpân dai atențiune altor afaceri? Ai cumpărat poți pe servitoriul tău? Mai înainte de ori-ce povățuiește-l și li ordonă cele relative la Dumnezeu, ca să fie blândi către cei-l-alți împreună servitori, și în definitiv vorbește-l mult de virtute. Fie-care casă e ca o cetate, în care căpitenia ei este fie-care bărbat, ca cap al familiei sale. Cum că casa celor bogati e ca o cetate, faptul e învederat, fiindcă acolo sunt și ogóre cultivate, și epitropi, și privighetorii și mulți slujbași, dară eu dic că și casa celor săraci e ca o cetate, pentru că și aici sunt căpitenii. Bărbatul stăpânește pe femei, femeia stăpânește pe servitori, și servitorii stăpânesc pe femeile lor, și eară și femeile și bărbății stăpânesc pe copiii și servitorii lor. Ôre nu ți se pare că bărbatul e atunci ca și un rege, căci are sub dănsul alăta subalterni, față de care e de datoria lui de a se purta cu cea mai mare economie, și cu cea mai mare politeță? Cel ce șcie de a se purta și a întrebuința pe fie-care după aptitudinea lui, șcie în același timp de ași alege pe cei mai destoinici, și de sigur că va alege pe cei mai principali. Ast-feliu bună-ôră în fie-care casă se găsește un alt rege, am putea dice fără coróna regală, femeia. Ei bine, cel ce șcie cum săși aleagă pe această regină, apoi toate cele-l-alte le va orândui după cum trebuie.

„Deci frații mei, întăriți-vă întru Domnul, și întru puterea tarii lui“. Când trebuie să sfârșască cuvântul, el tot-deauna usază de această formulă. Ôre nu diceam eu bine din început, că casa, fie-căruiă este ca o cetate întregă? căci iată că după ce a pus în ordine toate căpiteniile, la urmă și înarmează și li pune în ordine de

bătae. Dacă nimeni nu răpește dreptul de stăpânie al altuia, ci fie-care stă în locul său, apoi toate afacerile se găsesc în bună rânduială. „Intăriți-vă, dice, întru Domnul“. Dară ce este „întru Domnul“? Adecă în speranța în el, prin ajutorul lui. Fiind-că el a ordonat multe ce ar trebui să se facă, de aceea pare că dice: „nu vă spăimântați, aruncați speranța voastră în Dumnezeu, și el toate le va înlesni.“ „Și întru puterea tăriei lui, dice, și îmbrăcați-vă întru toate armele lui Dumnezeu, ca să puteți sta împotriva meșteșugurilor diavolului“ (Vers. 11). El nu dice împotriva luptelor, sau a resbóelor, ci împotriva meșteșugurilor diavolului, de óre-ce acest dușman nu se luptă pe față contra noastră, ci meșteșugit, care nu este alt-ceva, de cât că prin înșălăciune. A meșteșugi deci înșămă a născoci viclenii, și prin ele a cuceri, fie cu vorbele, fie cu faptele care ne încântă. De exemplu: diavolul nici-odată nu propune pe față păcatele, de idololatrie nu vorbește, ci pe departe el pregătește lucrul meșteșugind, adecă dă ca probabil cuvântul „de ce,“ usând negreșit de brobode care astupă adevărul. Așa dară apostolul și în această privință a deșteptat pe ostași, și i-a făcut a priveghia, i-a învățat și i-a convins că lupta noastră ni este contra celui mai experimentat dintre dușmani, și dară îi să nu se resboiască cum s-ar întâmpla și fără tactică, ci cu cel mai mare meșteșug. Mai'nție'u'i întărită contra diavolului făcând vorbă de meșteșugurile lui, apoi arătând natura și mulțimea cea mare a lor. El nu voia ca ostașii de sub dânsul să fie cuceriți, și de aceea i-a ațîțat și i-a deșteptat spunându-li aceste sofisme, pregătindu-i de a priveghia. Dacă el s-ar fi mărginit numai de a povesti puterea diavolului, fără să mai spună alt nimic, de sigur că diavolul i-ar fi cucerit; dară când el și înainte și după aceasta arată că e cu puțință de a-l birui, prin aceasta mai mult-i întărită. Tăria dușmanilor cu cât va fi anunțată de noi mai lămurit, cu atât mai mult cei ai noștri vor fi mai prevădători. „Căci nu ni este nouă lupta împotriva trupului și a sângelui, ci împotriva începătorilor, și a domniilor, și a stăpânilor întunerecului veacului acestuia, împotriva duchurilor răutății întru cele cerești“ (Vers. 12). Apoi îi deșteaptă și-i întărită mai mult încă punându-li înainte premiul acordat învingătorului, căci după ce li spune, că acești dușmani

sunt grozavi, adăoge că în cas de învingerea noastră, ne vor lipsi de mari bunătăți. Care? Lupta este pentru cele cerești, și nu e vorba de bani, nici de slavă, ci atacul lui este pentru robirea noastră, așa că luptă devine neimpăcătă. Când lupta se face pentru cele mai mari împrejurări, atunci și ambițiunea e mai întărită. Vorba „întru cele cerești“, este pusă în loc de „pentru cele cerești“, nu dăcă că îi învingând să se bucure cu ce-va, ci ca să ne lipsască pe noi de bunătățile de acolo, ca și cum pare că ar fi dis: «tractatul de pace în ce se găsește strins? negreșit că în cutie de aur, care este Christos». Vorba „întru“ deci, semnifică „pentru“. Acum tu privește cum ne deșteaptă atențiunea asupra dușmanului, și cum ne face de a priveghia, și tot-odată a ști mai dinainte, că primejdia este pentru bunurile cele mari, și că și biruința noastră va fi tot pentru acele bunuri, căci vicleanul se încearcă a ne scote pe noi din ceriuri. El ni vorbește de óre-care stăpâni, începătorii și stăpânitorii ai întunerecului lumii acesteia. Dară de care întunerec spune? Póte că de întunerecul nopții? De sigur că nu, ci de acel al răutății. „Că eram óre-când, dice, întunerec“, numind așa răutatea din viața prezentă. Mai departe dușmanul nu va avea loc, nici în ceriuri, și nici în veacurile viitoare. Numește pe diavolii stăpânitorii ai lumii, nu ca cum ar stăpâni îi lumea, ci ca cei ce sunt cauza faptelor rele, căci scriptura obișnuiește a numi și faptele cele rele „lume“, precum acolo unde Christos dice: „Voi nu sunteți din lumea aceasta, precum nici eu din lume nu sunt“- Dară ce? Nu erau îi din lume? Nu erau îmbrăcați cu corp? Nu erau îi născuți și crescuți de cei din lume? Și earăși în alt loc dice: „Lumea mă urășce pre mine, eară pre voi nu póte să vă urască“ (Ioan 17, 14. 7, 7), unde vorbește tot de faptele cele rele. Așa dară sub vorba lume el înțelege aici pe ómenii cei răi, eară demonii pe aceștia mai cu samă'i stăpânesc. „Impotriva duchurilor, dice, întru cele cerești“. El numește începătorii și stăpâni, după cum numește și cetele îngerești domni, începătorii și stăpâni. „Îmbrăcați-vă întru toate armele lui Dumnezeu, ca să puteți sta împotriva în ziua cea rea, și toate isprăvindu-le să stați“ (Vers. 13). Și sub numele de di rea înțelege tot viața prezentă, cum și seculul

prezent și înțelege că secul viclean și rău, de la rălele ve se petrece în cursul lui. Va să zică, e trebuință de a ofi vecinic înarmati. „Si toate ispravindu-le”, adică și pă timile, și poftele cele absurde, și în fine tot ce ne tulbură și nelinistesc. El nu dice simplu să le faceti, ci să le is praviti, în căt nu ni pretinde numai a le repune, ci încă în așa mod ca după aceasta să stăm, pentru că mulți du pă ce au biruit în luptă earăși au cădut. „Toate, dice, să le ispraviti, nu pe unele da, și pe altele nu, căci după învingere e nevoe de a sta. A fost surpat deja diavolul odată, dară dacă nu stăm, el earăși re nviază, pe când dacă se ridica în timp ce noi stăm, de sigur că va cădea la pământ. Așa dară întru căt noi nu vom fi distrați întorcându-ne privirile încôce și încolo, el nu se va ridica. „Să ne îmbrăcăm, dice, cu toate armele lui Dumnezeu”. Vedeți cum a nimicit frica de diavol? Dacă e cu putință de a ispravi și a sta apoi de ce eviti luptă? Stai după ce ai ispravit, și atunci ai biruit cu adevărat; nu te minuna că ai putut scăpa din puterea dușmanilor, nu fi stăpănit de frica, ci aruncă de la tine trândăvia. „Ca să puteți sta împotriva, dice, în ziua cea rea”. Așa dară el și de la timp găsește ocazie de a încuraja, căci pare că ar dice: „timpul e scurt, așa că trebuie a sta după învingere; nu ve lăsați a fi biruiți de osteneală, după masacrul ce l-ati avut în luptă.”

*) Așa dară dacă este război, dacă sunt atâtea răz duri așezate în ordine de bătae, dacă avem înaintea noastră începătorii necorporale, dacă avem pe stăpănitorii lumii această, dacă avem contra noastră toate duhurile cele rele, apoi cum de te desfătezi? spune-mi; cum de ești atât de vesel? Cum ne vom putea apropia de el desarmati? Unele ca acestea fie care să și dică în cugetul său pe fie-ce di când e stăpănit de mânie, sau de poftele corporale, când caută ca să și petreacă această viață în dezmerdari și desertacium. Auda deci fie-care ce spune fericitul Pavel: „Nu ni este nouă lupta împotriva trupului și a sân gelui, ci împotriva începătorilor și a stăpănitorilor întunerecului veacului acestuia”. Războiul acesta este

*) Partea morală. Despre viața cea sirguincioasă și cu băgare de seamă de a nu fi biruiți de cel rău, care pe fie-ce di măștesc pe noi în toate faptele noastre. Despre nebagarea în samă a celorlți prezente, și despre îngrijirea noastră pentru cele viitoare (Veron).

cu mult mai anevoios de căt cel corporal, lupta e cu mult mai inversunată. Gândește-te căt de mult timp duce el lupta. Pare că aud pe cine-va dicend: „Iată că acum a venit ca să se lupte cu mine”. Aceste vorbe însă sunt pronunțate de cei trândavi, eară tu omule, trebuie a multă ani că ești pus în pozițiune de a dobori pe acest dușman, dară că vei voi, eară nu să te scandalizezi, pronunțând cuvinte pe care numai un ostaș leneș și somnoros le pronunță. Cunoști acum motivele pentru care el te atacă, și de a ceea pândesc pe împrejurul tău și îngrădește-te din toate părțile. Lupta nu este numai contra diavolului, ci și contra puterilor lui. Cum ne vom putea lupta contra întunerecului? Când vom deveni lumina. Cum ne vom putea lupta contra duhurilor celor rele? de căt numai atunci când vom deveni buni; căci răutatea e tot-deauna contra binelui, eară lumina alungă întunerecul, și dacă noi suntem întunerec, de sigur că vom fi cuceriti. Cum deci vom putea predomina? de căt numai, ca ceea ce îi au de la natură, noi să o putem câștiga prin voința noastră, adică să devenim duhovnicești, afară din corp și sânge, căci numai ast-feliu i vom putea supune. „Să nu credeți, dice, că persecutorii voștri sunt cei ce vă războiesc; nu, ci demonii sunt acei ce lucrează prin ei ca să vă combată, și de aceea lupta noastră contra lor e îndreptată”. Din această el pregătește două bunuri: pe deoparte pe noi ne face mai neînduplecați cătră dășii, eară pe de altă parte că lor li temperează furia ce o au asupra celor pe carii i războiesc. Dară din ce cauză, sau mai bine diș, de unde vine lupta noastră cătră dășii? De acolo că noi avem de aliat al nostru Charul Sântului Duch. Am învățat o ast-feliu de artă, că noi să ne putem lupta nu contra oamenilor, ci contra demonilor. Dacă am voi, nici că ne-am lupta, dară fiind-că voim, de aceea este luptă. Puterea celui ce locuiește întru noi e atât de mare, în urma celor dișe: „Iată am dat vouă stăpănire să calcați preste șerpi, și preste scorpii, și preste totă puterea vrăjmașului, și nimic pre voi nu vă va vătămă” (Luca 10, 19), în căt nu e nevoe de lupta. Ni-a dat totă puterea de a ne lupta, și de a nu ne lupta; dară fiind că noi suntem trândavi, de aceea suntem siliți a ne lupta cu ei. Cum că Pavel nu s-a luptat, ascultă-l ce spune: „Cine ne va despărți pre noi de dragostea lui Dumnezeu? necazul, sau strimtorarea, sau góna, sau fómetea; sau golătatea,

saŭ nevoea, saŭ sabia“? (Rom. 8, 35), și earăși: „Dumneșul păcei să sdrobească pe Satana sub picioarele vóstre curând“ (Ibid. 16, 20). El avea pe diavol supus sub picioarele lui, căci 'l dicea: „Poruncescu-ți fie, intru numele lui Iisus Christos, să ieși dintrênsa“ (Fapt. 16, 18), de unde e cert că el nu s-a luptat, ci numai că l-a supus și l-a făcut prizonieru. Incă și Petru nu s-a luptat cu diavolul, ci a făcut ceia ce era mai bine de cât a se lupta, adecă că 'l stăpânea atât pe el cât și pe tóte puterile lui, ca să nu pótă vălăma pe cei credincioși, pe cei ascultători și pe catichumeni. De aceia și dicea fericitul Pavel: „Că nu este să nu șcim gândurile (meșteșugirile) lui“ (II Corinth. 2, 11), de unde se invederează că el predomină pe diavol. Ascultă-l apoi ce spune în alt loc: „Nu este dar lucru mare (de mirat) de se prefac și slujitorii lui ca slujitorii dreptăței“ (Ibid. 11, 15), ast-felū că el cunoșcea fazele întregel lupte, și nimic nu-l era strein. Și în alt loc: „Că taina fără-de-legei se lucrează“ (II Thes. 2, 7), de unde earăși e invederat că lupta lui e contra nóstră. Ascultă încă tot pe acest fericit: „Cine ne va despărți pre noi de dragostea lui Dumneșu?... Pentru că incredințat sunt, că nici mórtea, nici viața, nici Ingerii, nici căpeteniile, nici puterile, nici cele de acum, nici cele viitoare,... nici altă faptură óre-care nu póte pre noi să ne despărta de dragostea lui Dumneșu, care este intru Christos Iisus Domnul nostru“. Nu a șis de Christos, ci, de dragostea lui Christos, pentru că mulți se dic a fi uniți cu Christos, însă nu-l iubesc. «Nu numai că să nu te ademenești de a-l tăgădui, dice, ci încă chiar mai mult—să-l iubești». Deci dacă tóte puterile cereșci nu aŭ putut să-l despărta de dragostea lui Christos, apoi cine altul l-ar fi putut abate? Nu dice acestea ca cum puterile ingereșci s-ar fi încercat de a-l schimba în părerile lui, ci numai că face o presupunere, pentru care și dice din început sunt incredințat. Așa dară el nu se lupta, ci numai cât se temea de vicleniile lui, pentru că ascultă-l ce spune aiurea: „Mă tem ca nu cum-va precum șerpele a amăgit pe Eva cu viclășugul seŭ, așa să se strice și înțelegerile (cugetele) vóstre de la adeverița cea

intru Christos“ (II. Corinth. 11, 3). Da! dici tu, de cât apostolul face us de acest cuvânt «mă tem» și cu privire la dênșul personal, când dice: „Că mă tem ca nu cum-va propoveduind altora, eŭ să fiŭ nevrednic“, și deci cum este incredințat că nimeni nu-l va despărți de dragostea lui Christos? Vedi deci, că cuvântul acesta e rostit mai mult din umilință și din cumpătarea lui? pentru că deja el locuia în ceriuri, despre care dicea: „Că nimic pre mine nu mă știŭ vinovat“ (I Corinth. 4, 4), și earăși aiurea: „Calatoria am săvêșit“ (II Timoth. 4, 7), așa că nu în acestea îl împedea diavolul, ci în cele ale discipulilor lui. Și de ce óre? Pentru că nu numai el era stăpânul lor, ci și libera lor voință. Deci acolo era unde diavolul îl stăpânia, și încă nici acolo nu-l stăpânia, ci mai mult era stăpân pe trândăvia celor fără băgare de samă. Dacă cine-va dintre discipuli nu îndeplinia cele ordonate de dênșul, fie din cauza lenei, fie din altă causă, atunci diavolul îl biruia; eară dacă el tóte le făcuse deja și aceia tot nu se supuneaŭ, nu-l mai biruia diavolul pe el, ci necredința și nesupunerea acelora, pentru că și bóla nu pe doctor îl stăpânește, ci neorânduiala celui bolnav. Când doctorul tóte cele folositoare le pregătește, eară bolnavul tóte le strică și le respinge, de sigur că acesta e cel invins, eară nu doctorul. Ast-feliŭ deci nicăiri diavolul nu a biruit pe Pavel. Dorința de a ne putea lupta, de noi depinde, de și Romanilor nu li doria aceasta, căci li dicea: „Eară Dumneșul păcei să sdrobiască pe Satana sub picioarele vóstre curând“ (Rom. 16, 20), pe când Efesenilor nu li dorește aceasta, ci „Celui ce póte mai pre sus de tóte a face prea de prisos cele ce cerem saŭ gândim“ (Efes. 3, 20). Cel ce se luptă, este încă în puterea adversariului, de cât e de dorit ca să nu cadă. Atunci biruința e strălucită, când noi scăpăm cu totul de aici. De pildă, fie o poftă rea cu care noi ne luptăm; ei bine, numai atunci e ce-va minunat când noi de la început chiar nu primim asemenea poftă, ci o stingem imediat; dară dacă aceasta nu e cu putință, apoi chiar de ne am lupta, vecinic vom fi stăpâniți de ea, pe când dacă am scăpat luptându-ne, am biruit. Lupta aceasta nu este deopotrivă cu a luptătorilor din theatru, căci acolo dacă nu ai dovedit pe adversar, nu ai câștigat biruința, pe când aici dacă nu ai fost biruit, ai ieșit invingători, dacă nu

ai fost doborât de el, l'ai rîpus, și cu drept cuvînt, căci pe cînd în luptele acelea amîndoi adversarii sunt prezenți pați de biruință, și numai după ce unul este biruit, celălalt se încununază, aici nu este așa, ci diavolul se ocupă pentru învingerea noastră. Deci cînd eu l'am nimicit, ceia ce el urzia contra mea, atunci l'am biruit, nu alina că l'am cucerit, pe cît că l'am constrîns de a se arunca la pămînt. Eu atunci l'am biruit cu totul, căci el a fost aruncat jos și se găsește ca pierdut. Biruința lui nu constă în a se încununa, ci în a mîe pierde, așa că chiar de nu l-ai rîpune, ești l'am învins, dacă nu am fost cucerit de el. Deci care biruință este strălucită? Aceia de a-l călca pe el cu picioarele, după cum făcea și Pavel, carele toate lucrurile vieții prezente nu le considera într-o nimic. Pe aceasta să-l imităm și noi, și să ne exercităm de a deveni superiori necuratului, și din nici-o parte să nu dăm motive de atac. Bogăția 'i dă un motiv puternic, precum și slava deșartă; acestea de multe ori l-au ridicat și l-au făcut ca să bată asupra omienilor. Dară care e nevoea de luptă cu el? Care e nevoea de încercare cu el? Cel ce se încercă cu altul la luptă nu cunoștee cu siguranță sfîrșitul, nu știe care din doi va fi cel învins, și deci e posibil ca el să fie cel cucerit, pe cînd cel ce calcă în picioare e sigur de învingere. Deci să călcăm în picioare puterea diavolului, să călcăm cu picioarele păcatele, toate cele lumești, mânia, pofta, mândria, și toate patimile, pentru ca descoperim de aici acolo, să nu ne descoperim că am trădat puterea pe care ni-a dat-o Dumnezeu. Ast-feliu numai vom putea să ne bucurăm de bunurile viitoare făgăduite nouă. Dară dacă noi suntem răi, și ne arătăm nedestoinici față de diavol, apoi cine ore ni va încredința cele mai bune și mai mari binefaceri? Dacă noi nu putem să călcăm în picioare pe cel învins, pe cel necinstit, pe cel despretuit, apoi cum ni va da ore tatăl cel ceresc bunurile părintești? Dacă noi nu putem birui pe cel deja biruit și zdrobit, apoi ce curaj vom putea avea ca să intrăm în casa părintească? Spune-mi, dacă ai avea un fiu, care ar părăsi pe casnicul cel recunoscător ție, și s-ar amesteca cu cei ce te-au întristat, cu cei ce au fost alungați din casa părintească, cu cei ce se ocupă cu jocurile de noroc, și încă ar persista în reuătate până la fine, ore nu l-ai desmoșceni? De sigur că da. Apoi tot ast-feliu și noi, lăsînd pe cei ce năvălesc pe Dumnezeu, pe cei ce ni servesc nouă, vom să dîm pe îngerii, și punîndu-ne în contact cu diavolul, de sigur că vom

fi desmoșceniți. Dară să nu fie una ca aceasta, ci angajîndu-ne la luptă cu dînsul, și învingîndu-l cu ajutorul ingerilor celor de sus, ne vom face cironomi ai împărăției cerurilor. Dacă cine-va are vr'un dușman, care 'l nedreptățește, dacă cine-va se infuriază ca un sălbatec contra dușmanului său, e bine ca toată furia aceia, și toată reuțata adunîndu-le la un loc să le verse în capul diavolului. Aici mânia este bună, aici urgia este folositoare, aici e de laudă reșbunarea, pentru că după cum reșbunarea pe omieni este un fapt rău și uricios, tot așa în cazul de față ați reșbună asupra diavolului este un fapt bun. Așa dară, dacă ai nîscare-va defecte, aici le exercită, aici le aruncă, adică asupra diavolului, dacă nu le poți depărta de la tine de cît odată cu membrele corpului tîu. Te-a lovit cine-va? Ei bine, reșbunăți pe diavolul, și nici-odată să nu contenești dușmănia contra lui. Dară pîte nu te-a lovit? Ei bine, și așa tu reșbună-ți pe dușmanul nostru al tuturor, pentru că a insultat pe stăpînul a toate și al tîu, pentru că s-a învrajbît cu el, pentru că vatămă și resboiește pe frații tîi. Vecnic să-l fii dușman, vecnic posomorit, vecnic ne'mblîndit față de el, căci numai așa el va fi umilit, despretuit și ușor de supus. Dacă noi ne arătăm ca sălbaticii cătră el, atunci el nu va fi sălbatic cătră noi; dacă noi vom fi blîndi cu dînsul, el va fi sălbatec față de noi. El este dușman și resboinic al vieții și al mîntuirii noastre, în același timp dușman și al său chiar. Dacă el nu se iubește pe sine, apoi cum va putea ca să ne iubească pe noi? Deci să ne punem în rînd de bătăe și să-l atîcăm, avînd aliat mare și puternic pe Domnul nostru Iisus Christos, carele va putea să ne facă a nimici cu ușurință cursele lui, și să ne învrednicim de bunurile viitoare. Căroră fie a ne face pe toți părtași, prin charul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl și cu Sîntul Duch, să cuvine slava, stăpînirea și cinstea, acum și pîrurea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XXIII.

„Stați drept aceia incingându-vă mijlocul vostru cu adevărul“ (Vers. 14).

Complectând deci cadrele armatei, aranjându-l în tabără și așitându-li buna lor voință, spre luptă,—căci era nevoie și de a fi aranjați, de a fi disciplinați, în același timp și de a li întăriți mânia lor, și tot-odată incurajându-l, pentru că și de aceasta era nevoie,—la urmă'i și înarmează. Nică un folos nu va avea luptătorul de arme, dacă mai înteiu nu vor fi aranjați cu toții în ordine, și dacă nu va fi așitată mânia în sufletul ostașului. Trebuie deci mai înteiu a înarma pe ostaș în interior, și după aceea a-l înarma exteriorul lui. Deci dacă asemenea lucruri se petrec cu ostașii lumești, cu atât mai mult cu ostașii aceștia, intelectuali așa dicând, cari nu au nevoie de a fi armați exterior, ci numai în interior. A așitat deci mânia lor și i-a inflăcărat, li-a infiltrat îndrăzneala, și i-a pus în ordine bună, acum privește și cum li comandă să iee armele. „Stați“, dice. Mai înteiu e caracteristica ostașilor regulați ca să știe de a sta bine și în ordine, căci fără de aceasta multe s-ar întâmpla. De aceea de multe-ori vorbește el despre modul de a sta, precum când dice: „Stați, priveghiați“ (I. Corint. 16, 13) și earăși: „Așa stați întru Domnul“ (Filip. 4, 1), și earăși: „Celui ce i se pare că stă, să ia aminte ca să nu cadă“ (I. Corint. 10, 12), și earăși: „Ca toate isprăvindu-le să stați“ (Efes. 6, 12). Așa dară el nu vorbește de o stare oarecare cum s-ar întâmpla, ci de o stare în bună rândueală. Cel cari sunt cu experiență de resboi, știu cât e de necesar ca să știe cine-va a sta. Pentru că dacă și celor ce se luptă cu pumnul în theatru aceasta li ordonă instructorul de la început, adecă de a sta, cu atât mai mult în resboe și în afacerile ostășești. Cel ce stă, trebuie să stee drept, eară nu plecat spre cine-va, sau distras. Adevărata stare dreaptă numai atunci se vede, când ostașul e pus în front. Ast-feliu deci numai cei ce sunt ridicați drept pe picioare, aceia stau, pe când cei ce nu stau, nu sunt ridicați pe picioare drept, ci sunt imprășcieți din linie și distrași. Cel ce se dezmeardă în poște, nu stă drept, ci este aplecat în altă parte; deasemenea și cel ce este iubitoriu de bani, cum

și în genere cel ce e ne'nfrănat. Cel ce știe a sta, chiar din starea lui, ca de pe o temelie puternică, toate ale luptei le va avea la îndemână. „Stați, dice, incingându-vă mijlocul vostru cu adevărul“. El nu vorbește aici despre incingătorea cea vedută, ci în acest pasaj toate le vorbește în sens intelectual și figurat. Privește cum el merge mai departe cu această idee. Mai înteiu el re'ncinge pe ostaș. Dară ce este aceasta? Nimic alt, de cât că pe cel sdremțaros și flenduros din cauza poftelor, pe cel ce e tras la pământ în judecățile lui, îl ridică drept pe picioare prin incingătorea, și nu-l lasă de a se impede în bainele ce se impleticesc printre picioare, ast-feliu ca cu picioarele libere el să pôtă merge în voe. „Stați deci incingându-vă mijlocul vostru“, dice. Vorbește aici de mijlocul corpului omenesc. După cum carena (τροπικς = lemnul cel lung de desuptul corăbiei, pe care se combin laturile ei Trad.) de la corabie este basa, așa dicând, a corăbiei, tot așa și mijlocul nostru este basa întregului corp. El este ca o temelie, pe care e clădit întregul corp omenesc, după cum dic doctorii. Așa dară incingându-ni mijlocul nostru, prin aceasta stringem bine din toate părțile tocmai ceia ce este principal la corp; de cât, după cum am dis, el nu vorbește aici de mijlocul cel vedut, ci discută în sens moral. După cum mijlocul corpului este temelia membrelor—și a celor de deasupra, ca și a celor de desupt,—tot așa e și cu mijlocul acel intelectual. De multe-ori cei oboșiți punându-și mânele pe el ca pe o temelie, se sprijinesc așa dicând, și se susțin pe el, ca să nu se aplece în altă parte. Și cingătorea tot pentru aceasta se întrebuintază în timp de resboe, ca adecă să lege și să țină strinsă temelia corpului nostru. De aceea și fugind suntem incinși, pentru că incingătorea ni asigură mai mult tăria din noi. «Aceasta deci să se facă și cu sufletul, dice, pentru ca ori-ce vom face, să fim tari. Mai cu samă ostașilor se cade să facă așa». Da, dici tu, ostașii se incing cu curea de pele peste mijlocul corpului lor, dară mijlocul acela intelectual, de care ni vorbești, cu ce să-l incingem? «Cu ceia ce e principal, dice, cu ceia ce formeză capitalul resonamintelor noastre», pentru că iată ce spune: „Incingându-vă mijlocul vostru cu adevărul“. Și ce este „cu adevărul“? Adecă să nu iubim minciuna, toate lucrurile să le facem în adevăr, să nu mințim unii altora; chiar de ar fi vorba de slavă, noi adevărul să-l cântăm înainte de toate; chiar viața

de ar fi la mijloc, noi să căutăm pe cea adevărată. Dacă ne vom încunjura cu aceasta, dacă ne vom încinge cu adevărul, nimeni nu va sta împotriva noastră. Cel ce caută numai adevărul, nu va cădea pe pământ. Cum că cele neadeverate sunt de pe pământ, e învederat din patimile cărora servesc toți cei din lume, carii urmează numai propriilor lor raționamente. De aceea, dacă suntem cu priveghere, nici nu mai avem nevoie de lecție asupra fabulelor celor cu privire la Elini. Nu vedeți cât sunt aceia de molafici și de secl, că nu pot să primiască nimic serios, nici un raționament despre Dumnezeu mai presus de om? Pentru aceia și mijlocul lor s-a moleșit, acel mijloc, dic, care e accesibil de seminturii născătoare, pentru aceia în definitiv s'a moleșit și puterea raționamentelor lor. Nu veți apoi și pe Manichei, cum îndrăznesc de a grăi totul numai din propriile lor resonăminte? «Dumnezeu, dic îi, nu putea face lumea fără să aibă materia la îndemână». Și de unde poate fi aceasta probat? «De jos, răspund îi, din pământ, cum și de la noi». Mai adaugă apoi, că și omul nu poate să facă vr'un lucru cât de mic, fără să aibă materia. Ascultă apoi earăși pe Marcion ce dic: «că nu putea Dumnezeu ca luând corp omenesc să rămână curat.» Dară de unde se poate proba? «Pentru că nici oamenii nu sunt curați, pe cât timp sunt în trup» răspund îi, — de și e posibil ca oamenii să fie curați. Valentin, earăși, trăgându-și raționamentele de jos, tot din pământ grăiește, ca și Pavel al Samosatelor. Privește apoi ce dic și Arie: «că nu putea Dumnezeu să nască pe fiul său, fără patimă». Și de unde îndrăznești ca să vorbești acestea, O! Arie? Cum poți să probezi? «Cu cele ce se petrec cu noi» dic. Ai văduti cum resonămintele tuturor acestora sunt trase de jos, cum aceste resonăminte deșantate respiră din pământ? Aceasta se petrece cu dogmele, dară apoi și cu viața lor e tot așa. Cei desfrânați, cei ce iubesc banii, cei ce iubesc slava, cei ce în fine sunt robii celor-l-alte patimi, toți se trag pe pământ, nu au mijlocul lor incins și drept, ca fiind obosiți să pună mânele sau să se razime pe el, ci ca unia ce nu au punctul de razim se moleșesc și se lasă la pământ. Cel ce este incins cu adevărul, mântieiu, că nici-odată nu se ostenește, și al doilea că chiar de s-ar osteni el se repausază pe însuși adevărul. Căci, spune-mi, ce l-ar putea face ca să se obosască? Sărăcia poate? Nici-odată, pentru că el se repausază pe cea ce cu adevărat este bogătie, eară prin sărăcie el va putea cunoște adevărata sclăvie. Pote că sclăvia îl va face ca să se obo-

săscă? Cătuși de puțin, pentru că el știe care e adevărata sclăvie. Pote bôla? Dară nici aceasta. „Sa fie mijlocele voștre incinse, dice, și făcliele aprinse“ (Luc. 12, 35), adică lumina să fie nestinsă. Aceasta a fost poruncita și Evreilor, când au ieșit din Egipt. De ce ore îl mâncău pascha incinși? Voești pote să aii cauza întreagă? Voești să vorbești faptul istoricesce, sau prin înălțarea spiritului la cele metafisice? Dară eu pe amândouă le voi spune; voi numai să le rețineți în minte, căci în definitiv eu nu vorbesc ca să fie vorbit, ci ca vorbele noastre să se transforme în fapte. „Mijlocele voștre fiind incinse, dice, și încălțamintele voștre în picioarele voștre, și togele voștre în mânele voștre, și sa-l mâncați cu grabă, că sunt Pascele Domnului“ (Exod. 12, 11). Istricosale și mari misterii, care au multă adâncime! Dacă în tipuri și erau atât de mari și grozave, apoi cu atât mai mult în adevăr. Din Egipt iese, și mânacă miezul paschal. Ia aminte! „Pascele noastre Christos, dice, că pentru noi s'a jertfit“ (I. Corinth. 5, 7). Pentru ce erau îi ore incinși? Acesta e tipul călătorilor, căci de a avea încălțaminte pe picioare, toge în mână, și a mânca stând pe picioare drepte, nimic alt nu învederează. Voiți mântieiu să auidiți faptul istoricesce, sau să fac teoria metafisică a acestui fapt? Cred că e mai bine ca să spun istoria mântieiu. Așa dară ce ni spune istoria? Ca Iudeii uitau neconținut binefacerile lui Dumnezeu cătră densii, și de aceea și Dumnezeu a conlegat binefacerile lui nu numai cu timpul, ci și cu forma, sau cu felul cum îi stau de mânacă pascha. Pentru aceia deci îi mânacă pascha incinși, ca fiind întrebați, să răspundă: «că suntem gata de călătorie, că va trebui să ieșim din Egipt și să ne ducem în pământul făgăduinței, și că suntem gata de plecare». Acesta este tipul, pe când adevărul e după cum urmează: Și noi mânacă pascha, pe Christos. „Pascha noastre Christos“, dice. Dară ce rezultă de aici? Că și noi suntem datori să mânacă pascha încălțați și incinși. Pentru ce? Pentru că și noi trebuie să fim gata de plecare, de călătoria noastră de aici. (Veron).

*) Partea morală. Trebuie să fim gata și statornici spre virtute, și despre pascha pe care noi o mânacă, cum și ce este Egiptul. Că cel ce admiră pământul, despretiește ceriul. (Veron).

întorcă privirea către Egipt, ci către ceriū, către Ierusalimul cel de sus. De aceia tu mânânci pascha încălțat și încins, pentru ca să afli, că îndată ce începi a o mânca, ești datoriu de a călători și de a deveni drumet. Două lucruri ni dă a înțelege în faptul acesta: și că trebuie a ieși din Egipt, și că dacă rămânem, să ne considerăm la urmă ca streini, pentru că și dice: „Că petrecerea noastră în ceriuri este“ (Filip. 3, 20), adecă că trebuie a fi gata în totă viața, ca ast-feliū fiind chemați să nu amânăm plecarea, ci să dicem: „Gata este inima noastră Dumneșeule“ (Ps. 107, 2). «Dară aceasta o putea dice Pavel, carele nu se șcia cu nimic greșit, pe când eū care am nevoie de mult timp pentru a mă pocăi, nu o pot dice.» Cam acesta e respunsul multora. Și cu toate acestea e nevoie ca și noi să fim vecinic gata. Cum că a se încinge cine-va e faptul unui suflet treaz, ascultă ce dice Dumneșeule către dreptul acela: „Încinge ca un bărbat mijlocul teū, și te voiū întreba, eară tu să'mi răspunzi“ (Iob. 38, 3) și earăși către toți profetiū dice același lucru, de a se încinge, precum dice și către Moisi. Dară chiar Dumneșeule se vede încins în profetiile lui Iezechiil, și ingeriū apoi ni se reprezintă fiind încinși ca și ostași. Din feliul cum se încinge ostașul depinde înfătoșarea lui de om voinic; tot asemenea și din modul stărei lui în front se pōte vedea destoinicia lui în a se încinge. Și noi vom ieși de aici, și multe pedici grozave vom întimpina în calea noastră. Când noi trecem această câmpie, diavolul imediat se înființază, toate făcându-le, toate urzindu-le, numai ca să peardă pe cei scăpați din Egipt, pe cei ce trec marea roșie, pe cei izbăviți din ghiarele demonilor, cum și de miile de rane. Dară dacă vom priveghea, vom avea și noi, dacă vom voi, acel stâlp de foc, adecă charul Sântului Duch. Acel stâlp și luminează, dară și întunecă. Vom avea mana, și mai bine șis, nu mana, ci mai mult ce-va de cât mana; vom avea băutura duhovnicească, și nu apă ieșită din peatră. Vom avea și lagăr în pustiul ce'l locuim și noi acum, pentru că cu adevărat pământul a devenit astădi pustiū de fapte bune, și chiar mai pustiū de cât cel din Arabia. Pentru ce pustia aceia era respingătoare și fugiaū omenii de ea? Pentru că avea în ea scorpil și șerpil veninoșil „Intru care, dice, n-a umblat când-va bărbat, nici a locuit om acolo“ (Ierem. 2, 5). Dară nu e atât de neproductivă acea pustie în rōde, pe cât e

de neproductivă firea omenească. Acum câte scorpil, câte vipere nu veți în această pustie, câți șerpil, câți poi de viperă nu întimpinăm în calea noastră! Dară să nu ne înspăimântăm; căci conducătoriū al acestei ieșiri nu este Moisi, ci Christos. Și ce să facem ca să nu pătimim în timpul acestei călătorii, cele ce au pățimit Iudeii? Să nu facem ca dēșii. Aceia cărteaū contra lui Moisi ca și contra lui Dumneșeule, și erau nerecunoscători. Să nu facem deci ca dēșii. De ce au cădūt aceia toți? Pentru că au desprețuit pământul dorit. Cum l-au desprețuit? Pentru că îl admiraū numai, pentru că nu voiaū a se osteni pentru el, ci se molesise cu totul. Așa dară să nu desprețuim și noi ceriul. Și nouē ni s-a dăruit rod din ceriū, nu însă strugure purtat în părăngă, ci arvona duchului, petrecerea cea din ceriuri, după cum a spus Pavel și toți acei miraculoși agricultori. Nu Chălil al lui Iefoni, nici Iisus al lui Navi au adus aceste rōde, ci Iisus al tatăului îndurărilor, fiul adevăratului Dumneșeule, a adus întreaga virtute, toate rōdele cele de acolo, ni-a adus, șic, imnurile cele cereșe, căci cele ce șic Cherubimii în ceriuri, aceia ni-a poruncit și nouē a dice, «Sânt, Sânt, Sânt». Ni-a adus de acolo virtutea ingerilor. Ingerii nu se însoră, nici se mărită; dară acest bun l-a plantat și aici pe pământ. Ingerii nu iubesc averile și nici altele de acest feliū; dară și acest rod l-a semănat în noi. Ingerii nu mor; dară și nouē ni-a chărăzit nemurirea, căci mōrtea noastră nu e în realitate mōrte vecinică, ci somn. Ascultă-l ce spune el: „Lazăr prietenul nostru dōrme“ (Ioan 11, 11). Ai vedūt rōdele ceriului? Ai vedūt rōdele Ierusalimului celui de sus? Dară ce este încă mai minunat, că rezultatul resboiului încă nu a fost hotărit, și cu toate acestea ni s-au fost dăruit toate mai'nainte de sfârșit. Aceia, chiar după ce au intrat în pământul făgăduinței se munciaū, sau mai bine șis nu se munciaū, căci dacă ar fi voit a fi ascultători lui Dumneșeule, ar fi cucerit toate celățile fără arme și desfășurare de putere armată, după cum a făcut cu Iericho, pe carea a cucerit-o mai mult cântând, de cât luptându-se,—noi însă nu ne resboim după ce odată am intrat în pământul făgăduinței, adecă în ceriuri, ci în timpul cât suntem în pustiū, adecă în viața presentă. „Că cel ce a intrat în odihna lui, și acela s-a odihnit despre lucrurile sale, precum și Dumneșeule de ale sale“ (Ebr. 4, 10). Așa dară după cum dice în alt loc: „Fă-

când binele să nu slăbim, ca la vremea să vom secera neostentat. (Gal. 6, 9), să ne silim a face binele din toată puterea noastră. Acum tu privește la acest fapt că adevărul după cum a scos pe aceia din Egipt, tot așa și pe noi. Acolo vorbește de mana și de pustiu. „Nici celui ce avea mult n-a întrecut, nici celui ce avea puțin n-a lipsit” (Exod. 16, 18), dară și aici ni s-a pomenit aceasta; adevărul să nu strângem comori pe pământ. Dară dacă noi strângem apoi, ou le vatămă viermele cel vădut, după cum se petrecea cu mana în pustie, și le va lua în stăpânire viermele cel nesfârșit, nu le va topi sonele acesta veștului ei sârcele dreptatei. Deci toate să le facem așa felului în care să nu fim dați viermelui ca hrană bine pregătită. „Nici celui ce avea mult, dice, n-a întrecut”. Aceasta se întâmplă și printre noi din nou, pentru că cu toții îndeplinim aceeași măsură a pântecelui. De călăușești, deci, că ceia ce e din prisos, e un adaos mai mult la grijile omenești. Aceasta a și îndrățit prin dicerea: „Ajunge dilei răutatea ei” (Math. 6, 34). Deci să nu fim nesățioși, să nu fim nerecunoscători, să nu căutăm case strălucite pentru locuința noastră, căci noi călătorim, și nu locuim. Când cine va scie că viața prezentă este drum și călătorie către ceriu, nu va căuta clădiri strălucite, sau cum s-ar dice, așa numitele fosate. Căci cine, spune-mi chiar de ar fi foarte bogat, ar prefera să clădiască o casă strălucită deasupra așa dișelor fosate? (Cuvântul e latin și înseamnă canal, sant, Trăd). De sigur că nimeni, căci s'ar face de ris. El ar clădi cea casă mai mult pentru adăpostul dușmanilor lui, și mai mult pe aceștia i-ar atrage. Așa dară dacă noi suntem cu priveghere, nu vom face aceasta, pentru că viața prezentă întru nimica nu difera de fosate și expedițiuni ostășesci. De aceia vă rog, ca toate să le facem, pentru că aici nimic să nu strângem; să nu gramădim averi peste averi, ca ast-feliu când va veni furul, iute să putem a ne duce de aici. „Priveghiați, dice, ca nu știți ziua; nici ceasul, în care furul va veni” (Math. 24, 43), numind ast-feliu mărtea. Dară mai nainte de a veni, toate acele tesauri să le trimitem în patria noastră, ca ast-feliu să fim sprintem în călătorie, să putem birui pe dușman, și cu bine să ajungem la limanul cel veșnic; căruia ne

a ne invrednici, prin charul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia, împreună cu Tatăl și cu Sântul Duch se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XXIV.

„Stați drept aceia incingându-vă mijlocul vostru cu adevărul, și imbrăcându-vă cu zaua dreptății, și încălțându-vă picioarele întru gatirea evangheliei păcii; peste toate luând pavaza credinței, cu care veți putea stinge toate săgețele vicleanului cele aprinse, și coiful mântuirii luați, și sabia Duchului, care este cuvântul lui Dumnezeu” (Vers. 14—17).

„Incingându-vă, dice, mijlocul vostru cu adevărul”. Ce ore este aceasta? Vi s-a spus deja în omilia de dinaintea aceștia. Acolo vi s-a spus și cum trebuie a merge și a nu avea nici-o pedică. „Și imbrăcându-vă, dice, cu zaua dreptății”. Precum zaua este imposibil de a fi spartă, și deci apăra pe cel ce este imbrăcat cu ea, tot așa este și dreptatea. Sub cuvântul dreptate, aici înțelege viața în general virtuoasă. Pe un ast-feliu de om eu-l va putea birui cine-va, ci chiar de l-ar lovi cât de mulți cu săgeți, totuși nimeni nu-l va răni de mărte, nici chiar diavolul. „Imbrăcându-vă cu zaua dreptății”, e tot una că cum ar fi diș „imbrățoșând faptele cele drepte”. Despre unia ca aceștia dice Christos: „Feriți cei ce flamândesc și însătoșază de dreptate ca aceia se vor sătura” (Math. 5, 6). Unul ca acesta e tot așa de puternic, ca și zaua; unul ca acesta nici-odată nu se va mânia. „Incalțându-vă picioarele întru gatirea evangheliei păcii”. Ceia ce dice aici e cam intunecat. Ce voește el să spună? Sau că dice, ca să fim gata pentru predicarea evangheliei, și pentru aceasta face us de vorba picioare, încălțate bine, și pregătește mai dinainte drumul evangelistului; sau că dacă nu e aceasta, apoi voește a spune că să fim gata de ieșire. Dară apoi gatirea evanghe-

liei ce altă pôte fi, de cât viața virtuosă? „Evangheliei păcei“, dice, și cu drept cuvânt, fiind-că atunci când a aminlit de rășboi și de luptă, a arătat că lupta trebuie a o avea cu demoni, eară acum vorbind de evanghelie, era imposibil să nu pună alătura de ea pacea, pentru că chiar în cuvântul de evanghelie se cuprinde pacea. Rășboiul contra diavolului aduce după sine încetarea rășboiului contra lui Dumneșeu, pentru că rășboind pe diavolul noi ne împăcăm cu Dumneșeu. Nu te teme deci, iubitele, căci fiind vorba de evanghelie, biruința este pronunțată deja. „Pește tôte luând pavăza credinței“. Sub numele de credință în locul de față, el nu numeșce cunoșcința, căci nu ar fi pus-o la urma tuturor, ci charul prin care se fac minunile. Cu drept cuvânt numeșce el credința pavăză, căci după cum pavăza apără întregul corp al ostașului, ca cum ar fi un zidiu, întocmai așa și credința, pentru că tôte sunt învinse de ea. „Cu care veți putea stinge săgețile vicleanului cele aprinse“, dice, și cu drept cuvânt, pentru că nimic nu se pôte împotrivi credinței. „De veți avea credință ca un grăunte de muștariu, veți dice muntelui acestuia mută-te de aici acolo, și se va muta“ (Math. 17, 20). Și cum vom putea avea credință? Când vom îndeplini cele arătate mai sus. Sub numele de săgeți se înțeleg și ispitele vicleanului, cum și poștele cele absurde. „Cele aprinse“, dice, pentru că ast-feliu sunt poștele acestea. Dacă credința a ardonat până și demonilor, apoi cu atât mai mult patimilor sufleteșci. „Și coiful mântuirii luați“, adecă a mântuirii vóștre, care vă îngădeșce jur împrejur. „Și sabia duchului, dice, care este cuvântul lui Dumneșeu“, adecă sașu duchul, sașu cu sabia duchului, căci cu această sabie tôte se taie, tôte se despart, până și capul dracului tot cu această sabie se taie.

„Prin tóta rugăciunea și cererea, dice, rugându-vé în tot timpul întru Duchul, și la însesși aceasta priveghind cu tóta rābdarea și rugăciunea pentru toți sântii, și pentru mine, ca să mi se dea mie cuvânt, întru deschiderea gurei mele, cu îndrăzneală a arāta taina evangheliei, pentru care fac solie în legături, ca întru dēnsa cu îndrăzneală să grāiesc, precum mi se cuvīne a grāi“ (Vers. 18—20).

Dupre cum cuvântul lui Dumneșeu tôte le pôte, tot așa și cel ce are charul duchovnicesc, precum dice și în alt loc: „Viū este cuvântul lui Dumneșeu și lucratoriū, și mai ascuțit de cât tóta sabia ascuțită de amāndouē părțile“ (Ebr. 4, 12). Acum tu priveșce înțepciunea acestui fericit. După ce l-a înarmat cu tóta siguranța, ce mai trebuia la urmă? Să cheme și să rōge pe Impăratul a tôte ca să li dea mână de ajutoriū: „Prin tóta rugăciunea și cererea, dice, rugându-vé în tot timpul întru Duchul“. Ast-feliu deci, se pôte întâmpla ca cine-va să nu se rōge întru Duchul, adicā când el bolboroseșce cuvinte multe fără șir (βαττολογεῖν), după cum dice Mântuitorul (Math. 6, 7). „Și la însesși aceasta priveghind“, adecă fiind treaz, pentru că aceasta e datoria soldatului înarmat, care e pe lângă împărat, adecă să fie treaz și cu priveghere. „Cu tóta rābdarea și rugăciunea pentru toți sântii, și pentru mine, ca să mi se dea mie cuvânt întru deschiderea gurei mele“. Dară ce spuți, fericite Pavele? Ai tu nevoie de discipuli? De alt-feliu bine a dis el „întru deschiderea gurei mele“, de unde se învederează că el nu se gândia la ceia ce vorbia, ci după cum a dis Christos: „Nu vé grijii cum sașu ce veți grāi, că se va da vouē într'acel ceas ce veți grāi“ (Math. 10, 19) el tôte le făcea numai prin credință, tôte le săvārșia cu ajutorul charului. „Cu îndrăzneală, dice, a arāta taina Evangheliei“, adecă să mă justifice după cum trebuie. Așa dară, tu ești legat cu lanțuri, și ai nevoie de rugăciunile altora? «Da, respunde el, căci și Petru era în lanțuri, și totuși se făcea pentru dēnsul rugăciuni îndelungate prin biserică». „Pentru care fac solie în legături, ca întru dēnsa cu îndrăzneală să grāiesc“, adecă cu curaj, cu bărbăție și cu înțepciune multă să pot respunde.

„Eară ca să șciți și voi cele pentru mine, ce fac, tôte vouē le va arāta Tichic, iubitul frate, și credincioșsa slugă întru Domnul“ (Vers. 21). Fiind-că a amintit de legături, a lāsāt lui Tichic sarcina de a li spune cele relative la dēnsul. Chestiunile cele cu privire la dogme și sfātuiri le-a arātat prin epistolă, ear cele relative la o simplă înșciințare despre persōna lui, le-a în-

credințat purtătorului acestei epistole. „Ca să știți, dice, și voi cele pentru mine“, adică să aflați cele pentru mine. Prin aceasta li-a arătat și dragostea lui către dânsii, cum și dragostea lor către el. „Pre care pentru înseși aceasta l-am trimis la voi, ca să știți cele pentru noi, și să mângâie inimile voastre“ (Vers. 22). Acestea nu le-a spus el în mod simplu, ci după ce mai înainte li-a spus: „imbrăcându-vă“ și „incălțându-vă“, ceea ce este o dovadă neștirată, că îi trebuia de a fi pururea gata de luptă. Cum că este așa, ascultă pe Profetul care dice: „Să-1 fie lui ca o haină, cu care se imbracă, și ca un brâu, cu carele pururea se încinge“ (Ps. 108, 18). Profetul arată și pe Dumnezeu îmbrăcat cu zăua dreptății, învățându-ne prin aceasta că noi pururea, și nu numai pentru un timp scurt, trebuie a fi înarmați cu armele duhovnicești, căci trebuința de resboi este veșnică. „Dreptul, dice, ca un leu îndraznește“ (Pvov. 28, 1). Un astfel de ostaș înarmat nu se teme de rândurile dușmanului cele desfășurate înaintea lui, ci se aruncă în mijlocul adversarilor. „Ca frumuseța în munți, dice, ca picioarele celui ce binevestește audirea păcii“ (Isaia 52, 7). Cine nu ar alerga, cine nu ar servi unei astfel de cause, când se binevestește pacea, și încă pacea lui Dumnezeu către omeni, cari cu nimic nu s-au obosit spre a o căpăta, ci numai Dumnezeu e acel ce a făcut totul? Ce anume este gătirea evangheliei, să ascultăm pe Ioan Botezătorul care dice: „Gătiți calea Domnului, drepte faceți cărările lui“ (Math. 3, 3); dară această gătire e mai înainte de botez, căci după botez este o altă gătire, aceea adică de a nu face nimic, ce ar fi nedemn de pacea cea evanghelizată nouă. Fiind-că picioarele sunt sfetnicii vieții noastre în cele mai multe mișcări a le corpului, de aceea încontinuu îndemnându-ne dice: „Vedeți cum să umblați cu pază“, făcând alusiune la viața noastră, adică ca să facem fapte demne de evanghelie, să arătăm viața și faptele noastre curate. «S-a bine vestit pacea, dice, dați deci acestei vești bune, dați evangheliei calea pregătită, eară dacă earăși vă faceți dușmani, apoi aceasta nu este gătirea păcii. Fiți gata, și nu întârziți, nu amânați pacea predicată de ea. Dupre cum v-ați gătit pentru pace și credință, tot așa gata fiți de a rămănea, de a stărui în acestea. Pavăza e cea năvălă

care primește toate atacurile dușmanilor; ea este care păstrează armele nesfărâmate. Deci dacă credința este dreaptă, și viața este dreaptă, și armele toate rămân nesfărâmate.»—Multe vorbește el despre credință și speranță mai cu samă în epistola către Ebrei. «Credeți, dice, în bunurile viitoare, și nimic din relele prezente nu vă va vătăma; pentru că dacă în strimtorări și în dureri veți avea cu tine credința și speranța, veți conserva intacte acele bunuri». „Trebuie cel ce se apropie la Dumnezeu să creadă cum că este, și celor ce-l caută pre dânsul este datatoriul de plată“ (Ebr. 11, 6). Credința este pavăză, dară dacă sunt la mijloc sofisme, raționamente și socoteală „de ce așa“ și nu altminterea, apoi atunci ea nu mai este pavăză, ci chiar ne împedică. Aceasta deci să fie credința noastră, ca să ne acopere peste tot, ca și o pavăză. Să nu fie scurtă, ca să ni rămână picioarele goale, sau vre-o altă parte a corpului, ci să fie cea pavăză potrivită cu corpul. „Cele aprinse“. Multe raționamente ard sufletul nostru, multă nesiguranță, și multe contrarietăți, dară toate acestea credința cu adevărat că le temperează. Multe introduce diavolul în sufletul nostru înflăcărându-l și punându-l în îndoială la fie-ce pas, pre cum de pildă când dic unia: ore este înviere? ore este judecată? ore este resplata faptelor? Ei bine, în toate acestea dacă este credința la mijloc, ea va stinge toate săgețile diavolului. Ți-a trecut prin cugetul tău vre-o poftă ore care? Pune înainte credința bunurilor viitoare, și nu se va mai înfățișa niciodată, ci se va perde din sufletul tău cea poftă. „Toate săgețile“, dice, adică nu pe unele da, și pe altele nu. Ascultă pe Pavel ce spune: „Că socotesc, că nu sunt vrednice patimirile timpului de acum către mărirea cea viitoare, care va să se descopere către noi“ (Rom. 8, 18). Vedeți câte săgeți au stins dreptul pe atunci? Sau poate nu ți se par a fi săgeți aprinse, care ard pe Patriarch, când el aduce ca sacrificiul pe fiul său, și când se pregătește să-l pună pe lemnele ce ardeau? Dară și alți drepti au stins toate săgețile vicelanului. Așa dară, dacă resonăminte greșite resboesc cugetul nostru, noi să punem înainte credința; dacă fapte absurde ne muncesc, de credință să facem us; și în definitiv dacă durerile și scârbele se grămădesc asupra noastră, numai pe credință ne putem repausa. Ea este cu drept cuvânt păzitoria și apă-

rătorea tuturor celor-l-alte arme, și dacă nu o posedăm, apoi și acelea toate se frâng. „Preste toate ȳice, luând pavăza credinței“? Ce înseamnă „preste toate“? Adecă și în adevăr, ȳice, și în dreptate, și în gătirea evangheliei, pentru că toate acestea au nevoie de credință. De aceea a și adaos: „Și coiful mântuirii luați“, adecă că prin aceasta veți putea ca să deveniți la urmă în siguranță. Coiful mântuirii luați, adecă să evitați primejdia; căci după cum coiful acopere precis din toate părțile capul, și nu-l lasă de a suferi ce-va, ci-l apără, tot așa și credința devine a ținea locul pavăzei și a coifului mântuirii. Dacă noi stîngem săgețile lui, apoi grabnic vom primi, sau mai bine ȳis, ni vor reveni raționalimentele cele care ne salvează, și nu lasă judecata noastră de a pătimi ce-va. Dacă acele resonăminte contrarii se sting, apoi grabnic cele-l-alte resonăminte, care ne salvează și ne fac a avea speranțe bune, se vor naște în noi. Și precum coiful înfășură capul jur-impjur, așa și ele vor înfășura și apăra judecata noastră. Dară nu numai aceasta, ci încă vom lua și sabia duchului, așa că nu numai vom putea a ne asigura de cele îndepărtate deja de la noi, ci pe însuși diavolul îl vom putea răni. Sufletul care nu e desnădejduit, și care nu primește săgețile cele aprinse, cu multă bună voință se va arunca asupra dușmanului, și-l va sparge zăua cu care el este acoperit, după cum a făcut și Pavel, carele prin această sabie a frânt și a robit cogetările dușmanului; un asemenea suflet, ȳic, va sfășia și va tăia capul dracului. „Care este cuvântul lui Dumnezeu.“ Prin aceste vorbe, sau că înțelege porunca lui Dumnezeu, sau indemnul lui, sau în fine că în numele lui Iisus Christos numai vom putea să păstrăm poruncile lui Dumnezeu. Dacă noi vom face poruncile lui Dumnezeu, prin această vom dobori și vom ucide pe dracul, pe șerpele cel viclean. Fiind-că a ȳis: „veți putea stinge săgețile vicleanului cele aprinse“, apoi ca nu cum-va îi să se mândriască, îi povățuiește ca pentru toate să se roge lui Dumnezeu, căci ce ȳice? «Prin totă rugăciunea și cererea voastră vor fi acestea, ȳice, adecă rugându-vă, ori ce veți reuși. Niciodată apropiindu-te de Dumnezeu să nu te rogi numai pentru tine personal, și ast-feliu vei avea pe Dumnezeu îndurat cătră tine». „Prin totă rugăciunea și cererea, ȳice, rugându-vă în tot timpul intru Duchul, și la înseși aceasta priveghind cu totă răbdarea și ru-

găciunea pentru toți sântii“. Așa dară să nu-mi hotărășci timpul din ȳi, căci ascultă ce spune el: în tot timpul să te rogi, după cum ȳice și Mântuitorul: „Neconținut vă rugați“ (Math. 15, 27). Dar'apoi n-ai auȳit de veduva aceea, cum prin stăruința ei a reușit în ceia ce a cerut? N-ai auȳit de acea femeie din Finicia Siriei (Marc. 7, 24—30) cum prin continuarea conversațiunii ei a atras favoarea stăpânului? Ei bine, acestea cum și alții mulți, prin rugăciune stăruitoare au reușit. „Rugându-vă în tot timpul intru Duchul“, adecă cele după Dumnezeu să le cerem, și nimic pămêntesc, nimic lumesc. Și nu e nevoie numai de a ne ruga neconținut, ci și de a priveghea. „Și la înseși aceasta, ȳice, priveghind“. Fie că vorbește aici de priveghere de totă noaptea (πρὸς νύκτα—ιδος), fie că vorbește de trezvia sufletului, căci pe amândouă părerile le primesc. Veȳi cum priveghea acea Chaniancă, că de și Domnul nu-i răspundea, ba încă și căne o numise, ea totuși ȳicea cu curaj: „Adevărat, Dómnne, că și câni mănâncă din farămaturile ce cad din masa Domnilor sei“ (Math. 15, 27)? Veȳi că ea nici că s-a depărtat de el, până ce n-a reușit în cererea sa? Veȳi cum acel prieten a stăruit în ora înaintată a nopții, până ce l-a trezit și l-a îmblândit pe acela cu stăruință?

Aceasta va să ȳică a priveghea. Voeșci pôte a afla despre priveghere în rugăciune? Ei bine, uită-te la Anna, și ascultă cuvintele ei: „Adonaî, Eloî Sabaoth“ (I Impăr. 1, 11), de cât e mai bine ca să ascuți ce s-au petrecut mai'nainte de pronunțarea acestor cuvinte. «S-au ridicat, ȳice, toți de la masă, și aceea imediat nu s-a dus la culcare, nu a alergat la repausare», de unde mi se pare că și la masă ea nu și-a îngreuiat stomachul cu mîncări, ci a stat acolo mai mult de formă, căci dealt-feliu nu ar fi putut vărsa atâtea lacrimi. Dacă noi fiind deja înfrânați cu postul, și deabea ne putem ruga ast-feliu, sau mai dreptul vorbind nici-odată nu ne putem ruga ast-feliu, apoi cu atât mai mult nu s-ar fi putut ruga ea după masă, dacă nu ar fi fost ajunată. Să ne rușinăm noi bărbații de acea femeie, să ne rușinăm, ȳic, noi, cari rugând pe Dumnezeu ca să ni acorde împărăția ceriurilor, stăm la rugăciune cu gura căscată; să ni fie spre rușine această femeie, care se ruga și plângea ca să i se dea copil. „Și a stat ȳice, înaintea Domnului“ (I Imp. 1, 9) și ce spunea ea?

„Adonai, Eloi Sabaoth“, ceia ce înseamnă: Dómnne, Dumneđeul puterilor; și pronunțând aceste cuvinte lacrimile i curgeau șiróe, căci credea și era convinsă că prin lacrimi îl va îndupleca. Unde sunt lacrimi, negreșit că acolo e și mahnire și necaz; dară unde este necazul și ștrintorarea, fără greșală că acolo este și multă filosofie, cum și multă băgare de samă. „De vei căuta, ție, spre rugăciunea róbei tale, și de vei da róbei tale semánța bărbatească, voiú da pre el dar înaintea ta până la diua morței lui“ (Ibid. Vers. 11). Ea nu a ție «il voiú da pentru un an, saú doi,» după cum facem noi, nici nu a ție «dacă mi vei da copil, îți voiú da bani» ci «intregul dar, pe fiul meu cel ántéiu născut, pe fiul rugăciunei mele il voiú da ție pentru tot-dea-una». Aceasta a fost fiica lui Abraam cu adevérat. Ea dá lui Dumneđeu maí nainte chiar de a fi cășligat cererea, dară și Dumneđeu i acordá cererea fiind rugat. De cât tu priveșce de aici și marea evlavie a acestei femei. „Și ea grăia, ție, întru inima sa și buzele ei se mișcaú, eará glasul nu se auđia“ (Ibid. Vers. 13). Ast-feliú se rógá lui Dumneđeu cel ce voeșce a reuși în cererea sa, eará nu moleșit, nu cu gura căscată, nici scărpinându-se, saú fiind fără nici-o bagare de samá la ceia ce vorbeșce, saú fără nici-o grijá. Pare că Dumneđeu nu putea să-i deé și fără a maí cere ea? Nu șcia el póte dorința femeii și maí nainte de a se ruga? Șcia de sigur, și putea să-i îndepliniască dorința și fără de rugăciune, însă dacă-i da copil maí nainte de a cere, nu s-ar fi arátat buna-voința a acestei femei, virtutea ei nu s-ar fi invederat, și nici că ar fi cășligat o ast-fetiú de recompensá. Așa dară amána-rea ei până atunci nu provenia dórá din invidie cátrá Fenana *), nici din réutate, ci maí mult din îngrijirea și dragostea cátrá barbat. Decí când tu auđi că spune scriptura că i-a fost închis Dumneđeu pán-tecele ei, și că era scărbitá și necájitá pe rivala ei, care avea copil, pe când dên-sa nu avea, să înțelegi de aici că voeșce a aráta filosofia acestei femei. Pentru că judecá singur: ea avea pe barbatul seú, Elcana, ca sclav al seú, căci îi ție: „aú nu sunteú ție maí bun de cât dece fi“? de și póte o amára rivala ei, adecá o lua în ris, și o împungea cu vorbe sar-

*) Cartea I a împaraților, cap. 1. și urm. (Trad.)

castice din cauza slărpăciunei ei, totuși ea nu se apăra, nici nu o blestema, și nici că ție barbatului: «resbunămé, fiind-cá rivala mea mé baíjocureșce». Aceia avea cu adevérat copil, dară și aceasta avea ca contra-balanța iubirea barbatului. De aceia și ție el: „nu sunt eú ție maí bun de cât dece fi“? mângáind-o prin aceasta. Să vedem acum earáși filosofia acestei femei. „Și Ili o a socotit pre ea beatá“ (Ibid. Vers. 13), la care priveșce ce respunde: „Nu socoti pre róba ta ca pre o fatá păgána, cá din mulțimea multelor mele cugetări, și din mulțimea máhnirei mele m-am topit*) până acum“ (Vers. 16). Aceasta cu adevérat că este fapt al unei inimi înfránce și umilite, când noi nu ne mániem pe cei ce ne insultá, când nu ne imputám, când ne justificám. Nimic nu póte face inima filosofá, ca scárba și ștrintorarea. Nici un lucru nu este atât de plăcut, ca a fi cine-va întristat și máhnit înaintea lui Dumneđeu. „Din mulțimea multelor mele cugetări, ție, am prelungit până acum“. Pe aceasta decí să o imitám cu toți. Auđiți aceasta voi femeilor, care sunteți sterpe, voi care doriți copil, auđiți aceasta, ție, și bărbați și femei, pentru că și bărbaților se întâmplá de multe-ori de a dori copil și a se ruga lui Dumneđeu. Ascultá ce ție scriptura: „Și s-a rugat Isaac Domnului pentru Rebecca femeea sa, cá era stearpá, și l-a ascultat pre el Dumneđeu“ (Facer. 25, 21). În adevér, cá marí lucruri se pot face prin rugăciune! Dară să ne întórcem la vorbele Apostolului. „Prin tótá rugăciunea și cererea, ție, rugându-vé în tot timpul întru Duchul, și la inșeși aceasta priveghind cu tótá rabdarea și rugăciunea pentru toți sánții, și pentru mine“, punédu-se pe sine tocmaí la urmă. Dară ce faci Pavele? Te puí pe sine-ți tocmaí la urma tuturor? «Da, ție el. „Ca să mi se dea mie cuvén, întru deschiderea

*) Originalul e precum urmeadá: „ὅτι ἐκ πλήθους ἀδολεσχίας μου ἐκτέτακα ἕως νῦν“. Parachimenul ἐκτέτακα este din verbul ἐκτείνω=a prelungi, și nici de cum din verbul τήνω=a topi. Așa dară traducerea justá este: „cá din mulțimea multelor mele cugetări am prelungit (rugăciunea) până acum“. Trad.

gurei mele, cu îndrăzneală a arăta taina evangheliei, pentru care fac solie în legături". Dară unde ai tu solie? «Cătră omeni», dice. Vai! cât de mare e filantropia lui Dumnezeu cătră noi, căci a trimis soli din ceri, cari să vorbească în locul lui, soli de pace, dară pe cari omeni prindându-i i-au pus în legături, și nu s-au rușinat macar de legea comună, după care cel ce are vre-o solie nu pătimește nici un reu. «Cu toate acestea eu fac solie în legături», dice „ca întru dânsa cu îndrăzneală să graiesc, precum mi s'cuvine a grai". „Lanțul acesta'mi este pus de omeni ca să astupe gura mea, și să nu am curaj. însă rugăciunea v'ostre va deschide gura mea, ca să spun toate cele pentru care am fost trimis a spune».

„Eară ca să știți și voi cele pentru mine, ce fac, toate voue le va arăta Tichic, iubitul frate, și credincioasa slugă întru Domnul". Dacă este credincios, nu va minți de loc, ci toate cele adevărate le va spune. „Pre care pentru înseși aceasta l-am trimis la voi, ca să știți cele pentru noi, și să mângăie inimile v'ostre". Vai! câtă iubire. «Ca să nu vă infricoșați, dice, de cei ce voesc a vă spălmâna», căci după cât se vede îi erau în mari necazuri. De alt-feliu chiar vorba «ca să mângăie inimile v'ostre» aceasta dă a înțelege; «ca să nu vă lase, dice, de a cădea.»

„Pace fraților și dragoste cu credință de la Dumnezeu Tatal, și Domnul Iisus Christos" (Vers. 23). Li dorește lor pace și dragoste cu credință, și bine a dis, căci nu e de ajuns numai de a avea pe buze cuvântul de dragoste, și în același timp a se amesteca cu cei de altă credință. Sau că spune aceasta aici, sau că-i așită de a avea credință într'atâta, în cât să fie cu curaj pentru cele viitoare. «Pace cătră Dumnezeu și dragoste», dice, și cu drept cuvânt, căci dacă este pace, va fi și dragoste, și dacă va fi dragoste, va fi și pace. „Cu credință". Nici un folos nu este de dragoste, dacă nu e credință, sau mai drept vorbind, nici că poate să fie dragoste în alt mod. „Charul cu toți, cari iubesc pre Domnul nostru Iisus Christos, întru nesticăciune. Amin" (Vers. 24). Pentru ce ore a separat el aici pacea de char, căci a pus pacea mai sus, eară aici numai charul? «Întru nestică-

ciune, dice, Amin". Ce este „întru nesticăciune"? Adecă cu cumpătare, cu modestie, sau mai pre sus de cele stricăciose, ca de exemplu: nu în bogăție, nu în slavă, ci în cele nesticăciose. Particula întru este luată în loc de prin. «Prin nesticăciune, dice, adecă prin virtute, căci ori-ce păcat este stricăciune, și după cum vorbim de o fecioră sedusă, tot așa e și cu sufletul. De aceia și dicea Pavel: „Nu cum-va să se strice și cugetările v'ostre" (II. Corinth. 11, 3), și earăși în alt loc: „Întru învățatură, nesticăciune, cinste, nesticăciune" (Tit. 2, 7).

*) Ce ore este, spune-mi, stricăciunea corpului? Nu ore desfacerea lui totală și descompunerea lui? Aceasta se întâmplă și cu sufletul, când păcatul a intrat în el. Frumuseța sufletului este prudența, dreptatea; sănătatea sufletului este bărbăția, este înțelepciunea și prosperitatea lui. Și desfrânatul ca și lacomul este infect, precum infect este și cel ce se predă pe sine faptelor rele; și fricosul ca și lașul este slab, precum și cel prost este slab de suflet. Încă și păcatele aduc stricăciunea, căci fac pe omeni desfrânați și slabi, și la urmă-i trântesc în bóle grele. Când noi dicem că o fecioră a fost sedusă, nu vorbim aceasta principalmente cu privire la corpul ei, ci mai mult pentru nelegiuirea făcută cu ea, căci pe lângă corp i s-a corupt sufletul ei. De alt-feliu faptul petrecut cu ea nimic alt n-a fost de cât promiscuitate, și dacă aceasta ar fi stricăciune, apoi de sigur că și nunta ar fi stricăciune. Așa dară nu promiscuitatea este stricăciune, ci păcatul. Ce alta mai cu samă ar putea fi stricăciunea unei case, de cât deteriorarea ei? Stricăciunea peste tot locul este o schimbare spre mai rău, o trecere de la starea dinainte la o altă stare de lucruri, la alt obicei. Ascultă ce spune scriptura: „Tot trupul își stricase calea sa pre pământ" (Facer. 6, 12), și earăși: „Omeni stricați la minte" (II Timoth. 3, 8). Corpul nostru este stricăcios, eară sufletul nesticăcios. Deci să nu-l stricăm și pe el. Păcatul cel dintei a făcut corpul stricăcios și peritoriū. eară păcatul săvârșit după baea renașcerii poate strica și sufletul, și îl face ca să p'otă fi ușor de luat în stăpânire și

*) Partea morală. Cum că corpul nostru este stricăcios, eară sufletul nesticăcios, drept care trebuie ca noi să fim tot-deauna ageri, spre a evita stricăciunea, ca nu cum-va să pătimim cele ce a-pătimit bogatul din evanghelie. (Veron).

ros de viermele cel nemuritoriū. Viermele nu se atinge de diamant, și chiar de s-ar atinge cu nimic nu-l pōte vālāma. Așa darā nu-ți corupe sufletul, căci tot ce e corupt e plin de infecție. Ascultā pe profetul, care ȃice: „Impuțitu-saū și aū putrezit ósele mele de cătrā fața nebuniei mele“ (Ps. 37, 6). Această stricāciune deci, se va imbrāca intru nesticāciune, pe cānd aceia nici-odată, căci unde este nesticāciune acolo este stricāciune. Ast-feliū deci stricāciunea este nesticatā, neavēnd sfārșit, este mōrte nemuritoare, ceia ce s-ar fi intāmplat dacā corpul remānea nemuritoriū. Ast-feliū dacā noi ne ducem de aici avēnd stricāciunea în noi, avem acea stricāciune nesticatā și nesfārșitā. Pentru cā în adevēr, a se arde și a nu se consuma, și a fi vecinic ros de vierme, fără să fie nimicit, este o stricāciune nesticāciōsā, precum s'a intāmplat cu fericitul Iob, carele se strica, se deteriora corporalmente în trecerea unui timp indelungat, și el totuși nu se prāpādia, ci într'una muia bulgārii pāmēntului reze-māndu-se pe puroi (Iob. 7, 5). Așa ce-va va suferi și sufletul atunci, cānd viermiī vor stā pe lângā el și'l vor rōde, nu în timp de doi ani, nici trei, nici ȃece, nici o sutā și nici miī de ani, ci fără de sfārșit. „Unde viermele lor nu mōre, și focul nu se stingē“, ȃice (Marc. 9, 44).

*) Sā ne temem, vē rog, sā ne infricoșām de acele cuvinte, pentru ca sā nu cādem cu faptele. Lācomia este stricāciune, ba încă o stricāciune mai rea de cāt tōte cele-l-alte, căci ea duce la idololatrie. Sā fugim de stricāciune, și sā preferām nesticāciunea. Te-ai lācomit la avutul altuia? Lucrul de care te-ai lācomit se stricā, pe cānd lācomia remāne, devenind object de stricāciune fără sfārșit. Mulțamirea trece, pe cānd pēcatul remāne intact. Este un rēu mare de a nu se lepāda cine-va de totul din această viață, și mare nenorocire este ca ducēndu-ne acolo sā purtām cu noi sarcini de pēcate. „Cāci în iad, ȃice, cine se va mārțurisi ȃie“? (Ps. 6, 6) Acolo este tribunal, și nu este atunci timp de pocāință. Cāt nu s-a vālcārat bogatul acela cătrā Abraam? Darā nimic n-a folosit. Cāte nu ȃiceaū cei ce nu aū hrānit pe Christos? Și cu

*) Partea moralā. Trebuie a ne teme de amenințāri, ca ast-feliū sā fugim de faptele rele; cum cā plăcerile trec, earā neacordarea de milosteniī, cum și ori-care alt pēcat, ne face necunoscuți de Dumneȃeu, carele tōte le cunoșce, și carele ni-a ordonat nouē sā facem cele ce contribuiesc la mārțuire. (Veron).

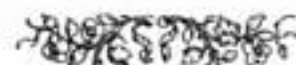
tōte acestea aū fost aruncați în focul cel nestins și vecinic. Cāte nu aū ȃis și acei ce aū făcut fără de legi: „Dōmne, Dōmne, aū nu cu numele tēu am prorocit, și nu cu numele tēu draci am scos“? (Math. 7, 22) Și cu tōte acestea nu aū fost cunoscuți de el. Tōte acestea se vor petrece atunci, și nici un folos nu vom avea, dacā nu vom face acum binele. Sā ne temem deci, ca nu cumva sā ȃicem și noi atunci: „Dōmne, cānd te-am vēȃut flamānd, și nu-ți-am dat sā mārānci“? (Ibid. 25, 37) Acum sā-l hrānim, nu o ȃi, nici douē, nici trei, căci ȃice scriptura: „Milostenia și credința sā nu-ți lipsascā“ (Prov. 3, 3). Nu a ȃis: «fā milostenie odatā, saū de douē ori», pentru cā și feciōrele acelea aveaū unt-de-lemn în candelile lor, însē nu deajuns. Ast-feliū cā avem nevoie de mult unt-de-lemn, și ca un maslin roditoriū trebuie a stā noi în casa Domnului. Fie-care din noi sā cugetām la sarcinile de pēcate pe care le avem, și sā așezām ca contra-balanță bine-facerile nōstre, și încă mai multe chiar se punem în cumpānā, pentru ca nu numai pēcatele sā se stingā, darā încă ca dreptāțile nōstre sā se aibā în vedere la justificarea nōstre. Dacā nu vor fi tot pe atātea fapte bune, pe cāte fapte rele sunt în sarcina nōstrē, ba încă chiar mai multe, ca ast-feliū din cele prisoselnice sā ni se calculeze la justificarea nōstrē, nimeni nu ne va putea sustrage de la pedeapsā. De care fie a ne scāpa cu toți, prin charul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, cārnia, impreună cu Tatāl și cu Sāntul Duch, se cuvine slava, stāpānirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor: Amin.

F I N E

TABLA MATERIEI.

	Pagina
SUBJECTUL	3— 4
OMILIA I (Partea dogmatică. Egalitatea Fiului cu Tatăl)	5— 14
OMILIA II (Pecatul este contra naturei noastre).	14— 22
OMILIA III (Despre corpul Domnului in cina cea de laină)	22— 33
OMILIA IV (Chreștinul trebuie a face toate fap- tele cele bune)	34— 43
OMILIA V (Deosebirea dintre păcatele corpo- rale și cele spirituale)	44— 52
OMILIA VI (Care sunt însușirile dascalului)	52— 61
OMILIA VII (Cum trebuie a iubi pe Dumnezeu și pe aprópele)	62— 70
OMILIA VIII (Despre lanțul lui Pavel)	71— 91
OMILIA IX (Prin dragoste e salvată legătura păcei)	91— 90
OMILIA X (Umblarea după slavă deșartă aduce nenorociri in biserică)	99—106
OMILIA XI (Contra Schismaticilor)	107—119
OMILIA XII (Contra idololatriilor și contra dife- ritelor superstiționi ce-I predomină)	119—126
OMILIA XIII (Bărbatul prin virtute mai cu sa- mă trebuie a fi superior femeii)	126—137
OMILIA XIV (Nu trebuie a insulta și a vorbi cuvinte próste)	137—146
OMILIA XV (Contra iușelei, și că stăpânele nu trebuie a bate pe servitóre)	146—154

	<u>Pagina</u>
OMILIA XVI (Dragostea este baza creștinismului)	155—161
OMILIA XVII (Nu trebuie a vorbi glume proste. Intr'un spirit glumeț e un pustiū complect de idei sănătoșe)	161—169
OMILIA XVIII (Trebuie a certa pe cel ce greșășce)	169—178
OMILIA XIX (Umilința creștinească)	178—190
OMILIA XX (Despre dragostea dintre bărbat și femeie, și ce se înțelege prin „teama“ ce femeia trebuie a o avea de bărbat)	190—212
OMILIA XXI (Despre creșcerea copiilor in frica de Dumnezeu)	212—221
OMILIA XXII (Despre desprețuirea celor pămênțești)	221—233
OMILIA XXIII (Cel ce admiră pământul și cele pămênțești, desprețuieșce ceriul. Despre Pascha noastră)	234—241
OMILIA XXIV (Cum că corpul nostru este stri căcios, eară sufletul nestricăcios)	241—254

E R A T A

Micile greșeli tipografice, ca de pildă la pagina 18 rândul 17, pag. 32 rândul 15, pag. 63 rândul 2 de jos, pag. 75 rândul 10 de jos pag. 132 rândul 22 etc. etc. cetitorul este rugat a le îndrepta singur.

49-054

*Și jurământul se face
 În al meu suflet într-o zi
 Ca în jurmă prălușire
 Întru teată-a mea zidire*

*Dar veni atunci răbdarea
 Și-mi aduce mărișătarea
 Și cu ea am lăruit
 Lale. lumă-am dobândit*